

ПРЕДПЛАТА
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
вносити:

на півний рік	5 зр. — кр.
на рік	2 „ 50 „
на чверть року	1 „ 25 „

для заграниччя 5 рублів або 12 франків

Поодинокі числа по 12 кр. в книгарні П. Пардінського в Чернівцях, ринок ч. 10 і в бюрі газет Л. Горювца, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куди всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповіщення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 1.

Чернівці, дня 1-го (лат. 13-го) січня 1892.

Рочник ІХ.

3 новим роком.

Саме тепер рік минув, як громадка широких патріотів, правдивих приятелів нашого бідного, темного і всіма опущеного народу рішила ся на дуже важний крок, видавати „Буковину“ щотижня. Перепони, які треба було в тім ділі побороти, були такі великі, що ми мусіли бояти ся за долю нашої „Буковини“. Треба було поперше зложити кавцію 2000 зл., а що ми всі люди, у котрих покладного гроша нема, то треба було ту суму позичити в банку і оплачувати великі проценти за ті гроші. Ті, ба котрих ми мали надію, що нам допоможуть, як н. пр. товариство „Просвіта“ у Львові, не то, що нам не допомогли, але ще зробили нам багату кошту, зачерез те, що нам зробили завід; бо ми мусіли виставити умовлені наперед з „Просвітою“ акти в справі позички 1000 зл., платити на се штемплі і все друге, а нарешті дістали від „Просвіти“ відмовну відповідь. Кошта друкарські, видатки на штемплі і на вясилку мусіли очевидно через видане газети що тижня значно зрости, а редакцію ми назначили як найнижшу. Сама робота коло укладання, писання, порадковання газети подвоїла ся, бо треба було замість 26 видати на рік 52 числа, а сил робучих у нас не прибуло; тими самими силами треба було зробити подвійно тільки що вперед. За те ворогованя проти „Буковини“ прибуло що не міра. Наластники і вороги нашого народу побачивши, що „Буковина“ забирає ся виходити щотижня, і таким чином що тижня буде нечи, колоти і нівечити їх і показувати роботу всіх завзятих противників нашого народу перед цілим світом, повлазали зі своїх нор і всі кинули ся на „Буковину“ як саранча, щоб її цілком здусити. Все то і багато ще інших трудностей треба нам було в минулому році при видаванню „Буковини“ побороти, але помимо того все ми витривали і устояли ся в вірній та щирій службі своєму народови до кінця, ми закінчили минулий рік славно 52-м числом! Гордо споглядаєм ми тепер на нашу мозольну торічну працю і на її значні успіхи; гордо дивимо ся ми сьогодні на всю нашу осьмилітню роботу народови, бо можемо поведичати ся нею перед цілим світом. Вже сьогодні ми можемо похвалити ся, що за 8 літ „Буковина“ зробила величезні прислуги для нашого народу; вона розбудила сплячий руский нарід на Буковині, вона зібрала всіх тих людей до купи, що в їх груди бє щире серце для свого рідного народу, вона оживила любов тих людей до нещасного і всіма забутого нашого брата мужика, і звернула їх працю на дорогу хосенну нашому народови; за її припунком завязано по наших селах багато читачень, котрі наш нарід ведуть до просвіти і добробиту та щастя, котрі відтягають наш нарід від найлютішого ворога, від корини, виривають ему ки-

лішок (порцію) з рук, що веде в погібель і нівечить его цілковито, а дають ему натомість книжку в руки, що просвіщає его розум, робить его чоловіком, приводить до маєтку і всякого добра; за почином „Буковини“ заведено у нас вже багато хороших порядків; „Буковина“ показувала народови, які він має права в краю і державі і учила, як з тих прав користати; „Буковина“ голосила сміло і відважно цілому світови всякі кривди і угіски нашого народу, подавала спосіб як від них оборонити ся і устеречи ся; вона обороняла наш руский нарід всіма силами перед завзятими ворогами, що напосіли ся знищити его і змести его з лиця землі, або повернути его собі у вічного слугу, понихача, невільника; вона боролася ддятого з владикою Морарем і его румунізаторською консисторією, бо вони насилають на наш руский села волоских святих, що не вміють промовити до нашого народу по людски, не проповідують, не навчають его закону Божого, не відрадяють хвали Божої по нашому, бо вони тим способом оставляючи наш нарід без всякого духового проводу і науки і удержуючи его в вічній темноті, напозажили ся погубити его або що найменше, зробити его своїм понихачем; „Буковина“ виступала завжди против всяких непорядків чи то в громадах чи в урядах і не жалувала ніколи слів, щоб напитувати, всілякі пивки нашого народу відповідним іменем; „Буковина“ перестерігала наш руский нарід перед баламутством всяких пройдисвітів і дурисвітів, котрі бєлендять ему про своє ніби то щире приятельство до него а тимчасом визискують его темноту і легковірність для самих себе; „Буковина“ накликувала завжди до єдності і до згоди народної і все і всюди виступала против тих, що раді були нарід руский розбити на партії, щоб ті подіж собою жерли ся, а вони з того користь тягнули; вона ддятого зі всею силою виступала против роботи Григ. Кунчака на Буковині, котрий запродав ся Москалям і Волохам і за гроші обіцяв їм роздвоїти наш нарід і таким способом ослабити его силу; а коду помимо перестороги удало ся Волохам таки роздвоїти Русинів в соймі, і коли Тиміньський і Волян зрадили наш руский нарід і за гроші і за почеси віддали его святую справу на поталу Волохам, коли одже звало ся на Русь буковинську як найбільше нещасте, що грозило її загладою, тоді „Буковина“ підняла свій голос високо, опамитувала, накликала до згоди, до єдності, і тільки „Буковині“ треба завдячити, що нещасте почати вже відвернене, бо голос народа став по стороні чесної справи народної; одним словом „Буковина“ за 8 літ своєї неспупної праці роздрухала так буковинських Русинів з тяжкого сну, що в послідний час навіть такі люди, як о. Драбик і другі, що перше ніколи не займали ся рускими справами, підвели голову, виринули на верх і стали рухати ся яко Русини

— правда, поки що по приказу владки Морар приносить їх рух шкоду народови рускому, але з часом може і вони спамтають ся і ступлять на праву стежку; наша „Буковина“ вчинила также і се, що такий завзятий ворог народу руского як владика Морар, котрий довгий час нічого не хотів ні чути ні знати про Русинів на Буковині, що і він вже тепер примушений з Русинами рахувати ся, ба навіть з деякими то ніби і годити ся — правда, поки що ся згода фальшива і перетельна, але з часом, коли так далі „Буковина“ попрацює, може прийти і до правдивої згоди; наша „Буковина“ зробила і се, що і уряд з Русинами тепер инакше починає вже рахувати ся піж вперед... „Буковина“ була сторожем Руси буковинської, вона стояла на варті і вказувала Русинам завчасу, коли наближав ся ворог, завзивала до оборони; вона й сама боролася за чесну справу руску.

Чи-ж мали-б ми сьогодні се святє діло залишити? Чи-ж не були-б ми зрадниками народними, коли-б ми тепер саме в найтяжкий час перестали видавати „Буковину“? — Та-ж сего вороги наші тільки собі і бажають, та-ж вони навіть пророкували вже „Буковині“ недалекий кінець, бо вони як би могли, то би її і в лизі воді утопили! — Ні! Ми і дальше будем видавати „Буковину“, ми як стояли, так і дальше будемо стояти на варті прав буковинської Руси, ми і дальше хочемо щиро і вірно служити нашому рускому народови, сміло і відважно боронити его перед всякими напастями і зневагами і будемо служити і боронити, доки наших сил стане, доки серце в груди бє ся, бо ми вірні сини нашого руского народу і душу нашу готові за него положити! Ми не є робітники за гроші, ми не найміти чужі! За наш щирий і ревний труд при „Буковині“ ніхто з нас дотепер і зломаного крейцара не взяв — хто схотів би о тім перекопати ся, тому ми можемо кождої хвилі показати всі наші рахунки — ми жертвуємо всі наші сили і все, що можемо, для добра нашого народу і ніколи не перестанем бути правдивими оборонцями нашого бідного народу, бо ми не байструки, а щирі і рідні сини того народу! Наша найбільша заплата і втіха є та, коли ми бачимо, що наша праця не йде марно, що з тої праці наш нарід як найбільше користає, що вона нашому народови як найліпші плоди приносить.

Проте ми розпочинаємо з Богом девятий рік видати „Буковину“. Як до тепер так і на дальше будемо ми в „Буковині“ старати ся просвіщати і научати наш нарід, запізнавати его зі всіма добрими здобутками людського духа, будемо будити дух єдності, єдності і згоди, особливо-ж будемо підтримувати всіма силами змагання „Рускої Ради“, щоби Русь буковинську з'єднати, зібрати до купи всі її сили, аби тим способом можна її було побороти всі противности. Против всіх напастників і ворогів на-

руського народу ми і далі всіма силами будемо бороти ся. Не чужого ми бажаєм, лише свого права! Ми всім радо признаємо їх права, але хочемо, щоб наші права лишали ся нашому народови, а не йшли на користь кому другому. За сьмілу оборону нашого руского народу вороги наші розпустили фальшиві вісті і баламутять тим наш нарід, що ми виступаєм против православної віри, а тягнемо на унію. Се чиста неправда! „Буковина“ ні одного чоловіка ніколи не перетягнула на унію і нікого ніколи не буде перетягати. Ми так само православні християне і любимо нашу віру православну як і Волохи, лиш ми хочемо, щоб церков православна була і нам, а не тільки Волохам рідною матерею, ми хочемо, щоб вона нам як своїм рідним дітям подавала корм духовний, і за тим ми яко вірні сини православної церкви завжди будемо стояти і будемо вшановувати ся, і будемо хотіти і з владикою бороти ся, щоб нам було наше право.

Починаючи дев'ятий рік нашого видавництва, ми запрошуємо всіх, кого лише на се стати, до предлати. Гроший нам треба доконечно, щоб оплатити друкарню, штемпель і посылку, — за свою працю ніхто з нас нічого не жадає: ми радо жертвуємо її для добра нашого народу.

Аби з тої нашої праці нарід руский міг як найбільше користати, то „Буковина“ повинна бути як найбільше розширена: вона повинна бути в кожній громаді — йти з рук до рук. За 5 зл. на рік мати, ме громада що тижня любу розмову з своїми щирими приятелями. Її повинні замовляти собі уряди громадські, а зрештою, найменше собі її придбати, коли що кварталі триннадцять газдів скине ся по 10 кр., а за тих 10 кр. будуть вони мати свою газету — а 10 кр. се така сума, що кождий газда може її раз на 3 місяці дати. Всіх наших приятелів просимо, щоб розповіли се і розтолкували се рускому народови і старали ся заохотити его до такого предплачування „Буковини“. Для предлатань в наших ми обіцяємо у всяких їх справах чи то правних (процесових) чи яких інших бути помічними і на кожде запитанє дати шир у відповідь в неренсї редакції: ми хочемо нашому народови у всім вірно і щиро служити, і будемо щасливі, коли з нашої ради і нашого старання буде як найбільше людей користати. Для того ми просимо у всяких справах чи устно чи письменно до нас удавати ся, особливо-ж подавати нам всякі важливі вісті з громадського життя, щоб ми в час могли зарадити. Тим стане ся часопись наша также для всіх цікавіша, коли будуть подбивати ся в ній вісті зі всіх сторін; вона вже і минушого року мала багато дописів з різних країв, але могла-б бути ще цікавішою, коли-б наші читателі так само як ми не пожалували труду, а про все цікавіше в їх стороні зараз нам донесли.

Наші вороги кивуть ся тепер всіма силами на „Буковину“, аби її пошкодити, аби її до рук руского народу не допустити — вони добре знають силу і міць „Буковини“, добре се знають, кілька раз вона їм дорогу перейшла; вони постарали ся вже навіть, що російська цензура не впускає „Буковини“ на Україну, куду йшло її кількадесят штук по всіх закутках до Києва, Харкова, Вороніжжа, на Кавказ і т. д. — а зробив се п. Кулчанко, котрий з московськими урядовими людьми собі за наобрат; за те-ж повинні наші приятелі і приятелі нашого опущеного народу, нашого темного мужика доложити всіх сил, щоб „Буковину“ як найбільше у нас розширити, щоб для неї придбати як найбільше предлатників між рускими мужиками на Буковині. Не можна подумати, щоб не було у „Буковині“ щирих приятелів! Противно, „Буковина“ здобула собі своєю щирою

працею для нашого руского народу багато правдивих приятелів, — що помагали її в тяжкій народній службі. Чи то тим способом, що дописували до „Буковини“, чи то тим, що заохочували до читання її. Їм складало ми тут нашу сердечну подяку. Ми переконані, що вони нас і на далі не лишать своєї помочи і будуть нас підирати словом і ділом; ми переконані, що і нові приятелі нам прибудуть. То-ж з Богом наперед в наші і віри на світну будучність нашого народу!

В чім наша сила.

(Дальше).

Одже ми родина, велика руска родина; в родині-ж, а ще до того в такій великій родині потреба, аби все йшло в порядку, аби всюди був лад, — треба голови, а далі потреба, щоб всі члени слухали голови. В малій родині — тут головою є батько, матір, тай ті старають ся за все, щоб було посіяне, зжате, змелене, сичене, щоб податки було чим заплатити, щоб було в що одигнути ся, а діти слухають. Хто-ж в великій рускій родині має бути головою? Батька, пеняки нема — треба самим дбати. Одже дбаймо самі. Але перед усім треба нам знати, які наші народні потреби? — Щоб ми всі мали що їсти, щоб ми на других за дурно не працювали, щоб з нашої праці ми, а не другі користали, щоб в наших правах ніхто нас не вкорочував та не кривдив, щоб ти права ще більше розширяли ся, щоб наука в школах йшла нам в пожиток, щоб наші діти в школах не марнували ся, щоб ніхто з нас з голоду не гинув, щоб не мусів з нужди покидати рідної землі, одним словом, щоб нам всім і кождому Русинови з'осібна добре було. Не кажіть, що про се все дбає рід. Як рід дбає, я вже казав; нам самим треба про се все дбати, тоді нам буде добре. Не думай собі чоловіче, що я тут дурницю говорю, коли кажу, що ми мусим о то дбати, щоб кождому з нас було добре. Най-тобі не здає ся, що коли тобі ніби то добре дїє ся, то не може вже так стати ся, щоб зле діяло ся. Ти й не видиш, як один за другим бідіє, наїє, а як не застановив ся над тим і не подає руки до спільного рятунку, то й не зглянеш ся, а прийде черга на тебе, і тебе не стане. Тепер іде війна, хочь тиха, але завзята війна поміж народами; один нарід навперед другого рад захопити, що найліпше, а другого відтрити; один нарід рад над другим зананувати; простий чоловік тої війни не видить; він чує, що щось не так, тільки не вміє сказати, що воно таке; крайня пора подати собі руки і ратувати ся, бо нині мені, завтра тобі. Потреби наші одже дуже великі, то-ж і голови до того, щоб всі ті потреби бодай в часті заспокоїти, треба доброї. Але й найліпша голова нічого не вдіє, як не буде кому все то, що вона видумас, зробити. Одже всім нам треба брати ся до праці народної, а не спускати ся на одного, на одну голову. В тій праці мусить бути якийсь лад. Який же може бути? Оглянь ся, та бери на розум! Я вже перше споминав, що щось ніби то рід дбає за наші потреби народні. Подивім ся, як він до сповнення тої задачі з'організований, уряджений. Возьмім наш край Буковину. Тут бачимо краєве начальство з президентом на чолі, воно є на цілу Буковину одно, воно заряджує справами шкільними, громадськими, санітарними, дорожними, в роєсповідними, будівничими, податковими, військовими і т. д. цілого краю. Щоб улекшити собі і народови, на то є повітові староства, капітанії, а капітани говорять до громади через двірника. Таким способом все може йти в порядку; то так само, як по тілі розходять ся з серця жила, і всі жили випроможують кров з серця в тіло, і з тіла назад ведуть до серця. Як кров добре ходить — чоловік здоровий; перетнеш де одну жилку, — зле, чоловік слабкий або й гине. Так само і з тим краєвим механізмом; коли-б одно староство не відставило на час рекрутів, податків — було-б зле, порядок нарушений. Або от тепер недивно в часі холери; най-би було одно

староство не сповнило своєї роботи, не зарадило, що потрібне, і холера є, і котить за рядом всіх, цілий край. Або возьміть з зигарка виїміть одно колісе, а зигарок перестас йти.

Коли-ж возьмем нашу цілу державу, то над нашою начальством краєвим є ще міністерство, а на ним цїсар. Але-ж знайте, що ані міністерство, ані навіть цїсар нічого не вдіє без ухвали в сомі та в радї державній. Вся вага лежить в сомі і в радї державній! Нарід сам через послів своїх постановляє собі права і обовязки, цїсар затверджує, а міністерство то і то лише то, до постановлене виконує, перепроваджує. Подібно як рада громадська щось постановить, а двірник має то то зробити.

Так само як заряд державний, устроєний также заряд духовний: — є владика з консисторією на цілий край, є протоєрей на протоєрєство і парох для громад.

Подібно треба хіба й нам зробити, як хочем, щоб наше народне життя йшло як ся належить, як хочемо, щоб кроз по наших народних тілхходила добре і щоб наше народне тіло було здорове.

Одже треба нам головного заряду народного, кетрий би завідував справами руского народу в цілм краю; той заряд мусить бути в Чернівцях, в головнім місті краю, бо тут і інші головні заряди, власти, з котрими ему раз враз треба зносити ся, бо тут відбуває ся все народний рух.

Щоби той головний заряд міг бути в безперестанних зносинах з Русинами цілого краю, треба якогось осередку в повіті, треба также осередку і голови в громадах. Без такої організації не можливий успіх, не можлива жадна праця.

Відки-ж має ся взяти головний народний заряд, відки взяти посередників в повіті, хто має сповнити все в громадах??! Президента, старостів, двірників народних ми не маємо. Але коли ми лиш переконані, що їх треба і коли лиш хочемо, то все можна зробити, все можна мати.

ДОПИСЬ.

ІЗ ЗАСТАВНЕЦЬКОГО.

Про нещасливу політику послів Тиміньського та Воляна відозвалось доси досить голосів і всі вони крім румунізаторів, що на ній зискають, та напрусів, що з неї для себе користі надіють ся, — осудили її, як слід. Одного тільки не найшов я в тих засудах, що по моїй думці найлучше, бо ясно і для всякого зрозуміло показує шкідливість найновішої політики послів Тиміньського і Воляна для руского народу.

П. Тиміньський захвалює в своїй писанині „Руске питання на Буковині“ свою теперішню політику, поклякучи ся на користі, які з неї вийдуть для руского народу. Я хочу противно доказати, що нова політика пп. Тиміньського та Воляна принесла: п. Тиміньському 1000 зл. на рік, а п. Волянові спокій домашній і на ново приступ до дідичівських домів, а обом ласку паньску, за те рускому народови причинила вже доси кілька тяжких кривд. Не хочу споминати про шкоду, яку завдав роздор між рускими послами народній справі; бо на се сказав би може хто, чому послі, др. Стоцій і Пігуляк, не прилучили ся до пп. Тиміньського і Воляна. Але-ж сего ніхто не заперечить, що тільки політика пп. Тиміньського і Воляна допомогла румунізаторам до більшости, котра уневажнивши вибір бар. Капрого а вибравши, розуміє ся, за згодою пп. Тиміньського і Воляна, такого „Русина“ як Бежан, перекинула більшість на бік румунізаторів, котрі тепер, хоть би пп. Тиміньський і Волян провиділи й опам'ятались, і без них мають 15 голосів против 15, в котрім випадку їх капітан Луцук певно, що стане по їх стороні. Навіть на-рік і на третій рік, коли буде ректором університету і послом Німеч, буде той сам стосунок голосів, коли, що правдоподібно, на місце сов. Кохановського увійде до союму другий посол-урядник. Із сего виходить чейже ясно, що пп. Тиміньський і Волян віддали руский нарід на довгих 6 років на ласку й неласку румунізаторам, коли не виділи, чи не хотіли

видіти, що посол Вежан за нічо не відступить від румунізаторів, або виділи, а не хотіли, чи не могли пересадити иншого чоловіка на посла в Станівцях, що може би на випадок потреби покинув румунізаторів. Остат одже або політична незрілість і короткоглядність, або свідоме запропане руского народа нежичливим союзникам румунізаторам.

Друга школа, яку вчинили рускому народові, є то носли Тимінський і Волян, се румунізаторська більшість у виділі краєвим, котру втворили вони своїми тільки голосами; бо без них були-б у виділі тільки два румунізатори на 5 членів, а так є їх аж три, одже більшість, котра зробить, що скаже, і розумієсь, все лиш на користь Волохів а на шкоду Русинів і других.

Що сей виділ зробив уже велику кривду Русинам, знаємо із того, що вибрав на членів краєвої ради шкільної, де є вже 3 румунізатори, з межі себе аж двох румунізаторів, а ані одного хотіли такого Русина, як Тимінський, хоч у раді шкільній є тільки один Русин, яко заступник католиків, на котрого православний автохтон і Русин — патриот п. Тимінський, — мабуть за его ревну і відважну оборону руского шкільництва і учительства супроти друга і протектора п. Тимінського, а завзятого ворога, що лиш руске, бар. Мустаці, — яко „галицького зайду“, як п. Тимінський каже, чейже не слухать ся, а то тим менше, бо за рік і сего Русина не буде в шкільній раді, бо черга прийде на р. кат. святищенника.

Надто не виеднали а мабуть і не жадали пп. Тимінський і Волян іменованя Русина на члена шкільної ради краєвої по др. Вірфлю, на котрого місце став др. Кляйзер. От маємо наглядні користі згоди і дружби пп. Тимінського і Воляна з румунізаторами в протягу кількох неділей. Підождім трохи, а набірає ся їх більше. Пождіть! скаже може й п. Тимінський, маючи на думці, може господарську школу в Заставці. Послухайте, прошу, мою думку про сю школу, якої забажав п. Тимінський для сего виборчого округу. Думаю, що кожний розсудний чоловік буде моєї думки, коли я скажу, що господарська школа для Заставки тепер і на довго ще така потрібна і придатна, як псови пята нога. А то ось чому. В заставницькій по першій як у всіх руских повітах нема майже ніяких білшесклясових шкіл, щоби приспособили дітей до фахової школи, як у повіті радовецькій. По друге господарі радовецького повіту загалом о много багатші, як у заставницькій чи в кіншанецькій. Волохи мають по третім свою волоску гімназію, що дає учеників і для фахових шкіл. А в кіншанці, судячи по дуже консервативних засадах буковинського народу що до господарства, буде й радовецька школа господарська довгий, дуже довгий час мати дуже а дуже мало учеників, а заставницька їх таки зовсім не мати ме, хіба край крім видатків на школу удержувати буде й учеників на свій кошт, або — або „безкористний народолюбчець“ п. Тимінський пожертвує тисячку, що бере з крові, поту народу, на удержане питомців „своїї“ школи. Отсе мое та мабуть і других свідомих переконане про велике внесене нашого великого національного економа п. Тимінського, котрий пішов на сльіно за таким же внесеном своїх приятелів румунізаторів, не розібравши, що воно й для протегованих рядом Волохів ще передчасне, та що такою школою, котра не зможе і жити, спання отворене рускої гімназії, на котру він у своїй славній і переконуючій (?) промові навіть махнув вже рукою, хотів в своїй ще льогічнійшій брошурі чванити ся, що ходив за нею до самого Монарха Та неіздимий мудрець з Падиківців набрав конценту від бувшого барона садагурского, що десь в кулак сьміяв ся з него, як то Іванко резігнув з гімназії, о котру що року нарід, носли ба й сам він упоминав ся, а заохтілось ему господарської школи, котру небавом по отвореню паневно замкнуть задля браку учеників. Чи-ж може світлий чоловік зрікати ся школи, що дає народові вартість, вагу й добро, як гімназія, за шкільку, з котрої виїде в найліпшій разі який багатий син з кількома теоріями, котрі ледви чи й сам а не то бідний загал в практику замінить?

Та доста про сю благодать, якою хоче п. Тимінський обмити ся перед своїми виборцями. Ми надіємось, що коли прийде ся справа на

денний поринок, то пп. послы Стоцький і Нігуляк опруть ся їй зі всієї сили, а заставницькі люди подякують своему послови чим скорше за сю ласку, що в додатку конгтувати ме більше, як кожда инша школа, а який з неї хосен для народа, се видно по організованій висшій школі господарській, що є в Чернівцях. Край волів би за ті гроші, що буде коштувати школа п. Тимінського, розширювати школи народні в заставницькій і других повітах, та завести обовязкову науку повторительну.

Ось се дотеперішні користи-здобутки руского народу із союзу пп. Тимінського і Воляна з румунізаторами. Ба ні, на тім ще не конче; бо от прийав др. Волян, одинокий посол буковинських Русинів до ради державної, із Відни, та привіз тобі, руский народе, хороний, цінний го-стинець — величезну дулю. Тогід вимовляв ся бідняга тим, що віденьські послы-румунізатори ему у всім стоять в дорозі, що тільки задумає для добра руского народа. Ну, тепер волоскі послы его союзники, приятелі, мабуть его підпирали в его роботі для добра народа, котрий видав із своєї кровавиці лиш сєї сесії більше як пів тисячі на его удержане у Відни. Ну, та чейже п. Волян стане ще, нім поверне знов до Відни, перед вами, панове виборці, й скаже, що робить, на що сідів, за що брав ваші гроші у Відни, як спомогали его забіги у вашу користь панове румунізатори... Та гравий се сьміх, гіркі жарти; бо серце краєсь пишучи їх, серце мало не трісне, видячи, як „свої діти гірші ворога матір розпинають“. Удалось розеднати дітий одної неньки, й одних із них за мамону пустити на других, брата на брата, щоб легше, вигідніше ридити, толочити право і правду, не дати голодним і голим нічого, а коли одні вірні діти об дракої з останної свитини вдовиці закрічать, заплачуть, обізвуть ся за своє, щоб тоді могли показати на тух других і сказати світові: все неправда, їм ніякої кривди ніхто не чинить, ось най сї два посвідчать, що задоволені з усім, що ситі і вбрані, вони також одної матери сини...

Отсимі словами правди хотів я виказати, чого дізнав доси руский нарід із союзу пп. Тимінського і Воляна з румунізаторами. Поживем, побачим ще більше. Задачею наших послів і часописів буде поки що вказувати неперестанно всюди, одже й у соїмі на всі а всі кривди й домагатись свого права. А пп. Тимінський і Волян най відповідають за все, що зробить ся в некористь руского народа або що й зовсім не буде зроблене. Вони-ж належать до більшости верховодячої в краю. Таким способом покажуть усіму народові, хто вони, чого хотять, що, та як і для кого роблять. А прийде час, що й незрілі провидять і осудять кожного як слід, по заслугі.

Православний Русин автохтон.

Перегляд політичний.

Переговори гр. Тафого в справі утворення парламентарної більшости ще не покінчені, хотів вже тривають від тяжня. Ведуть ся они з проводирами трех білших сторонниць ради державної, а іменно з Яворським, презесом кола польского, Гогенвартом, і Плеєром, провідником сполученої лівниці. Програма будучої більшости не відома ще докладно, що до свого змісту, але після дотеперішних вістий має она обнимати отсі точки: 1) Придержуване дуалістичної форми державної і конституцій грудневої; 2) відложено на бік kwestий національних і конфесійних; 3) акція против антисимітизму; 4) заховане дотеперішного стану посіданя.

Вістиям законів державних оповістив санкціонований закон о підпомозі з державних фондів для місцевостей, де населене потерпіло нужду в наслідок елементарних нещастя. Як звістно, між місцевостями, котрі мають одержати підпомогу, суть три всхідні повіти в Галичині.

Вінчане архикнягині Маргарети Софії, доньки архикнязя Кароля Людвика, з князем Альбрехтом Віртембергським відбуде ся дня 24. н. ст. січня

В персоналі застро-угорської дипломатії наступили послідними чинами отсі зміни: Почетний радник легатійний гр. Гогенварт перенесений з Монахії до Петербурга, а на его місце

прийшов маркигр. Палівічіні з Білграду; секретар легатійний бар. Маккіо з Петербурга перейшов до Білграду; переіменено секретарів легатійних: бар. Шгернека і гр. Сечена, першого до Букарешту а другого до Дрезна, та бар. Ріттера і гр. Коронійного, першого до Копенгаги а другого до Брукселей.

Минувшого понеділка приймав цісар депутацию босаньських магомедан, котрі прибули до Відни, щоби подякувати за основане школи шеріятської в Сараєві. Виправді ся школа існує вже від кількох літ, однак сего року вийшли з неї перші ученики, покінчивши студії. Ті студенти обнимають уряди магомеданських судів духовних і вже вступили в службу яко адюнкти при судіях (каді). Провідник депутатії і заразом директор згаданої школи, Гаджі Мегемед, ефенді Азібігіч вручав монархові адресу, снісану по турецьки, в котрій дякує за підпиране магомедан в окупованих краях, а заразом запевняєсь, що монарх не має вірнійних підданих понад магомедан Боснії і Герцеговини. Цісар прийав адресу і розмовляв з поодинокими членами депутатії.

На берлінськім дворі приймаю новорічні желаня, але цісар не вголосив ніякої промови політичної. Натомість в крузі генералів залыв цісар велику вагу і необхідність предложень войскових. Взагалі ті предложеня стались мов би одинокою справою політичною, бо розходять ся, чи найдєсь для них в парламенті більшість чи ні.

Вість, що Гірс аж незавагом перейме назад управу міністерства справ заграничних, потверджена урядово з Петербурга. Тамешні круги дипломатичні прийняли сю вість з вдоволенем, бо Гірс своїм поведєнем мирним знав придбати собі загальні симпатії.

З Варшави доносять до польських газет, що генерал-губернатор Гурко видав розпоряджене, що в ніякім уряді в Царстві польскім не сміють урядники говорити по польски зі сторонами. Про се розпоряджене так каже ся: Один губернатор в Царстві польскім доіс Гуркови, що в часі своєї вжитиці запримітив, що урядники все ще говорять зі сторонами по польски. Сей донос був причиною розпорядженя Гурка до всіх властей, в котрім зазначаєсь жал, що від 30 літ годі завести російську мову в Царстві польскім. Не дивниці, що Поляки уживають своєї рідної мови публично по льокалях, если самі російські урядники уживають єї в урядованю. Але від тепер не вільно говорити в уряді по польски зі сторонами. Се розпоряджене вислано також до шпиталів, в котрих від тепер прислуга і лікарі мають говорити лиш по російски з недужими.

Над переіною вел. кн. Финляндії в російську провинцію неутоммо заходять ся вруги правительственні. Найперше прийшов новий регулямін для санату, після котрого департамент судівництва сенату переіменено в найвисшій трибунал, котрий на будуче вже не має займатися справами політичними. Тепер мають оповістатись ухвали т. зв. кодифікаційного комітету в Петербурзі, після котрих має цілком зостатись самостійність Финляндії.

Кл. Мещерский, властитель і редактор „Гражданина“ виступає остро против союзу французско-російского. Давнійше орґан кн. Мещерского мав великий вплив на царскім дворі, але мабуть тепер значно се змінило ся, бо як доносять послідні вісти, засудили кн. Мещерского на один місяць вилзний за обиду урядників одної губернії.

Реґенти Сербії підписали рескрипт, котрим по упливі двомісячного речинця вичожєня розвязуєсь скупштинну а заразом розвязуєсь нові вибори до тіла репрезентатійного на день 26. лютого (10. марта) 1893 р.

Дрібні вісти.

Всім вп. землякам, що зволили ласкаво згадати на нас з новим роком, сердечно дякуємо за щирі слова признаня і заохоти.

Предплату просимо як найскорше відновити, а у кого є залеглисти, сплатити. Хто не хоче

нашої газети, най буде ласкав, се число нам звернути.

Президент краєвий бр. Кравс виїхав до Відня кудя покликані всі намістники для порозуміння в справі утворення більшості в раді державній.

Послом в Сереті вибраний на місце помершого совіт. Кохановського совітник правит. Помпе 113 голосами; противник кандидат ліберальної партії адвокат др. Штраухер дістав 79 голосів. При виборах мали діяти ся великі надужитя. 150 виборців сторонників др. Штраухера не допущено до голосовання під прикличкою, що не заплатили податків.

Конкурс на сталу посаду надучителя, учителя і молодшого учителя в ново заснованій трикласовій школі народній в Рускім Банилові розписаний до дня 10-го лютого.

На „Руский Народний Дім“ в Чернівцях зібрано у п капітана Максимовича на свята крейцарами 92 кр.

Біда з панотцем. З Чарториї в сторожинецьким повіті пишуть нам, що тамошний панотець Сам. Сіміонович вже через два роки в церкві не проповідує, в школі не вчить дітей нічого релігій, за те дуже ганьбить своїх парафіян і обходить ся з ними дуже грубо; що в домі у панотця найдено диван в вартості яких 50 зл., котрий він забрав до себе з церкви; що церков що другої неділі замкнена, бо панотця нема дома; а як хто умре у них, то мусять просити священників з других сіл, щоб тіло поховати. Зражені таким поступованем панотця Сіміоновича почали вже люди з Чарториї ходити до церкви гр. кат. в Вашківцях і кажуть, що як ще зо 14 днів потриває у них такий стан, то всі они перейдуть на гр. кат. віру, бо всі їх скарги нічого не помагають. На письмі підписані Тодор Левицький, Олекса Савюк, Олекса Левицький, Николай Кікіца господарі з Чарториї. (Зумно, страшно сумно дивити ся на те, як наші люди від своєї церкви замість поміч духову науку, погіху мати, ще за свою любов до церкви виставлені на ганьбу свого панотця. Такими вчинками митрополит і его консисторія ясно показують, що їм іде не о нашу православну віру а о то, щоб наш нарід оставав без науки в темноті, щоб над темним народом легше їм було панувати. Самі таке роблять а відтак горлають ще, що хтось людей перетягає на унію. Чи-ж можна ліпше працювати для унії як п. о. Сіміонович? Та таких панотців тепер скрізь маємо по руских селах на Буковині... І доки нам се терпіти? Ні просьби, ні скарги не помагають! Мусимо сама собі помагати... З такого поступовання митрополита ми мусим набрати того переконання, що ему на тім залежить, аби руский нарід відгонити від православної церкви, аби відтак релігійний фонд не був православним фондом а румунським. Але руский нарід положить раз кінець такій роботі. — Редакція).

Молоді злодії. Молодих злодіїв, Івана Надольського і Кароля Рерінга, котрі вже кілька разів за крадіж були карані, знов зловили поліціянти, як вони хтіли переходячим людям гроші з кишені витягати.

Нужденне положення учителів в Англії. В часописи „Hampshire Chronicle“ знаходиться слідуєче оновічене: Учителка знайде помічене при малій школі сільській. Пенсія 16 фунтів штерлінгів (160 зл.) річне, помешкання і город. Муж учительки може знайти занятя при роботі в полі. Подана з свідощтвами і порученнями належить внести до високоповажаного пана Г. Жарзона і т. д. Зараз же під тим оновіченням знаходиться ся друге, котре звучить: Добра кухарка знайде місце в однім домі. Пенсія 30 до 40 фунтів штерлінгів (300—400 зл.) Оголошення належить внести до бюро Альтона і т. д.

Двадцять мільонів зр. лежить тепер в різних касах австрійських без хісна для їх властителей, т. е. тих, що такі великі гроші виграли на лоси, але не знаючи про се не відобрали гроший. Тими щасливими співластителями тої великої суми суть певно небогаті люди, бо богаті добре пильнують і знають, чи що виграли на свої лоси. На приклад один незаможний купец в малім містечку га-а-а-а-а виграв ще в серпні на лос 15.000 зр. Але він не знав о тім нічого. Недавно післяв до одного банку віденьського угорський лос червоного хреста і кілька банкнотів, щоб замінити їх на дукати.

а дукати хотів він роздати на новий рік в дарунку декотрим своїмкам. Аж ту замість дукатів прислають ему 15.000 зр., котрі він виграв на свій лос. Розуміє ся, що та несподіванка врадувала его немало.

Голод в Росії. З Петербурга доносять, що Финляндії грозить голод. 20.000 людей терпить уже такий недостаток, що майже не має що їсти. Так само з губернії тульської доносять, що там зародило ще гірше, як минувшого року. Ні їсти що, ні в що вбрати ся, ні чим загірті си. Діти мруть на різні недуги. Страшними словами описують сю крайну нужду в губернії тульській; а гр. Лев Толстой пише, що така сама нужда є і в губернії курскій.

В Мамаївцях убила сего понеділка кагла троє людей, і то 60-літнього Данила Неклю і двох его синів, 25-літнього Дмитра і 20-літнього Григорія. Жінка Неклі ще живе, но не знати, чи при житю ся утримає. Десятьлітній хлопець випратував ся і то в той спосіб, що на рачках вийшов на двір і зачав кричати о поміч, но вже за пізно. Може би лікар, як би був зараз приспів, був поміг; но в Мамаївцях так як і в других селах лікаря нема, хотий він там дуже потрібний, бо село велике, як також і для окрестности було би се великим добродійством, если би там був лікар.

По страті милого. З Новоселиці на Буковині доносять: Недавно прибув там молодий агент торговельний Ілія Стар і тяжко занедавав. В Чернівцях лишив він свою суджену, панну Гарфункель. На вість о недугі милого покинула она потайно дім родичів і прийшла до Новоселиці, щоб ходити коло милого. Не відступала его ні в день ні в ночи, однак се не помогло. Молодий Стар по тяжких муках віддав духа на єї руках. По его смерті понала дівчина в таку розпуку, що в кілька годин по его смерті підризала собі горло і померла.

Для короткозорих. Д-р Франц Неллер подає для короткозорих такі ради: 1) Короткозорі люди повинні читати і писати лише три чверти години або годину; 2) при занятях, що забирають кілька годин, короткозорий чоловік повинен робити перерви на 15 минут; 3) до роботи на близьке віддалене, як до читання, писання і т. ін., не треба уживати окулярів, хіба в крайній потребі; 4) окуляри треба що півтора або що дві години докладно витирати, навіть і тогда, коли на око видають ся чистими; 5) позаяк окуляри зі звичайного скла тяжко вичистити з порохи і часті соли, котрі рисують скло, радить Неллер уживати окулярів вироблюваних з кристалю.

Вірність пса. Недавно умер один турист, іменем Сарштайнер в Ст. Вольфганг. Підчас похорону замкнено добре его пса, котрий до свого пана був дуже привязаний, якже-ж того пса на другий день випущено, побіг він зараз на кладовище і почав трупа свого пана випорувати. Коли его там найдено, зараз взято его назад до дому і замкнено браму від кладовища на ключ. Минуло вже дві неділі, а пс все бігає до досить далеко віддаленого кладовища і все пробує через мур перескочити, хотий без успіху, щоб до свого пана дістати ся. Від смерті свого пана той пс ще нічого не їв.

Корова, що їсть мясо. Газета німецька „Der Naturalist“ пише о одній корові, що їсть м'ясо і шурі, котрі в своїй стайні зловить. Она не так дуже любить свіже мясо, що лиш тогда, як его не дістане, сіно їсть і навіть мала вже двоє своїх телят з'їсти. Виправді суть коні, котрі мясо їдять, але се лиш дуже рідко можна надибати і оно єсть споводоване за всім обставинами. Суть і птахи, котрі в клітках при звичають ся до мяса, но они і на вільности пожирають різні мухи, гусениці і черв'яки. Але за корову, котра би їла мясо, до тепер ще нічого не чувано.

Найбільший водопад в світі. Між мешканцями Лабрадора в північній Америці ходили від давна глухі вісти про величезний водопад на ріці Гемільтон-Рівер в середині краю, але кілька проб, щоб дістати ся до сего місця, не повели ся. Аж минувшого року удало ся дійти до того славного водопаду одному американському ученому Генрикови Браунтону. Добив ся він до водопаду, котрого від голо подібний до громів чути було на 30 кілометрів далеко. Повисше воду-

паду виносить ширива ріки 300 метрів. Тота маса води звужує ся між скалами до ширини 50 метрів і спадає з простовисної скали в глибину 96 метрів (водопад Ніагара має лиш 50 метрів.) Індіанці знали о величезнім водопаді, але релігійний забобон не дозволив їм сказати сего.

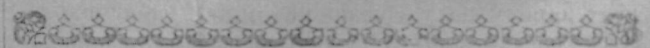
Фальшиві дасятки. У Відні появили ся від кількох днів фальшовані банкноти десятигульденові. З досить удачних фальсифікатів переловила поліція вже три штуки. Ті підроблені ноти виготовлені в літографії, а пізнати їх по тім, що обі голови жінщини гірше зроблені, як на нотах правдивих і що замість цитатів з закона карного під зображеннями жінщини суть лише поперечні лінії.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

О. В. Г. в Жадові. Сердечне „Спасибі“ за слова признани. Так як Ви, осудили по заслугі поступоване народних зрадників і всі щирі Русини.

Д. Н. Б. в Товтрах. І Вам дякуємо за щире слово. Знаємо ми добре, що за нашу щирі і рішучу оборону прав буковинської Руси перед всіми напастниками багато маємо ворогів. Але чей Бог дасть, що „згинуть наші вороженьки, як роса на сонці“..... Числа, які Вам бракують, прошу рекламувати; рекламация пише ся осверто і не потребує жадної оплати, тільки треба на горі подати, що се рекламация.

П. Іван Кол. в Т. Ви жалуете ся, що жид в селі остатну сірачину вашому сусідові за довг забрав, та питаєте нас о раду, що на таке робити. Ми тільки можемо сказати, що такий поступок не правний і треба за се бодай устно в суді пожалувати ся, а суд напевно скасує сей фантунок, бо закон каже виразно, що одіне, котре конечно потрібне для довжинки і его родини, вільне від екзекції. Після того сего закона (з дня 10. червця 1887) не вільно также фантувати: біле, домову і кухонну посуду, конечно потрібну для довжинки і его родини, дальше поживу і онал, потрібні довжинкови і его родині на час двох неділей, рівно-ж дійної корови, або після вибору довжинки три віви разом з панною, яка для них на час двох неділей потрібна, дальше у ремісників начине, яке вони уживають при своїй роботі, а вкінці также і знаряди господарські. Щоби оборонити ся від надужитя, треба жадати від судових післанців, котрі переводять екзекцію, аби вони вписали до протоколу, що довжинка крім свих річий ему конечно потрібних інших не має, то суд такий фантунок не потвердить. Але найліпша рада проти всяких фантунів: платити довг на речичень а нових довгів не робити.

Вже готовый
Буковинський православний

КАЛЕНДАРЬ

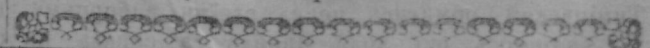
на рік
1893.

Зміст: Календарь церковний і астрономічний, свята червоно друковані. Часть інформаційна: всі належитости штемплів, план ізданія і тарифа всіх бук. і гал. велізнинь. Устав церковний, богата ілюстрована часть забавна й наукова оповідення.

Ціна 40 кр., поштою 45 кр.

Висилає ся лиш за гроші або на замовлення.

Адреса:
Товариство „РУСНА БЕСІДА“ в Чернівцях
улиця Петровича ч. 2.

Видає: Сільвестер Дашкевич. — Відповідає за редакцію: Михайло Токарик.

З печатні Г. Чоппа.

Предплата
Латна в Чернівцях
 вносять:
 на пів рік 5 р. — кр.
 пів року 2 " 50 "
 чверть року 1 " 25 "
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Нардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горюпа,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
 Оповіднені і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 2.

Чернівці, дня 8-го (лат. 20-го) січня 1893.

Рочник ІХ.

Від адміністрації.

Всіх панів, що дістали 1-ше і 2-ге число „Буковини“, просимо уклінно, коли припала наша „Буковина“ їм до вподоби, прислати нам бодай частъ предплати; кому-ж „Буковина“ не в лад, того просимо звернути ласкаво нам єї числа, щоб упорядувати наклад. Число 3-тє вишлемо лише тим, що до того часу зложили хотъ якусь частину предплати, або собі замовили „Буковину“.

Нове архиерейске посланіє.

В християнськїм мирі є звичай, що верховники церкви звертають ся від часу до часу, коли заходить потреба в важкій справі підняти голос церкви і поучити вірних, до своєї настави духовної в посланіях. В таких посланіях привик свѣт християнський чути слова любви християнської, приймати науку правди; такі посланія перестерігають перед важкими небезпеченствами, голосять потіху в неволі церковно-народній, одним словом із уст архиєпископа вливають звичайно слова відповідні єго високому становиску. Та не так водить ся у нас. Нашим читателям ще добре в памяти посланіє нашого владика Мораря з великодушними свѣтами, де він по причині виборів до буковинського союму напав на всіх Русинів, що посьміли стати против румунізаторів за своє право, і обкидає їх словами, якими вже від давна воює Кунчанко, а в послѣдних часах за приміром їх обох п. Тиміньскій. І з рѣзкими свѣтами видав владика Морар своє посланіє, в котрїм мало що говорить ся про справи православної церкви, але за те дуже широко розводить ся про справи „Общества госпож румунских“ т. є. товариства волоських пань. І чому те товариство припало так владикѣ до вподоби? — Що то товариство роздавало сего року на свѣ. Николая бѣдним школярикам подарунки? — Та-ж не тільки воно, але і багато інших товариств в Чернівцях і в інших мѣстах займає ся опікою над бѣдною шкільною молодіжю, а прецїнь тільки „Societatea Doamnilor Române“ удостоїла ся уваги владичої. На се відповідь лише одна: тому, що се іменно „Societatea Doamnilor Române“, т. є. товариство волоське, додаймо ще до того, таке товариство, що має перед усім на оці румунізацію руских дїтїй. От до чого уживає наш владика своїх посланій! Єму і не в голові, що зі всіх сторін жалують ся люди на свѣщенників-румунізаторів та грозять пореходом на унію, се

єму байдуже; одно єму на думцї — румунізація, і за нею агітує він в своїх посланіях.

Ще одна важна річ бе з сего посланія в очи. Владика Морар в посланіях до своєї рускої настави уживає мови, якою жадеи Русини буковинський не говорять і якої ніхто не може розуміти. У кожного правдиво образованого чоловіка, коли він бере ся говорити якоюсь мовою, є засада, говорити так, щоб єго другі як найліпше розуміли, говорити так, як говорять люди, до котрих він з своєю бесїдою звертає ся. Тимчасом владика Морар придумує якусь чудовище, якусь мішанину всіх лзиків і пускає Русинам тумана, що се ніби то по руски він з ними говорить. Знаєм ми добре, куди стежка в горох. Тим способом силує ся владика Морар руску мову як найбільше осмішнити, з'огидити, знівечити та довести до того, щоб єго руских посланій ніхто не розумів, та щоб кождий Русин привикав доволі читати єго посланія, писані по волоськи. Для приміру подаємо отсей уступ: „Прежди осласити-ся увеселительными словами о благодїяніях разливающихся на родъ человеческій Рождествомъ, Именованіємъ и Крещеніємъ Господа Спаса нашего Исуса Христа, желаемъ оповѣсти Вамъ приключеніе отъ дня святаго ієрарха Николая, которое есть увеселительнымъ и многоважнымъ для нашего рода христїанского изъ земли Буковинской“, — або: „Теперѣшний свѣтъ силно трудится о различныхъ интересахъ, кождый дальній и высій стану и силъ тыхъ, которми ихъ шукать и за ними убиваются“.

І що-ж нам на се все сказати? Скажемо хіба словами самого посланія: таке поступованє вказує на „совершенное помраченіе разума“. Прикро, дуже прикро нам ужити сих слів, бо ми раді старість пошанувати, але годї — старість таї ще натакім становиску, повинна найсамперед сама себе пошанувати.

В чім наша сила.

(Дальше).

Відчуваючи потребу такої організації, треба нам всім, всім Русинам лучити ся в одно товариство: таким товариством народним, що має дбати за долю всіх Русинів і кожного з осіб є і має бути „Руска Рада“, до того товариства повинен кождий Русин приступити і в тім товаристві для добра Руси, для свого власного і для добра своїх дїтїй після сил своїх працювати. Члени товариства вибирають собі, аби праця йшла в порядку, головний заряд в Чернівцях — голову (ніби то президента); той головний заряд рядить один рік і в тім році всі повинні того головного заряду слухати, котрий з свого боку має вповняти волю всіх членів товариства, виражену в ухвалях загального збору товариства. Головний заряд скликає доконечно раз в рік, але звичайно частїйше загальний збір, на котрїм справи народні мають

обговорювати ся, він мусить і повинен бути повідомлений о всіх справах народних, він мусить знати, що пр. в Рогізні за податки ліцїтують громадску толочку, що в Чарторій люди задля панотця примушені відступати від віри, що люди з над Дністра загадують вандрувати до Росїї, що десь комусь наложили несправедливо якусь кару або що, — щоб тому всему в час зарадити, він має заступати руский парїд перед вищими властями, урядами і другими народними товариствами, він має зі своєї роботи і поступованя здавати справу загальному зборови.

Посередниками між головним зарядом а членами товариства (ніби то старостами) мають бути по єлі кожного повіту, де-ж руских послів нема, там має бути особа, котру собі члени повіту самі виберуть, на котру самі згодять ся. Выбори ті можуть відбутися на довірочних зборах, таких, як то відбули ся дня 19-го грудня 1892 в Чернівцях. На такі збори треба запрошувати по іменню, а тоді не треба о них давати знати до влади політичної; якби збір мав відбутися де в публичнім мѣстї, тоді мусить кождий участник мати карту вступну. Тїї, що скликають такі збори, мусять всіх участников особисто знати. Посли одже або ті вибрані особи повинні все знати, що в повіті дїє ся, які кривди кому стали ся і повинні або самі зараз зарадити, або до головного заряду віднести ся.

Для улегшеня порозуміння з членами повинна бути також в кождій громаді одна особа (ніби то двірник), котра про все доносила-б до головного заряду або послови, до котрої особи ішли-б писма і прикази від головного заряду. Ту особу вибирають собі також самі члени громади і дають о тім знати до головного заряду, кого вибрани. Не все-ж з головного заряду і до кожного з осіб можна писати, з кождим з осіб говорити, на то треба би канцелярій більших, як по інших урядах; про звичайні справи члени повинні довідувати ся з газети. Наша газета „Буковина“ виходить що тижня, приносить кождого тижня нові вѣсти з нашого народного життя, перестерігає перед ріжними небезпеченствами, які грозять нашому народови, учить, що робити в ріжних випадках; голос єї важкий всюди, длятого „Буковина“ повинна бути в кождім селі і кождий член повинен бути цікавий, що в „Буковині“ стоїть. От вам весь наш заряд, от ціла організація!

Панове, якби так до нашого товариства „Руска Рада“ належали всі Русини, кождий гзда в громаді, кождий учитель, свѣщенник, урядник і т. д., якби всі Русини йшли згідно і в єдності при кождій справі і всі хотъ дечим причиняли ся до загального добра, подумайте собі, панове, що би то була за сила?! Хто-б нас тоді переміг? А без того, хотъ нас найбільше на Буковині, то ми всюди лиш попирачами других. Голос „Рускої Ради“ і тепер, де вона має не багато членів, є важкий; „Руска Рада“ допровадила до того, що і послів руских маємо і багато дечого иншого ми осягнули; щож би то було, коли-б „Руска Руска“ мала тисячі членів, а ті члени були щирими членами?!

Така народна організація має не лише загальне народне значєнє, але і для кожного поодинокого чоловіка вона важна, кождому приносить вона хосен. От возьмїм лиш те, за кілько людьми вступав ся до тепер посол Нігуляк та й др. Стоцький і кілько то людям вони вже таки дійсно

помогли в їх чисто-особистих справах. В кожній справі чи особистій чи загальній, члени могли-б віднести ся до заряду товариства з запитанем і не вно дістали-б щир у раду. А щира рада більше значить, ніж копиця грошей. Шідете до якого адвоката, то як він несумлінний, а є й такі, то доти буде вас дойти, доки в вас щось не є... В „Рускій Раді“ була-б своя щира поміч!

Але є справи загальні, що всіх дотикають однаково. Тоді чим більше люда влімне ся, тим ліпше; один не має відваги, але вкупі все можна. Є такі справи, що багато відразу й не полапає ся, куди воно йде — тут треба остеречи, спам'ятати, щоб за пізно не було; коли такі справи застануть нас не приготованих, то стає кривда не лише народови яко цілости, але кожному з осіб. (Шафіване ґрунтів, вивандроване, румунізація парафій...) Буває й таке, що один нічого не вдіє, тоді виступає головний заряд в обороні. Коли-ж до такого товариства належали-б тисячі а тисячі членів, тоді і голос головного заряду був би сильніший, важніший. Як уряд чи власть яка знає, що за кожним з нас стоять тисячі, і що як мені кривда стане ся, то повстануть тисячі, тоді не посьміє ніхто нікого скривдити!

Найбільшу вагу мають загальні народні збори. Люди сходять ся зі всіх кінців краю, кождий видить власними очима, чує на власні уха, що він не сам, а всіх нас тисячі, кождий межи тисячами набирає й собі відваги, сміливості, у кождого вступає дух, він піднімає голову, бо видить, що за ним є кому в біді стати, видить, що ми всі разом не дамо ся, бо нас більше тут.

На таких зборах пізнає ся людей, на таких зборах можемо ми всі найліпше пізнати, можемо видіти, хто найщиріше з межи нас бере ся до діла, хто рад за всіх і душу положити — а коли придуть вибори, ся найважніша справа народна, то легше вже потім вибрати собі кандидата на посла. Я вже вперед казав, що не досить вибрати в своїм повіті доброто посла, треба о то дбати, щоб і в других повітах виийшли добрі та щирі нам послы, треба всіх сил доложити, щоб таких послів було чи то в соймі, чи в раді державній, як найбільше. На таких загальних зборах всі, цілий руский нарід заступлений в „Рускій Раді“ — я кажу цілий руский нарід, бо хто сюди не ме належати, то є мертвий член тіла, то суха галуза без пожитку, сей властиво не належить ще до народу а більше до худоби — одже руский нарід буде міг рішати над кандидатами і собі їх вибирати, а вже-ж на тих зборах буде міг цілий руский нарід пізнати, хто міг би бути найліпшим заступником народним. Межи нами є щирі люди та мало хто о них знає, бо один з другим не сходиться ся, один з другим не говорить. Скупім ся, тоді пізнаєм ся і почуємо в собі силу. Громада великий чоловік. На таких зборах будуть обговорювати ся всі справи народні, буде розбирати ся, що нам добре а що зле, буде радити ся, що робити, щоб не впасти в біду, або впавши в біду, як з біди вилізти і т. д. Має-ж то все принести нам якийсь хосен, то треба, щоб всі, щоб як найбільше до „Рускої Ради“ належало, щоб всі на такі збори приходили, тут радили, і ухвали зборів винесли.

Злучивши ся разом заведім у себе добрий порядок, лад. Нікому з Русинів не може бути приступ до „Рускої Ради“ заборонений, але-ж знов кождий член **мусить** повинувати ся головному заряду скаже. Кожний має голос при виборі гоховного заряду і може его дати, кому хоче, але раз вибраного заряду кождий мусить у всіх справах народних слухати. Тільки таким чином ми зможемо мати силу і значенє. Що стало-б ся з таким старостою, котрий би не сповняв приказу президента? Що стало-б ся з таким жовніром або офіцером, котрий би на війні не послухав старшини? — І ми провадимо війну, а можемо лиш тоді бути певні побіди, коли між нами запанує народна карність, послух для вибраної старшини народної! Хто против того провинить ся — того, ну, права карати ми не маємо — але-ж все таки можемо его покарати в свій спосіб; того викидає ся як тниле яблуко з купи або паршиву вівию з череди, щоб не заразив своєю огидною хворобою других; від того повинні всі відвернути ся, такого зрадника

чекає хіба доля Юди Іскаріота. Місця для него між нами нема і не повинно бути. Поступаючи так, досягнемо се, що навіть слабші люди почують в собі силу і стануть за правду.

(Дальше буде).

Перегляд політичний.

В середу, дня 17. с. м. розпочала рада державна наново свої наради. На порядку деннім першого засідання було продовжене наради над бюджетом на рік 1893 а іменню наради над бюджетом міністерства справ внутрішніх і справозданє комісії для закона карного о проєкті закона, який внесло правительство против фальшивників средств поживи. Спільні наради над уложенем більшости в парламенті все ще не покінчені.

Цісар прийняв протекторат над мадарскою виставою краєвою в Будапешті, котра має відбутись в 1896 р. в пам'ять тисячлітнього істнованя мадарского королівства. З краєвих фондів рішено дати на ціли вистави один мільон зл.

В хорватскім соймі прийшло до досить бурливої сцени. Опозиція — сторонництво Старчевича і Стросмасра — закинула хорватскому правительству, що даєсь використувати Мадярам, і не дбає про інтереси хорватські. Бан хорватский, ґр. Кня-Гедерварій виступив против тих закидів, назвав ідею велико-хорватську пустими хрїмми, а вкінці всі закиди опозиції назвав брехнею. Помимо протесту зі сторони опозиції против такого висказу, бан повторив его ще раз і тогді всі опозиціоністи виийшли з засідання.

Цікава справа зайшла з написею на новій касарні, яку побудовало місто Прага на Градчній. Рада міста не хотіла іменню пристати, щоби на касарні була напись німецка поперед чеської, а знов власть войскова не хотіла уступити від прийнятого звичаю, щоби перша була напись німецка. Справа тяглась вже досить довго, — аж нараз магістрат порішив, щоби на касарні не було ніякої написи. Се рішенє не одобрила рада міста. Прийшло до оживленої дискусії. Молодо-Чехи назвали рішенє магістрату підлотою. Др. Черногорский вказав на Мадярів, котрі збурили би радше цілий будинок, а не дали би покласти на нїм написи німецкої. Радний Кліма був тої гадки, щоби не віддати касарні правительству під ніяким услівем, доки не буде на першій місци написи чеської. Треба виждати: прийде час, коли цісар яко король чеський вїде на Градчн, а тогді не буде нікого колоти в очи, що на касарні напись чеська. Вкінці відкинено ухвалу магістрату.

В комісії войскової німецкого парламенту виголосив канцлер Капріві при нараді над новим законом войсковим бесїду, в котрій висказав свій погляд на теперішнє положенє політичне в Европі. Між иншими сказав він, що Росія ще на тепер не готова що до своєї войскової організації, але небавом стане вона найсильнішою державою воєною в Европі. Що до Австрії заявив канцлер Капріві, що найбільший інтерес Німеччини лежить в тім, щоби удержати Австрію на становищу великої держави, і тому Німеччина не може покидати Австрії. Вкінці сказав, що між Росією і Францією існує напевно умова на случай війни.

На весїле сестри німецкого цісари ки. Марґарити вибирає ся російский царевич з великою дружиною до Берліна. Приїзд наслідника російского престоло назначений на 21. н. ст. січня, а гостина продовжить ся що найменше десять днів. Важне при сім се, що царевич не заїде як звичайно, до будинку російської амбасади, лиш до замку королівского, куди его спеціяльно запросив цісар Вільгельм. В тім всім добачають, що між обома дворами настали дружні відносини, але годі заключати з того, щоб й політичні відносини поправили ся. Навіть не принесе та гостина ніяких успіхів що-до російско-німецких переговорів торговельних, котрі не покінчать ся певно ще й за кілька місяців.

Чим дальше поступає зима, тим більше змагає ся голод в тих місцевостях Росії, де й сего року не було врожаю. Іменню дає ся відчувати брак наші для худоби і селяне випродують громадно худобу. Ціна, розумієсь, дуже низька, бо н. пр. за коня найбільше платять до двох рублів. Купці купують коні і вибивають їх на шкіру, а мясо лишають вовкам. Одна німецка газета доносячи про се, чуває ся, що російский мужик не їсть мясо з коний.

В Черногорі лучились послїдними часами досить поважні неспокої. Одні вісти доносять, що ті неспокої виийшли від поселенців герцеговинських, а другі, що се була революція против князя. На кождий спосіб в обох вістях депо правди. З Герцеговини утікло досить людей до Черногори, а тепер не мають з чого жити, бо правительство черногорское дає їм дуже скупу заповому. Між тими Герцеговинцями настали заворушення, на чолі котрих станули деякі знатніші Черногорці і повели в тім напрямі, що се можна було уважати за революцію против князя.

Буковинські товариства рускі.

I.

Дня 1. н. ст. січня 1893 відбули ся загальні збори „Міщанської читальні“ в Чернівцях. Зібраних членів було верх 20. Голова „Читальні“ проф. др. Стоцкий відкрив збори промовою, в котрій завзивав гарячими словами членів до просвіти. Бесїдник доказав якими примірами конечну потребу науки для теперішнього життя, котре представляє справдішну борбу о буті або не буті для всіх людей взагалі, а для Русинів тим більше з осіб, позаяк Русини через свою байдужність до всего, хоч би воно було їм найдорожше, лишили ся майже на послїдній місци. Диво велике, як можуть люди в місті, де вічно провадять ся борба о перевагу або й о істнованє між ріжними класами суспільности, і де та борба відбуває ся майже лиш розумом, жити без науки. То-ж не дивуймо ся, що ми такі бідні а другі багаті, не дивуймо ся, що ми визискувані і переслідувані тими другими, не нарікаймо на других, приміром на жидів і инших, але дивім ся на нашу слабість, берім ся до вигоєня єї, берім ся до просвіти, учім ся жити від других народів, наслідуймо їх, а принаде нам ліпша доля. Вже мужики пізнали велику вагу в науці, хоч вони на своє щастє не мають ще такої конкуренції з ріжних сторін, як Ви, міщани. Мужики закладають читальні, вступають до просвітних товариств, предплачують газети і були би ся вже високо духом підняли а культурно двигнули, як би не було між інтелігенцією таке множество людей злобних і самолюбних, котрі добре се знаючи, що просвіта народу немов огонь їх мусить знищити, всюди кладуть перепону просвіті народній. Но около Вас, панове міщани, заходять ся тут в місті взагледно далеко більше таких елементів, котрі би раді Вас визискати до останного, зробити Вас своїми найматями. Тому-ж горніть ся до Вашої читальні, а тут все щось прочитаєте або почуете, як то в світі буває, як то иншим культурнішим народом живе ся, хоч в них услівя не завше і не всюда ліпші до такого життя, як у нас. Але помимо того вони живуть вигідніше, бо пізнали, що просвіта средство до лучшего життя, без якого годі обійти ся. Навіть школу читання для старших можна би завести, лишє треба охоти і доброї волі, а всі средства до того потрібні найдуть ся. Дайже Боже, як найліпшого розвою нашої читальні. Потім повідомив бесїдник членів о зборах мужів довірія з дня 19 грудня і о рішеню тих, аби ся Русь буковинська консолидувала в товаристві „Руска Рада“, показав ясно причини того рішеня і велике значенє і хосен для Русинів, наколи би то вдало ся перепровадити як найскорше в дійсність і завизвав щирими словами до приступленя в члени „Рускої Ради“.

По промові менше-більше такого змісту приступив н. голова до справозданя виділу за минувший рік, з котрого видно, що виділ відбув в сім році 6 виділових засідань, на яких полагдував всі важні справи товариства. Найбільше старав ся виділ розбуджувати руске міщанство

музикально-декламаторськими вечерками з танцями, бо уважав, що такі вечери провадять до ціли, бо вони приносять велику користь зі взгляду морального і матеріального. Люди сходять ся численно з своїми родинами, видять, що можна й самим по руски забавити ся, слухають прекрасні пісні міщанського хору, красні декламації поучаючих або й гумористичних стихів, а вже-ж величезна користь для тих, що співають і учать ся декламувати. Крім сеї моральної користі приносили сї вечери й добрий дохід, хоч сего року менше як попередніми. Таких вечерків було в минулому році 7. Співом управляли сего року п. учитель Якубович, а по его відході з Черновець п. Березовский, за що їм на сїм місці щира подяка. Особливо заслужив ся коло товариства п. Мицак яко касієр і п. Ясеницкий коло устроєня вечерків. Касове справоздане виказує 674 зл. 71 кр. приходів а 485 зл. 82 кр. розходів. Маєток товариства зріс із 195 зл. 56 кр. на 238 зл. 97 кр., а від коли др. Стоцкий перебрав ведене товариства, майже о 100 зл. Сегорічні вечери в користь бідних учеників принесли на жаль лиш 2 зл. 99 кр. і через то не могла читальня нічого розділити, хоть тамтими роками розділювали по 150, та по 50 зл.

З бібліотеки користали лиш 4 члени і взагалі до читальні дуже слабо вчащали члени. Особливо в тій справі треба доконечно щось порадити, щоб більше члени користали з добродійства читальні. Справоздане прийнято з задоволенням і уділено уступаючому виділові абсолюторієм. Приступлено до вибору нового виділу. П. голова просить, аби на сей раз увільнили его від вибору, позаяк він аж надто перетяжений роботою, а тим більше, що є межі ними один патріот, котрий его гідно заступить на сїм місці, або ще ліпше, бо буде мати більше часу вільного. Межі членами повстає невдоволене, всі не хотять відпустити свого милого голову і просять таки прийняти знов той чин на себе. По довгій заявденю зі сторони голови, де межі прочим сказав, що не хоче бути вибраним, аби лише фігурувати, прийняли члени его відпустку і подякували за его дотеперішній, щирий і хосенний труд на сїм місці. Нововибраний виділ ми вже подали перше. Виділові поручає ся, аби дохід з першого вечерка призначено на бідну молодіж і по довгих нарадах, як би то найбільше членів для „читальні“ придбати можна заключено засідане.

К.

II.

(Загальні збори читальні і „Власної помочи“ в Витилівці.)

Дня 9-го (21. лат.) грудня м. р. відбули ся головні збори „Народної читальні“ і „Власної помочи“ у Витилівці при участі 43 членів в домі покійного газди Олексі Куєка, де уміщені сї товариства безплатно вже пятий рік.

По богослуженю відкрив вир. о. Евг. Семака сегорічні збори, дякуючи членам, що явили ся в повнім числі і тим дають довід, що вони не маловажать своїми товариствами, котрі, дасть Бог, не лишать ся бес хісна для наших хліборобів.

Правда, минулого року не зробили ми багато, а то тому, що члени бідні і не було навіть тільки фондів, аби замовити ліпших газет а надто в тім біда, що на ціле село є лиш один газда на пів письменний і ціла вага „Читальні“ лежала на Івані Косовані, по часті на Гнаті Якимовичу а також і на мені, і если я рідше приходив сюди, то тому, що-м власне в неділі більше занятий і в слоту не міг я заїдти дуже віддаленого мого мешканця завше приходити.

Вияснивши відтак статуту для тих, що ще не знають докладно що то „читальня“, дав слово писареві читальняному вп. Косованові Іванові, щоби той розповів, що робила „читальня“ в р. 1892. Після записів Косованових сходили ся ми зимою що неділі і свята, а в літі лиш нять рази в „читальні“, де нам прочитував по найбільшій часті Косован книжочки Просьвіти, Качковського, „Бібліотеку для молодіжи, міщан і селян“, „Добрі Раді“ і „Діло“, кілька разів прочитував нам вп. о. Семака газети і книжочки з собою

принесені, а также читав дещо і Гнат Якимович, що недавно з власної охоти приучив ся трохи письма і виразніший друк вже доста пливно читає.

В „читальні“ було 193 книжочок, а в минулому році подаровано нам о. Семакою 7 книжок, господарем Ракочем з Валяви 33 книжки, а з „Просьвіти“ прибуло 11 книжочок, так що в нас є тепер всего 244 книжочки. До дому брав до читання книжочки Ер. Марковский і Гнат Якимович а также Косован і Дімітрівич.

За касу говорив Тодер Кірстюк, що члени виплатили минушого року 6 зл. 37 кр., пок. Ракочи з Валяви подарував 5 зл., а з того позичено „Власній помочи“ 3 зл. 60 кр. — Членів на рік будучий виписало ся 43 і заплатили з гори вкладки, всего 7 зл. 75 кр. До нового виділу увійшли: вп. о. Семака, Ф. Фогель, Іван Косован, Ничай, Сорохан, Данило Хобзей і Гнат Якимович.

В заступництві голови „Власної помочи“ Захарія Крикливца, що лежав хорий на тифус, отворив загальне зібране п. Косован відповідною промовою, де зазначив, що попри „читальню“, се чоловічюбне товариство необхідне, бо у нас багато людей, що вже на початку зими не мають хліба і так задовжують ся, що їм о голоді і холоді не мила ні просьвіта, ні читальня, ні цілий світ широкий. Ми „Власною помочю“ за маленький процент самі собі помагаємо і коли ми будемо і дальше ретельно і совістно рідити товариством, то зможемо за 8—10 рік жити людям хліб без всякого проценту. Перед 4 роками малисьмо кілька дарованих гарців збіжа, перед роком малисьмо вже 43 метр. цент., а сего року маємо вже 56 метр. цент. 17 клгр. збіжа в вартости понад 300 зл. Ми зробили 3 великі скрині на збіжжє і вони знаходять ся у Гната Якимовича і Лі Крикливца. Сего року купив виділ вагу децимальну за 16 зл., на котрій кождий член має право набір вагити і тим вже наші люди не дають ся ошукувати на вазі, бо знають спосіб вже ліпше як жиди. Так само справлено печатку „Вл. помочи“ за 3 зл. 60 кр. Минулого року було 8 засідань виділових, а на посліднім увалено жертвувати 1. січня 1896 року 50 зл. на будуючу ся правосл. церкву у Витилівці.

В минулому році померли три ревні члени „Вл. помочи“: о. Николай Граматович, священник з Лашківки, газда Тодер Малик і Олекса Куєк з Витилівки, котрих блаженну пам'ять прошу почитати повстанем з місць. (Всі підіймають ся).

По виборах упорядкував ся новий виділ в той спосіб, що вибрано головою наново Крикливца Захарія, а в виділ увійшли: Стефан Куєк, Кірстюк Тодер, Крикливца Лі, Бойчук Яків, Крикливца Тодер, Косован Іван.

Іван Сорохан підіє гадку про заложене „Крамниця“, і то так, аби ті 50 зл. ухвалені в протягу двох років на будову церкви, тимчасом позичити на крамницю і ними мож би других 50 зл. заробити. Надто оповідає Сорохан, що говорив за склеп з Дарієм Маликом, Ничаем, Косованом і Данилюком, і вони дуже пруть до отворєня свого склепу. Косован прилучує ся до сего внесення і обраховує, що ми могли би із самих сіринків і соли оплатити чоловіка, аби провадив рахунки і торгівлю. Війт Франц Фогель готов відступити одну комнату на скляник і обвіндає, що дарує „Вл. помочи“ корець кукурудзів.

Вп. о. Семака робить внесенє, аби збори ухвалили дати Косованові 2 кл. збіжа за его ревний захід коло „Вл. помочи“, бо він має багато заходу коло вимірювання позичок, виготовлювання скринтів довжних, уділювання всіляких рад і т. д. (Прийнято).

Косован просить, щоби подарувати 1 кл. збіжа на „читальню“ і тим побільшити єї фонд. (Прийнято).

Тодер Кірстюк робить внесенє, аби визначити позичку без проценту тому чоловікови, що прийме на себе всякі услуги, потрібні при видаваню і стяганю збіжа. (Прийнято).

Яків Бойчук питає ся, як поступати з неточними довжниками, що не тримають речинця і тим роблять шкоду товариству і дають злий приклад другим, як то зробив Андрей Гордіца? (Ухвалено не визначати на будуще неточним довжникам, а двірник з своєї сторони обіцяв напінити Гордіцу до зверненя довгу).

На сїм закінчили ся головні збори і заключаючи їх, підіє о. Семака многолітство на Найяснійшого монарха.

Складковий обід, котрий зарядила газдиня Івониха Ничай, ще кілька хвиль задержав членів при дружній розмові, де панувала загальна радість над миром і згодою, які панують у наших товариствах.

Данило Бойчук.

Дрібні вісти.

Президент краєвий бар. Кравс повернув минулої суботи з Відня.

Іменовані асистентами поштовими Лазар Жалковский і Г. Війчук.

Лист гончий за Гріг. Купчанком, редактором „Рускої Правда“, оповістила черновецька урядова газета, бо він підозріний, о злочинство забурєня публичного спокою утік до Росії.

Консулат румунський в Чернівцях отворено з днем нового року. Консулом став п. Стаматіаде, секретарем п. Гергелі, товмачем п. Галін. Важне се для людей, що йдуть до Молдови на роботу, бо паспортти можуть підписувати вже в Чернівцях.

В творі „Oesterreich in Wort und Bild“ видаваним зразу під протекторатом покійного архикнязя Рудольфа, а тепер вдови архикнягині Стефанії, має тепер писати ся про край Буковину; в тій цілі скликав сими днями капітан краєвий, Яко Лунул на нараду отсих мужів: президента краєвого, бр. Кравса, митрополита, Мораря-Андрієвича, бр. Василька, адвоката др. Рота, бурмістра Черновець, Кохановського, дальше всіх послів буковинських до ради державної і членів виділу краєвого, відтак ще п. Гр. Богдановича, дідича з Ошихліб, ректора університетського, о. Воюцького, президента торговельної палати, п. Лянґенгана і радника виділу краєвого, п. Захара. На сій нараді вибрано тіснійший комітет, зложений з пп. Лунула, Василька, Гормузакого, Лянґенгана і Захара, котрі мають скликати більший збір для вибору осіб, котрі мали би до того твору про всякі справи Буковини писати. Русини мають повне право жадати, щоб в тім величавім творі про Русинів писав Русин, а до того чоловік, що має відповідне знанє і не ворожий народним змаганям буковинських Русинів. Се підносимо тут тим більше, що зачерез „згоду“ пп. Тиміньського і Воляна з волоцькими дідичами, котра вимірена головою против Русинів-народовців, може таке стати ся, що про Русинів буде писати чоловік, котрий не хоче знати і узнавати Русинів, а тримає їх за одно з Москалями або і такий, що схотів би всіх буковинських православних Русинів зробити Волохами.

Виділ краєвий дозволив громаді Раранче спродати кавалок ґрунту комітетові будови гр. кат. церкви в тім селі. Також дозволив громаді Застав'я спродати часть пасовиска скарбови державному під будову будинку на суд повітовий. Потвердив ухвалу громади Вилавче що до зятягненя безпроцентової позички в сумі 4000 зл. на будову школи. Громаді Слободія-Банилів дозволив на побиране 75-процентових додатків на покритє потреб за рік 1893. Згідно з представленням ряду краєвого видав з фондів краєвих 400 зл. яко запомогу для громад Баяшешти, Браешти і Корлата на закупленє насіння; заразом завізвано ряд, щоби тим громадам уділив відповідну запомогу з фондів державних, дозволенних через раду державну. Старшому інженерові поручено, щоби в порозуміню з др. Вольчаньским уложив план на розширенє будинку закладу положничого в Чернівцях. Той план буде становити підставу, на котрій має бути залагоджена умова з рядом, щоби тойже взяв участь в видатках. Потверджено прелімінари на р. 1893 фондів будови доріг повітових в повіті кіцманецькій і черновецькій.

Руским товариствам з новим роком прислав п. Ілля Ілюк, учитель в Рус-на-Боулі от такий привіт: „Мої найсердечнійші благожеланя з новим роком 1893 світлим товариствам в „Народнім

Домі в Чернівцях. — І я не лишаюсь, хочу прискорити, в сих малих комнатах моє чувство до Вас в сей день розголосити. — Правда, що я бідний; в слові й ділі неспосібний; що зачну, все щось не достає! я радби-м як найліпше заспівати, по на жаль не раз мушу перестати! — Боже всемогутній! чому я так бідний? Що не можу вволити серцю мому волю; причинитись ліпше, багатіше до сеї гіркої праці; підвинути пашу долю! — Як я був би багатим; мав добра свої власні... Та чому я так чудатий? Думками моря мірю. А чи-ж ми всі не багаті?... Тільки сили сполучимо, і підвигнем, в що бігме вірю! — Прийміть прихильно й від мене от сей ренський! Та най буде щастливим початком; щоб на премилій наш „Народний Домок“, посипались расні тисячі соток з сим новим роком! — Та дай Боже, щоб з сим роком онамятались заблудні мати-Руси сини! І свої сили до загальної праці сполучили, підвинути наш парід бідний! Буковино! краю ти наш рідний! — Русь Буковини вже пізнала своїх вірних, щирих просьвітителів. Вона до них, як до рідних своїх о пораду й щирю поміч спішить й вертає в радости від своїх помістителів. — Скріпи Боже Ваші сили, щоб вони так й далі нас загірвали! І наш дух оживляли; перед ворогами кріпко стати, хоть пальов-б там гармати! — За Вашу страдалчу любов около темного народу, кождий, що ю пізнав, готов стати сьміло з Вами: лиш дай Боже щоб лавами! — Жийте щирі народні просьвітители! на честь і славу буковинської Руси многая літа! і потішайте нас сим словом рідним, нашої мати-України, многая, многая, многая літа!!! З глибоким поважанем Ілі Люк, духом з Вами. Русь на Боулі, дня 30. грудня 1892. — Сердечно дякуємо за щирі желаня. Дай Боже Руси буковинській більше таких щирих синів, як н. Люк, а усьміхнесь заплакана мати...! За дар на „Народний Дім“ сердечне спасибі!

На бідних учеників прислав н. Михайл Кудіч-ковський, власитель Гоголіни, 2 зл. Сердечне спасибі! Може вони отруть не одну слезу в оці бідака-школярика.

Холера. Стан холери в повіті борщівським тепер такий: В Залучу занедужало 14 осіб, з тих 7 померло, а 7 виздоровило; від 3. січня не було там більше випадку холери. У Вербівці були 4 випадки, всі смертельні; від 7. січня ніхто там не захорував. В Новосілці над Збручем справджене дня 9. с. м. 4 смертельні випадки; більше хорих нема. В Пуклаках справджене два випадки в однім домі; хорі живуть ще. В повіті гусатинським в січні с. р. в Сокиринцях померла одна дитина на холеру, більше хорих нема. В Зеленому занедужав один зарібник, але ще живе. На пограниччю російським в багато місцевостях панує холера, так само і на цілім Поділю російським трапляють ся досить часто випадки холери. В Каменці подільським вибухла знов холера; багато людей вмирає. Не дай Боже, на весну готов бути помір, як тому звинш 20 літ.

Викрадена. Лісничий в Михаленах, Дмитро Фабі, оженив ся тому три місяці з молодою жидівкою, котра прийняла християнську віру. Ся подія обурила дуже всіх тамошних жидів і дня 27. м. м. вночі, коли лісничого не було дома, кількох жидів впало до хати его, насильно вирвали молоду жінку, котра по нинішній день пропала без сліду.

На великі непорядки в Рогізні, громаді садагурського повіту, жалують ся вже від давна тамонні люди. Люди складають всякі податки, як від них жадають, а двірник орудує гріними громадскими якось так, що вже за 8 літ не заплачений податок від громадської толоки в уряді податковім. Напимнення не помагали нічого і дійшло до того, що уряд податковий розписав ліцитацію на толоку, бо довгу назбирало ся поперх 1000 зл. Про се все дізнала ся громада, аж коли надійшов речинець ліцитації, бо двірник рогізнянський умів то все якось затаїти. Нарешті заворушила ся громада, бо гірко бути без толоки, та в сій тяжкій пригоді рішила ся зложити ще раз гроші на заплачене податку. Хоть про се нещасте Рогізни весь повіт вже знає і хоть всі багаті собі ще дечого вишого оповідають про рогізнянського двірника, то все таки виділ краєвий, котрий має обовязок дбати про ненару-

шимість маєтку громадського, до тепер не вдав ся в ту справу і не обрахував двірника. Можна собі погадати, чому се так. Таке двірником в Рогізні п. Мікулі, якийсь ніби то дідич, тай добрий приятель бр. Мустаці; де-ж такому панови приятелі з виділу краєвого могли-б робити такі прикристи як обрахунок? Може хоть за сим словом виділ краєвий зробить свій обовязок та зарадить нечуваній кривді громади.

40-літний ювілей сьвященства обходив сими днями протоерей о. Кантимір, парох в Ростоках.

Академічне товариство „Союз“ устроює в неділю 22. лат. с. м. в сали „Народного Дому“ при ул. Петровича ч. 2. вечерниці. Вступ від особи 40 кр. Стрій звичайний, домашній. Початок о год. 8-ій вечером. — Того-ж самого дня устроює „Руска Міщанська Читальня“ в сали готелю Молдавського музикально-декламаторський вечерок.

В Вашківцях н. Сер. і Вишніци розвизало ц. к. краєве правительство ради громадські.

Вільні посади. В п'ятикласовій мужеській школі в Сторожинці суть до обсаждения місця учителя і молодшого учителя, як також увільнення с місце учителя в однокласовій народній школі в Сучавенях.

В Білокерниці в повіті серетським згоріла липованська церква; з ноломіни удало ся лиш олтар виратувати. Причиною огню було те, що паламар розпалюючи в печі, котра знаходилася в церкві до єї огрівання, наложив за багато дров і через те повстав в ній такий сильний огонь, що аж комини пук і дах заняв ся.

Подяка. Сим складаємо глибоко відчуту подяку „Товариству ім. Шевченка“ за его щедрий дар, 8 дуже цінних книжок для бібліотеки нашого товариства. Заразом дякуємо тому-ж товариству, що зволило знизити для „Союза“ ціну тих книжок, які має у себе на складі. Рівно-ж сповняємо обовязок тамтогорічного виділу та дякуємо проф. Др. Ст. Смоль-Стцкому за подароване одної книжки, а д. Павл. Курчови за надіслане 2 своїх перекладів і одної своєї повістки. — За акад. тов. „Союз“ в Чернівцях: В. Дутчак, голова; Лев Сх, секретар.

Залита копальня. В Юрівці при донецкій залізниці залила була недавно тому вода одну копальню, в котрій працювало одинадцять робітників. Трох з них видобуло ся щасливо завчасу на верх, а прочі остались в копальні. Їх видобули аж по 10 днів, коли з копальні виношували воду. Всі вісім робітників жили ще мимо того, що в послідніх днях нічого не їли.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

П. Мак. в Пар. Кару 5 зл. яку наложило на Вас старство за те, що Ви ввели корону до такого бугая, що его комісія признала непридатним на розпалок, радимо Вам заплатити і більше того не робити. Бо хоть Ви можете против того робити рекурсе до краєвого правительства, то тим хіба собі ще видатки зробите, а рекурсе Вам нічого не поможе, бо § 15 в уставі краєвої з дня 24. вересня 1886 р. виразно каже, що хто сьвідомо (знаючи о тім) дає корону віддавати від чужого нелиценцованого бугая, той платить кару від 5—10 зл. Таку саму кару має платити властитель бугая, а крім того має він ще 5 рази тільки заплатити кару, кілько взяв грошей за допущене бугая. Одже послухайте нашої ради, не робіть того більше і десятому закажіть таке робити, бо за ті гроші мож щось ліпшого мати.

П. Сел. в Ка. Вам жадний дюрніста або возний не сьміє казати „ти“; так не має права ніхто до Вас а навіть і пан староста говорити, лише „ви“. А вже-ж ніхто не має права ганьбити. Як би таке вам в другий раз притрапило ся, то Ви чемно перепросіть тих панів, і скажіть їм фанію, щоб вони знали Вас пошанувати. Тепер і в войску не вільно говорити до нікого „ти“ а все „ви“ — і Ви не повинні того терпіти, щоб Вам хто небудь „тикав“. Знаю я одного двірника, що такому панови, котрий зачав ему „тикати“, не полінував ся таке „тикати“ і доти „тикав“, доки пан не зачав „викати“, тоді став і він панови „викати“. Оттак учіть таких мудрагелів!

НОВІ КНИЖКИ.

„Котюзі по заслугі“. Відповідь на „Руске пытане на Буковині“, Передрук з „Буковини“. Накладом „Буковини“.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 8. (лат. 20.) січня 1893-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.25 — 7.40 зл.
жита	5.69 — 5.72 „
ячменю	5.12 — 5.42 „
вівса	4.67 — 4.82 „
ріпаку	11.35 — — „
конюшини	— — — — — „
кукурудзи	4.09 — 4.50 „
гороху	— — — — — „
оковити	14.50 — 11.80 „

Курс монет

дня 8. (лат. 20.) січня 1893-го р.

дукат	5.64	5.74	зл.
рубель папер.	1.23	1.24	„
наполеондор	9.57	9.60	„
100 марок	59.10	59.30	„

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріння, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій багатий склад нави, полудневих озочів, російського чаю, шоколяди, руму й майни, та всяких розолій і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливим зниженим цінам. — Постійний склад різних товарів з хиньського срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарських машин

Clayton-a і Schutleworth-a

Відень і Лінольни (Англія).

Льокмобілі, всякі плуги, полотнільні машини до сійби, кошеня і тероблени кукурудзи, млиники, млики, сїкарні, сикавки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Вже вийшов

Буковинський православний

КАЛЕНДАРЬ

на рік

1893.

Зміст: Календарь церковний і астрономічний, сьвята червоно друковані. Часть інформаційна: всі належитости штемплів, план їзди і тарифа всіх бук. і гал. залізниць. Устав церковний, богата й ілюстрована часть забавна й наукова, оповіщена.

Ціна 40 кр., поштою 45 кр.

Висилає ся лиш за гроші або на замовленя.

Адреса:

Товариство „РУСКА БЕСІДА“ в Чернівцях
улиця Петровича ч. 2.

ПРЕДПЛАТА

ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ

виносить:

на цілий рік 5 ал — кр.
„пів року 2 „ 50 „
„чверть року 1 „ 25 „
для заграниці 5 рублів або
12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр.
в бюрі газет Л. Горювца в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Реданция і Адміністрация

„Буковини“ знаходиться в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2), куда всі дописи адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене щодня
від 6.— 8. год вечером.

Опов'щення і прилоги

обчислюються по найде-
шевших цінах

Ч. 3.

Чернівці, дня 15-го (лат. 27-го) січня 1893.

Рочник ІХ

Румунізація і її наслідки.

Про сю справу дістали ми допис з села, котру ми на с'їм місці поміщаємо.

Як відомо, взяв ся наш сьвітлий консистор від давна, і то ґрунтовно, до зрумування всієї буковинської Русі, і румунізатори з консистора ґнісують свою перевагу як найдокладнійше, щоб тим также відвдячити ся волоским дідичам за ласку, що понастановили їх за часів сумної пам'яті Алезанього то владикою то консисторськими совітниками. Справедливі Румуни і справедливі Русини ніколи не підняли би ся такої підлої і огидної роботи, спиняти ділий нарід в поступі, утримувати серед него темноту зі всіма її наслідками. Лише ренегати-відступники з одної і другої сторони можуть щось подібного без боязні перед Богом і без встиду перед людьми робити.

Всім то відомо, що сам наш владика не єсть Румун, а навіть не Русин з роду, а походить він з роду Зелінських з Кутів в Галичині, і то як говорять, з роду вірменського.

Не хочу оповідати, в який спосіб его родина дістала ся до нашої зеленої Буковини, а властиво до тогданньої Молдови, котра тоді еще разом з Волощиною належала під турецьку владу, бо не хочу розкривати сумної минушости згаданої родини. Скажу лише хіба то, що імя Андрієвич походить від імени его прадіда Андрія, котрий був у монастири Драґомірні коло Сучави мельником мірошником. А імя Морар єсть з руского „мельник“ на румунське переведене.

Наша сьвітла консистория рекрутує ся также з винятком вельми поважаного совітника о. Ілассевича, з самих ренегатів, бо і одного справедливого Румуна межі ними нема. Приміром о. Калінескул походить з Каліновських, з Галичини; колись родина ся належала до Поляків, а потім прийняла унію; зрештою ще не дуже давні часи, коли наш Калінескул називав ся ще Каліновським. Цуркан походить з Цуркановичів з Хрищатика над Дністром, а який „Бежан“ (Бежан) справдешний Румун, показує се, що є Бежани, що признають ся деколи также до Русинів.

Всі ці ренегати напоїли ся нас православних Русинів зрумувати або зробити нас своїми попишачами. До семинарії духовної приймають вони лише дуже маленьке число Русинів, а скоро яка руска парафія отворить ся, обсаджують її сьвященником-Волохом, кажучи, що ми Русини не маємо сьвященників-Русинів. Наші рускі, чесні і здібні сьвященники скитають ся горами, а близько Чернівців по найліпших парафіях роскошують сьвященники Волохи, недбаючи за нарід, через що біднота чим раз більше ширить ся. Наш бідний нарід одне незграчний, а друге терпеливий і надто добрий, не спротивляє ся тому до якогось часу, думаючи, що то все так мусить

бути, а тут нужда заглядає ему в очі. Що щирий сьвященник в порозуміню з учителем много добра можуть для громади наукою і добрим прикладом зробити, се видим на поодиноких громадах, в котрих трудолюбиві і щирі своему народу сьвященники довгий час пасторували. Противно-ж видим, що люди в громадах, де пасторують нещирі народови рускому (а вже то така слабість людська, що Румун Русинови особливо тепер, де ще румунізатори того жадають, не може бути щирий) пастирі духовні, не лише морально, але і матеріально чим раз більше упадають. Позволю собі навести тут маленький приклад. Буде тому кілька день, їхав я через село Чорнавку. Мій фірман став коло коршми, щоб понаести коні, а я встав з воза і піійшов до коршми, щоб ся заґрати. Увійшовши туди, бачу, сидить велике число людей коло столів, пють горівку і забавляють ся. Начав я то одно то друге говорити і питаю ся: „Як то? то ви не по волоски говорите, а по руски? Та-ж я чув, що ваше село волоске, т. є., що люди у Чорнавці майже всі Волохи!“ — Один з них, а був то сам начальник, як він мені преставляв ся, каже: „Ні, пане, ми з роду таки по руски говорили, ми Русини, у нашій селі лише наш панотець Туртурян Волох.“ — „А як править ся служба Бога в церкві?“ — „Майже все по волоски.“ — „Ну, а ви розумієте таку молитву?“ — „Ні, але що робити?“

Зацікавило мене почути таку відправу служби Божої і переконати ся, як то виглядає. Нараз чую, дзвонять у церкві, і я довідав ся, що то похорон має відправляти ся, а понеже то близько церкви було (тут таки коршма близько церкви, щоб, бачте, не далеко було з одної до другої — на відправу), піійшов і я подивити ся.

Вже з далека виджу, стоять люди на подвір'ю одної хатчини і тримають процесію в руках. Я підійшов ближше, надіхав саме тоді сьвященник. Питаю: „Се ваш сьвященник?“ — „Ні, каже один чоловік; наш сьвященник хорий, се з сусіднього села.“ — Той сьвященник убрав на себе церковні ризи і питає ся людей: „Як правити? по волоски чи по руски?“ — „По руски прошу, ми Русини!“ — „А Волохів тут нема?“ — „Колись було кілька диганів зайшлих, що робили ложки і ті говорили по волоски, але і ті вже тепер лише по руски говорять“.

Відправив той сьвященник свою службу, занесли тіло до церкви, а я, щоб побачити церкву, піійшов также туди. Тут почала ся дальша відправа. Сьвященник заставив дика читати молитви, а він „Svinte Dumneŭe“ і т. д. Сьвященник каже, щоб правив по руски, а дик каже, що не вміє. Думаю собі, се лихо, але чекаю кінця. На цмвитарі сказав сьвященник красну проповідь по руски, а люди слухали з найбільшою увагою і побожностю. По всім цілували ему руку вдячно і один з них каже: „Дякуєм Вам, панотчику, за

красні слова, ми сего вже 39 рік не чули.“ — „Як то?“ — „Наш панотець вже 39 рік у нас, але ми рідко коли проповіді чуємо, і то ніколи по руски, лише по волоски, хоть ми того не розумієм.“

Довідав ся я, що в школі учать ся діти по волоски, та думаю собі: не дивно, що люди в Чорнавці такі бідні, не дивно, що тут коршма завсїгди народом так набита. Яюсь мені стало дивно і жаль, що за наш руский нарід так консистор нічого не дбає, що над ним так збиткує ся. Се просто з нашим народом руским так робять, як підчас війни неприятелі з мешканцями того міста, що не хоче само піддати ся; окруживши мсто войськом, стоять вони облогою так довго, аж мешканці не мають що їсти, і добровільно піддають ся. Оттакого способу уживає з народом руским наш православний консистор. Він насилає на рускі парафії волоских сьвященників, через котрих наш руский нарід сходить матеріально і морально на біду, бо вони нічого не ділають на добро руского народу, тим хоче консистор наш нарід довести до того, щоб він сам піддав ся і сказав: „Ми Волохи, робіть з нами що хочете, лиш не берть від нас за треби церковні жадної плати, бо ми не маєм нічого.“

З сего одного прикладу, — а таке можна у дуже багато наших руских громадах на Буковині подібати, — видимо, які смутні наслідки потягає за собою недбалість нашої церковної верхности, а дальше, які румунізатори завзяті і рускому народови нежичливі. 39 рік пасторувати у рускій парафії і не навчити ся по руски, се вже або глупість або унір без кінця, поневіряне і нівечене все, що руске.

І зі всего видимо, що се такі такий систем і план румунізаторів з консистору, се его задача, щоб зрумувати всю буковинську православну Русь.

А має наш консистор до того й добрі средства. Консистор утворив собі власну друкарню і може свою румунізацію як слід шарити. Майже все, що лише виходить з сеї друкарні, єсть волоске, лиш де-щось по славянськи, но не живим руским язиком так, щоб і нарід міг зрозуміти, а лиш по такому, що й ті то не розуміють, котрі таке писали. Ми Русини мали-б право домагати ся, щоб та друкарня і нам трохи служила, а принаймні, щоб нас так не нівечили, бо на ню складали не лише Волохи, но і Русини не малі гроші. Та що з того? — Румунізатори роблять, що самі захочуть і так наш волоский консистор накидає всі свої видання, розуміє ся самі волоскі, громадам і вони платять їх з церковної каси. Навіть бідні черці мусять, хоть їх плата дуже мізерна, таї що заледви їм на одіж і харч ви-старчає, за сї накинєні консистором книжки гірко платити. Та коби хоть мали яку користь з тих книжок, але вони лежать навіть нерозтаті, бо не лише Русини, але і Волохи їх не розуміють і вони служать хіба мишам і скорпіонам на

свідане. Що на се казали би панове Волохи, як би їм Русини накидали рускі книжки?

Примують вони також і свою „Candel-y“ купувати, хоть єї ніхто не хоче читати, бо я сам видів єї у сьвященників і у церців не розтяти і то не щоб одно число, але цілі рочки! Але щоб тим людям, що ся на таких річах не розуміють, тумана пустити і показати, що їх румунські книги і часописи улюблені і розходять ся по цілій Буковині, силують вони наших руских сьвященників, щоб і ту „Candel-y“ оплачували.

Що консистор силує сю газету піддержувати, се можна кожного часу єї власним писемним наказом довести. Сими днями дістали два сьвященники, один Русин а один Волох з висшого церковного уряду наказ, що если за „Candel-y“ не заплатять зараз таки залягаючий довг, то не можуть прийти у пропозицію при обсажденю одної рускої парафії. Один з сих двох сьвященників написав у своїй просьбі о наданє лїтшої парафії так: „Що я прошу о парафію N. N., змушують мене обставини. Я не шукаю нічого, лише хліба насущного, бо моя парафія така суха, що навіть і того для прокормлення душі не можу заробити“. На сю жалібну просьбу пишуть єму, щоб перше за „Candel-y“ заплатив, инакше не може прийти у пропозицію. Другий случай доводить ясно, що і сьвященники-Румуни не хочуть „Candel-y“, бо не платять за ню.

Коли то ми Русини дочекаємось, щоб наш консистор був справедливо православний уряд церковний, зложений з справедливих і честних Русинів і Волохів, а не з ренеґатів? — Тоді певно обсаджував би він справедливо парафії тоді певно дбав би більше о добро моральне і матеріальне обох православних народів! Тоді певно устали би всі злобні і для церкви як і для православної Руси згубні штучки румунізаторскі! Але коли се буде? — По части се также від нас залежить! То-ж бері Петре на розум!

Православний Русин.

В чім наша сила.

(Дальше).

Так само як до „Рускої Ради“ потрібно, щоб всі Русини старали ся належати также до товариства просьвітно-економічного, що має на цілі просьвітати наш нарід наукою і тим підносити єго добробит, а таким товариством є „Руска Бесіда“. „Руска Бесіда“ видає книжочки „Бібліотеку для молодіжи, міщан і селян“ і „православний календар“; а тими книжочками навчає вона наш нарід, хто ми і чії ми діти, кільки нас є, як у нас водить ся а як повинно водити ся, як у других людей водить ся; навчає любити своє рідне, розвиває розум наш, убагородняє наше чуте, розширяє погляд на світ, показує нам, як підняти ся в добробиті і т. д. Коли-б „Руска Бесіда“ мала хоть тисячу членів, тоді вона за ті самі гроші могла-б в двоє, в троє тільки книжочок дуже потрібних видавати і тим би принесла бльшу користь народови рускому.

Є у нас ще одно дуже потрібне товариство „Руский Народний Дім“. Се товариство поставило собі за ціль дбати про те, щоб виховати для народу руского як найліпших і найщиріших заступників. Воно є добродійне і має отворити такий заклад, де би хлопці бідні а з доброю головою приймали ся за даремно на харч і на станцію під добрий догляд, а звідси ходили до школи і вивчивши ся в школах, стали за те добродійство народне щирими народними приятелями. Товариство „Народний Дім“ ще не має такого закладу, бо грошей нема, але чей не задовго зможе сплатити довги на своїм домі і заложити в нїм таку бурсу, особливо, коли приступить до „Народного Дому“ більше членів.

Крім того може кождий творити собі ще инші товариства, а то фахові, касинові і т. д. — се вже кождий для себе, але до „Рускої Ради“ повинен кождий належати. Так само повинен кождий старати ся, щоб належати до „Рускої Бесіди“ і до „Народного Дому“ в Чернівцях.

До тепер все було-б дуже красно, — належати до товариств варешті не велика штука, але не один може трохи скривити ся, як почує, що на народні потреби треба также складати гроші. Дивна якась у нас думка. Випити бльше як треба, програти в карти, на се нас стає; селяни-ж, щоб двірника скинути, те спід землі знають як те добути гроший; буває так, що за длі несумлінності двірника або писаря платять і по кілька рази податок (як в Рогізнї) і на се їх стає, і навіть не жалують ся на се; але коли хто скаже дати щось, якось марницю на народні потреби, на те, щоб забезпечити ся від всяких пивок, щоб мати кождої хвилі щирю пораду, щоб мати завжди правдивого оборонця своїх прав і заступника за свої кривди, на те як нема, так нема ані зломаного крейцаря.

Та на що-ж тут гроший? — питає ся може дехто. Ось Вам видатки і то лиш деякі: треба писати запрошення, щоб скликати членів на збір, оплатити почту, поїхати пераз як пр. Др. Стоцький і Пігулик їздили з весною минушого року до Відня, щоб там представити наші жалї, треба друкувати книжочки (право виборче) або ось тепер відновиді Тиміньському „Котюзі по заслугі“ на єго „Руске пытанє на Буковині“ або таку книжку як „Lage der gr.-or. Ruthenen“ — друкване слово наводять страх на ворогів! — не одно треба-б друкувати, от пр. нас просять видати уставу громадску і инші такі, уставы і приписи, і як би лиш були гроші, то не одно-б видало ся в друку; і тепер нас зі всіх сторін запитують то про се, то про те — треба відновити, звідки-ж взяти папір, ярик?... — Треба зложити ся! До тепер одні і ті самі складають ся на народні потреби, але-ж їх не стати на все, — треба, щоб бльше людей скинуло ся на сю ціль. Якби членів було бльше, богато, то треба би й писаря, щоб все лиш писав. От, зійти ся нема де на раду, — як би ми хтіли в якій салї, то треба заплатити, а де ж гроші! А при виборах? — страх потрібно гроший! Не, щоб купувати голоси (сеґо не вільно!), але щоб угостити виборців, поїхати сюди туди — без того не йде, а послы, щоб послы сі тяґарі, то не справедливо, бо щире послонанє тяжка праця і треба бути влчним, що хтось приймає ся єї, а щоб послы ще за те платили, то вже було-б за богато. То лиш ті послы платять, що добивають ся послонаня на свою користь! — Зрештою, у доброго ґазди не повинно так бути, щоб жив з дня на день; і ми повинні мати якийсь засіб на лиху годину, ми повинні складати народний фонд, народний скарб, щоб нам служив про всяке. А чи не сором нам, що наш „Народний Дім“ в Чернівцях лиш такий мізерний, та й то ще на нїм бльше довгу, ніж наного гроша? Та-ж нас на Буковині 270.000 душ! Якби лиш 100.000 дало по левови, то ми мали би в Чернівцях першу каменицю. Якби 10.000 дало по левови, то був би заплачений хоть той „Народний Дім“, який вже є, — але у нас на те нема. На все є лиш на те нема!

Чи мислите може, що то ми лише щось такого вигадуюмо, щоб складати гроші на народні потреби? Огляньте ся поза себе! Ірландїї мають мільоновий фонд зібраний на народні цілі і завжди жертвують на се: робітники в Німеччині складають річно із своєї щоденної плати 240 і бльше тисячів, з того оплачують послы — там послы не мають днетів — оплачують ґазети (40.000 зл. іде на ґазети), се дуже велика сила, з котрою всі мусять рахувати ся; наша „Буковина“ хоть мала, але голос єї богато вже поміг або відвернув лиха від нашого народу. Німецка партия ліберальна складає тисячі, утримує для себе величезні канцелярії, щоб про все в час знати, все зарядити і т. д. Польки в Галичині силують тисячі особливо на вибори, а наші Німці в Чернівцях — та-ж ми всі знаємо, що недавні вибори в Чернівцях до Відня коштували тисячі — хто-ж давав? Всі складали ся. Знаєм также, що Волохи при послїдних виборах (як от в вижницькім повіті) тисячі виснажили, а в черновецькім повіті, як вика-

зав процес, навіть по 50 зл. платили за голос, і тут ішло все з складок! Але-ж найкращим взірцем для нас повинні бути Чехи. Їх народний театр, що коштує мільони, їх матиця шкільна, що збирає річно сотки тисяч на школи ческі, їх безчисленні инші заклади, що повстали із складок, повинні нам дати зрозуміти, що то за сила лежить в крейцарі. Чехи збирають не сотками, а крейцарами. І ми не маєм таких людей, щоб синили сам одні тисячами; але крейцарами, як би лише охота у нас, можна-б также, як се бачимь на Чехах, зібрати тисячі. Треба одже себе оподаткувати на народні цілі, треба що року так само як до каси державної, заплатити податок і до каси народної. Що без податків зробили-б держава, край? — Нічого! Тай ми нічого не відємо без гроша. Най ніхто не каже, що грїш сей дарований або викинений в болото. Се лиш маленька була-б заплатата за те, що кождому чоловікови вийде за користь з єдною та з спільності нашої. Во от — якби ми були звязані з собою, чи можливо було-б таке як, от тепер стало ся в Рогізнї? — 8 лїт неоплачений податок, а тепер толоку продають! Кілько тут страти для народу? А все можна-б було від себе в час відвернути. Податок на народні потреби — се добровільний даток, на то нема ні примусу ні еклектора; кождому повинно єго сумієне сказати, чим він повинен і чим може спричинити ся до народного добра.

Із всего, що ми до тепер сказали, виходить одже ясно, що

1.) кождий Русин повинен бути членом „Рускої Ради“ і повинен старати ся притягнути до сєго товариства других Русинів.

2.) Кождий Русин повинен старати ся бути также членом „Рускої Бесіди“ і „Народного Дому“ в Чернівцях.

3.) Кождий Русин повинен заховувати єдність і згоду в справах народних

4.) Кождий Русин повинен сам добровільно складати даток на потреби народні для „Рускої Ради“.

(Конець буде).

ДОПИСЬ.

З Гаранча.

(Як обходили ми патрона).

Дня 19. с. м. т. є. на собор св. Іоанна Крестителя, на другий день по Йорданї обходив честний Івон Родич свого патрона. Вечером зібралась у него спора громадка людей, прибув і о. Адриан Добрянський. З початку говорилось то о сїм, то о тїм, а врешті при тверезїм і щирім частунку (бо було всего лиш чвертька пива) зі сторони ґосподаря, пошли поважні бесіди та співі і ціла забава прибрала над поважних вечерниць.

Найперше забрав слово о. А. Добрянський і зазначив, як то наш Найяснійший Монарха бажає добра для кождого народу, а тим самим і для нас Русинів, як то ми самі мало дбаємо про наше добро, не збираєм ся в товариства, самих себе запродуємо при виборах і т. д. По внесеню і відсїнваню „многая літа“ для Єго Величества Цісаря, продовжав о. А. Добрянський дальше свою бесіду так: „З волї нашого Найяснійшого Монарха маємо конституцію, а та конституція дозволяє нам лучитись у всякі товариства, та старатись о те, щоб бодай по бльших містах були свої спільні „народні доми“, в котрих би ся містили всякі народні товариства, де бсьмо мали свій приют. Инші народи добре порозуміли значіне товариств і народних домів; позасновували їх в себе тай так двигнули ся із темноти духової і нужди матеріальної. Тут вказав о. А. Добрянський на Чехів, як вони богато зробили за сорок і кілька лїт, який у них нарід просьвітлений, як мало у них таких, щоб не вміли читати, який їх край через то багатий, як там всякий промисл і ґосподарство процвітає. А в нас що є? Що ми Русини, особливо буковинські, маємо? Маємо кільки своїх товариств, але не дуже про них дбаємо. От і наш „Народний Дім“

в Чернівцях вже кілька літ, як честні Русини купили, тай ще не зовсім чистий від довгів, то-ж виїс о. А. Добрянський, щоб кождий з присутніх оформував хоть маленький гріш на „Народний Дім“, що хто може, і таким чином зібралось на ту ціль того вечора 3 зл. 53 кр.

Промовляв і ч. Ст. Гудзоватий та заохочував присутніх, щоби вписувались в члени „Рускої Ради“ в Чернівцях, де приймають ся всякі вкладки, після волі і жертволюбивості приступаючих; де за малу вкладку можна найти і пораду всяку і багато навчитись можна.

Дальше промовляв ч. Івон Родич, та заохочував присутніх, щоби ліпше дбали про „Власну поміч“ в Раранчі, щоб старались завести в ній добрий лад, аби колись вона могла нам стати в пригоді справдішню помічю.

О. А. Добрянський згадав про новозасноване товариство руске асикураційне „Дністрер“ у Львові. Пояснив, як то тяжко прийти до такого товариства, а кілька воно може принести хісна для свого народу, коли гірко запроцьований гріш не буде іти в чужі кишені, а лишатись буде у своїх. То-ж повідомляючи присутніх о тім, що дирекція „Дністра“ іменувала его агентам на Раранчі і околицю, просив і заохочував присутніх, щоби не обезпечувались від огню в чужих товариствах, але приступали до „Дністра“ яко его члени і обезпечувались в ній.

Бесіди поодинокі переплітувано всякими співами і так ми забавлялись до пізньої ночі, а о. Добрянський відходячи, розпорощав ся з присутніми тим бажанем, щоби приступали як найбільше і других заохочували до приступлення як до „Читальні“ і „Власної помічі“ в Раранчі, так і до „Рускої Ради“ в Чернівцях, до „Дністра“ у Львові, та так стались приміром для всіх сел на Буковині і розбудили їх до життя. Дай Боже, щоби все то, о чім ся говорило у ч. Івона Родича, не прогомніло без сліду, а щоби з тих бесід виїшли і плоди, то може наступлять колись і для нас лучші часи. При сій подорожі і спис тих, що того вечора жертвували на „Народний Дім“ в Чернівцях. Се вони:

О. А. Добрянський 60 кр., Георгій Вішняк 20 кр., Василь Родич 20 кр., Ст. Гудзоватий 10 кр., Івон Родич 10 кр., Ілія Довганюк 20 кр., Івон Срібний 20 кр., Василь Лунул (Теодорів) 20 кр., Николай Родич 10 кр., Ілія Дутка 10 кр., Георгій Кирпаз 10 кр., Григорій Кирячук 10 кр., Теодор Саранчук 20 кр., Івон Турчак 10 кр., Василь Орчук 20 кр., Михайло Куриш 10 кр., мала дівчинка Марія Родич (Василева) 4 кр., малий хлопець Василь Родич (Василів) 4 кр., Ілія Бриндзан 10 кр., Николай Салагуб 5 кр., Йордак Сермак 10 кр., Василь Гавриш 10 кр., Григорій Гавриш 10 кр., Василь Лунул (Івонів) 10 кр., Михайло Пухальський 10 кр. — всіх разом 3 зл. 53 кр., за що честним господам щиро-руске „Спасибі“.

Ст.

Перегляд політичний.

На засіданню ради державної з дня 17. с. м. внесено між иншими отсі важніші пропозиції: внесення правительством що до будови галицьких залізниць місцевих на отсих шляхах: 1) з Копичинця через Терембівлю до Тернополя, 2) з Гадинковця через Борщів до Пустого Івана і 3) з Калинівщини через Ягольницю до Захінця; внесення посла Чернерсторфера що до пояснення § 2. закону о зборах з дня 15. листопада 1867 р. В сій проекції каже ся, що не потреба, аби скликаючи збори знав особисто всіх запрошених. Під виглядом формальним передано сей проект комісії, котра має до 14 днів здати справу, а президія палати має поставити се справоздане найдальше до 10 днів на порядок денний палати послів. Внесення се ухвалено одоголосно. — По сій приступлено до дебати бюджетової, а то над бюджетом міністерства справ внутрішніх, котра протягнула ся через ціле друге засідання з дня 19. с. м. На третім засіданню з дня 21. с. м. розпочала ся нарада над бюджетом оборони краю.

Засідання ради державної будуть продовжати ся аж до кінця марта, а відтак будуть відложені аж до осені.

Підчас перерви в засіданнях ради державної в повній палаті відбувають ся наради в поодиноких комісіях. З сих нарад на особливу увагу заслуговують наради, які вели ся в комісії бюджетовій над титулом: Школи середні. Всі з бесідників висказали ся на сій нараді за тим, що конче належить поправити долю учителів шкіль середніх а іменно суплентів. Посол Романчук вказував на те, що чим раз більше дає ся відчувати браку учителів гімназійних і предложив до заради сему отсі внесення: уможливити скорше складання іспитів учительських через відповідні виклади на університетах; давати стипендії слухачам філософії; розложити іскити учительські; поправити долю суплентів і учителів. Що до домагань Русинів жадав пос. Романчук переміни рівнобіжних клас при гімназії в Черемисли на самостійну гімназію і отворене там класи підготовляючої; дальше те саме і що до гімназії в Коломиї через заведене на разі бодай чотирох клас низших.

Бук. посол Лунул домагав ся о отворення другої низшої гімназії в Чернівцях і розширення волоских рівнобіжних клас при гімназії в Сучаві.

Про руску гімназію на Буковині не відозвав ся на жалі ніхто, та і нікому і відзивати ся. Послови Волянови єї не потрібно!

Наслідник російського престоло іменованій президентом комітету для будови сибірської залізничі; членами сего комітету іменовані міністри: скарбу, справ внутрішніх, домен і комунацій та державний контролёр. Комітет рішає деякі економічні і технічні справи залізничі.

З місцевости купелевої у Франції, Біяріці, де перебуває бунша королева сербська Наталія, наспіла вість, що Мілан і Наталія погодили ся. Визначили вістей про ціль сего помирення нема, а знати лиш се, що в цілій справі велику роль відіграло посередництво царя. Мілан мав конферувати з бар. Моренгаймом в Парижі, відтак поїхав до Біяріці і несподівано явив ся в мешканю Наталії. По нів годани виїшов з відами Мілан блідий і зворушений, а телеграми рознесли по світі вість, що прийшло до помирення. Вість прийнято в Біяріці з радістю, бо навіть ілюміновано доми. На разі се помирення не має ніякого значіння для політичної ситуації в Сербії, бо Мілан попродав регентії всі свої права не лиш королівські, але навіть батьківські до молодого князя Александра, але чи не наступлять ще такі зміни, що регентія зрече ся своїх прав, бо теперішні відносини політичні в Сербії неконче припадні і могли ся вже на-вирити.

Емір бохарський гостить від кількох днів в Петербурзі. Царській двор прийняв еміра з великим відзначенням, а сам емір роздає з відволення дарунки на всі боки, бо і навіть тих дарунків до Петербурга таку кількість, що заповнив ними три комнати в зимовій палаті. З того всего заключають деякі, що емір був би готов продати Бохару за п'ять мільонів і річну пенсію 100,000 рублів. Може би емір і добре зробив, бо в Бохарі тепер вже так великий вплив Росії, що емір, похожий радше на російського губернатора, котрого можна кождої хвили відкликати.

Кн. Фердинанд виїхав несподівано з Софії з великою дружиною — в сваті. Ціль подорожі князя Монахіюм, але у Відні задержав ся зо два дні. Має він одружити ся з княгинєю Марією Іммакулятою, старою донькою бургонського князя Альфонса Касерти.

Дрібні вісти.

В Відні відбуло ся 24. с. м. вінчання Єї д. к. Величества Архияжигні Маргарети Ловії з его кор. Величеством Князем Альбрехтом Віртберґським.

Вечерниці устроєні академічним товариством „Союз“ минулої неділі випали над все сподіване Салю „Народного Дому“ була битком гістьми набита, а охоча забава тревала довго ще по півночі. Пунктом кульмінаційним забави були обі коломийки, котрі наша молодіж з одушевленням при оплесках старших відтанцювала. Сеї неділі 29. с. м. устроєє „Союз“ знов так самі вечерниці.

На „Народний Дім“ в Чернівцях прислав вч. п. Михайл Кулічковський, власитель д. бр. з Гоголіни 3 зл. 55 кр. — На іменинах у газди ранецького п. Родича зібрано крейцарами на „Народний Дім“ 3 зл. 53 кр. Сим добродіям, що не забувають на наш „Народний Дім“, щире „Спасибі“. Дай Боже, щоби як найбільше наші люди поступали так, як сї добродії.

Для 6 днів учеників-Русинів черновецької гімназії зібрано на св. вечер в домі Вч. п. Теофіла Гарасимовича ч. к. директора фабрики тютюну в Баналюї в Боснії, 10 зл. На се зложили ся Вч. панове: Герасимович, Др. Клим, Др. Із. Шухевич, В. Яворський, Др. Євг. Кобрянський. Хвальна редакція „Дѣла“ переслала жертвовану суму ч. к. дирекції гімназійній.

Вибори громадські в Топорівцях. Майже в кождім селі можна надбати у нас партії котрі особливо, як прийде час виборів до ради громадської, виступають против себе острійше а навіть ворожо. І в Топорівцях є в громаді дві противні собі сторони, котрі вже від давня при всяких виборах ведуть з собою завзяту боротьбу. Так було вже 1891-го р. при правиборах до ради державної, таке саме повторило ся при правиборах до сойму 1892-го р., — а тепер при виборах до ради громадської, до котрих селяни закликають найбільше інтересу, прийшло до чинного заколоту. Як нам докосять, вже перед виборами одна партія, незадоволена теперішними порядками в селі, ходила до капітана в Чернівцях з просьбою, щоб ужив свого впливу на те, аби вибори відбули ся по справедливості, бо, як казали, допускала ся противна партія фальшовання списів голосовання, як се було при правиборах в 1891-ім р., задля чого ті правибори були навіть уневажнені. Капітан узяючи сю просьбу справедливою, вислав до генерішних виборів комісара разом з писарем. При виборах склав дві рини комісією із самих своїх людей. Ніякі просьби другої партії а навіть самого комісара, не помогли нічого, бо дзвіринк упер ся на своїм і не хотів допустити нікого з противних до комісії. З тяжкою бідою пристав на се, щоб один чоловік з противної партії був в канцелярії. Помимо того вибори розпочали ся і йшли як ся належить аж до полудня. Лиш коли один із старих присяжних, що рад би був бути вибраним на ново, але не належав до 3-ої класи, позволив собі увійти до канцелярії і там засісти, то громада трохи заворушила ся, і просила, щоб він виїшов. Зрештою було все по людски. Голоси падали то на сих то на тих, але видно було, що противна теперішній раді партія готова при кінці перемогти. Настала перерва в полудень. Треба було ратувати ся теперішним газдам в раді топорівській, а до того після їх думки нема нічого лишого як горівка. В пропінанції полилась одже горівка струями — не мало єї і до того часу випили — а все задармо, а люди на дурничку насї загрили ся горівкою таки на добре. Уже в пропінанції були малі перепалки. Особливо один із партії теперішних радних так собі піднив, що таки зараз взяв ся до бійки і першого лінишого напав. Вибивши одного, взяв ся до другого і так мало помалу перейшло розгорячене і розярене аж до громади людей, під саму канцелярію. Слово по слові, счинив ся крик, ну, і не диво, що вся завзятість звернула ся против тах, що так гойно задармо угостили і загрили людей горівкою. Люди підохочені дурійкою і сваркою зажадали на ново, щоб з комісії взято одного в очах громади найбільшого лайдачину і наразті мусів він уступити. Притім повстав такий крик, якби не знати що стало ся. На те прибігає управитель посесора топорівського до громади вимахуючи кривулею так, що не одному дстало ся по добі. Люди того не стерпіли, кинули ся на него і его трохи потурбували. Та се звернуло злість на самого посесора Фішера, що так гойно доливав горівки, і всі почали викрикувати і грозити Фішерови.

Люди серед того заколоту так збилися до купи під канцелярією, що під напором упали двері, до котрих ся підпер той герой з пропінації, що пив вже на те, аби бити і бучу зводити. Розуміє ся, що серед такого заколоту і заворушення не могли дальше вибори відбутися і мусіли бути перервані. Наслідки тих виборів такі, що тепер 21 газдів сидять запертих в Садагурі і против них веде ся слідство о злочин публичного насильства. Що властиво на цій справі єсть, покаже слідство. З Садагури переведено запертих до краевого суду карного в Чернівцях.

Вовки. В Кацинці дня 16. с. м. напали вовки на поли місцевого боднаря Янця Бера і розірвали его на дрібні кусні. — В Сольці вночі 15. с. м. впала громада вовків поміж хати і наробила багато шкоди в худобі. Розірвала трох псів ланцюхових, котрих пущено на вовків. — В Гуморі також напастували в вки людей. Всюди відбудуть ся лови на вовків. На передмістю Калічанці показують ся також вовки.

Пригода з медведем. Один господар збирав сіно в полонині і складав в оборг, а що було дуже далеко йти в село на ніч, то ночував таки там на оборозі заснувши глибоко в сіно. Нараз пробудив ся він вночі і чує, що під оборогом щось страшно тупотить та стукотить. Він виставив голову і дивить ся, а то дві свині надігнали медведя. Медвідь не мав де схоронити ся і — гоп! на оборг, та все вхопить по пластковині сіна та верже межі свиний. Як став так метати, то і дометав ся аж до самого господаря. Тоді господар в страху, щоби й его не верг, пішов до голови по розум: як гоїне медведя в плечі, а медвідь — бовх! межі свині, котрі его на кусники розшарпали і пігнали ся в ліс.

З'явища на небі в січні. Місяць січень належить до найстуденіших в році, що сего року найліпше можна вже було змркувати, бо морози доходили вже у нас до 23 степенів Цельсія. В сім столітті був найстуденіший день 22. січня 1850 р., коли то мороз доходив аж до 25 степенів, а декуди і більше. Січень єсть для звідарів найдогідніший місяць, бо тоді видко на небі всі головні планети, хоч пора і час, в котрих їх видко, не завжди суть догідні. Планету Меркур було до 12. с. м. видко ще пів години, вечером около пів до сегомі на небі; тепер же вже за дні заходить. Венус показує ся тепер яко ранна зоря; дня 15. с. м. станула вона дуже близько коло місяця. Марса буде видко в перших місяцях року дуже добре; его треба шукати в громадї зізд, званій Рибамі, повисше на північ в тій стороні, де сонце заходить. Дня 31. січня заходить він вже о пів до 12. години вночі; его можна легко пізнати по червоному світлі. Дня 23. січня стане він дуже близько місяця. Юпітера видко також сего місяця, зараз по заході сонця високо на західнім небі. Він світить дуже ясно і сильно і ддятого можна его легко відшукати. Дня 26. с. м. підійдуть Марс і Юпітер так близько до себе, що одна зізда від другої буде на око віддалена лиш три рази так далеко як місяць за широкаї; Марс буде стояти від Юпітера трохи на північ. Два дні перед тим, т. є. дня 24. с. м. підійшов Юпітер дуже близько до місяця. В цвітні щезне він зовсім. Сатурна видко в громадї зізд званій Панна, далеко на всході проти великого веза; він виходить тепер по півночі і світить червоновим світлом, а дня 31. січня буде сходити 20 минут по 11 год. вечером. Планет Урана і Нептуна не можна видіти голим оком хіба через дальновиди. Нептун стоїть в громадї зізд званій Биком, зараз трошки понизше на всхід від Квочки. — Із сталих зізд видко тепер дуже добре громаду Орїон; три зізди в ній по середині звуть ся Косарями, а понизше Косарів на право велика і ясна зізда зве ся Рїгелъ. Низше від Косарів, але трошки на ліво, на всхід видко тепер громаду зізд, звану Великим коєм, а в ній світить дуже ясна зізда Сїріус, котра так далеко від нас, що світло від неї мусить летіти до нас мільони літ.

Студінь. Майже в цілій Європі настала тепер страшна студінь, а тепер дна зима стала мабуть чи не остріша, як була з 1890 на 1891 рік. З Франції доносять, що там настала також всюди незвичайна студінь і упали такі сніги, що на многих залізницях рух поїздів перерваний. — В Римі настала така студінь, якої

там ще не памятають. Богато керниць позамерзало, а в декотрих домах замерзла навіть вода в водонадах. — З Сераева доносять, що там настали небували доси морози; студінь доходила до 35 степенів Цельсія.

Медвідь злодій. В великій Бечкерекі на Угорщині зайшов був сими днями до одного дому циган з ученим медведем, котрий показував там всілякі свої штуки. Межи людьми, що дивили ся на штуки медведя, була також і одна пані, що мала на собі на довгій ланцюжку золотий годинник. Циган побачивши той годинник, попросив паню, щоби вона позичила ему на хвилику, а медвідь вложив їй той годинник назад до кишені. Пані пристала на то, але медведи, видко, так сподобав ся годинник, що він забув на свою заповіднену штуку а показав иншу — украв годинник, вложив его в пашу і проликував его разом з ланцюшком. Розуміє ся, що пані наробила великого крику і стала відгрозувати ся циганови, а той обіцяв добути годинник з медведя назад в той спосіб, що дасть ему пів літри гіркої води на прочищене. Пані не дала ся тим затуманити але завізвала цигана до поліції, а та замкнула его і медведя на два дні до арешту. По двох днях дстала властителька назад свій годинник, такий чистий блискучий, як би новий.

Братоубійство. В околиці Почдаму убив брат брата. 16-літній син властителя дібр. Гмназіаст, казав ся своему молодшому братови застрілити. Сам усів на кріслі і цілку стрільби приложив на серце. Молодший брат потягнув за цигель і забив старшого на місці.

О трагічній пригоді доносять з Араду: Дня 10. с. м. мало там відбутися вінчане Антоніни Геніш, молоді 20-літньої панни, з багатим фабрикантом, знайомим в Араді. Все було приготівлене, цянну молоду прибрали вже навіть у слюбну сукню і вінець мртвий, коли нараз пів години перед вінчанем вона отрула ся і хоч зараз прикликали лікарів, померла. Причина самоубійства була така: вона любила ся дуже з одним актором арадського театру. З намови родичів старала ся свого милого забути і згодилась вийти за того фабриканта. Та як надійшла година вінчання, давний милий прийшов їй на думку і вона позбавила себе життя, щоби не виходити за нелюбаму ж.

† **Др. Лукіян Сахнович**, ц. к. нотар в Сторожинці, помер 24. с. м. по довгій недужі в 62. році життя. Покійник належав до перших основателів товариства „Руска Бесіда“, по найліпше через свою тяжку недугу цілком відтягнув ся від уділу в наших товариствах. Дуже то нас здивувало і неприємно вразило, що по смерті картини покійника були лиш німецькі і — румунські (!).

ПЕРЕПІСКА РЕДАКЦІЇ.

С. Коз. в Рог. Читальсьте нас, чи можна позивати до суду господаря В., котрий обіцяв дівчині, що єї був взив ще дитиною за свою, дати в віні 40 пражин ґрунту, — а тепер не дає, лиш 15 пражин, та каже, що відай суд присуде его дати сих 40 пражин, бо він зобов'язав ся до того при свідках. Ми радимо Вам, не подавати скаргу до суду, бо програте право, а вії дівчині відтак і сих 15 пражин, що тепер дає, не сече дати і на тім стане. Як би він був подарував сих 40 пражин не лише при свідках, але списав був письмо у нотара, то тоді мусів би їх дати. А так він не обов'язаний давати дівчині віно, бо то не его рідна дитина. Лиш рідний батько обов'язаний правом дати своїй доньці віно віднодне до свого стану і маєтку (§ 1220 уст. цив.). Ще коби він був приймив дівчину за свою дитину в спосіб, як то приниєсе закон, з відомістю суду і за згодою цісарською, в котрім то разі стає ся тота дитина немов би рідна, то тоді мав би єї прибралий батько такий самий обов'язок що до віна, як батько рідний. Але в сім випадку, о котрім Ви говорите, сего не було, а господар В. взяв дівчину немов лиш на виховане, тому то его ласка і воля, що їй дати, і нехай иншої ради, лиш брати те, що дають та дякувати Богу, що і 15 пражин дістанете.

СЬМІШНЕ.

При науці географії (автентичне). —
Учитель: „Як за велика єсть Арабія?“
Учень: „Пять рази так велика, як Австро-Угорщина.“
Учитель: „А як за велика Австро-Угорщина?“
Учень: „Так як пята часть Арабії.“

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 15 (лат. 27.) січня 1893-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.40—7.60	зл.
жита	5.60—5.70	„
ячменю	5.25—5.50	„
вівса	4.90—5.—	„
ріпаку	10.50—10.75	„
конюшини	65.——68.—	„
кукурудзи	4.50—4.60	„
гороху	5.50—6.—	„
оковити	11.30—11.50	„

Курс монет

дня 15. (лат. 27.) січня 1893-го р.

дукат	5.63	5.72	зл.
рубель папер.	1.23	1.24	„
наполеондор	9.56	9.64	„
100 марок	59.15	59.35	„

Антоній Табакер і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях; ринок.

порукає свій багатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайни, та всяких розолій і лікарів

БОГАТИЙ СКЛАД ВІНА

гурток і подрібно, по особливше анижених цінах. — Постійний склад різних товарів з хиньського срібла.

Одинокий склад і аґентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин Clayton-a і Schutleworth-a

Відень і Ліпкольні (Англія).

Льокмобілі, всякі плуги, молотільні, машини до сїїби, кошеня і тереблена кукурудзи, жинки, млини, сїчкарні, сикавки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олії до машин.

Вже вийшов

Буковинський православний

КАЛЕНДАРЬ

на рік

1893.

Зміст: Календарь церковний і астрономічний, свята червоно друковані. Часть інформаційна: всі належитости штемплів, план їзди і тарифа всіх бук. і гал. залізниць. Устав церковний, богата й ілюстрована часть забавна й наукова, оповіщення.

Ціна 40 кр., поштою 45 кр.

Висилає ся лиш за гроші або на замовлення.

Адреса:

Товариство „РУСКА БЕСІДА“ в Чернівцях
улиця Петровича ч. 2.

ПРЕДПЛАТА

ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ

вносять:

на цілий рік 5 зл. — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниці 5 рублів або
12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр.
в бюрі газет Л. Горовіца в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрация

„Буковини“ находится ся в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2), куда всі дописи адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене що о дня
від 6.—8. год. вечером.

Оповіщення і прилоги

обчислюють ся по найде-
шевших цінах

Ч. 4.

Чернівці, дня 22-го січня (лат. 3-го лютого) 1893.

Рочник ІХ.

Чому ми жадаєм рускої гімназії?

Місто Чернівці числить 53.072 мешканців. Після народочислення з 1890 року складає ся на се число 27.256 Німців, 10.384 Русинів, 7.624 Волохів і 7.610 Поляків. На 100 душ черно-веккого населення уживають 51·36% німецької, 19·56% рускої, 14·36% волоскої а 14·34% польської мови. З сего видно, що Чернівці не зовсім так дуже німецьке місто, як воно видає ся. Майже ціла половина міста складає ся з Ненімців. Та отсе меншої ваги, кільки Німців, а кільки других народностей в склад цілого міста входить, багато цікавіше і важливіше питанє, чи відповідають черновецькі школи що до їх викладового яєика отому неоднаковому складови самого міста, а дальше, чи відповідають школи столиці Буковини потребам цілого краю?

Провінция краю майже часто ненімецька, а школи в головнім місті того краю виключно німецькі. Ненімецькі діти виставлені в тих школах дуже нерівній конкуренції, при котрій, розуміє ся, Русини найгірше виходять, бо єї вони ви-держати не встані. Волоскі і польські діти приходять до шкіл по більшій часті з домів інтелігенції, де вони більше-менше з німецькою мовою освоєні; по попівських домах, з котрих головно волоскі школярі походять, говорить ся багато по німецьки, а Поляки живуть головно по містах, де їх діти вже з маленьку потрохи німецької мови приучують ся, бо єї в місті все чують. Рускі-ж діти, котрі головно руске селянство до шкіл висилає, приходять до шкіл неприготовані майже нічого з німецької мови; зачерез те виставлені вони в німецьких школах на тяжкі муки. Що значать німецький, одже чужий, викладовий язик у школі для руских школярів, се виказує разячо статистика шкільна. У декотрі черновецькі народні школи вступає до першої класи зверх 60 руских дітей, з котрих пересічно що року лише п'ять кінчить четверту класу; решта дітей руских не встані задля трудности чужої викладової мови в школі утримати ся, покидає школу і нидіє.

Те саме, що ся діє у народних школах, те саме ще в більшій мірі повторяє ся з рускими дітьми і в середних школах, в гімназії і в школі реальній, де вся наука йде по німецьки. А що так є, то на се доказ, що в гімназії з кінцем сего півроку із 104 руских школярів не більше ні менше як 48 перенало. От до чого нас доводить німецька мола. Рускі діти не розуміють єї на тільки, кільки треба і кільки другі єї знають, мучать ся без кінця не тільки над вивченням самого предмету, але і з німецькою мовою, бо-рюють ся всіми силами з такими тяжкими перепонами їх розвитку і поступу, і нарешті обезсилені борбою падають. Не дивно тому, що так

мало Русинів кінчить висші школи, що так мало прибуває рікрічно у нас рускої інтелігенції. Під такими обставинами як до тепер, не встані руский нарід на Буковині ніколи добороти ся ліпшої будучности; се видно также найліпше із теперішного культурного стану Русинів на Буковині. Помимо всяких шкіл на Буковині, руский нарід не лише не зискує з тих неруских шкіл і не підносить ся в культурнім взгляді, але принепадає чим раз більше з дня на день. Русини, хоть найчисленніший нарід на Буковині, задля своєї нечисленної інтелігенції найслабший елемент в краю; через тое в борбі з другими вони не можуть устояти ся. От чому нам треба рускої гімназії! От чому ми вже від давен-давна впоминаєм ся за рускою гімназією! Після австрійських законів має кожда народність право на підставі своєї власної мови умственно і культурно розвивати ся. Чому-ж Русинам не дають користувати ся тим правом? Наш милостивий цісар, котрому всі народи австрійські однаково лежать на серцю, приобіцяв ще перед 20-ма роками рускому народови на Буковині руску гімназію. Що-ж стало ся з тою обіцянкою? — Волоскі дідичі вбили єї ще за президента Алезанього. На неустанні просьби Русинів виринула вона була знов в радї державній на верх. В послїдних часах вже навіть рішено було в радї державній, що доконечно потреба Русинам на Буковині дати руску гімназію. Але знов притихло, бо вороги не сплять і довели до того, що міністер Гавч заявив кїлька день тому назад в бюджетовій комісії, що він не від того, щоб отворити в Чернівцях другу гімназію, але щоб га гімназія мала бути рускою, про се не спімнув вже нічого. Ледви ота вістка по краю рознеслась, так зараз заявляють Німці через свою газету „Bukowiner Nachrichten“, що ся друга гімназія може лиш бути німецька, бо Чернівці „німецьке“ місто. Як не колом, то буком! Вперед за волоскої ери вбив Алезані руску гімназію, а тепер вже Німці махають буком на гімназію руску.

Німці, котрі неустанно в своїй газеті голосять, що лише вони на Буковині руководять ся висшими людськими ідеями, та що у них національне питанє на другім місци, що вони нікому тут не колотять і не стоять на перепоні природного розвою жадній народности, тепер застерegli собі як найскорше право (?), що коли має бути друга гімназія в Чернівцях, то мусить бути німецька! Ще їм не досить того, що мають! Крім паралельок волоских при сучаскій гімназії всі середні школи на Буковині самі німецькі. А Русини не мають при кінці 19-го столїтя на Буковині ні одної три- і штириклассової, чисто рускої школи, а гімназії годі і годі дочекати ся!

Ось наша воля, оттак виглядають запоручені нам права австрійскою конституцією. За-суджені ми на загладу, на цілковиту погибель — чому, бо так хочуть волоскі дідичі і жидівські

Німці. Але нам руску гімназію мусять дати, як ми єї доконечно жадаєм, а коли ми хочем просвітою добити ся до значїня, до якоїсь ваги межі иншими народами, то мусимо єї жадати, бо инакше пропадем без слїду. Так як тих 48 хлопчиків руских упало в борбі з другими, з противностями, так цілий наш нарід без своєї інтелігенції валить ся з ніг, стає рабом других свїтліїших народів. О що-ж властиво ходить? — О хліб і ще раз о хліб, котрий нам з рота видають другі. От чому ми жадаємо рускої гімназії! — Тому, щоб свій власний хліб ми, а не хто инший споживав! І доки ми живі, доти будем стояти за рускою гімназією, доти будем нарікати на свого посла в Відни др. Воляна, що він і одним словом сего року о ню не внімнув ся.

В чім наша сила.

(Конець).

Добре то говорити, але не так легко се зробити, скаже не один. Як тут всіх Русинів зібрати до купи? Як навчити їх, щоб давали датки на народні потреби? Як вбити їм в голову, щоб жили в згоді і єдності? — Пробуємо лиш, може се нам удасть ся, а воно певно удасть ся, скоро ми глибоко переконані, що всего того треба і що все те вийде нам на добро.

Щоб одже се перевести, треба:

1. щоб всі, що прочитали сю статю, і над нею застановили ся, найсамперед самі вписали ся до „Рускої Ради“ і стали єї членами.

2. Щоби розновили все те, що тут вичитали, другим Русинам в своїх громадах і розяснили все докладно, що тут стоїть всім, починаючи від таких людей, що мають в селі найбільше значїне, найбільше впливу; щоб відтак старали ся заохотити їх до приступлення до „Рускої Ради“ і щоби до „Рускої Ради“ прислали як найскорше спис всіх тих, що з їх громади хочуть приступити до „Рускої Ради“, а также, щоб назвали ту особу в громаді, котру собі члени обібрали за старшину. Притім треба уважати, щоб старшина був чоловік найрухливіший, найжвавіший, і такий, котрого всі люблять і шанують. — (Кожда громада повинна в „Рускій Раді“ мати для себе особний спис членів). — Щоб так само заохочували людей з других сусїдних громад на торгах і при инних спосібностях, на весїлях, хрестинах, парастасах і при инній оказії, аби вписували ся до „Рускої Ради“.

3. Щоб „Руска Рада“ як найскорше слякала загальний збір всіх членів, що таким чином до неї приступлять, а той загальний збір, щоб прийняв або змінив отсей устрій (організацію), щоб вибрав собі головний заряд, назначив повітових посередників, де нема послів, і щоб на нїм обговорити наші пекучі потреби народні і способи, як нашій недолі зарадити.

4. Щоби всім як найбільше вбила ся в пам'ять найважливіша річ, що лише в єдності і в згоді наша сила, то кождий загальний збір

„Рускої Ради“ най отвирає ся і кінчить ся тим, що всі члени подають собі руки і говорять за предсідателем отсі слова: „Прирікаєм в згоді і єдності стояти за наші народні права. Прирікаєм помагати один другому в потребі. Прирікаєм після сил наших дбати про касу товариства і сповняти ухвали головного заряду.“ Відтак мають всі заснівати отсю пісню:

„Мир вам братя всім приносім,
Мир то наших вітців знак;
Мира з неба всі днесь просім.
Чи багатий чи бідак.
Разом руки ся подаймо
І як братя ся любім,
Одні другим помагаймо
К спільній меті поснімім!“

5. Щоби улекшити і забезпечити зібране вкладок, признає ся на се день другої Богородиці і день св. Петра і Павла. В тих двох днях вибраний старшина поміж членами в кожній громаді має від членів відобрати вкладки, а члени мають віддати не лева, але хто кілько зможе після сумління на народні потреби. Старшина має відсилати гроші разом з списом, хто кілько дав, як найскорше до головного заряду. Головний заряд має оголосити всі датки в особнім списі і розіслати той спис всім членам товариства. В тім часі треба завсїгди также старати ся придбати нових членів.

6. Маєтвом завідує виділ товариства „Рускої Ради“ і головний збір. Головному зборови має бути предложений як найдокладніший рахунок з приходів і видатків, щоб всі і кожний з особна міг видіти, як господарить ся народним маєтком.

7. Щоби як найдокладніше і найліпше ознакомляти ся з рускими справами, повинні члени „Рускої Ради“ в кожнім селі тримати газету „Буковину“. На ту ціль, щоб всі що кварталу скинули ся крейцарями 1 зл. 25 кр. — 13 газдів коли дадуть по 10 крейцарів на три місяці, або по три крейцарі на місяць, вже будуть мати свою газету і будуть все знати, що в світі діє ся!! — Газету, щоб читали разом і щоб вона йшла з рук до рук, від хати до хати, щоб по прочитанню складати єї у якогось одного члена, а се най буде засновок бібліотеки громадської. Так само робити і з иншими книжками, щоб молодше покоління з них могло навчитися, як нам жило ся.

8. Щоби члени товариства „Руска Рада“ доносили як найскорше про всякі непорядки чи то в громаді, чи в школі, чи в церкві, чи де небудь до виділу „Рускої Ради“, аби можна тому як найскорше зарадити, а также і про всякі кривди членів, від кого-б вони не діялись. Очевидно, щоб про все давати в час знати, щоб не було за пізно.

9. Кого на се стати, най вступає в члени „Народного Дому“ з вкладкою 50 зл. раз на завсїгди, платними або на раз або ратами.

10. При кожній okazji, де зібало ся більше людей на забаву, чи в гості, чи як, кожний член повинен збирати крейцарями датки на „Народний Дім“, щоб як найскорше очистити „Народний Дім“ з довгів, завести бурсу і збудувати сальо на народні збори і инші потреби.

Зєднавши ся так до купи, кожний почує спільну велику нашу силу, а се буде перший наслідок такої організації; другий добуток той, що ми, пізнавши ся ближше, будем більше собі вірити, а при взаємній вірі до себе возьмем ся разом в купі не за одно, до чого тепер не маєм охоти взяти ся, бо кожний боїть ся, щоб другий его не вшахрував. Третий і найголовніший добуток, що ми взявши ся за руки, двигнем ся в добробиті і в освіті так, що нас жадна сила не спинить і не перемаже.

Одже наша доля в наших власних руках. Не спускаймо ся на нікого, не шукаймо раю на світі там, де его нема, але самі у себе стараймо ся завести так, щоб був у нас рай. А се осягнемо лиш на тій дорозі, яка тут показана, спільними силами. Просимо всіх над сими предложениями застановити ся добре, просимо роздумати все, і як де що не так, то змінити, або може де що додати, але крайня пора, щоб ми щось зробили, бо без того погибель наша. Русь

має багато щирих синів, котрі подавши собі руки, зможуть і других братів двигнути з болота, з пропасти. Ми вірим в нашу ліпшу долю і для того кличемо до Вас, щоб над сим порадили ся. Змагаймо до того, щоби тисячі а тисячі руских людей, щоби всі рускі громади стали щирими членами нашої єдності, а тоді нам ніхто не страшний!

ДОПИСЬ.

З садагурского повіту.

(Порядки в садагурській суді).

В ч. 52. з дня 20. грудня 1892 р. обіцяв я, прощаючи ся з вами, любі читателі, написати ще де що більше о порядках в садагурській суді.

Було би воно і зараз в слідуючій числі стало ся, лише бачите здорові, настала велика лють, а я старий, слабкий, і не можу вже так як бувало з часта до нашого славного міста Садагури загощати. Мені, бачите, не то, щоб конценту не стало, але вийшов папір, і хотів передати я людям, то не могли до садагурської папірні потрафити. Аж вчера нагадав я собі, що маю деякі справунки то в суді, то в уряді податковім, і тому злагодив я ся з вечера, щоби досвіта мож вибрати ся до нашої славної Садагури, та вже за одним заходом і паперу купити. По вечери помолвивши ся Богу, ляг спати, бо раз, що я при світі вже не довиждаю добре читати, а друге, щоби виспати ся і досвіта встати. Тай сон же мені сеї ночі приснив ся на пречуд дивний, так що кортить мене его Вам розказати. А є й що!

Одже спить ся мені, що я їду Жупким лісом до Садагури, ще дець лігом так коло другої Богородиці, коли гаде вже збирає ся до купи і хоче залазити в землю на зимівлю. Їду я сам-насам стежком через ліс і думку думаю. Нараз чую, щось страшно сичить — я повів очима в право і ліво, аж тут бачу на лівім боці стоїть корч; як придивлю ся, а то ціле гніздо гадів в тім корчі, а всі голови повиставляли і аж язики повивалювали. Я так злякав ся, що трохи замість до Садагури до дому не побіг. Начав я бігти, а в сні бачите, якось не мож скоро бігти, і перебігши яких 50 кроків, бачу, курить ся огонь а коло огню сидить трох людей, котрі прийшли до ліса каміне лунати; вони варять собі у величезнім кітлі мамалигу. Я став і зі страху не міг паразі й проговорити, нарешті розказав мою пригоду, а люди посхоплювали ся на ноги, кожний вхопив в руки що міг, а я не питаючи багато, вхопив котел з киячим окропом і їду наперед. Приходим, а гаде до нас ще гірше сичить; я не багато думаю, та як жбухну окропом на то гаде, а одна що найбільша гадина, коротка та груба, та така паскудна чорна, що мені й тепер від неї гидко, бо видко, напилася вона доста людської крові, вискочила зараз з корча на бік і хотіла кусати, але один з тих людей, високий і дуже милий чоловік, видко справедливий, не хотів гадюку лишити, щоби пила дальше людську кров, потягнув єї добре буком і вона ніби притаїла ся. Але гадюці нема що вірити, бо вона навчена вже людську кров пити і як єї не замордуєш, то вона ожне і далі буде пити. Потім вискочила ще одна молода гадюка, що ще лише вчила ся людську кров пити і одна довга, стара і дуже худа, із дуже довгим хвостом; але ся, видко, не пила людську кров, бо була якась малава і більше мухами жила, лиш того решта гаде єї з корча на поталу вигнало. То друге гаде лишило ся в корчі клубком як було, лише що по тій моїй купелі якось голови поспускало і з страху, щоби і їм таке не стало ся, лише тихенко сипіло. Нараз збудив ся я зі сну, а була то вже 4. година, і урадував ся дуже, переконавши ся, що я не в лісі межі гадем, а таки дома на ліжку, та вже не міг дальше спати.

Хоть я в сні не вірю, то було мені якось страшно, бо я чув від мого старенького тата, що гаде в сні щось недоброго віщує. Роздумував я собі ріжно, і бояв ся, щоби якої напасти в місті не мати, но думаю: Божа воля! чейже гірше не

буде, як колись то ся мені стало в Садагурі від того пана Гекля. Пролежав я еще троха і зібравши ся, помолвив ся Богу, взяв, що треба і виридив ся до міста.

Їду я право до суду і вже перед самим судом, хоть не було ще нікого, стало мені якось ніяково, як нагадав собі давнину. Но коли мус, то мус. Вступаю вільним кроком, аж опинив ся перед сходами. Дивлюсь, сходи і ганок чисто обметені; людей ще не було на терміні, думаю: що се? Мабуть суд переніс ся з відси! Вступаю в хороми, аж тут виджу на стінах папері і я переконав ся, що се такі суд той сам, лише виджу инший порядок. Якось мені стало на серцю троха лекше. Їду ближше, приглядаючи ся всему, аж там виджу якогось чоловіка і питаю: „Що нового в Садагурі?“ — А той каже: „Та остільки нового, що маємо нового пана судію, котрий видко дуже працьовитий і любить порядок; може Бог дасть, що троха полекшаєть людям.“ — Довідав ся я дальше, що пан судія Тромпетер лише що перебрав управу суду, так зараз трох, що то собі, (особливо один з них), дуже тут розкішно жили, відправив. Назвав він мені і їх порекла і я з радости перекрестив ся, щоб Богу подякувати, що я і бідний нарід вже не будуть так ганьблені і визискувані панком Геклем. Думаю собі: чей засвітить раз сонце і в наше віконце. Правда, много тут труду прийме сей новий пан судія, бо тут хотівши лад завести, треба ще много голови насупити, але коли вже порядок газдиня зачала робити, то вона все, що непотрібне, викине і лише що добре оставить; правда, що то нараз все не може бути.

Начали люди сходити ся, аж тут бачу, надійшов якийсь високий пан і зайшов до канцелярії, в котрій вперед п. судія Купец уділяв аудієнцію. (Напишу я пізніше, як ся аудієнція тут через кільканадцять рік відбувала ся). Я зачекав трохи і їду таки одно з потреби, а друге з цікавості до нового п. суді. Вхожу, а там у першій комнаті таких писарів коло стола пише і пізнали вони мабуть мене, бо якось погано на мене подивили ся, та й зараз голови похилили. Се мені живо нагадало мій сон, і той корч з гадем і ту паскудну гадюку, що вже вискочила з гнізда, но я скоро спам'ятав ся. Увійшов я до пана суді і уклонив ся, а він таки зараз зняв ся з крісла — а спершу мислив, що він хоче мене викинути на двір за двері, а він запер двері за мною, щоби ніхто не чув бесіди та любо до мене проговорив, що мене з радості аж слюзи обляли. Се вже, думаю собі, не по садагурськи! Я оповів мою кривду, а він, дай му Боже здорове, вислухав мене і дав мені щирю раду так як рідний тато. Я подякував і пішов своєю дорогою. Ну, думаю, сей пан як буде так робити, то справді заслужить собі, щоби его називати „батьком повіту“, бо він не посилає людей, як п. судія Купец, щоби йшли вішати ся, але дає щирю раду. Хотів я поскаржити ся задля одної кривди, котру то я нераз претерпів тут, но думаю, вже иншим разом, бо якось не випадає все нараз, щоби вренті щось не притрапило ся, бо перше, що лично мені від того садагурського професа п. Рончки, про котрого я вам ще иншим разом більше напишу, а по друге, все той сон за гаде мені був на очах.

Вийшов я з суду та їду до уряду податкового (штайрамту), бо треба було щось заплатити. Приходжу туди, чую, щось там два нани по волоски межі собою говорять за політику. Я знаю трохи і по волоски і зачув де що доброго, та розновім вам другим разом, бо то би багато оповідати, а я не маю тепер часу. Було там ще два люди, котрі мали также щось платити, але як їх пан поборця Томович почестував, то варт, щоби і св.т о тім довідав ся. Тай двом маленьким хлончикам якимись паньським, що прийшли з якимось квитом, дістала ся, Бог вість за що, ганьба від сего пана. Все то мене до живого обурило, що сегодня над людьми в урядах так збиткують ся.

Пійшов я ще на почту, і тут якось также мені не подобало ся, та прощайте; все там напишу иншим разом, лише потерпіть. Одно тепер скажу, що хто яку кривду має, най шукає свого права а в потребі най удасть ся до „Рускої

Раді" в Чернівцях, уліці Петровича ч. 2 і там най розповідь свою кривду, а певно найде щирі поради.

Струк.

Перегляд політичний.

На четвертій засіданні ради державної з дня 25. січня вела ся дальша нарада над етатом міністерства оборони краю. При сій нараді виступив пос. Грегорєц против розпорядження міністра війни, котрим усунуено язик словінський з уживання в 7. полку піхоти. Промову свою закінчив посол словами: „Най правительство приверне язик словінський в сім полку і не стає до борби з найбільшим добром народів; най буде вільно Полякам, Русинам, Хорватам, Чехам і Словінцям лишитись тим, чим вони є, т. є. войками вірними Австрії і цісареві, а рівночасно Славянами, вірними своїй народности, а вони як були, так є і будуть вірними підданими цісаря“. — Пос. Крона-ветер домагав ся перетворення жандармерії і виказував, що між жандармерією велике невдоволене задля злих відносин авансових. — Пос. Розер домагав ся відшкодування для родин резервістів і ліндверістів покликаних до вправ, а для узнання фондів на се предложив підвищене такси військової. — Пос. Вашатий жадав, щоби войки поза службою не носили оружя, бо тим способом зарадить ся бійкам між войками а людьми цивільними. — На пятім засіданні ради державної з дня 26. січня продовжалась нарада над етатом міністерства оборони краю. На сій нараді відповідав міністер оборони краю Вельзерсгаймб на деякі заміти послів, а відтак промовляв: пос. Підлашецький, котрий виступив против за високої нагороди для жандармів за прихорлене злочинців, бо се дає причину до того, що жандармерія, щоби вислідити яке злочинство, допускає ся деколи насильства. Дальше виступив против агентів, що вербують для заграниччя наших людей на роботу і їх визискують. Вкінці жалувал ся на теперішню систему правительства проти Русинів. — Посол Вебер жалувал ся, що старшина військова зле обходить ся з войками, чого доказом численні самоубійства. Промовляло відтак ще кілька послів, а потім ухвалила палата цілий етат міністерства оборони. На засіданні ради державної з дня 27. січня виїс насамперед пос. Дворжак інтерпеляцію в справі виконуваних законів о нищеню недуги легких у худоби, та жадав, щоби уряд як найбільше хоронили стан худоби. — Відтак приступлено до наради над етатом міністерства просвіти. Промовляло кілька послів, предкладаючи свої жадання на поли шкільництва. На дальшій нараді з дня 28. січня відповідал міністер Гавч на жалоби піднесені поодинокими бесідниками і заявив ся за задержанем науки язика грецького в гімназіях. Відтак вела ся дальша нарада над етатом міністерства просвіти і тривала через дальші два засідання з дня 30. і 31. січня. З промов послів виголошених на сих засіданнях особливе вражіння викликала промова посла Кронаветера, котрий виступив дуже остро против клерикалів, а іменно против їх домагаючих до заведення школи віроісповідної, дальше против міністра Гавча, котрий робить клерикалам уступства а вкінці против антисемитів. На засіданні з дня 31. січня розпочали ся наради над етатом віроісповідань.

В комісії бюджетовій заявив міністер Гавч, що утворене самостійної рускої гімназії в Перемишлі зависить від порішення квестиї що до будинку гімназійного. В сій комісії домагав ся пос. Лупул отворення школи фахової для промислу деревного в Кімполонзі; пос. Романчук жадав при титулі: „школи народні“ отворення руских семінарій учительських.

В комісії для реформи закону виборчого відбула ся дня 26. січня нова нарада. При сій нараді виступив пос. Пленер, проводир німецької лівниці, з бесідою, в котрій заявив, що заходить конечна потреба зміни теперішньої ординації виборчої з сільських громад, однак не заходить потреба сєї реформи для Галичини

і Буковини, бо, як сказав посол Пленер, краї сї стоять ще на низькій степені просвіти. Заявлене се здійшло очевидно в цілі приподобання ся Полякам і Волохам, а взгядно клябови Гогенварта, до котрого Волохи належать, бо Поляки і Волохи стратили би через заведене безпосередних виборів напевно кілька посольських мандатів в користь Русинів.

На послідній раді міністерській був присутний цісар і, як доносять, прийняв зміни, предложені міністерством в програмі більшости парламентарної.

В понеділок, дня 30. січня зачали ся нові конференції гр. Таффого з проводирами трох сторонниць. На конференції були присутні: Таффе, Гавч, Кінбург, Пленер, Гогенварт і Яворський. Сегодня ведуть ся дальші наради.

Півурядова „Montagsrevue“ доносить, що хоч задля обставин в послідніх тижнях могли настати деякі сумніви, чи удасть ся витворити більшости парламентарну, то однак єсть надія, що змагання гр. Таффого будуть мати успіх.

Про свімнену повисше раду міністерську під проводом цісаря, на котрій обговорювано програму для більшости парламентарної, в урядових комунікатах говорить ся так: „Позаяк первістну програму устанавлено під проводом цісаря, то розумієсь, до кожної зміни сєї програми треба цісарської згоди“. На тій то нараді мали вже доконечно обговорити програму для зложеня більшости парламентарної. Рівночасно розійшлась вість, що гр. Таффе зачав дальші конференції з проводирами сторонниць, одже значить ся, знов могли би виринути якісь нові зміни. „Politik“ доносить, що в первістній програмі зайшли зміни в тім напрямі, що узвгяднено більшу частину внесень, поставлених від лівниці. Натомість відкинуено много бажань, висказаних гр. Гогенвартом, іменно що-до віроісповідної школи, бо правительство згодило ся зволити бажанням німецьких консерватистів в тім напрямі в дорозі адміністративній.

В дописи з Відня, поміщений в „Politik“, обговорює ся можливість уступлення гр. Таффого. Донисуватель наводить поголоски, що гр. Таффе єсть фізично утомлений і що на посліднім бали двірським так зле виглядав, що сам цісар поручив єму, щоби уважав на себе. В наслідок тих поголосок зачинають вже пригадуватись, хто евентуально перейме політичну спадщину по гр. Таффим. Яко кандидатів вичисляють: намісника Чехії гр. Туна, намісника Галичини гр. Баденіого, міністра скарбу дра Штайнбаха і бар. Хлюмецького. Донисуватель однак додає, що ті всі поголоски повстали лиш в наслідок переговорів о більшости парламентарну і зі своєї сторони жєлає гр. Таффому найліпшого поводження як під фізичним так і моральним взглядом.

В угорськїм парламенті при дебаті бюджетовій накинута опозиція сильно на міністра гонведів бар. Феєрваріого за мниму германізацію гонведів. Міністер цілком не признав оправданям сего закиду германізації угорської оборони крассої, бо, як показує ся, найздібніші офіцери гонведів не знають по німецьки. Міністер побоює ся, чи се не вийде на шкоду в борбі з ворогом, бо чейже і опозиція мусить признати, що угорська оборона красса має задачу йти разом зі спільною армією в часі війни, а тогді доконче показуєсь потреба одноцільної мови у войску.

В Берліні приймає наслідника російського престолу з великими почестями. Цісар Вільгельм вручив наслідникові ланцух до его ордера Чорного орла. Царевич обіхав, зачавши від канцлера Капрівіого, всіх амбасадорів і передав їм свою карту візитову. Гостину царевича уважають за порукою мира. Царевич повернув вже до Петербурга.

Від чотирнадцяти днів існує між державами одна нова республіка. Повстала вона на островах сендвіських, складаючих ся з шести островів, між котрими найбільшим єсть остров Гавайї і длятого називають їх також островами гавайськими. Революція, яка вибухла там дня 16. січня, звалила устрій монархічний і завела провізоричне правительство республіканське. Причиною революції був намір королевої, змінити

конституцію в користь розширення прав королівських. Зложенє з престолу королеви відбулось спокійно, бо королева мала до розпорядимости невеличку армію, зложену з 60 прибочних гвардістів з шести офіцерами. Революцію підпомогла залоза одного американського корабля воєнного, котра на зазив американського консула в Гонолулу висіла на берег. Республіканське правительство вислало депутацию до американського правительства у Вашингтоні з просьбою: прийати республіку гавайську до звязи північно-американської унії.

Після інформацій польських газет, має варшавський генерал-губернатор Гурко уступити зі свого становища і стати міністром війни на місце ген. Ванновского. Варшавским генерал-губернатором був би іменованний ген. Пузиревський.

Цар вислав їратуляційну телеграму до короля сербського Александра, в котрій висказав своє вдоволенє з помирення королівських родичів, а при тім долучив щирі та сердечні жєлання для Сербії.

Дрібні вісти.

Рада шкільна краю ухвалила на засіданні з 24. січня межі пияшим слїдуюче: В громаді Бергомет над Сер. зістане перемінена однокласова школа народна на трикласову, а в громаді Лопушні прилучений до Бергомету має отворити ся нова школа. Однокласова школа в Іспасї має бути перемінена на трикласову, а однокласова школа в Карапчевї над Черем. на двокласову. В школі народній в Гоголіні запроваджені яко мови викладові, мова руска і волоска.

Руских друксортів почтових не можна дістати ані на головній почтї ані на філіяльній. На се робимо уважними п. директора почт і телеграфів буковинських і заявляємо, що, если се далі буде тривати, то ми де инде о наше право унімемо ся. Заразом просимо всіх, що з нами перелисують ся, щоби писали по руски і по руски до нас адресували.

Для бідних учеників-Русинів в гімназії черновецькій, котрі при послідній класифікації певне не через те, що не суть пильними або неуцелантованими, але через те, що мусять бороти ся з трудностями, котрі їм справляє німецька мова викладова, одержали злу клясу, визначив „Руский Народний Дім“ в Чернівцях враз з „Міщанською Читальнею“ і з складок зібраних нашою редакцією 150 зл. на оплату шкільну. На сїм місці робимо наших ви. преімераторів і читателів уважними на вступний артикул сего числа „Буковини“ і поручаємо їх доброму сердцю тих бідних школярів, котрі не можуть учити ся в своїй рідній мові, одержали зле свїдоцтво, та просимо, щоби по своїй силі скілько зможуть, підіерли „Народний Дім“ в сїм ділі і на руки редакції „Буковини“ датки на бідних учеників-Русинів як найчисленніше старали ся прислати.

На руский „Народний дім“ в Чернівцях прислав Високопреп. о. крилошанин-мітраг Лев Готеровський зі Львова 2 зл.; о. Теодор Матейків, парох в Путилові, прислав 7 зл. 3 кр., зібраних ви. п. Лучаківською, жєною тамошнього начальника суду; при нагоді вечерниць товариства „Союз“ зібрано крейцарами 1 зл. 34 кр. Поручаємо всім щирим Русинам-патриотам, щоби не забували на наш „Народний Дім“ і при кожній нагоді збирали в такий спосіб на него датки і побільшили через те фонд того добродійного заведення.

Вечерниці, устроєні минулої неділі акад. товариством „Союз“, випали не менше хорошо як попередні вечерниці. Товариство складало ся майже виключно з руских родин, і всі як одна родина бавили ся охоче майже до рання. Від сєї неділі за тиждень, т. є. 12. с. м. устроєє „Союз“ послідні сїх мясниць вечерниці з танцями.

Холєра. В повіті гусятинськїм вигасла холєра у всіх місцевостях. А в борщівськїм повіті

вигасла в місцевостях: Залуче, Вербівка і Пу-
клаки коло Слобідки туриленкої. Натомість панує
ще у двох місцевостях того-ж повіта, а то: в
Новосілі, де до тепер дев'ять осіб померло. Після
урядового справоздання дня 16. м. м. в Будапешті
було три випадки холери. З інших сторін нашого
краю і держави нема вістий про які нові ви-
падки холери.

Найпоєдинчим і найдешевшим барометром
єсть шишка з сосни, котрої менше-більше че-
тверту частъ заіпає ся в вохкий пісок; той пісок
може знаходити ся в якім небудь начиню. Має
бути красне верем'я, то луски шишки відстають;
має бути дощ або сніг, то замикають ся і при-
стають одна до другої.

Жандар в великім небезпеченстві. В Во-
лівцех, в повіті радовецькім лучило ся постен-
фірерови жандармерії, Порубському, отака при-
года: Вечером перед кількома днями пішов він
в товаристві одного селянина на патрулю, як
нараз напало на него пять узброєних людей і
зачали стріляти. З всіх вистрілів трафив лиш
один селянина, однако не смертельно, тільки
стратив, здає ся, цілком свій ніс. Порубський
видячи, що напастники не роблять жадних жартів,
вистрілив на них і одного ранив, так що той не
міг далі стріляти. Коли і тепер ті другі на
него ще завзятіше кинули ся, хотів він ще раз
вистрілити, але стрільба ему відмовила. Тоді
він витягнув шаблю, а напастники, як се побачи-
ли, зачали утікати. Однак Порубському удало
ся їх всіх зловити і передати судови в Радівцях.

Шпиталь для піяків. Товариство тверезости
в Петербурзі за старанєм дра Данила має урядити
окремий шпиталь для піяків. Такі шпиталі є вже
і в Англії.

Сумна пригода лучила ся в італійско-ав-
стрійській стації пограничній Аля. Перед кількома
днями прибула там з Вороцлава скриня дина-
міту для властителя каменоломів в Бергамо.
Скриню отворено для ревізії митової і винимано
з неї по черзі пачки динаміту. Скоро урядник
пересвідчив ся, що в скрині нема иншого то-
вару, казав робітникам вложити наново до неї
пачки. Скриня була вже повна, а ту лишилась
ще одна пачка, одже став єї гнести, аби за-
пхати в скриню. Нараз динаміт вибухнув і мит-
товий будинок завалив ся зі страшним гуком.
Але що то був легкий будинок деревляний, то
легко можна було видобути з під него людей.
Три урядники і кілька урядників, котрі стояли
близько скрині, тяжко покалічені. Робітника, що
ладував динаміт, розірвало на кусні. Товари-
ріжні і книги урядові в більшій часті знищені,
тому стацію тую замкнено на якийсь час.

Від морозу вимерла ціла родина циганська
т. є. 16 осіб в Чехії коло Кенігрцу. Замерзлих
циганів нашли в полі коло випаленого огнища
і хоч їх ратували та не привернули до життя. —
Вісімнадцять воїків з полку інженерії, що муш-
трувались в околиці Жижкова в Чехії, відморо-
зили собі лице, руки і уха так, що мусіли пійти
до шпиталю. Таке саме трафилось і двом офі-
церам.

За перину. Варвара Кокочка, 25-літня дівка
з Подолянок коло Праги в Чехії, удержувала
зносини з паробком Вячеславом Гуначком і з тої
зв'язи прийшла на світ дня 10. січня с. р. дитина.
Гуначек обіцяв Варварі, що оженить ся з
нею, коли вона буде мати в приданім перину і
і подушки. Одже Кокочка рішила роздобути за
всюку ціну жадані річі. В тій цілі пішла до
Радонич, до своєї знакомої 77-літньої старушки
Єлисавети Фрішовой, випросила ся до неї на ніч
і вночі зарізала, випустила, а забравши перину
і дві подушки і утікла. Однак вже на другий
день вислідила єї жандармерія і увізнила.

Чотири вінчання відразу в одній родині —
то мало коли буває, а в містечку моравськім Бо-
сковичі як раз таке лучило ся. Дня 12. с. м.
тамошня родина Пшибилів женила двох синів і
видавала дві доньки заміж одного дня. На ве-
сілью було 158 осіб, що належали до родин мо-
лодат і 200 запрошених гостей.

Видіи краківської ради повітової розіслав
до зверхностий громадських свого повіта докладні
пояснення о нових грошах з ілюстраціями, пред-

ставляючи ті монети з обох сторін. Те заря-
джене краківського виділу повітового дуже на
часі, бо тим способом можна поучити селян, що-
би не дали визискувати себе несовістним обман-
никам, що з нагоди зміни валюти туманять нарід
в ріжних околицях краю.

Скажені пси в Станіславові. З Стані-
сзавова доносить: Пес підозріний о скаже-
нину перебігав дня 14. січня с. р. улицями міста,
покусавши на улиці Третього Мая вояка на пло-
щі Мицкевича, урядника залізничного і малого
хлопця. Утік в напрямі до Опришовець, доси не
зловлено его. — У одного з тутешних офіцерів
артилерії сказив ся пес і покусав трох артиле-
ристів. Зроблена дня 17. січня ветеринарем
секція виказала дійсно скаженину. Покалічені
зараз відіхали ще того самого дня до Пеншту
лічтись.

Кілько войска в Європі? В 1869 р. могли
всі держави європейські поставити до бою до
7 мільонів вояків, а по 23 літах т. є. в р. 1892
мали вже войска аж 12 мільонів 563 тисяч. В
р. 1869 мала Австро-Угорщина 750.000 вояків,
а в р. 1892 вже 1,050.000. Коли би прийшло
тепер до війни, то тридержавний союз може по-
ставити войска 4,981.000 людей, а противна сто-
рона: Росія і Франція 4,951.000. Як бачимо,
сили майже рівні.

Новий лік на туберкульозу легких. Професор
Білрот одержав недавно таке донесене в справі
одного вилічення туберкульозу легких. Минувшю
осени занедужала жена гарбаря Августа Гофмана
в Фельзенштадт-Векельсдорф на туберкули і звер-
нула ся за порадою до дра Анзорге в Вернерс-
дорфі. Др. Анзорге сконстатував у недужої ту-
беркули в високім степені, так що не мішував
їй довгого жити. І дійсно наступив у Гофмано-
вої незвичайний убуток сил, а що всяка надія
здавала ся даремною, то муж єї казав їй робити
інгаляції паром з соснового дуба і зарядив, щоби
в комнаті недужої кипів заедно вивар того-ж
дуба, так аби і воздух в комнаті був насичений
такоюж паром. Звідки Гофман прийшов на сей
спосіб лічення, не подано в письмі, лише ска-
зано там, що він від давна кладе велику вагу
на уживанє соснового дуба і уважає его з вла-
сного досвіду на знаменитий лік на ревматизм.
Про наслідки сего лічення доносить ся в письмі
що слідує: Вскорі проявив ся у недужої незви-
чайний апетит, флегма значно зменшилась і коли
по кількох днях оглянув єї др. Анзорге, скон-
статував з зачудованєм рішуче поліпшенє і ослаб-
ленє туберкульозу. Гофман оповів лікарєви, якого
средства уживає, а лікар казав ему дальше лі-
чити в той самий спосіб. По чотирох тяжких
такого лічення поправило ся здоров'є недужої до
того степеня, що можна єї було уважати вже ви-
ліченою. Рецидиви від сего часу не було. Таке
саме справозданє післано і докторови Кохови до
Берлина.

**Щоби сніг не набивав ся коням межі під-
кови,** робить ся так: Вибирає ся рівні стебельця
житні, але здорові, не збутвілі і змоче ся їх
водою. З них бере ся в длак визочку от так на
палець завгрубшкки, зв'язує ся добре ниткою в
грубшій кінці, розділює ся на три рівні часті
і плете ся з них плетівку. Коли плетівка готова,
то звиває ся єї ширшим боком міцно до купи і
зараз з самого початку, як лиш зачне ся єї звива-
ти, зшиває ся єї грубою ниткою, щоби добре
держала ся. Плетівку ту звиває ся доти, доки
вона не стане так груба, що дасть ся ще ухати
межи оба кінці підкови і зможе межі ними добре
держати ся. Така солом'яна затичка держить ся
добре під конитом і кинь рідко єї загубить, а
виймати єї можна в той спосіб, що вважує ся
єї з під конита, всуваючи межі що а підкову
яке туне як клин або долото закінчене залізо,
або й кусень твердого в клин загесаного дерева.

Загіннотизована льоха. Професор Ляндойс
розказує в 19. справозданю вестфальського това-
риства для науки і штуки про такий випадок:
Один господар мав льоху, що упоросила була
десятеро пацят, але й зараз всі десятеро з'їла.
На другий рік мала вона знов багато поросят і
почала їх так само заїдати. Вже з'їла була двоє,
коли служниця сказала, що знає такого чоловіка,
що уміє замовити льоху і відучить єї заїдати
поросятка. Господар сьміяв ся з того, але оста-
точно послушав служницю і закликав того чоло-

віка. Він прийшов, всадив насамперед льосі на-
мордник на писок, відтак говорив до неї сто-
разів: „Цьонька, цьонька, спи!“ і при тім по-
тирав єї за кожний раз руками по чолі, почи-
наючи від ух аж до рийки. Пажерлива льоха
стала від того, як би не тота сама; положила
ся спокійно на соломі а осьмеро оставших по-
росяток почало єї тогди ссати і вона вже їм
нічого не робила. Від того часу не заїдала вже
молодих. Проф. Ляндойс каже, що льоха через
одностаїнє шептанє і легке потаранє загінноти-
зувала ся і в стані гіпнотичнім припустила до
себе поросята, а коли раз змиркувала, що й їй
з тим добре, коли молоді єї понісуть, то опісля
вже давала ся їм охотно ссати.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 3. лют. січня 1893-го р.
за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.40— 7.60 зл.
жита	5.60— 5.70 „
ячменю	5.25— 5.50 „
вівса	4.90— 5.— „
ріпаку	10.50—10.75 „
конюшини	65.——68.— „
кукурудзи	4.50— 4.60 „
гороху	5.50— 6.— „
оковити	11.30—11.50 „

Антоній Табакар і Гаїна торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

порукає свій богатий склад кави, полудневих овочів, росій-
ського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолій і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знизжених цінах. — По-
стійний склад ріжних товарів з хиньського срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a i Schutleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Льокомотиві, всякі плуги, молотильні, машини до сїїби, ко-
шеня і тереблення кукурудзи, жлики, жлини, січкарі, сикавки,
поши і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Вже вийшов

Буковинський православний

КАЛЕНДАРЬ

на рік

1893.

Зміст: Календарь церковний і астрономічний,
святая червоно друковані. Часть інформаційна:
всі належитости штемплів, плян їзди і тарифа
всіх бук. і гал. залізниць. Устав церковний, бо-
гата й ілюстрована часть забавна й наукова,
оповіщення.

Ціна 40 кр., поштою 45 кр.

Висилає ся лиш за гроші або на замовленя.

Адреса:

Товариство „РУСКА БЕСІДА“ в Чернівцях
улиця Петровича ч. 2.

ПРЕДПЛАТА

ПЛАТНА в Чернівцях

виносить:

на цілий рік 5 зл. — кр.
„пів року 2 „ 50 „
„чверть року 1 „ 25 „
для заграниці 5 рублів або
12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр.
в бюрі газет Л. Горовіца в
Чернівцях, ул. головна ч.17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрация

„Буковини“ находится ся в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2), куда всі дописи адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене щодня
від 6.—8. год. вечером.

Оповіщення і прилоги

обчислюють ся по найде-
шевших цінах

Ч. 5.

Чернівці, дня 29-го січня (лат. 10-го лютого) 1893.

Рочник ІХ

Нова напасть румунізаторів.

І.

Події, які зайшли недавно при виборах громадських в Топорівцях, дали газеті румунізаторів „Gazeta Bucovinei“ повід, що вона в числі з 29. січня с. р. кинула ся на всіх Русинів без різниці зі всею заїлостою, властивою панам самозванцям. Заколот в Топорівцях уважає „Gazeta Bucovinei“ наслідком шкідливої агітації чужої, котра ширить ся від кількох років по руских селах в тій цілі, щоб заворушити спокій руского народу, він дає тій газеті причину, представити Русинів яко революційний і вельми небезпечний для краю і держави нарід, а протівно вихвалити Волохів яко елемент спокійний, мирний, культурний, котрий однісінський остає завсїгди вірним австрійському престолови.

Згадана стаття „Gazeta Bucovinei“ так далеко загнала ся в своїм шовінізмі і своїм безграничній злості супроти Русинів, що не вагає ся ужити найогидніших і найпідліїших средств, аби лише понизити Русинів в опінії публичній і перед рядом, то-ж уважає за наш обовязок найсамперед познакомити наших читателів з тою статтею, щоб вони знали, як в ері волоско-рускої згоди н. Тиміньського румунізатори відносять ся до руского народу, і добре се собі вбили в пам'ять, а відтак, щоб

дати шовінізмови волоскому належиту відправу. Подаємо на тепер в скороченю зміст сеї статті:

„Ся агітація чужа, (котра дала повід до бунту топорівського), каже „Gazeta Bucovinei“, викликана по часті галицькими зайдами, по часті піддержувана агітаторами з Росії, виявляє ся всілякими способами. Як зачуваєм, то перед кількома роками розділювано над Прутом (прим. в Ленківцях і т. д.) якісь образи російського царя; чули ми також, що „Рускій Бесіді“ в Чернівцях давали запомогу від уряду російського, а деяких студентів-Русинів нашого університету обділювано стипендіями; процес проти редакторів Козарищука й Купчанка, і еміграція селян з над Прута і з Галичини є також доводом чужих агітацій межи руским народом. В деяких селах удалось агітаторам українофільским заложити якісь товариства, так звані читальні, звідки ширять вони свої ідеї, і, як здаєть ся, в декотрих з тих сіл втворила ся межи селянами партія українофільська; заколот між сими сфантазованими через чужих агітаторів Русинами а частию консервативною руского народу викликає мабуть згаданий бунт в Топорівцях.“

Дальше каже „Gazeta Bucovinei“, що мала партія „в зміслі галицьких зайдів“ є на разі лиш в Топорівцях і в Раранчу, проча часть людности рускої держить ся, так само як і ціла людность волоска, дороги приписаної законами державними. А коли мали-б пропаганда і ідеї галицьких зайдів ширити ся далі в рускім народі, і коли мали-б повторяти ся такі події, як бунт топорівський, то се означало-б небезпеченство

для спокійного розвою краю, ба навіть і для держави, котра мала-б „елемент революційний“ на місци так дуже виставленім, як є Буковина“.

В дальшій протягу статті сходять „Gazeta Bucovinei“ на погляди німецько-ліберальних людей урядових і на президентуру ґр. Пачого і каже, що ґр. Паче, стоячи під впливом тих поглядів, був такої думки, що Русини дають для спокою краю далеко більшу запоруку ніж Волохи, одже повинно би ся із сторони правительства Русинів підпомагати, а Волохів придушувати. Однак се не удалось, бо партія „галицько-руска“ ще надто відосібнена і без жадного впливу в краю, як се показало ся при тогідніх виборах, де як звісно, др. Смаль-Стоцького і Пігуляка вибрано лише махинаціями і штучками, а тамтих других послів-Русинів (Волина і Тиміньського) присилували виборці прилучити ся до партії волоскої. Се доказує також найновший вибір в Станівцях, де правительство не мішало ся до тої справи, а „консервативного“ кандидата руского вибрано односторонно. З того виходить, що партія волоска враз з автохтонними Русинами-романофілами, се єдина в краю партія, котра дійсно посідає довіріє людности.

„Гадаєм одже, каже „Gazeta Bucovinei“, що правительство зробило помилку, коли підпомагало і піддержувало штучними способами партію, на котрій держава не лише не зискала-б нічого, а котра протівно могла-б стати небезпечною для неї“. „Руский нарід стоїть під впливом чужих

Листи з України наддніпрянської.

ІХ.

Се-ж то тепер, постановивши одно проти одного і ту „возсодинену“ Кулішевими одами Русь, і оті его слова та й взагалі всю его тодішню українську діяльність в Галичині — можна зрозуміти, що Куліш зовсім був не зрадник, а тоді, в той час, як тая „Русь“ вийшла в світ, зовсім инакше було. Українська інтелігенція в Росії нічого тоді не знала про ті галицькі Кулішеві праці, а наведені висше слова те й свідать не бачили, — тим то вона зрозуміла Кулішів вчинок яко зрадництво. Додадо тут гарту ще й те, що д. Куліш зачепив у своїй книзі і Шевченка.

Виявляючи непомірно роздратоване самолюбство, замірявсь д. Куліш зіпхнути з педесталу Шевченка. Зробити се д. Кулішеві було треба. Шевченко мав діаметрально протилежні Кулішевим історичні погляди. Звичайна публіка, несвідомо історії, завсїгди вірить тому чи иншому авторитетови. Тут їй доводилось вибирати або авторитет Кулішів, або авторитет Шевченків. Зрозуміло, що поки Шевченко зіставався перед нею тим, чим доси був, а саме — національним поетом-пророком, то публіка ся не схотіла-б і вибирати, а так таки й пішла-б знов за Шевченком, не вважаючи на всі д. Кулішеві вивчення, що ось его історія — є найкраща

в світлі українська історія. Виходило, що треба було відняти у Шевченка те сяєво, яке его доси поминало. І ось робить ся ганебний вчинок у літературі: пророка нашого національного відродження, найбільшого нашого поета, світового генія, — звзає д. Куліш у другому томові своєї „Історії“ п'яницею, его музу „полупницею“, а поетичну его діяльність „умопустуденієм“ (66. 24—25). Так д. Куліш писав свою найпевнішу за всі історії „Історію“...

Ми простили-б се д. Кулішеві, ми не згадували-б про сей его важкий кожному патріотичному українському серцеві вчинок — простили-б тим, що богато добра зробив д. Куліш своїй країні, тим, що сам він потім у своїй „Крашанці“ назвав Шевченка „мучеником чоловіколюбства“, а в передмові до „Хуторної поезії“ сказав, що „усе, що єсть истинно людского на Україні, йде за стягом Шевченка“ (40); але ми не можемо сего зробити, бо трохи згодом, той же таки д. Куліш у московській часописі „Южный край“ надрукував вірші „З небес“, а в них примушує Шевченка казати про себе, що „він був п'яний“, що „співав по лану“ про „діла скажені“, слушаючись „баби Талалайки“, яка „безкостим языком своїм его дроздила“ до того, що в его „завернуло ся в голівонці“.

Ми, звісно, не будемо обороняти Шевченка: ему не треба оборони не то проти одного, а й проти десяткох таких антагоністів, як д. Куліш, бо Шевченка постать стоїть так високо, що ми

можемо тільки десь далеко вгорі бачити величну голову сего „п'яниці“, вартого сотень і тисяч трезвих. Се тепер видко кожному незасліпленому оку, — найбільш після того, як сам же д. Куліш кілька разів себе збивав з своєї позиції. Ми тільки хочемо сказати, що тоді, як з'явила ся тая „Історія возсодиненія Руси“, — тоді стояло діло трохи инакше. Читаючи у такого українського авторитета, як д. Куліш, що українська історія — се розбишадка історія, а наш національний геній тільки п'яниця, рівний тим п'яницям, що по корчмах (як каже д. Куліш) вставляли козацьких розбишак, — звичайний український інтелігент спантеличив ся. У него було так мало того українського національного почування як коти наплакали, а тут ще се. „Коли вже такий український діяч, як Куліш зречаєть ся українства (ми вже казали, що саме такий вигляд мав д. Кулішів вчинок), то виходить, що справді се українство кат зна що!“ І людина відкидала ся від рідного краю зовсім тай ішла до табору московських центристів...

Друга книжка д. Кулішева, що наробила ще більшого галасу, була відома „Крашанка“. Правду кажучи, в ній було далеко менше антипатріотичних річей, ніж в згаданій „Історії“, — але галас зчинив ся більший. Річ, бачите, в тім, що Куліш тут хвалив вже не Москалів а Ляхів. Про перших наші люди не звачувались казати правди, а про других можна було. І дивніше від всего те, що серед полемистів проти „Кра-

агітаторів, він з легким серцем опускає рідний край і вивандровує до Росії, чим оказує мало патріотизму для Австрії, а в тій звязи з Росією стоять і читальні українофільські.

За те не може „Gazeta Bucovinei“ нахвалити ся Волохів. Мимо того, що вони мусіли, особливого за часів Пачого, зазнавати багато кривди і брутального переслідування, не уживали вони ніколи жадних інших способів, як лише законних, як се приміром показалося при виборах в Кімполонгу; тай не диво, бо вони нація цивілізована і культурна, що любить порядок і спокій. Підчас якого небудь заворушення європейського Австрія не могла би спустити ся на непевних Русинів, а знов не мала б вірніших підданих, як Волохів, котрі держать ся краю і вітчизни, у котрих нема чужих агітацій, ані бунтів ані еміграцій, а котрі противно в часах воєнних, як в Італії так і в Чехах, під Кустою і в Боснії завжди були перші і відзначали ся в справах вітчизни і династії. Волохи на Буковині. — се однісінький „елемент порядку, спокою і культури“.

Оттаке висувала „Gazeta Bucovinei“ із справи Топорівської, яких вже на Буковині, і то навіть між Волохами було чимало, не вичікуючи навіть кінця слідства, яке веде ся. Наші погляди на сю справу і на ціле злобне крутарство і баламутство „Gazet-и Bucovinei“ подамо другим разом.

ДОПИСЬ.

Ще дещо про румунізацію і її наслідки.

Ніяким божим ні людським правом не здохли собі Волохи того становиска, щоб вони самі одні мали стояти на чолі православного руского і румунського народу на Буковині, а помімо того вони, особливо-ж їх дідичі з своїми румунізаторськими помічниками уважають себе за щось висшого і все і всюди накидають ся Русинам на опікунів. І тут не питають вони на ніщо, а подібні справді лисам, котрі на будучність ніколи не думають, лиш щоби всі їх пліни на тепер вдали ся. Кілько то разів вони Русинів і Нерусинів при виборах обдурили? Ще свіжо в пам'яті вибори минулої осені до мійської ради в Чернівцях. А як вони поступали з лок. Василем

Проданом? А що робили при виборах до конгресу, до ради державної, до сойму? Кілько тут з їх сторони всякого віроломства, підлоти, неретельности? А все йде до того, щоб Русь, буковинську зрумунишити. Що Ромуни обібрали собі наш православний консистор за найдійтельнішого чинника для зрумунення Руси, на се ми подали вже тисячі доводи. Але хто в Бога вірує, той мусить так же і в се вірувати, що тому всему мусить бути колись кінець. До часу збан воду носить.

Крім консистору мають вони ще другу реву свою наймичку: „Gazet-y Bucovinei“. Що ся газета за ними собі рота не надерла? Що вона задля них не наперекручувала правди, не наплела безвистидних брехнів, то чесному чоловікові не раз встидно й читати.

От і в 2-ім ч. ся газетка помістила донись з Чорнавки, у котрій дописуватель гірко скаржить ся, що у чорнавській школі є 3 школярки римокатолицької віри і народности польської, і ніби то хтось тамошнього п. учителя Василовича слухав тих трое діточок у школі вчити читати, писати і рахувати лиш польським язиком. В сій дописи відказують румунізатори на тамошнього учителя, котрий, хоть Русин з роду, прийняв на себе за миску линти задачу румунізаторську і вислугував ся їм як міг. Але-ж, як видко, те, що п. Василович відірк ся свого руского роду і так ревню служив румунізаторам, вже тепер мало що ему помагає, і він попав в неласку і на него починають вони відати, бо заходи его румунізаторські оказали ся марні і ему не вдало ся Чорнавку зволощити. Громада Чорнавка є чисто руска і лиш инспектори сумної пам'яті п. Стефановичу треба завдячити, що у школі вчать так же по волоськи, а знов нашому світлому консисторови те, що там через 39 рік є св'ященником Волох, котрий не знає нічого по руски. Правда, є ще в Чорнавіці два шляхтичі Шкраба і Паскал, і власне дописуватель до „Gazet-и Bucovinei“ дуже жалєє ся, що ніхто не інтересує ся тими двома шляхтичами, бо, каже, наш св'ященник вже старий і жите ему не мило, а учитель підняв ся за 2—3 з л. вчити польського язика і так нема кому тих чорнавських шляхтичів-Волохів освідомити, що вони походять з Волохів. Нам лиш одно дивно, як дописуватель може казати так, що Чорнавкою ніхто не турбує ся? Та-ж его власна допись завдає ему брехню. А що ще дивнішого, що дописуватель котрийже в Рогізіні а дописує за Чорнавку, жалєє за двома штучно винайденими волоськими шляхтичами, а не жалєє за Рогізною, за повіреною ему цілою громадою рускою, в котрій толочу за 8-річний податок на бубен мали пускати. За тим він не виомінає ся, своїх парафіян не ратує в біді, хоть належить так же і до ради громадської;

він з легким серцем придивляє ся кривді народу і йде на руку п. Мікульому — чому? — бо громадяне Русини! Але за те як дуже ему на серцю два ніби то Волохи з Чорнавки! — Се чисто по румунізаторськи! — Видите, як Волохи за двома родинами в Чорнавіці упоминають ся, як за них дбають, а нам Русинам має бути байдуже за ними цілими рускими селами, де понаставляли св'ященниками самих Волохів чисто лиш на то, щоби нас румунізували? Один, лиш відрядний об'яв мусимо подати до відомости, що св'ященникам Волохам румунізація вже надійла, та румунізатори не хочуть сему повірити і за тяжку працю вкінці їх ганьблять.

Перед кількома днями був я в селі Чорнавіці у одного селянина на хрестинах. При такій okazji можна не одну правду почути. Начали люди з панотцем сусіднього села щось за свого панотця Туртурана говорити, що він вже слабкий і як уяре, то раді би дістали панотця Русина. — „Як то“, каже другий чоловік, „хочете унітського?“ — „Та ні, таки такого з бородов, лише щоби знав по руски в церкві правити, казав казати і т. д.“ — 39 рік не чують чорнавські люди рускої відправи, а все так свого домагають ся, раді чути своє рідне слово, прагнуть науки Божої. Але консисторови се не в голові, він на такі просьби Русинів глухий, — ему лиш одна румунізація на серці! Та наші православні люди повинні о руского панотця упоминати ся в міністерстві у Відні, чей міністерство вислухає наші тяжкі жалі і прикаже консисторови бути справедливим і для Русинів.

Дальше відозвав ся знов хтось з селян і каже: „Був я онкоди у нашого панотця з-поза якоїсь потреби і бачите, жалє мені стало, як почув я его скарги на свою долю. — „От видиш“, каже, „чоловіче, який я нещасливий! 39 рік пастирю межі вами і не навчивем ся навіть по руски говорити; мала дитина мене поправляє і сьміє ся з мене. Чи-ж приємно мені тут жити? Кілько то я разів просив консистор, аби мене відси взяли десь на волоську парафію, нічого не помогало, таки тут лишили мене, щоб дни свої коротати. Ні вам я нічого доброго не міг зробити, ні їм ся не прислужив, за то вони тепер еще на мене віддають! Я мученик і Бог їх буде тяжко за мене карати!“

От маєте хосен, панове румунізатори! І Русинів мучились 39 рік і спинили в моральнім, культурнім і матеріальнім розвою, і св'ященника, свого таки чоловіка, замучились! Так то ви і з цілою дієцезією православною робите, а потому дивуете ся, і напастете просв'ящених Русинів-народовців, що по селах виникає межі людьми недовольне, що люди переходять на унію, що унітські каплиці і косяцолі католицькі на Буковині строят ся. Як ви православні, видимо ми

шанки“ виразне місце взяв д. Мордовець, — той д. Мордовець, що сам колись в московському місячничкові „Діло“ зрекав ся задля „культури центрів“ українського діла, той, що пише гори всякого палеру по московському і надрукувавши по українському свою автобіографію, в ній не посоромив ся, не маючи українських творів, списати купу своїх російських писанів! Се все те-ж дуже характерично для нашої преси...

В „Крашанці“ д. Куліш, ознаймує, що всі українські історичні джерела брехливі, а правдиві тільки польські. Звісно, нема чого доводити, що помилка так думати: українські джерела мусіли бути не цілком правдиві, бо йшли вони від одного з двох ворогів; але так саме мусіли бути не цілком правдиві і джерела польські, бо Ляхи те-ж не могли бути в сій ділі безсторонні. З обох боків трохи переборщили і инакше й не могло бути. Одже д. Куліш рішив, що переборщають тільки Українці і відкинув усі їх свідчення, се-б то: з двох людей, що стали до позову, вислухав одного. Так саме зробив він і з народною поезією. Забуваючи, що народна поезія єсть вияв народної душі та що не можуть її сотворити корчемні панії, він всю її відкидає... опріче всего того, що доводить его думку яку небудь, — так н. пр. він не вірить тим думам, що хвалили Хмельницького, і вірить тій пісні, що докоряє его! Зрозуміло, що безсторонности в таких способах нема ані трішки. А се велика шкода! Ось що д. Куліш каже у

„Крашанці“: „З обох боків (і з українського, і з польського) накоїли ми стілько схиного і кривавого, стілько дурного і пагубного, що нема вже на землі й трибуналу, котрий здолів би нас розсудити, а ми, замість води з річки Лети, жадяємо по давньому, по варварському, по звичаю... ворогувати (б. 30). Отся думка — спасена єсть думка! І довести її можна свідченнями історичними з обох боків — і з українського, і з польського. І як би д. Куліш так зробив, то було-б его діло з „Крашанкою“ великим патріотичним і людським ділом. Але д. Куліш зробив зовсім не так. Навіть коли ми глянемо на наші минулі відносини з Ляхами цілком его поглядом, то і тоді побачимо, що він робить не по правді. Він каже, що з українського боку „планий бунт“, а з польського — „понаважнений посполитим правом розбій“ (19). І він рахує: отсе, отсе й отсе понабрівували українські літописці, щоб зробити з свого „бунту“ національну справу; але вкупі з сьм він не важе, скільки-ж понабрівували польські літописці, щоб з свого „розбою“ зробити законні державні заходи. Таким побитом виходить цілковита сторонність автора, виявляє ся виразне бажання сховати частину правди навіть з погляду самого д. Куліша, — не кажучи вже про те, що думка, мов би то широкі народні рухи повстають через людські брехні та через кобзарські вигадки, єсть думкою недостойною путаючого історика. Са остання помилка у д. Куліша повстала тим,

що він зійшов з свого національного ґрунту. І в „Історії возз'єднання Русь“ і в „Крашанці“ сидить один д. Куліш і однаково помиляє ся: в „Історії“ задля „русского единства“ він стає прихильником московського централізму, а в „Крашанці“ задля „польської культурности“ стає прихильником польського порядкування на Вкраїні. Точнісінько так, як колись наші пані лишились задля тої „культурности“, чи москалізує задля того „единства“. Д. Куліш забуває одне, що як там, так і тут Москалі та Українці, чи Ляхи та Українці — се нічо инше як дві нації, поставлені одна проти одної. Як там Москалі не мали права по своєму, по московському, переробляти український лад, так саме й тут Ляхи не мали права прищеплювати на українському ґрунті без згоди народної свою лицу культуру. Як там, так і тут таке ламає прав української нації було гвалтом, насильством, і нація мусіла протестувати проти него і протестувала. З сего, єдино правдивого національного погляду, козацькі рухи, хоч які вони на наш сьогочасний, людянійший погляд криваві, — все-ж були нашою національною справою, бо протестували вони проти форм чужовладства. З сего погляду й Шевченко, не вважаючи на деякі відхилення від фактичного боку історії, єсть справжнім національним поетом, що найкрасше за всіх почув своєю душею, зрозумів і висловив і нашу душевну муку яко нації, і наші права та надії...

з вашого поступованя! Де лише яка руска нарада отворить ся, там вже ви і священника Волоха пхаєте. От приміром хоть би і в Ширівцях, де світлий консистор поклав, як зачуваємо, в пропозицію о. Попескула, що по руски ледви що трохи читати вміє а не то говорити, хоть тамошні люди против того дуже протестують. Як чути, то мали бути сї люди у діда Задуровича і просили, щоб котрого будь священника їм дав, лиш би Русина а не о. Попескула.

Так поступають также при обсажденю місць консисторських совітників. Коли опорожнило ся одно місце, то зараз обсадили румунізатором „Bejanom“ (Бежаном), котрий міг би був еще сегодня бути де коператором або на якійсь паравійці маленький парохом, а старших, чесних і здібніших священників-Русинів поминено. Так і тепер хоче наш світлий консистор обсадити місце владики (суфрагана) Волохом. Як чуем, вважали наші румунізатори на се переважне місце от таку пропозицію: 1. о. Калінескула, 2. о. Репту і 3. о. Стефанельбога. І знов радуйте ся Русини! Аж трох Волохів нашло ся на се місце, а Русина ані одного! І се діє ся до того в часах руско-волоскої згоди п. Тиміньского і Воляна! Русина о. архимандрита Филиповича, котрий задля свого такту, здібности, справедливости обом народам православним і задля знаної людяности придбав собі скрізь загальну любов, навіть того обминули! Ми Русини не повинні такої кривди дальше терпіти і повинні удати ся, де належить ся, і то поки час. Особливо-ж сї справи не треба заспати, бо як се правда, що говорять, намірє наш митрополит подати ся в пенсію, щоб в таким разі о. Калінескул не заняв місце, котре ему не належить ся!

Православний Русин.

Перегляд політичний.

На засіданю ради державної в п'ятницю, з дня 3. лютого, предложило правительство торговельний договір і конвенцію ветеринарську між Австро-Угорщиною і Сербією. Вдак приступлено до наради над бюджетом міністерства просвіти, а іменно над рубрикою „школи висші“. Між иншими послама промовив также русский посол Барвінський, котрий заявив бажанє, щоб отворено русский університет у Львові. Дальше домагає ся сей посол отвореня рускої катебри для образованя учителів шкіл середних, а вкінці отвореня самостійних руских гімназий в Коломиї і Перемишля. Посол Боніц жадав, щоб женщины приуцено до студій медичних, а бодай до студій фармацевтичних, бо до сего звани дуже надають ся женщины задля своєї любови до порядку і совістности. По при-

нятю рубрики „висші школи“ і „бібліотеки“ поставив на сїм засіданю посол Романчук внесене що до зміни ординації виборчої з громад сільських в Галичині, жадаючи побільшення числа сих послів о 10. — В суботу, дня 4. лютого, вела ся дальша нарада над титулом „школи середні“. Буковинський посол Мішкольч промовляв зм отворенем низшої гімназії в Сереті. Посол Романчук обговорював загальні відносини шкільні, як перетижене молодіжи домашними виравами письменними, жадав полекші що до оплати шкільної, а дальше обговорював потребу основаня рускої гімназії на Буковині. Посол Романчук відперквкнці закид посла Пленера будьто би мешканці Галичини і Буковини стояли на низькім ступені освіти, і для того не треба для них заведени безпосередних виборів.

Гр. Таффе оголосив вже свою програму більшости. В ній заявляє правительство, що воно хоче придержувати ся кріпко і безглядно теперішних законно управлених відносин до угорської половини держави (т. е. дуалізму), що стоїть непохитно на основі істнующей конституції та сї основних принципів, жадає, щоб законно запоручена автономия країв і національний теперішній стан поодиноких народів були задержані, заявляє дальше, що буде старати ся довести до порозуміння між інтересованими сторонами в справах азигових, бажає мирних відносин між поодинокими віросповіданнями, верствами сусільности і горожанами і запомідає, що буде старати ся на поли економічній о справедливий розділ тигарів податкових. — Програма ся не вдовольняє ні одної з головних сторонниць в парламенті. — Русский клуб перевів нараду над сею програмою і ухвалив: „Руский клуб узнає змаганє правительства що до переведеня заповіджених в програмі правительственній а від руского народу від давна домаганих реформи на поли економічній, соціально політичній, судівничій і податковій, та буде річево трактувати дотичні предложєня правительственні. Однак клуб не може заявити свої згоди що-до усунєня національних і політичних питань і буде змагати до норішеня сих питань після основних законів державних“.

Сими днями бавив у Відні угорський президент міністрів, др Векерле. Про его гостину пишуть віденські газети ось що: Др Векерле відбув в середу, дня 1. лютого, конференції з міністрами Гр. Кальноком, Гр. Таффим, марк. Бакегемом і д-ром Штайнбахом. Предметом конференції були в першій лінії економічні справи, а між ними договір торговельний з Сербією, котрий вже дня 3. або 4. лютого предложено обом парламентам до конституційного полагодження. Рівночасно і програма парламентарної роботи була предметом обговорєня. Згоджено ся

свідомости, яка потекла була в нашу інтелігенцію після Шевченкової поезії.

А шкода, велика шкода, що так стало ся з „Крашанкою“. Грунтовна сї думка, а саме та, що мусить Українець з Ляхом помирити ся, цілком правдива. Еге, мусить се зробити і той, і той, бо тоді, коли вони погодять ся, коли один одному не перешкожати муть робити, а навпаки — поспіяти муть один одному. — тільки тоді вони мати муть належну їм силу, тільки тоді зможуть вони щасливо та ввєвно бороти ся проти спільних ворогів. Ані лиций нарід українським, ані український людським — не станеть ся, а що сему правда, то те доводить спільна кривава наша минулість. Коли-ж так, то на що і за що змагати ся? І змагати ся тоді, коли у нас є вороги, що однаково і Ляха, і Вкраїнця хочуть переробити на Москаля! Одного ворога маємо, одна мусить бути в нас і оборона проти него, а не змаганя проміж себе. Така тенденція у д. Куліша в „Крашанці“ і за неї дяка ему, а що до иншого, того про віщо ми казали, то славі Кулішеві, славі першого після Шевченка нашого народного працьовника було-б красше, як би его й зовсім ніколи не казано.

П. Вартовий.

на се, щоб делегати зібрани ся ще на весні по можности під конець мая. Др Векерле був визначений під цісари надзвичайно довгою і впадаючою в очи розмовою в часі серія, якій наступив по нирі данім в честь обох нових кардиналів. В четвер, дня 2. лютого, приймав цісар угорського президента міністрів на окремій аудиєнції. Рівно-ж і міністер гонведів бар. Феєрварій прибув до Відня.

Дрібні вісти.

Таблицю на виділї краєвїм сими днями змінено. На місце давної прибито нову, де вже находит ся попри німецьку і волоску напись також і руска. Се доказом, що в виділї краєвїм починають узнавати права рускої мови, і що голос посла др. Стоцького, котрий перший в соїмі підніс се жадає Русинів, найшов послух. Та не обійшло ся при тім без одної хибки, котру вже не так виділови краєвому, як его дорадникови рускому, п. Іванови Тиміньскому мусимо приписати. Сей пан показав, що не вміє ні по німецьки ні по руски, хоть дуже тим в своїй брошурі, „Руске питанє на Буковині“ чванить ся; наш край назвав він княжеством, хотий він єсть воеводством (Herzogthum). Се тим більше впадає в очи, що ся урядова назва нашого краю незнана урядовому переводчикови.

Головні збори товариства літературного, „Руска Бесіда“ в Чернівцях, відбудуть ся в понеділок, дня 27. н. ст. с. м.; початок о годині 4-ій. Того самого дня відбудуть ся надзвичайні збори товариства „Руский Народний Дім“ в Чернівцях о годині 6-ій вечером. На оба сї збори запрошують виділи сих обох товариств до як найчисленнішого уділу.

Авскультантами судовими при суді черновецькїм іменовані практиканти судові п. Ілія Семак і п. др. Віктор Гнідий.

Результат класфікації, як доносять газети, був в сїм курсі в рускій гімназії в Коломиї такий, що лише одержало там 25 процент т. е. четверта часть учеників злу клясу, а в перемській гімназії 20 процент. Як ученикам-Русинам в черновецькій гімназії повело ся, ми в попереднім числі вже піднесли. От, яка ріжниця задля мови викладової!

Попразєн волоского балю відбув ся під фірмою наших молоденьких обєдинителів з товариства „Буковини“ сего тижня в вівторок. Крім романофіла Тиміньского було найбільше правдивих Волохів, так що кацапи між ними губили ся. Був також президент краєвий бр. Аравс, бр. Александер Василько з сином і як само собою розуміє ся, творець волоско-рускої згоди п. бр. Муєстаца. З угодного комітету не доставало лиш митрополіти Морари і Гріг. Кунчанка, звісного протектора, покровителя і ходотая товариства молодих кацапів з „Буковини“, котрому служили вони минушого року агентами-помічниками в его „патриотичній“ роботі в нашім краю, а котрий тепер задля листу гоньчого міг лишє бути духом з ними.

Лукаві „господинове“. „Руска Міщанська Читальня“ давала минушої осєни три вечєрки на лохїд бідних учеників; а що весь дохід виносив лиш 2 зл. 99 кр., то „Руска Міщанська Читальня“ дала сих мясниць ще один вечєрок на ту саму ціль. А коли і з сего прибуло лишє 2 зл. 30 кр., то „Руска Міщанська Читальня“, щоб не лишити бідних школярів без жадної помочи, яку їм в попередних роках давала, вислала двох своїх членів виділових, щоб поміж міщанством і між рускою інтелігенцією, а особливо між тими, котрі на вечєрки „Рускої Міщанської Читальні“ ве приходять, зібрати датки на побільшенє запомоги. Чєсть за се „Читальні“, що так ревнєно займає ся справою запомоги наших школярів. За те мусимо показати сьвітєви в правдінім сьвітлї поступок двох лукавих „господинів“ супроти патриотичних членів „Рускої Міщанської Читальні“. „Господин“ Калужняцкий, профєсор тутєйшого університету, Русин з роду, відправив відпоручників „Читальні“ замість з лєжим датком, з лукавим вєкругом, що відозва написана правописю фонетичною. „Якби, каже, була вона

Можуть сказати, що зовсім не самий національний та релігійний гніт піднімав ті повстання козацькі, що таку саме вагу мали тут і причини соціально-економічні. Згожуючись з сим, побачимо, що й тут правда не в д. Куліша, бо вже один той факт, що сто років нарід раз-у-раз бунтуєть ся, доводить, що щось важливіше від пошівських напів та кобзарських дум примушувало его бунтувати ся. Ізза красномовства та поезії мрійної люди не йдуть на смерть та на муки, а у нас вони йшли!

Таким побитом „Крашанка“, показуючи тільки частину правди історичної, не могла досягти своєї мети: погодити Русинів-Українців з Ляхами. Щоб се зробило ся, щоб вони погодили ся, треба було миротворцєві балакати так, щоб однаково справедливим та лагідним бути до обох непогоджених. Д. же Куліш не був справедливий та лагідний до Русинів-Українців, і вони не могли через те піти за ним, послухати ся его. Замість, щоб зробити велику користь, „Крашанка“ вчинила тільки шкоду, привівши до того, що люди почали перебирати старі кривди, щоб довести Кулішеву помилку, та кривди, що їх треба було забувати. Опріч того і „Крашанка“, так саме як і инші тут згадані д. Кулішеві твори, збили з пантелику нашу інтелігенцію, поплутавши знову сї національні розуміння, закаламутивши і ту невеличку чисту течію національної само-

написана так, як друкують ся плякати на ваші вечери, то я-б вам не відмовив". Дивує нас лиш те, що хотий плякати „Рускої Міщанської Читальні“ так дуже подобали ся „господинові“ Калужняккому, то він на вечорі не зволив ані раз загостити. Мабуть не дозволяла ему его високо-панська натура і его високе достоїнство явити ся хоть раз між міщанським, а міг би він був побачити там деяких рівних собі осіб. І на вечерках не був, і на загомогу не дав, і ще до того лукавить! Скорше таке лукавство не до лиця такому „достоїнковому“, так-бодай собі міщане думають. Подібно поступив собі п. Андрій Гелечинський. Тільки сей „господин“ сів вже не на фонетику, хоть також на ній їздить, але на другого коника свого власного хову на антисемітизм. „Ага!“, каже, „як вибори, то ви з жидами, а тепер приходите збирати“, і з своєю звісною делікатністю кинув подану ему відозву під ноги. Як видно, п. Гелечинський вже до тої мудрости добив ся, що і в руских школярках привиджують ся ему пейсаті жидики. І роби-ж тут що з такими „високо просвіщеними“ людьми!

В „Науковім кружку“ „Союза“ читав тов. Л. Бачинський відчит під заголовком „Короткий огляд історії руско-української етнографії“. Праця була тим цінна, що познайомила товаришів ближше з життям і діяльністю труженників на тім полі, так російських (Цертелев, Срезневський і др.), польських (Ходаковский, Вацлав з Олеська, Кольберг і др.), як і руско-українських (Максимович, Костомарів, Куліш, Чубинський, Драгоманів, Головацький др.). Се і піднесено попри друге також в дискусії, яка вивязалась над тим відчитом. — Минувшого року відбули ся в „Союзі“ слідуючі відчити: 1. „Татарські напади і їх вплив на культуру і літературу Руси-України“, (тов. Федоровича). — 2. „Народні пісні в поезіях Богдана Залеского“, праця тов. Колесси. — 3. „Галицько-руське письменство“, відчит тов. Лисинецького. — 4. „Історія антропології“, відчит тов. Колесси. — 5. „Кровава месть у Славян“, відчит тов. Дутчака. — 6. Шевченко і Міцкевич, порівнююча студія тов. Колесси.

Всіх задля справи Топорівської запертих випустив суд на волю.

В чім наша сила. Виклад, котрий ми в кількох числах надрукували під заголовком „В чім наша сила“, держав др. Стеф. Смаль-Стопкий на зборі мужів довірив дня 19-го грудня 1892 р. в Чернівцях, і тоді прийняв его численний збір одноголосно за основу уладження наших народних справ і організації наших народних сил. Щоби для важних справ народних, обговорених в тім викладі, з'єднати як найбільший круг людей, щоби оживати наш загальний і розбудити в нім живіший інтерес для певних справ народних, надрукували ми сей виклад в „Буковині“, а крім того подасмо его в особній книжочці і просимо, щоб суспільність наша щиро роздумала над всіми порушеннями там питаннями, і заявила свої думки або вже тепер в „Буковині“ або на загальному зборі „Рускої Ради“, котрий буде скликаний підчас великого посту. Най кожний Русин докине тільки щирої думки до спільної і загальної справи, скільки виявляє ся в сій викладі, а ми певно добре уладимо свої народні справи.

Подекуди чути було ще перед тим голоси за скликанням народного віча. Ми уважаємо за річ далеко важливішу і для справи народної користнійшу, коли-б кожний, хто Русин, ставав виразно під прапор „Рускої Ради“: не треба багато толкувати, що горстка, громадка свідомих людей, далеко більше може добра вдіяти, ніж тьма людей несвідомих, що ні себе не знають, ні мети не видять, до котрої йдуть, і межі котрими годі лад удержати. Люди зібрані в товаристві, се добре вимуштровані вояки, і хоть їх менше, то вони більше вдіють; люди-ж, що припадково являть ся на віче, се невідрізнена товпа, котрої сили ніхто не годен добре для добра народу вихиснувати, се сила, котру годі обчислити. Зрештою і над тим просимо призадумати ся і коли-б на загальному зборі „Рускої Ради“ ухвалено скликати народне віче, то очевидно, ухвалу загального збору треба буде випроводити.

Маєте дорогі брата, в викладі „В чім наша сила“ підставу до дальших щирих змагань для

добра нашого народу. Тепер один наперед другого старайте ся доложити пеголку до величавої народної будови, до організації народних сил! Ще раз кличемо: Хто Русин, повинен єднати ся і братати ся з всіма Русинами для добра рідного народу і для добра краю. Жадна народна сила не повинна йти марно, а має бути використана для добра і щастя народу! Вступайте, братя, численно в члени до „Рускої Ради“, а на загальному зборі порадимо ся, що і як нам далше робити. Прибувайте диятого як найбільше Вас на загальний збір і всі докладайте рук до святого народного діла!

Факультет медичний на університеті черновецьким. Тутейше красне правительство одержало від міністерства просвіти поручення, щоби приступило до перших розслідувань щодо устроєня факультету медичного на тутейшій університеті. В кругах університетських утримують, що Чернівці борше одержать факультет медичний як Львів.

На „Руский Народний Дім“ в Чернівцях жертвував Вирен. о. Евсей Іванович, прав. катехит в черновецькій гімназії, 1 зл.; п. Іля Люк, учитель в Рус-пе-Боуді, зібрав в Жучці на весілю у п. Люка 80 кр. Всім щедрим дателям щиро „Спасибі“. Видко, наші патріоти пам'ятають на „Народний Дім“ і зважають на наші теплі слова. Дай Боже таких людей як найбільше.

Бранка. В сій році виносить число обов'язаних до бранки в цілій Буковині 13.612 осіб.

Самоубийство вояка. 4-го с. м. застрелив ся тут вояк з 1-ої компанії тутейшого полку, Гаїнец, уставлений при варті коло порохівниці на передмісті Клокіччі.

Забийство і самоубийство. В сільці Герці коло Цурина стала ся колись тут от така пригода: Селянин, Константин Меляга і Антін Чекей вибрали ся до ліса на польоване на вовки. На Мелягу вийшов вовк, на котрого тойже вистрілив, але так неосторожно, що замість вовка трафив свого товариша Чекея, котрий зараз упав неживий. Коли Меляга се побачив, вистрілив з другої лужи до себе і відобрав собі життя.

Замерз. 3-го с. м. знайдено в Жучці трупа тамошнього міщанина Александра Кусіка. Комісія судово-лікарська знайшла, що Кусік помер через замерзнення.

В Новоселиці спалило ся 2-го с. м. двоє малих дітей селянина Тодорчука. Тодорчук з жінкою пішли до міста і замкнули в хаті двоє малих дітей, одно 4-літнє а друге 2½-літнє. По відході родичів взяли діти сірники, що були в хаті, почали ними бавити ся і в такий спосіб запалили на собі одіж. По повероті знайшли родичі тільки спопелілі трупи обох дітей.

Вовки зайли недавно в Сербії одного священика через его власну необачність. Священик той з одного села недалеко містечка Свилаваца, вибрав ся був з молодим парубком до міста, коли в білий день, майже вже під самим містом, напало на них ціле стадо вовків, що вибігли були з корчів при дорозі. Священик мав при собі ручницю і стрілив з неї два рази та убив одного вовка, а прочі повтікали в ліс. Священик, рад з такої пригоди, зліз з парубком з воза, щоби взяти вовка, що лежав від них може на двадцять кроків неживий, а ручницю лишив на возі. Коли кинули вовка на воз, сполошили ся коні, котрі вже й так були налякані нападом вовків та стрілянем, та стали втікати. Священик, чоловік вже старший, крикнув на парубка: „Біжи хлопче та здоганий коні, бо пропадемо!“ — а сам лишив ся на дорозі. Парубок побіг і дігав коні, але аж під самим містом. Коли вернув назад, застав із священика вже лиш чоботи, а в них ноги нещасливої жертви своєї необачности, кусні з одержі і довгу сиву бороду. Вовки рознесли священика на кусні.

Пуста в'язниця. На будинок окружної в'язниці в Найкірхен вивішено недавно білу хоругву на знак, що в будинку тім нема ні одного в'язня. Від коли там в'язниця, дучило ся то перший раз. В'язниця тамошня складає ся з 12 келій, а в них може змістити ся найбільше 30 в'язнів.

Убийство генерала. В Стамбулі в одній вузькій вулиці над Босфором найшли на улиці неживого генерала Еведіна нашу, знаного у військових кругах стамбульських. Хтось его убив

кількома ударами штилета і забрав ему гроші і дорогі річі. Підозріне впало на дві черкески, а котрими попереднього дня виділи генерала. Поліції турецькій вдало ся зловити обі на однім кораблі, котрий мав небагом відплисти до Александрії. При черкесках найдено всі гроші і річі генерала. Але в хвили, коли їх арештовано, одна з них скочила в море і утопила ся.

Місто нежонатих. В Америці північній помер Яков Генрікі, що заложив окрему республіку в Пенсильванії. В столиці тої республіки, Економі, жило 500 кавалерів, бо таке було право, що в тім місті не сміє мешкати жонатий чоловік. Кожний з мешканців того міста мав що найменше мільон доларів (2 мільони зл.) маєтку, а декотрі мали й більше! От шкода, що там не вільно було дівчатам замешкати у тім місті!

На морозі. В Карльсбурзі на Угорщині стоїть 62. полк піхоти. Дня 9. січня казав полковник Вагнер вигнати за кару два батальйони на муштру. А на дворі був мороз на 22 степені Реоміра. На морозі підморозило собі 114 вояків руки, ноги або носи. В тій справі поставив посол Угрон інтерпеляцію в угорській палаті послів.

Вибух пороху. В сумарній казанської фабрики пороху бездимного вибухло тими днями двадцять пудів пірокселіни. Трох робітників убило, одного ранило в ногу, а одного засипало румовиско і его виняли живим з поміж каменя. Сумарня завалилась до самого споду.

Помілий Піпош, редактор „Gazet-a Bucovinei“ помер в 33. році життя 7. с. м. За часів редакції п. Піпоша не учули справді Русини від „Gazet-a Bucovinei“ доброго слова, але пером ему земля! Похорон справили ему Волохи справді величавий; се діткнуло і нас дуже приємно, що Волохи своїх зайдів з Семигороду вміють пошанувати. Русини се инакше розуміють...

Курс монет

дня 10. лют. лютого 1893-го р.

дукат	5.62	5.70	зл.
рубель папер.	1.23½	1.24½	„
наполеондор	9.53	9.61	„
100 марок	59.10	59.35	„

Ціна збіжжя.

В Чернівцях платили дня 10. лют. лютого 1893-го р.
за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	8.—	8.25	зл.
жита	6.—	6.10	„
ячменю	5.25	5.50	„
вівса	5.—	5.10	„
ріпаку	10.70	10.85	„
конюшини	66.—	68.—	„
кукурудзи	4.80	4.90	„
гороху	5.00	5.50	„
овсянці	11.25	11.25	„

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів
в Чернівцях, ринок.

поручає свій багатий склад нави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолій і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цінах. — Постійний склад різних товарів з хиньського срібла.

Одинокий склад і аґентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a і Schutleworth-a

Відень і Ліпкольні (Англія).

Льок-мобілі, всякі плуги, молотільні, машини до сїйби, косени і тереленя кукурузи, жлинок, жлини, сїчкари, сикачки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

ПЕРЕДПЛАТА

платна в Чернівцях

вносити:

на цілий рік 5 зл. — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниці 5 рублів або
12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр.
в бюрі газет Л. Горовіца в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Реданція і Адміністрація
„Буковини“ знаходиться в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2), куда всі дописи адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене щодня
від 6.—8. год. вечером.

Оповіщення і прилоги
обчислюються по найде-
шевших цінах

Ч. 6.

Чернівці, дня 5-го (лат. 17-го) лютого 1893.

Рочник IX.

Нова напасть румунізаторів.

II.

Ми вже не раз доказували на с'їм місці, що тугейший орган румунізаторів „Gazeta Bucovinei“ не відзначував ся ніколи глибоко обдуманими поважними працями, котрі мали би стрімити до лучшого, справедливого, правдиво людського суспільного ладу, до викорінювання самолюбних пристрасій, до поборення звірих похотей людської природи, до вирівнювання в суспільних стосунках застарілих разячих контрастів, в загальні до справедливого мирного суспільного життя, яке тільки само може заспокоїти духові і матеріальні потреби так поодиноких людей як і потреби цілих народів. Не відповідала одже дотеперішня праця „Gazeta Bucovinei“ с'їй важкій задачі правдиво постоунової праси, та й не могла вона такою стати, бо кождий знає, що „Gazeta Bucovinei“ є платною слугою буковинських румунізаторів, котрі виховані в зашкарлуплених, середовічних, феодальних поглядах поборюють завзято всякий людський постоун, поборюють всяку свободнійшу людську думку, поборюють все, що могло би вкоротити їх безграничну самоволю, їх самолюбне нелюдське пановане. Маючи лише власне несите пановане на оці, не можуть с'ї самолюби одушевляти ся правдивими людськими ідеалами, противно поборюють вони пристрасно все, що справедливе, добре і красне, вони скрайні консерватисти, бо консервують і найпідлійшу злобу, їм на заваді кождий шляхотний, просвітний рух, їм на заваді кожда шляхотнійша, свободнійша людська думка. Всякий

просвітний рух, всяка свободнійша людська думка, кожда шляхотна оборона свого права, то після науки панів румунізаторів грізний бунт против їх самоволі; такий рух, таку думку, таку оборону, що загрожує їх нелюдську самоволю, то треба доконче побороти навіть негідними средствами, брутальною силою, перфідією, брехнею, найнікчемнійшою денунціяцією і всякою злобою.

Та власне новий яскравий доказ такої підлої борби, такої нікчемної напасти подає нам вступна стаття „Gazeta Bucovinei“ в числі з 29. січня с. р., а зміст тої статі подали ми вже в попереднім числі.

Безграничній самоволі буковинських румунізаторів і їх неситу панованю стоїть в першій лінії на заваді руский нарід на Буковині, що під благим впливом загального постоуну починає йно пробуджувати ся з вікового духового сну, та не хоче вже дальше служити сим панам як бездушна худоба за живий інвентар. Треба одже доконче оклеветати руский нарід, що він цілком неспосібний до мирного культурного розвою, що се нарід революційний і небезпечний для краю і держави.

Мабуть не читали панове румунізатори ніколи всемирної історії, бо мусіли би ся з неї доконче довідати, що руский нарід, сей велит поміж славянськими народами, є одним найстаршим культурним народом в північно-східній часті Європи, що сей нарід своєю культурою причинив ся до розвою духового життя, а навіть й до розвою політичної сили давньої Польщі і теперішньої московської держави, та що також і волоський нарід розвивав ся духово добровільно під впливом рускої культури, о чім дають незбиті

докази рускі документи давних волоських можновладців, і велике число руских пам'ятників, які ще тепер знаходять ся в волоських церквах і монастирах.

Можемо одже з повним правом нап'ятувати сей постоун панів румунізаторів яко негідний і нікчемний, котрий доказує наглядно, що панове румунізатори лише для злобної денунціяції, для своєї самолюбної ціли відважили ся відмовити найстаршому культурному народови сего краю спосібности до спокійного культурного розвою, відмовити рускому народу того свойства, яким він відзначив ся вже в давній старині, а котрому народови завдячують, як сказано, й Волохи свій духовий розвій.

Ходило тут без сумніву панам румунізаторам лише о нікчемне понижене руского народу, о злобне здискредитоване сего народу перед правительством, котре й так постодає дуже мало вірних інформацій о рускій справі; ходило тут панам румунізаторам лише о ще гірше збаламучене необзнакомленого з нашими обставинами, а о рускій справі цілком хибно поінформованого теперішнього краевого президента.

І на якій же то підставі поважили ся панове румунізатори оклеветати руский нарід на Буковині і назвати его „елементом революційним“?

Яко підставу до сего злобної клевети навели панове румунізатори в „Gazeta Bucovinei“ слідуючі події:

1. Заколот при послідних громадських виборах в Топорівцях, викликаний, як каже „Gazeta Bucovinei“, „галицькими зайдами“;

Листи з України наддніпрянської.

X.

Затого в один час з „Історією возсоединенія Руси“ д. Куліша (бо рр. 1873—74) почала друкувати ся спершу в львівській „Правді“, а тоді і нарізно стаття д. М. Драгоманова: „Література російська, великоруська, українська і галицька“. Ся стаття друкувала ся з підписом „Українець“, але д. Франко в „Зорі“ р. 1885 (ч. 19., б. 227) виявив сей псевдонім, — тим ми й називаємо тут справжнє авторове імя. Стаття ся, хоч і варварською мовою писана, була дуже талановита; вона друкувала ся в єдиному читаному тоді у нас українському журналові, журналові, що був путящим більш-менш виданем; врешті чимало людей знало справжнє авторове імя, що визначало ся тоді серед професорських призвищ на київському університеті, — все се вкупі серед тодішнього безладдя в національних поглядах, повинно було звертати увагу на статтю, хоча тези с'ї зовсім були не доведені та й не могли бути доведені. Думка-ж в тій статті була ось яка:

Істніє тільки одна „общеруська“ література, а літератури великоруська, українська та галицька — се тільки частини з того цілого, тільки па-
ростки. Кажучи авторовими словами, „у Росії

є не дві літератури, московська і українська, з котрих одна держить гегемонію тільки-б то через офіційний гит, а друга стареть ся з під него вибитись, — а є три літератури: а) обща русько-європейська і б) і в) дві народних, місцевих, — великоруська і малоруська.“

„Обще-русько-європейською“ літературою автор зве „все те, що передає наукові або поетичні факти, ідеї, почуття передової громади у Росії (від Архангельська до Севастополя і від Каменця Подольського до Благовіщенська на Амурі) і тих шарів, котрі зараз стоять за передовими (дворянських і чиновничих)“ (нарізие видана I. 1873, б. 51.). До сего література належать, вкупі з вишніми, такі ось автори: Пушкин, Рилев, Грибоедов, Лермонтов (викидаючи его „Піснь о Калашникові“), Герцен, Тургенев (без „Записок Охотника“), Некрасов (не тою положовною своїй віршів, „у котрий він розказує ті думи і про ті типи, котрими повні були передові кружки російської громади у 50—60 годи нашого віку“), Чернишевський та інші (б. 34—3).

„Усе-ж, що у поезії, беллетристиці, у педагогічній літературі говорить про сільський люд великоросійський, або до него говорить — те і по матеріалу і по мові великоруське“ (б. 52). До сего література належать н. пр.: Тургенев, яко автор „Муму“, „Постоїялого двора“, „Записок Охотника“, Григорович, Писемський, яко автор повістей: „Плотничий до

артель“, „Ліній“, Островський, Некрасов, яко автор „Коробейники“, Морозъ красный носъ“ та інші, Успенскі, Левитов, Якушкін, Решетников. Се „справді великоруська вже, а не російська беллетристика, бо названі тут пєси і автори описують побит народно великоросійський, котрого уже не знайдете у Малоросії“ (б. 49).

Врешті „малоруська“ література є все те, що писано про нарід український чи по московському (Гоголь) чи по українському та популярно-наукові книжки по українському.

З сего виходило, що українські письменники повинні були працювати в двох літературах: у „общеруській європейській“ та у „малоруській“ і тільки тоді їх праця може бути путяща. Коли-ж вони працювали мугь тільки для самої української літератури, то виявлять вони „дораджуваний галицькими народовцями літературний український сепаратизм“, що не має „фактичних шансів“ на життя (б. 52. та далі). Та й та українська чи „малоруська“ література, яку дозволяє д. Драгоманов не вельми випускає ся на волю, бо н. пр. популярно-наукові книжки українські мусять бути писані яко мога більш поступаючись общеруському державному культурному елементови у матеріалі, в мові та в правописі і навіть у графіці, бо „дуже відрубна графіка українська утрудняла-б нашому народови і громадї доступ до російської літератури“ („Правда“, 1874, ч. 4., бб. 160—161.). (Як бачимо, воля така невелика, що відомий д

2. розділюване перед кількома роками над Прутом образів російського царя;

3. побирання із сторони „Рускої Бесіди“ за-помогти від російського уряду;

4. обділюване деяких студентів-Русинів російськими стипендіями, даліше процес против редакторів Козарішука і Кунчанка і еміграція селян з над Прута до Росії; а накінець

5. заложене „українськими агітаторами“ в деяких селах читалень, котрі після дивоглядної логіки „Gazet-i Bucovinei“ стоять також в звязи з Росією.

Дотично заколоту при послідних громадських виборах в Топорівцях, то можемо на підставі докладних інформацій запевнити панів румунізаторів, о чім врешті сі панове самі дуже добре переконані, що причина сего заколоту була виключно місцева. Відомо бо кождому свідомому чоловікові на Буковині, котрий глибоше вглянув в громадські відносини сего краю, що на Буковині визискувано до тепер темні маси нашого сільського люду на всі боки, та й уряди громадські діставали ся до тепер по найбільшій часті в руки самолюбних несовісних людей, котрі на дітку шкodu громад спроневерували і марнували громадський маєток, спинили народну просвіту, визискували безсовістно, надуживаючи свою власть, піт і кров поодиноких громадян, очевидно для свого власного самолюбного хісна; а щоб одержати себе вічно на урядовім становищу, фалшували сі громадські діруни громадські і всякі другі вибори. Так діяло ся і так діє ся ще й тепер в Топорівцях.

Панове румунізатори яко „скрайні консерватисти, раді би для власного хісна заховати і утримати на вічні часи і сі яскраві громадські не-порядки, але з таким консерватизмом не згоджують ся сі топорівські громадяне, котрі вже про-зріли і раді би для добра цілої громади довести до того, щоб в громаді був справедливий заряд. Жалоби, представлення і просьби, які вносили сі чесні світліїші топорівські громадяни до староства, не віднесли ніякого skutku; а коли при послідних виборах заходом чесних і світлих громадян склала ся річ так, що громадські вибори в Топорівцях могли випасти на некористь тамошнього диктатора посесора Фішера і его за-ушників, тоді посесор Фішер пофорсував горівкою, пиянці і посесорські слуги розночали з про-

тивною партією бійку, котру „Gazeta Bucovinei“, для самолюбних цілей своїх протекторів назвала небезпечним бунтом для краю і держави.

Але сей бунт не міг бути так дуже небезпечним, коли краєвий карний суд по переведенню слідства пустив всіх обжалованих на волю.

Так одже представляє ся заколот при послідних громадських виборах в Топорівцях в правдивім світлі. „Галицькі зайди“ не брали при тих виборах ніякої участі, а коли сі „зайди“ разом з другими буковинськими патріотами руского народу старають ся просвітити свій нарід, і тим шляхотним способом двинути его з духової тьми, а его теперішньої матеріальної і моральної недолі то се не може ніякий світлий і совісний чоловік назвати небезпечним ділом для краю і держави. Та-ж і волоскі зайди, коли маємо по прикладу „Gazet-i Bucovinei“ ужити сего ви-разу, як покійний Цумул і Піном, що зайшли були з Семигороду на Буковину, працювали тут для просвіти волоского народу, а прецінь ні руска праса, ні рускі патріоти не були так безличні, щоб колись прозивали тих волоских патріотів „зайдами“.

Про російську агітацію, про її причини, про вплив і про другі закиди „Gazet-i Bucovinei“ напишемо обширніше в слідуючім числі; тут хочемо зазначити, а се ми вже нераз казали, що російську агітацію піддержували на Буковині самі панове румунізатори. Прецінь се незбитий факт, що митрополит Морар-Андрієвич уділив в своїм часі Кунчанкові до его „патріотичного“ діла архиєрейське благословення; сей митрополит, его консисторія і другі панове румунізатори спровадили на власні кошта минулого року Кунчанка для сеї агітації на Буковину; Кунчанко конферував тоді з бароном Н. Мустаю, з панамі Зою, Мікулім і з другими проводирами румунізаторів, а ще й сего року посігли н. барон Н. Муста, его ексцеленція барон Василько вечором русофільського академічного товариства „Буковина“, не зважаючи на се, що члени сего русофільського товариства були й суть агентами Кунчанка, против котрого за сию агітацію провадить ся судове слідство.

Сердечні зносини митрополита Мораря-Андрієвича, его консисторії, барона Н. Муста, его ексцеленції барона Василька і других румунізаторів з Кунчанком і его одноплемінниками

дуже добре знані всім на Буковині; сего не могла заперечити навіть „Gazeta Bucovinei“, коли на той самий закид „Gazet-i polsk-oj“ в вступній статі „O infamii“ порушила сию справу; не дивно одже, що панове румунізатори явили ся майже всі офіційально на вечерку того русофільського товариства, але се нам дивно, що й краєвий президент барон Кравс під теперішніми обставинами посітив сей вечорек.

ДОПИСЬ.

Топорівська війна.

Послухайте, милі брати, а оповім Вам чудо, якого я у нашім краю, на нашій зеленій Буковині, не бачив, помимо того, що я вже старий чоловік. Щоб Ви, любі читателі, мені більше повірили, то я представляю ся Вам зараз таки на початку, хто я є. Я старий Никола, псалтирник. Знаєте здорові самі, що без Бога, ані до порога! Я угодник Божий, бо я більше раз псалтиру перечитав, як вона, не то листків, рядків, слів, але букв в собі має. Я славлю Бога від досвіта до вечера, всіх святих я на поміч визнаю, і Бог святий мені помагає. Кождє діло, яке я загадаю і зачну, мені вдає ся, то-ж думаю, що мені повірите.

Ходячи цілим світом від села до села, на всі чотири часті світа, прийшов я і до дуже славної громади Топорівців. Тут, як у кождім селі, маю вже своїх знайомих, у котрих я що року читаю святую псалтиру. Аж тут, третого дня по моїм приході до Топорівців, приходить до мене один старушок — саме тоді я дочитав святую псалтиру, — і просить мене, щоб я, а була то середа, таки на другий день до него прийшов читати святую псалтиру. — „Чому завтра у четвер“, кажу, „чому не в п'ятницю? Якусь шкodu, або велику печаль маєте на серцю, що не можете до п'ятниці почекати?“ — Чоловік сей зітхнув тяженько і каже: „І шкodu і печаль, і то вже від кількох років“.

Приходжу я вечором до того чоловіка, бо я, бачите, з своїм ремеслом завше вже так, що де маю читати, там приходжу на нічліг, щоб досвіта у п'ятій годині міг своє моленіє зачати.

По вечери було ще завчасу спати, то-ж той старушок оттаке почав мені оповідати: „Мій покійний тато оповідав мені про давнину, як то бідних людей мучили, катували і збиткували Турки і Татари. Як то наш бідний нарід боронив своє

Андрієшев цілком логічно снітав ся тоді: що-ж вістанеть ся вкраїнського в сих книжках?)

Ся „панруска“ теорія (д. Драгоманов зве себе в сій статі, „панрусистом“) видимо нічим не відрізняєть ся від вище згаданих (див. лист VII.) останних поглядів Костомарова — хіба тим, що систематичніше вложена. Не треба багато доводити, яка вона безпідставна, не наукова та нелогічна — се зараз видно, скоро ми хоч трошки критично на неї поглянемо.

Найсамперед що до змісту. Література не єсть же купою книжок, а єсть зібранням творів, що в них виявилось розумове життя у якого народу, що в них виявились усія боки вдачі та моральні властивості того народу. „Література єсть душа народного життя, — єсть самопізнанне народності“ (Костомаров „Дві русск нар.“). Возьмемо народність московську. Складаєть ся вона і з інтелігенції, і з так званого простолюду. Видима річ, що література московська (чи великоруска) мусить виявляти розумове життя, вдачу та моральні властивості московської народності цілої — се-б то: і інтелігентної частини і простолюдної. Д. Драгоманов зве великорускою літературою тільки те, „що говорить про сільський і люд великоруский“ або до него говорить. Таким побитом ся „література буде відбивати в собі життя, вдачу та моральні властивості сільського московского люду, а інтелігенція та міський простолюд зістають ся

без міся в цілій літературі. Таким побитом ся „література“ зовсім не виявляти-ме нам розумового життя у всеї московської народності, а через те і не може звати ся літературою, а є тільки часткою з літератури. Так саме не можемо вважати за великоруску літературу і те, що д. Драгоманов зве „общерускою літературою“, бо вона виявляти-ме нам саме інтелігентне життя, не показуючи життя сільського та міського простолюдно. Знов виходить, що се не література, а тільки частка з літератури. Та ще додаєть ся й така річ, що простолюд міський зовсім не виявляєть ся ні в тій, ні в тій „літературі“, бо-ж „великоруска“ каже про сільського мужика, а „общеруска“ про інтелігента — мусимо або зовсім викинути з літератури міський простолюд або мабуть відділити ему ще одну особну літературу, — тільки вже невідомо, як її назвати. А вся ся плутанина поветає зза того, що д. Драгоманов вважив дві частки за двоє цілих і з одної московської літератури зробив дві. Тим у него виходить і така дивовижна і ніде нечувана доси річ, що того самого письменника він роздирає на двоє, на дві літератури: у него Тургенев, Писемський, Некрасов, Лермонтов раз письменники з „общерускою літературою“, а в друге з „великорускою“, хоча певно ніхто ніколи на світі не міг би собі уявити, щоб ті письменники належали до двох літератур.

Не менша плутанина виходила, коли глянути з сего погляду і на українську літературу. Міський простолюд знов й тут не мав місця, відкидав ся; тільки селянство саме ся література малювала. Виходила ще й така річ, що цілий відділ з сеї української літератури мусів відкидати ся, бо він не підходив під термінологію д. Драгоманова. Справді, — возьмемо такі твори як Шевченка: „Сон“, „Іван Гус“, „Дружнєє посланіє“, „Биязна“, „Неофіти“, „Марія“; Копицького: „Перед світом“, „Пройащі люди“, Левіцького! „Причина“; возьмемо наукові та публіцистичні статії по українському в „Основи“ та в „Правді“, возьмемо нарешті самі статії д. Драгоманова-Українця — хіба-ж можна се полічити до літератури про сільський люд український, коли тут саме „передавали ся наукові або поетичні факти, ідеї, почуття передової громади“ на Україні? Творів таких було тоді не багато, але се тільки тим, що й у передовій тій громаді не багато було тих людей: побільшала та громада, — побільшало й творів про неї. Таким побитом мусимо ми або (слухаючись

*) Ми кажемо тільки про те, що видруковане було вже тоді, але після того з'явило ся багато нових таких саме творів, як Левіцького (Хмари, над Чорним морем, Старосвітські батюшки й матушки, Навіженна), Копицького (Сежен Жук, Порвані струни, В гостях добре, а дома динше, та багато дрібних оповідань), Мирного (Панця, Лови), Чайченка (Соняшний промінь, На роспуті) та інших.

жити і майно від тих дикунів, причім нераз стелив в лютій борбі з поганами, трупами своїх рідних братів цілі шляхи, а кров їх текла цілими ріками. Вже я добре тямлю, як я робив на панських лапах панщину. Били мене і других панських слуги, чи було за що, чи ні; збиткували нас, хто не хотів, і мусіло ся мовчати, бо таке було право, так мусіло бути. Аж коли довелось до того, що народи не могли втерпіти тої гіркої кривди, і донеслись голоси до уха справедливого цисаря Фердинанда Благого, то той, переконавши ся о справедливій скарзі народу, звів 3. мая 1848-го року тяжке і несправедливе ярмо панщини, котре так дуже страшно давило бідний нарід. Настали кращі порядки, а нарід почав віддихати і поволи оживати. Но що-ж? Нарід захопила та сьвята воля темний і незрячий, цілком неприготовлений до сего нового життя. Найкрасше право, яке народови дано, не розумів він для свого хісна визискати, і стало ся, подібно як би дав господареві найліпше поле, а він не знав его обробити. За то знали просьвіщені народи, особливо-ж найпроворніші межі ними жиди, котрі завсїгди, хоть би і найбідніші, розуміють писмо і тому про все знають, що лише де-небудь стане ся, і все на свою користь уміють повернути, межі нашими темними людьми розпановити ся і хіснувати ся правами увесь хосен з добрих прав лише для своєї користи визискати. Наш бідний нарід добрий, терпичий, жив до недавна, не пізнаючи свою згубу, байдужно, не турбуючи ся тим, що вколо него діє ся, не видячи, що біда чим раз більше заглядає ему в очи а дітям то вже таки добре ме доскулювати, не дбаючи про се, щоб спам'ятати ся і зробити з собою порядок. Правда й те, що не було добре кому наш темний нарід спам'ятати і так він опинив ся над берегом пропасти. От наше село Топорівці було колись на цілу Буковину славне, бо жили тут колись дуже заможні люди, но сьогодні стало, як всюда, тіснійше, а нарід дуже прионав; хоть зрештою ще й тепер вже би було як було, коби не инша біда гнобила топорівських людей. Від кільканадцять років вже бідуюмо ми так, що майже легше би нам було панщину робити. Як наш релігійний фонд кунив добро Топорівське, наймають се добро нахторі на роки. Від кількох років тримає ся посесію один жид Фішер. Зразу ще було як було, а тепер приходить вже до крайности. Той жид має в себе цілу фабрику, млин, горальню, пропінання, господарку, має много робітників, надзирає, розуміє ся самих жидів, має навіть свого вибачте комісара. Ціле село має з ним великий клопіт. Поступити худобина на его лан, так вже вдре, що сам захоче. Польового права він не тримає ся, у него воно не має сили. Вмре хтось або вродить ся, або й

трафить ся весіле, то вже треба ему за смердичу горівку тому, що наш нарід еще незрячий, кланяти ся. А що Фішер має таку фабрику, а наш нарід еще не увесь прозрів, зтягнуло ся тут велике число жидів, бо більше як 100 родин жидівських жие тут. Не досить на тім: ще й наш консистор побив нас, бо післав до нас по смерти щирого нам та доброго панотця Івана Воробкевича сьвященника Волоха, котрий, хоч ніби то у церкві на жидів і кричить, щоб їх до ради громадської не вибирати, а поза плечі народу з Фішером у одно ухо. Навіть такого тожили ми у Топорівцях, що Фішерови робили, вже сам не знаю за що, якусь парадю. Тоді поприходили до него его приятелі вечером з сьвечками, навіть панотець Мітрофанович і пан учитель з школярами, і витали его ніби якого президента або наймні патрона церкви, а Фішер вийшов на ганок і благословив наших християнів, ніби який влади́ка Чей же ему ніхто не уділив сьвяту тайну сьвященства?! (А може!) Але такого поругана, сьміху і зневаги чей ніде християни не зазнали, як ми. Ну, що далше: притягнув до себе сей вельможний жид одного ніби то трохи вченого та недрукованого господаря Костакія Двірничука, котрий по верхи ніби фанійний чоловік, но яка се челядина, то знає увесь сьвіт, бо будучи перед кількома роками у нас за двірника, обдвірничував нашу громаду так, що і сидів за то у криміналі. Далше приливав ся сей Фішер до правительства тим, що при кожних виборах, чи то до ради державної, чи до сойму, всюда а всюда він є і сьвіт ніс тикає. Особливо-ж приливав ся він до н. капітана Барлеона, так що н. капітан має до него велике довіре і мислить, що таки нема праведнішого чоловіка на цілім сьвіті як Фішер, і вірить ему на все, що він говорить, а хитрий жид знає сю ласку староства добре в свою користь повернути, представляє ему справи повіту цілком иначе як справді є, страхає, а кожного, що ему не до смаку, старає ся своїм впливом по різних канцеляриях знити. Розуміє ся, якби н. капітан розізнав сю челядину ліпше, то вихнув би він его від себе як яку трійну печерицю, щоб і руки собі не поваляти, і на се приїде колись черга, але тепер ще н. Фішер горює. Одже Фішер маючи такі плечі у правительстві, угнетає нас від давна. — При тім зтихнув старушок тяженько, відтак каже далше: „Як здорові знаєте, найважнійша річ, мати розумну і честну раду громадську і такого двірника. Того щастя не можем ми досягнути в нашій громаді, бо як приходить вибір, то комісія заїжджає звикле до Фішера на ніч, на снідане, а потім їде Фішер з комісією до громадської канцелярії; тут поусадовляють своїх людей приготівлених вже на радних громадських на

кріслах і лавах: Фішерові слуги, жиди стоять на одних і других дверях і кождому, що до голо-сованя увійде, диктують, на кого має голосувати і так вибирають. Наш чоловік, видячи перед собою того вельможу Фішера, знає добре, що як не дасть на него і его поплечників свій голос, які его чекають переслідування і напасти. Ото має вільний вибір, отаке то однаке право всім у конституційній державі! — Се хіба чиста зневага нашого права, даного нам самим найяснійшим цисарем!“ — Послїдні слова висказав сей старушок з великим обуренем, а в его старечих очах палахнула яро поломін, що говорила ще більше ніж его слова про тяжкі кривди, які довели наш нарід до крайности.

По хвили утихомарив ся старушок і каже: „Від сеї біди вже не знаємо як спасти ся, але завтра зійдемо ся всі і будемо лише на чесних людей наші голоси давати; а як все таки нічого не допоможе, доложимо всіх наших сил і будемо доси боронити ся, доки не виходимо свого права, хоть би то нас мало не знати що коштувати. Може ще наш милостивіший цисар змилує ся над нами. Ми вже видим, що нам тут ві відки помилування. Кудя приїдемо, все на нас криво дивлять ся, а до н. президента вже таки не йдемо, бо чуємо, що він жадних депутатий не приймає, хіба може яких волоских дідичів“.

Сям закінчив той старушок своє оповідане, а я ему на то відповів, що если то все так у Топорівцях діє ся, то дуже смутно. Але тепер, кажу, вже повинно инакше на сьвіті бути, не так як давно було, і надію ся, що як щиро вичитаю сьвяту псалтиру, то певно Бог сьвятий поможе побороти неправду. На другий день до сьвіта встав я і начав моє моленіє, котре около 11-ої години перед обідом закінчив. Через увесь той час слухали цілим домом на колінах мою молитву. По скінченю молитви дала газдиня дому обід. По обіді взяв я мою сьвяту псалтиру і розтворив, — а то самі червоні букви: „Ну“, кажу, „Бог вислухав нашу молитву, ви виграєте!“ Всі зраділи дуже, а старушок каже з сльозами у очах: „Боже вислухай нас! Тоді певно наше село Топорівці не мало би лари собі на Буковині.“ — Подякувавши красно за їду і плату, зібрав ся я і пішов до другого чоловіка, щоб на другий день у него молити ся. Около 9-ої години зібрав ся газда і каже: „Вибачайте Николе, я їду до канцелярії на вибір!“ З сими словами пішов він, а я продовжував свою молитву.

(Далше буде).

д. Драгоманова) заплітати очі на увесь сей літературний відділ, вважати, що его нема, або признати, що сей відділ був своїм змістом цілком паралельний тому літературному відділові, що его звав д. Драгоманов „общерусско-европейскою літературою“. Зрозуміло, що сказати: факта нема, коли він є, ми не маємо права — таким побитом зостаєт ся тільки другий вихід. А коли так, то мали ми в Росії вже не три літератури, а чотири, а саме:

а) літературу про російську інтелігенцію („общерусско-б“ то), — літературу, що виявила „наукові або поетичні факти, ідеї, почуття передової громади“ російської (московської чи помоскаленої) — та, паралельно з нею —

б) літературу про українську інтелігенцію, літературу, що в її виявляли ся „наукові або поетичні факти, ідеї, почуття передової громади“ української.

Потім:

а) літературу про простолюди і для простолюду великоруского та паралельно з нею —

б) літературу про простолюди і для простолюду українського.

Се-б то: виходило просто дві літератури: московська та українська; а через те, що і московська народність і українська народність на лихо собі, розпадались (як і скрізь у Європі) на дві частки — на інтелігенцію та простолюди, — через те і літератури сі кожда ділили ся своїм змістом на а) твори для

інтелігенції і про неї та на б) твори для народу і про нарід.

Такий вивід не тільки цілком логічний, але і цілком науковий, бо історія не знає ніяких „літератур“, ніяких літератур „для домашнього обихода“, ніяких літератур спеціально про пана або спеціально про мужика, а знає просто літератури, що суть виявами розумового життя того чи иншого народу цілком, і з панами, й з мужиками.

Така саме нелогічність та ненауковість у поглядах у д. Драгоманова виявляється ся й тоді, як ми глянемо на его теорію що до мови тих літератур. Кожний скаже, що Тургенев (той, що перекладав з українського М. Вовчка) писав свої романи не тою мовою, що Левіцький свої повісті, але хто-ж може, зістаючи ся серйозним, сказати, що Тургенев писав двома мовами: одною в „Рудині“, а другою в „Постояломъ дворі“ чи в „Запискахъ Охотника“? Тим часом д. Драгоманов се каже зовсім серйозно. У него виходить, що мова в „Запискахъ Охотника“ стільки-ж далека від мови в „Отцахъ и дѣтяхъ“, скільки мова у Шевченка чи в Квітки від мови у тих же „Отцахъ и дѣтяхъ“, і навпаки: що мова українська така-ж близька до „общерускої“, як і мова в „Запискахъ охотника“ чи в поемі „Морозъ красній носъ“. Коли так, то мусимо признати, що: або мова у сих двох останних творах така саме самостайна і від общерускої відрізнена мова, як і українська; або українська мова зовсім не самостайна, а є тільки, як в тих „ве-

ликоруских“ творах мужичим кольоритом на общерускій основі. Перше є видима нісенітниця, — зостаєт ся друге. Але признавши друге, ми підемо проти всіх філологічних авторитетів, починаючи з такого велетня, як Міклошич, що завсїгди визнавав українську мову за самостайну, і виявимо погляди, що давно вже їх покинули всі хоч трохи освічені люди; опріч того, ми зробимо зовсім безпідставним усьяке писани по українському: коли се не самостайна мова, а тільки місцевий кольорит, то було-б абсурдом силкувати ся складати сим жаргоном не тільки наукові статті такі, як у д. Драгоманова, не тільки видавати журнали, як „Правда“, але й просто писати народні книжки. Таким побитом теорія д. Драгоманова, про яку він авторитетно каже, що виводить єї з самих фактів, доводить нас до неможливої плутанини, до надзвичайних нісенітниць. Вона або веде нас до повстання проти всякої логіки та науковости, або до себе-знищення, і д. Драгоманов сам знищує всяке право на життя всіх своїх по українському писаних науково публіцистичних праць. Читаючи такі дивовижні теорії, ми тільки можемо дивувати ся, як се вчений чоловік, професор, тала новий публіцист міг таке писати.

Одже — „ніть диму без огня“, каже московська приказка, — було, коли так, і тут щось таке, що довело д. Драгоманова до такої дивовижної теорії.

П. Вартовий.

Перегляд політичний.

В вівторок, дня 8. лютого велє ся в радї державній дальші наради над бюджетом, а іменно над рубрикою „школи промислові“, а відтак над рубрикою „школи народні“, а наради над сею послідною рубрикою протягнули ся через дальші два засідання. В сій справі промовляв між иншими также посол Барвіньський, і жадав, щоби плян науки в сих школах примінити більше до потреб населєня сільського, а особливо, щоби подавати дітем науку сільського господарства і домашнього промислу. Дальше домагав ся посол Барвіньський заснованя школи ткацької в північно-східній Галичині і инших фахових шкіл, потім перейшов на семинарії учительські і доказував, що ученики в сих заведенях перетяжені занадто наукою, для того поставив відповідні внесеня що до зарядженя сему лиху і жадав отворєня рускої семинарії учительської в Чорткові.

Перед кількома днями предложило правительство в радї державній проект закона о продажи соли для худоби по знижєних цінах, в котрім каже ся, що для країв заступлєних в радї державній, крім Дальмації, буде що року продавати ся з державних складів 500.000 метричних сотнарів соли для худоби по знижєних цінах, а іменно по 5 кр. за один сотнар. Сеї соли, розуміє ся, не буде вільно уживати до страви для людей, а на переступленє сего припису назначєні карі. Сю сіль буде продавати ся лиш сільським господарям.

Сойм долїшньої Австрії скликаний на 15. с. м. на коротку сєсню. Другі сойми мають бути скликані по великодних святах.

Чорногорський наслідник престолола вибрав ся в подорож до Відня і до Петербурга. Сій подорожі приписують велике значєнє політичне, а то тим більше, що наслідникови престолола товаришити міністер справ заграничних. Подорож ся має стояти в звязи з домаганєм противної теперішньому правительству партії чорногорської, щоби кн. Никита зрік ся престолола в хосєн свого ліберального сина. Инші знов кажуть, що наслідник престолола виїхав в свати, щоби заручити ся з одною російською княгинєю.

Дрібні вісти.

На „Руский Народний Дім“ в Чернівцях зібрала панна Ольга Білінкевич при нагодї вечєрниць „Союза“ 3 зл. Всім щедрим дателям щирє „Спасибі!“ Просимо всіх щирєх патріотів-Русинів, щоби памятали на наш „Народний Дім“ і при кождї спосібности на него забували збирати.

Спростованє. Від о. Самуїла Симіоновича, пароха в Чорторії, дісталисьмо спростованє, в котрім против замітки „Віда з напотєм“, поданої нами в ч. 1. „Буковини“ з сєго року, заявляє, що неправдою єсть, що він через два роки в церкві не проповідував, що в шкoлі не учить дітний релїгїї, що з своїми парафіянами обходить ся нелюдяно, що в него в домі найдєно диван в вартости яких 50 зл., що церков що другої неділі замкнена, позаяк его нема дома, і що як хто умре то парафіяни мусять просити священників із других сєл, щоби тіло похоронити. Далї заявляє о. Симіонович, що підписаний на тій замітці єсть на него лихий, позаяк він кілька разів мусїв вернути о. Симіоновичу шкоду зроблєну худобою; а тепер недавно, позаяк громада Чорторії дістала наказ від староства, парафіяльні будинки направити, намавляє автор згаданої замітки людей до переступленя на унію, кажучи заразом громадянам чорторійським, що, як перейдуть на унію, не будуть мати таких видатків на будинки парафіяльні. Дальше каже о. Симіонович, що він єсть родом з Кучурова і яко такий добре знає язак руский і ще раз повторєє що з своїми парафіянами зовсім лагідно обходять ся. Що в школі уділяє науку релїгїї, каже наконєць о. Симіонович, о тим свідчать урядові книги шкільні. (Ми не хочемо в те вхидити, чи о. Симіонович знає добре по-

руски, але знаємо се з певного жерела, що спростованє до нас надісланє не о. Симіонович, але хто инший писав. — Прим. ред.)

Вибори громадські в Топорівцях відбули ся другий раз гладко і випали так, як собі того п. Фішер і его покровителї бажали. Проводарі партії, противної теперішнім порядкам в громаді, були на час виборів заперті, тим були всі другі залякані, а коли ще одного газду Івана Мелничука, що відважав ся таки голосувати на своїх людей, з котрих деякі сиділи в Чернівцях заперті, всадили за те підчас виборів на дві годїні до громадского арешту, тоді вже очевидно мусїли вийти радними поприхачі Фішєрові, бо „непослушні“ п. Фішєрови газди відтягнули ся від вибору. От нащо придав ся Фішєрови „бунт“ топорівський.

Вивандрують вже тепер знов люди до Росії із Буковини. З Гаранча мало до тепер вийти 9 родин. В Топорівцях продають люди свої господарства і не питаючи на зиму йдуть на побликий чардак, який їм вказав капітан російської сторожи пограничної. Там їх угощують, дають ще навіть, як кажуть, на дорогу, і відправляють в Росию. Чути, що й в Вікні зворохобили ся вже тепер люди, а з весною, кажуть, забере ся пів сєла. Розумніші люди стримують охочих до вандрівки, представляють їм, яка їх недоля в Росії чекає, але нічого не помагає. На всі ті представлєня чути одну відповідь: „Ми знаєм, що і там злє, але там всім однаково, а тут лиш нам мужикам злє, а решта всім лишє дїє ся. Нас вже не стати на всі ті драчки, які з нас здирають“. Ми як і перше так і тепер, остерігаєм наш нарід перед вандрівкою, а радимо, аби туг добивали ся розумом і працею і витривалостію свого права.

На пенсію пішов вже остаточно начальник садагурського суду п. Купец.

Як послує в Відні др. Волян. Деся инші послї уважають за свій обовязок, вступати ся за права своїх виборців, висказувати їх потреби і жаданя, і тим чином добувати для них лишньої долї. І буковинські послї Волохи і Німці хоть не багато а все таки рухають ся, та жадють для себе н. пр. побудованя колїї з Лужан до Заліщик, і з Глібокої до Серєту, заложєня гімназїї в Чернівцях і Серєті, розширєня волоскої гімназїї в Сучаві, отворєня школи для промислу деревляного в Кимполонгу, жалують ся на надуквїя при виборах посла в Серєті, і т. д., а наш Волян? — ані духу, ані чулки, най руский нарід і цілком пропадає без рускої гімназїї, се єму не в голові, тай не дивниця, єму що иншого на думцї, багатство є, видне становиско, ордери є, і послом став до сойму і до Відня, а бароном ані руш стати, хоть се душа бажє. Се було єму на думцї коли ставши послом записав ся разом з волоскими дідичами до клубу колишнього міністра графа Гогенварта: Хоть вибраний мужиками кіцманьского і вижницького повіта, то збратав ся з панами, бо до клубу Гогенварта належать що найбільші пани вельможі, графи, князі та їх похвостачі. Збратавши ся з панами, гадав добити ся бароньства, та якось все на даремно. Думаємо, що і сей послїдний его крок в тій цілі єму не послужить. Сими днями дожив граф Гогенварт 70 літ і справляв свої уродини. Всї пани пішли єму віншувати, а з панами і пан Волян — він тільки з панами тримає, — а щоби показати, який то він вельможний пан, то пустив він графови Гогенвартови тумана, що всі Русини казали єму через него віншувати. Ми гадаємо, що як би буковинські Русини хотїли віншувати графови Гогенвартови, то найшли би собі иншу дорогу і обїйшли би ся без Воляна, бо й так, від коли став Волян народним зрадником, не має він у них віри, а пан др. Волян лишє би зробив, як би пильнував справи своїх виборців. Думаємо, що найдуть ся у нас вже і такі виборці, що пригадають п. Волянови его посольські обовязки.

Холєра. В повіті гусєтиньськїм і борщівськїм холєра цілком вичаєла. Після донесєнь газет нема в Галичині ані одної особи слабої на холєру. — З Гамбурга і Альтони все наспівують вісти о нових випадках холєри. — В Марсєльї, в Франції вибухла сими днями холєра і то досєть сильно. — Тому, що на весну сподївають ся знову холєри, правительство наше запросило

инші держави на конференцію, щоби установити однакові способи борби з холєрою. Всї правительства прийняли ті запросини прихильно і конференція відбудє ся мабуть в Дрезні при кінци с. м. Також і Росия пришлє мабуть своїх відпоручників на ту конференцію.

Бальони до розслїдів наукових. Нещасливі пригоди поучили воздухоплавців, що чоловік не може пускати ся бальоном висше як 7 до 8 кілометрів, коли не хоче виставити свого житя на небезпечність. Але ученим хотїлось би конче знати, в якій висотї кінчить ся воздух нашої землі і тому придумують вони такі бальони, котрі піднимають ся без людей в гору, а за то мають всїлякі такі прилади, котрі самі означають всїлякі зміни у воздусї. Недавно тому пустив Густав Герміт в Пáрижи десять таких малих бальончиків в гору, при котрих були малі барометри і термометри, що самі зазначували напір воздуха і теплоту его високо в горі. Вісім з тих бальонів спало вже на землю і їх віднайдемо і доставлено Гермітови. Один з тих бальонів підїс ся був на 7400 метрів в гору, а другий, як то показував барометер, навіть до 8200 метрів, одже до висоти найвисших гір на землі. Щоби бальон могли ще висше піднимати ся в гору, то треба їм після обчислєня капітана Ренарда надавати величєзний обєм. Щоби бальон дійшов до висоти 12 до 15 кілометрів, то вистанє ще, коли він буде займати в просторі кілька кубічних метрів. Коли-ж хоче ся, щоби бальон підїс ся два рази так високо, то бальон мусить вже займати сотки кубічних метрів, для потрібної висоти десятки тисячів, а для висоти 50 кілометрів мусїв би вже бальон бути так великий, що займав би в просторі мільони кубічних метрів. Ренард зробив тепер такий бальон, котрий в промірі має шість метрів, а важить всего лиш 9½ кілограма. Всї прилади суть на нїм так уміщені, що хоч би бальон не знати з якою скоростію і силою падав на землю, то вони не повинні би поломити ся або попусувати ся. Після обчислєня Ренарда повинен би той бальон дійти до висоти 20.000 метрів. Той бальон має бути пущений в гору, а проба покаже, чи обчислєня Ренарда були добрі.

† **Александр Моргенбєсєр**, д. к. нотар в Чернівцях і польський писатель помер 10. с. м. в 76. році житя.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

П. Тит. Рєв. в Підбужи. Сердєчно Вам дякуємо за щирі слова признаня нашої праці. Богато подібних слів дістали ми з кінцєх сєго року з різних кінцїв Руси і від найвидїйших патріотів. Лиш п. Павлик, редактор „Народа“, в 1-їм числї з сєго року картає нас за „порожнєчу зміст“. Та годї єму дивувати ся. У пана Павлика ніхто не найшов пощади, мабуть чи не задла великої „порожнєчої змісти“, в его голові.

О. Ів. Поп., Дзєгополе. І Вам Добродїю сердєчно „спасибі!“ за щирі слова признаня і заохоти.

Курс монет

для 17. лєт. лютого 1893-го р.

дукат	5.62	5.70	зл.
рубель папер.	1.26	1.27	„
наполеондор	9.58	9.62	„
100 марок	59.10	59.40	„

П о д я к а.

Підписані складають сим найсердєчнішу подяку Високоповажнєму п. дрови Ісідору Рунєсу за его невтомимє, щирє і безкористнє лічєнє їх безнадїжно на тїф і запалєнє легких хорого сина Корнила. Бог най нагородить сєго правдивого народолобца кріпким здоровлєм і иншими своїми богатими скарбами разом з его родиною.

Садагѹра, дня 13-го лютого 1893.

Мінодора і Дарїй Пігуляк.

З печатні Г. Чоппа.

Видає: Сїлвєстєр Дашкевич. — Відповідає за редакцію: Михайло Токарик.

ПЕРЕДПЛАТА

ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ

вносить:

на цілий рік 5 зл. — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниччя 8 рублів або
12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр.
в бюрі газет Л. Горовіца в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрация
„Буковини“ находить ся в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2), куда всі дописи адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене щодня
від 6.— 8. год. вечером.

Оповіщення і прилоги
обчислюють ся по найде-
шевших цінах

Ч. 7.

Чернівці, дня 12-го (лат. 24-го) лютого) 1893.

Рочник ІХ.

Нова напасть румунізаторів.

III.

В попереднім числі доказали ми фактами, що буковинські румунізатори при своїй кертичній проворній політиці піддержують самі між Русинами на Буковині російську агітацію, дуже небезпечну для австрійської держави, а для руского народу вельми шкідливу. Ціль сеї нелюдської підлої роботи цілком ясна; ходить тут нанам румунізаторам безперечно о се, щоби для свого неспитого панованя з одної сторони придавлювати природний розвій руского народу і тим негідним способом спинити або цілком унеможливити сполучене руских сил; а з другої сторони щоби для збаламученя міродайних правительствених кругів замаскувати своє власне византийське поступоване, представити себе яко взір лояльності, а натомість оклеветати руский нарід, горлаючи на цілий світ: „Polizei! руский нарід, то небезпечний елемент для краю і держави!“

Не дасть ся се заперечити, що в користь панросийської ідеї веде ся вже від довгого часу в австрійській державі могутча агітація; не дасть ся і сего заперечити, що і на Буковині в користь тої агітації насилано руским товариствам і поодиноким впливовим особам грошеві заомогти, роздавано руским студентам російські стипендії, а ще до того в останнім часі заложено Чернівцях академічне товариство „Буковина“ яко осередок панросийської політики. Не дасть ся і сего заперечити, що головні агенти, як Купчанко і его товариші, старались підступним способом розширити сей панросийський рух і між рускими селянами і викликали послідну незви-

чайну еміграцію до Росії, що все разом єсть тепер предметом карного слідства; але-ж нікто не сьміє з тої причини винуватити цілий руский нарід, котрий з природи більше податливий і чувствительний, сильно привязаний до своєї землі, до своєї батьківщини, та для того дуже тяжко покидає свій рідний край, а в чужині тужить з розливу за рідними сторонами. Ся чувствительна тужлива відача руского народу пробиває ся в усіх его народних піснях, а его податлива природа єсть причиною, що помямо своєї велечи що до числа голов і обему своєї землі стратив сей нарід свою політичну самостійність і піддав ся на услуги, на ласку і неласку своїх сусідів: Москалів, Поляків, Мадярів і Волохів. Поважні представителі ученого московского і польского світа і волоскої інтелігенції рекрутують ся ще й тепер з руского народу. Всякі заборч мря, всякий революційний рух противить ся одже природному характерови руского народу, а тим менше можна закинути сему народови вроджене скитальство; як се подобало ся тепер нанам румунізаторам оклеветати задля того руский нарід.

А вже-ж мусимо назвати найіділлішою злобою послідний закид „Gazet-i Bucovinei“, мов би то „Українці“, т. є. правдиві, щирі Русини і їх провідники, що по селах позакладали читальні, піддержували також російську агітацію, або бодай з нею симпатизували.

Та-ж прецінь кождий умний чоловік, що бодай побіжно старає ся пізнати теперішнє духовне жите руского народу, мусить посьвідчити, що власне „Українці“, сі правдиві, щирі патріоти нашого руского народу, ведуть найзавзятішу боротьбу против замахів панросийської агітації, ко-

тра в першій лінії вимірена на цілковиту загладу руского народа

І чи-ж не злотно то, не цілком безглуздо, закидати „Українцям“ спільність, або бодай симпатію для панросийского руху, закидати спільність, або бодай симпатію для того діла, котре має першу задачу убити руский нарід?

На нічо не придадуть ся всі ваші клевети, панове румунізатори, бо умний світ вже пізнав ся на фарбованих лисах, бо вже і всі світліші мужі державні знають дуже добре, що „Українці“ працюють щиро і чесно для добра свого народу, що позакладані ними по селах читальні — то огнища народної просвіти, що просвічаючи свій руский нарід, працюють „Українці“ заразом і для загального добра краю і для добра нашої австрійської держави.

Сі, вами так зненавиджені „Українці“, — панове румунізатори — викинули на Буковині шкідливих панрусів зі всіх руских тваристів, сі самі „Українці“ борють ся завзято против шкідливої і підступної роботи вашого союзника Купчанка і его товаришів.

О сім переконав ся і бувший краєвий президент гр. Паче; а коли він спомагав навскрізь патріотичну працю „Українців“, то сповняв він тим лише свій святый обовязок зглядом нашого краю і держави, так як се повинен сповняти кождий умний і совістний президент сего краю. На конєць мусимо зробити малу увагу дотично вашого самолюбства, панове румунізатори!

Ми не посуваємо ся так далеко, щоби закидати волоскому народови брак лояльності, як се ви учинили в „Gazet-i Bucovinei“ против народу руского; сей закид доводить о вашій скрайній нікчемности, бо-ж ніхто не годен

Колись і тепер.

Усякому звісно, що Україна споконвіку була найкращою, найилудороднішою стороною. По її степах широкополюх вигравали табуні добрих коней, насилсь череди ситих волів, що й рога рукою не достанеш, а величезні отари тонкорунних овець днювали й почували в степах, не навертаючись ціле літо до хуторів. Зелені гаї та вишневі садочки України — виспівані народом не в одній прекрасній пісні. А про урожай — сей головний економічний двигател українського народу — то й говорити нічого. Се видно з того, що тодішнє „чумацтво“ тільки те й робило, що цілими роками вивозило з України „лишний“ хліб: то до Чорного моря, то до Дніпра, то по великих містах, привозячи відтіля рибу, сіль та інші припаси. Не даром же в російських шкільних підручниках Україну названо „житницею Росії“. Мабуть частенько декому доводилось позичати хлібця з сеї „житниці“.

От, коли ціла Україна взагалі кохалась в таких достатках, то поодинокі частини її, як от Полтавська губернія, цілком зачаровували моїх земляків, Українців і викликали в їх палких серцях невимовну радість! Доконче вам звісно, хай здорові будете, пн. добродійство, що писав

покійничок Гребінка у своїй „Ластовці“ про Полтавську губ.

„Уже я так думаю, казав він, що не має й на світі кращого місця, як Полтавська губернія. Господи, Боже мій милосердний, що то за губернія! Чого тільки в ній не має? І степи, і ліси, і сади, і байраки, і жуки, і карасі, і вишні, і черешні — і всякі навипки й найдки. І воли, і добрі коні, і добрі люди... Усе є, усього — багачко!“ Оттаке то вражіння робила Полтавська губернія в недалеких минулих часі на просвітну людину. Але можна з певністю сказати, що як би хто запитав тоді і простого хлібороба, то й він би одвітив те-ж, хоч і в вишнім виразі, що Полтавська губернія найкраща і коли-б поінтересувались спитати: чому-ж вона найкраща? Одвіт був би той же, що і в д. Гребінки: „бо в ній усе є, усього багачко“.

Однаке чому радувались і чим навіть хвастились колись наші батьки, тим ми не можемо похвастатись.

Тепер неврожай та недороди зробились якимсь неминучим наче-б то природним з'явищем. В наші часи, що божого року, в однім місці неврожай, в другім — недород і взагалі по всій державі хліба (невіяного і несіяного) ледви хватає до нового. А приспопамятний (голодний) 1891 рік наробив галасу на увесь світ. І чого, чого тільки не було писано, яких чорних

малюнків народного життя не показувано. Інші російські часописи прямо кричали: Ратуйте, караул!.. Збентежила цілий світ... Заворухились люди, посинались рублі до столиць, а то навіть чужоземці і ті домагались як громи так і хлібом. Та й хто-ж не міг би відгукнутись на такі відчайні крики про неминує народне горе? „Коли часописи кричать „ратуйте“, значить, там уже діло зовсім недобре“ — думали всі.

Одже, дивує мене чудна поведення наших (російських) часописей: вони дивлять ся на різні явища з одного боку, а на другому боці нічого не бачуть, а коли й бачуть, то мовчать навмисне. Буває так, що як почнуть вони про віщо кричати, то так доскрибуть, так долечуть, що і камене серце розмякне в віск, а иноді треба-б сказати хоч одно слово, так ні, мовчать, пеначе їм заїнило.

Та от, за прикладами недалеко ходить, хоч би й про неврожай (особливо в Полтавській губернії) в 1892 р. ні одна часопись і слова не промовила. Тільки в державних відчигах про стан хліборобства можна було знайти (з мікроסקопом в руках) коротенькі вістки: „стан хлібів в Полтавській губернії вельми плохий“... Вістки сі появлялись і на картках часописей, одже ні одна й словом не обізвалась про те, як би допомогти нещасній голоті, не маючій ні шматка хліба, ні охавка тон-

заперечити історичного факту, що так в Італії, як і в Чехах, і під Кустоцю, і в Боснії поплило більше рускої ніж волоскої крові. Сей врешті одиницький доказ вашої лояльності, на який ви ся здобули в „Gazet-ŭ Biscovineŭ“, не може одже ослабити лояльності і заслуг руского народу для австрійської держави.

Але вам, панове румунізатори, на вашу самохвальбу о вашій лояльності пригадати можемо історичний факт, що коли в 1875. році обходила Буковина столітню ювілейну пам'ять прилучення сего краю до австрійської держави, то ваші Стирчі і Зоти і другі їздили до Яс, де обходжено тоді жалобну демонстрацію з причини відлучення Буковини від Молдови.

ДОПИСЬ.

Топорівська війна.

II.

Пійшов же господар на святе діло. Пійшов добивати ся свого права, щоб знов не попалась доля громади на цілі 3 роки в руки Фішера і его поплечників, его лаболізів і замітачів. А я пильную свого святого діла, та так щиро читаю святую псалтирю, що аж дух в мені запирає. Але молюсь щиро, щоб демона свавольні забави святою молитвою забороти. По вчитанню св. псалтирі угостила мене газдиня, як то звикле мені належить ся, достойно. Я подякувавши за щире угощення і плату, пійшов даліше до замовленого газди, щоб на другий день святую псалтирю читати. Приходжу і поздоровляю, як то по рускому звичаю, і питаюся за газдою. — „Нема дома. Николо, але небавом прийде з вибору.“ — Не тревало більше як півтора години, прийшов господар, але дуже смутний. Я, бачите, все доброї волі, та все звик жартувати. — „А що, кажу, вибрали вас на депутата?“ — „Ба, каже господар, велике лихо скоїлось! Мужик без щастя вродив ся і згине без него! Що то з силою і лисовою хитростію грати ся? Нас прийшло як листу на дереві, щоб побороти лихо, та все дармо.“

Начав же він далі оповідати оттаке: „Прийшли ми до вибору, стоїмо, чекаємо, аж тут приїжджає наш секретар Івасюк, добре знаний вже з виборів до ради державної, з п. Фішером, і тоді начальник Старчук добре вимунтрований писарем Берком, зачинає складати комісію. Розуміє ся, покликає до комісії самих прилагоджених на нових радних, а з нашої партії не звиває нікого. Ми стали просити, щоб і з наших хоть

одного взяли, але що-ж? П. секретар начав гей театр грати: може би так, каже, може би сяк, щоби з нашої партії кого взяти. Все те не помогло ніщо, тільки що одного нашого чоловіка, Петра Геліча, допустили, щоби був в канцелярії і стеріг, щоб не шахрували голосами. І тим ми вже нарешті були довольні, бо бачите, Николо, той Геліч якийсь такий чоловік, що его всі а всі люблять і шанують. Він що найперший газда в нас, а такий вже вам кажу щирий чоловік, що за кривду, хоть би чию, всюди впігне ся, а за правду, то дав би ся замучити. За те за ним всі як пчолі за маткою. Всі до него липнуть. Але що-ж? Коли лише наш чоловік вступив до гласів, так побачив перед собою катів, на котрих мимохіть мусів голосувати. Побачили то наші люди, почали на дворі роптати, але все таки йшло спокійно. Навіть і тогди було тихо, як в канцелярії той дохтор, що то его звуть Миньбус, котрого то і Фішер, здає ся, на поготові мав, щоби в разі якої бучі було кому першу поміч дати, приступив до Геліча і каже собі шуткуючи: „Чуєте, я вас таки дуже люблю!“ Хоть варта его було пхнути від себе як яку сновиду, бо він там нічо не мав шукати, то якось обійшло ся без того. А гніває ся сей панок, бачите, на Геліча за те, бо Геліч жалував ся на те, що він, лікар громадський, лише десь колись приїжджає собі до Топорівців, хоть має в Топорівцях стало сидіти; через те, як его кому треба, то не знати де его шукати, чи в Садагурі, чи в Новоселиці, чи Бог знає де. Бере він за нас гроші, а не служить нам. Оттаке то лихо з нами — всюди лихо. Але ось я вже й на що иншого звернув; нехотючи, що зачепиш, всюди нам кривда, і на що лиш погадаєш, то є тобї страх багато про все розповісти. Та вернім ся до наших нещасних виборів.

Нарешті приходить „комісар“ двірський, — люди межі собою величають его таким імям, що соромно й казати — і починає собі з людей кенкувати. Ба на тім не конєць. Один двірський волоцюга, паниця взяв на ту ціль приготувану вже фляшку свихи, потягнув з неї гулом і крикнув: „Тепер я маю охоту!“ і ну-ж до бійки; вдарив одного, другого і третього, куда запонав, а люди не худоба, не стерпіли і не допустили, щоб так над ними збиткував ся. З того повстало заворушене, так що одні з цікавості а другі з потреби почали проникати ся, щоб того біснотавого вгамувати. Ціла гурма людей збита в купу зближає ся аж до канцелярії, а двері канцелярії, котрі такі за сильні, як правда в Топорівцях, під напором товпи впади. Були там і жандарі, та вони розумні люди, виділи, що тут не бунт, а проста сварка і шарпаннина, не мішали ся до того, бо то поєдинча і особиста річ кожного з особна. Правда, кричали й на Фішера, щоб вийшов з канцелярії, але хто кричав, чи з нашої партії, чи з Фіше-рової, то не знати. Нараз виходить наш со-

кол Геліч жандарем випроваджений і каже: „Будьте здорові, братя, я йду до дому, мене вигнали з канцелярії!“ а весь нарід як пчолі за маткою пійшли за ним. Пан секретар видить, що зле, кличе его назад. Він сердечний, вертаєсь і знов тихо. Нарешті коли стало неспокійно, вийшов Геліч, бо вислав его п. секретар, щоб успокоїв люди. Він як сказав: братя успокоїте ся! — Скрізь стало тихо, хоч мак сій. Но що ж? Крик все на ново счиняв ся. Свиню за 18 зл. з'їсти, горівки і пива, хто кілька лиш хотів пити, — бо Фішер має відки: посесия замість 24 — коштує его лише 12 тисяч — а не випити ся, годі! Сивуха не дала спокою і его посмітхоки завсїгди наново підіймали крик, та все в одно зачипали ся. І так ми нарешті побачили, що з сего не вийде нічого доброго, тай пійшли собі під проводом нашого чесного Геліча домів, щоб якої напасти не мати“.

Вислухав я то все тай думаю собі: се якесь прокляте на Топорівці! Свої власні люди запродують свою волю, свою правду за Фішера шкварок свинський і за порцію горівки! Се якось тут неполюдски провадить ся! Десь инде, то такий пахтор не належить до громади, бо то общар двірський (Gutsgebiet), то від громади засї, а тут то якось все до гори ногами перевернено!?

Пійшов я даліше до иншого чоловіка читати св. псалтирю. На другий день в суботу начав я читати, аж тут приходить чужий чоловік і каже, що 18 що найпорядніших газдів відвезли до Садагурі до арешту. — „За що забрали тих чесних людей до арешту?“ питаю ся я. — „Так хотіло ся п. Фішерови, инакше він сего разу не міг би виграти. Но хоть нам прикро зносити таку кривду“, сказав той газда з придавленням великого огірчення, та будемо ми ще терпіти до якогось часу, а може таки раз настане инший час!“ Але, тут покивав старушок головою, — „як не буде инакше, то не буде гаразду в Топорівцях! Нашим противникам удало ся до тепер всьо гладко, але тепер пізнала вже майже ціла громада, що нам діють ся за кривди. По цілім селі настало невдоволене бо-ж то кривда вопіюча до неба — за святую правду заперли найпорядніших газдів, а виноватих заколотників оставили дома, щоби доносили ріжні скарги й фалшиві доноси на бідних покривджених братів наших. П. Фішер ходить і лише борідку поглаждає собі, думаючи: „Тепер я забило півроки вам, дурні гої, добре бакі, не будете ви більше против моєї волі воювати!“ Но ми инакше думаєм: ми думаєм, що правительство розпізнасть прецінь цілу хибу нашого громадского заряду і не ме стояти на перепоні, щоби в нашій громаді заіпанували правда і порядок. Одного тільки ми боїмось, сказав газда, що як не випустять наших людей з арешту до нового вибору, то тогди п. Фішер з своїми поплечниками стануть над нами горою і ще будуть сьміяти ся з нас.

лива. Не вже тут можна прикладати до життя при таких тяжких случаях, звісну російську по-словицю: „Дити не плачєть, мати не разумєть?“ Але-ж, панове добродійство! Не треба забувати, що мати не завсїгда має час возитись з дітьми, а часто заставляє їх на догляд няньці, і коли нянька добра, то й дитині добре, а то буває й така, що дитини не колише як слід, та ще й зварену для сї кашку поїсть. А спитас мати, чи не плакала дитина, то звісно, нянька скаже: „Нї; я нагодувала, так воно й заснуло“...

Мені здаєть ся, що в отсій няньці в ся сила!?

Нарід український спинив ся як раз в положеню голодного плачущого немовлятки, біля котрого порастєть ся звісна інтелігенція — нянька, поїдаючи смачненьку кашку, та відказуючи матері, що дитина нагодована, — слить. А нарід хоч і плаче і стогне, та мовчить... Мовчать, бо благоденствують!“ казав наш національний геній. Малюнок „благоденствія“ нашого люду можна побачити, хоч в міліонній частині з присланого мені братом перед Різдвяними святами листа.

Він, між иншим, ось що пише: „Поздоровляю тебе, братику, з празником Різдва Христового! Дай Господи, тобї зустріть свята і новий рік в добрім здоров'ї, спокійно і весело.

А ми зустрінемо — як Бог дасть, бо у нас, як там кажуть, нї хліба, нї до хліба. Ще спасибіг Земському та Земствові помогли нам трохи... (Щоб їм так Бог допомагав! скажу від себе). Просили, щоб позичили хліба та топлива, і щоб податі підждали до нового врожаю і на се все послали „приговори“ та просьби, тай відказано: не дано нічого і сїнько... хоч пропадай!“ Болість в нашім селі, тифус, від неї не втихомиралась. (Почалась в червні 1892 р.). Багато вже молодих людей по-вмирало, а ще багато і тепер хворіє. Про старих та малих вже й не кажу. „Чи повіриш, брате, і злому ворогові, не зичу такого життя зазнати і терпіти такий голод та холод, як тепер ми терпимо... Отак братику, як бач: живемо — як горох при дорозі! А до чого ще доживемо ся — один Бог знає!“ Нарешті, вкінці листа приписано з боку: „В нашім селі тепер уже не земска школа, а церковно-приходська; училищний совіт заклав через те, що хата стара; заставляє збудувати нову, та ні-защо...“

Треба зауважити, панове, що лист сей писав ся простим хліборобом не для часописі, не для того, щоб викликати в громади, чи в держави, яку небудь заемогу, — се щиро-сердечна розповідь братові про ту лиху годину, ко-

тра спіткала не одного его, заразом цілий повіт і з котрої не видно ні шляху, ні стежки до кращої долі. Значить, тут не можна підозрівати збільшування сумних фактів, навпаки в листі сї факти зачеплено лиш мимоходом.

Тепер попрошу звернути увагу ось на віщо: Правда, як коротко, як некрасномовно розказано в листі про життя селянина?! Але треба придивитись, треба прислухатись до сих одиноких слів і виразів, то зараз же побачите, що в кождому з них ховаєть ся безліч драматизму. Читаючи сего немудрого листа, кожда людина, в котрій не вмерло ще почуття до темного, кругом обіженого, і Богом, і людьми, хлібороба, зараз же узить собі такий малюнок: На дворі зима, мороз тріщить, лютє, заверюха реве, голосить. По хатах холодно і сирі, Біг має чим протопити; семя ушуккавшись в подране манаті зібралась на нетоплену ніч, думаючи, що все таки там тепліше. Тут же охавть дітти зі трією недужих, просять їстись, а хліба уже кілька днів і в хаті не було. Мати сновігає, як та тінь, ламаючи руки та заливаючись гіркими сльозами, а батько накинувши на себе драгу козушину, вийшов на двір, бо „повномочні“ прийшли цїнувати за податі останного кабанця, що малось заколот перед празником. От що показують короткі слова та вирази: „про-

Но кажу, Бог з вами, панове! В суді розслідать справу скоро і справедливо і вони будуть до того часу дома. — „Вислухай, Боже, вас Николо!“

По трох днях, чуо, говорять, що садагурський суд пізнав по сумлінні переслухано тих людей, що вони невинні і що мають їх випустити на волю. Ціла громада крім п. Фішера та Костакія Двірничука і їх поплечників, втішила ся сею вістею без кінця. Но їх втіха перемінилася скоро в новий смуток. Доложили собі наші вороги доста праці, щоб заглибити наших братів соколів. Огірчене і скрегіт зубів опанували всіх нас, а то, чого ми бояли ся, на жаль наступило. Наших людей як нема, так нема, а п. капітан вибір не відложив на далі, і вибори наші, ба ні, не наші вже а Фішерові відбули ся на 6. і 7. лютого під надзором численних багнетів. Много з наших людей налякало ся напасти, много знеохочених і огірчених, що таке сьогодні ще в нас діє ся, і через те зовсім не явили ся вже до вибору. Но ще таки явило ся поважне число до вибору, але що з того, коли, як один лише з нас, Газда Іван Мелничук, впімнув ся, щоби голосити на тих, що сидять невинно заперті, то зараз заарештували его, заперли на час виборів до арешту. Тим закінчив ся наш вибір, бо ми не будем з силою, що против нас стояла, бити ся, і пішли собі домів. — „А Фішера вибрали“, — питаю ся? — „Та чому ні?“ Він виправді тепер не був при виборі, бояв ся, но він мав своїх зашників і покровителів, що зробили все по его смаку. — „А рекурс ви не робите на се?“ — „Та робимо, але чи поможе, то Бог знає! Де нам найти проти Фішера правди? Він знає кожні двері, де вони ся ему втворюють. Та чей буде колись і біди кінець. Наш нарід, бачите, дуже терпеливий і довго, довго терпить, але як раз ся обурить, то таки свого добуде. Здає ся ніби то, що в селі тихо стало, що то так гей би нічо не було, но не вірте, Николо! Се так, як та головня, що тліє, а нараз як палахне, то увидать і огонь. Побачимо, що зробить ся з нами, чи то з нашим рекурсом. Чи лежить тим, що его мають в руках, добро нашої цілої громади на серцю, чи може лише добро Фішера і его поплечників? Если і тепер ще при старім схочуть лишити, то треба буде вдавати ся до вишних панів і урядів. Десь в інших краях чути, що цілі громадські ради, що не дбали про добро громадске, покасували, чей і ми такого добемось права і правди.“

Отсим закінчив той господар своє оповідане, а я сказав ему, щоби не падав духом, що ще правда не загинула; вона придавлена, но все таки раз видобуде ся на верх. Попроцав ся я з сим чоловіком і пійшов далше, хоть і до нині не сходять мені з гадки всі події топорівських виборів громадських. Ходжу я то сюда, то туду і все міркую собі про Топорівці.

сили позичити хліба, та топлива і подати піджтати до нового врожаю і на все відказано... не дано нічого і ніяк — хоч пропадай!!!...

Аж тричі дивно мені, що по наших селах така крайня бідність і не дано ніякої заемоги, та навіть і не чути ніде про сю біду. Між тим, коли сьогодні читаю в одній часописі, скільки потрачено і потрібно ще видати з державного скарбу на заемогу в отсих губернях: Орловській, Тульській, Рязанській, Казанській, Бесарабській, Воронежській, Курській, Херсонській, Тавричеській і в області війська Донського.

1. З 1-го жовтня по 15. січня 1893 р. видано 5.700.000 р.
 2. Треба вистарчити хліба на державний скарб на 4.200.000 „
 3. Потрібно видати на закупку хліба в межах своєї губернії 2.700.000 „
- разом 12.600.000 р.

Читаючи сей однт, мимоволі задумав ся: Чому-ж Полтавська губернія не понала в число неврожайних, требуючих державної заемоги? Адже-ж давно було звісно із державного-ж одчита, що стан хлібів Полтавської губернії вельми плохий!! Виходить так: одній дитині доля — мати, а другій — мачуха! А хто-ж винуватий сему? Звісно хто: ворожо настроєна ледача,

3 ВІКНА.

(Зміна уставу виборчої до ради державної з громад сільських). Прошу ласкаво помістити в слідуючім числі „Буковини“ сих кілька слів:

Дуже важна справа має ся рішити тепер в раді державній, а то справа зміни уставу виборчої в тім напрямі, щоби тепер шні вибори послів до ради державної, що є посередні, змінити на безпосередні. Після сеї зміни мали би також і сільські виборці, — чого до тепер не було — голосувати безпосередно, відразу на посла, а не як до тепер, що найсамперед ті виборці вибирали в кожній громаді, кількох виборців і аж сих кількох виборців віддавали свій голос на посла.

Така зміна уставу виборчої багато би помогла покривдженому народови, яким є ми Русини, бо тогди вийшло би багато більше наших послів, а то з тої причини, що тоді голосували би замість кілька десятків людей, кілька десятків соток людей, і то в своїх селах на посла, а тих всіх не змогли-б настрашити ані жандарі, ані кримінали, ані ніхто не зміг би таку силу відкупити, як до тепер бувало, бо би нікому не стало на се гроший. Таким чином відхотіло-б ся ріжним панкам напихати ся на мужицких послів!

Видимо одже, що се було би дуже хосенне особливо для нас Русинів, котрих кривдять тут на Буковині Волохи. Для того повинні селяни вносити петиції до ради державної, домагатись всіма силами о вибори безпосередні, бо тут селяни найбільше покривдені. У нас мають пани дідичі загальне голосоване т. є. що кождий з них голосує відразу на посла; міста мають також безпосередні вибори, т. є. що кождий, котрий платить певний податок, голосує на посла, а селяни мусять аж у треті руки віддавати свої голоси без жадної поруки на то, що вийде той послом, котрого нарід хоче. Упомянати ся безпосередних виборів треба нам Русинам тим більше, бо послы буковинські, от як п. Лупул, кажуть в раді державній, що нарід на Буковині ще недозрілий до того.

Не дивує нас, що п. Лупул противить ся зміні виборів, бо він тримає руку з дідичами, котрі не дбають за нарід, що їх повибрав, але лиш за свої власні інтереси. А дивує нас і обурює до живого се, що він нас називає недозрілими. Скорше его самого треба би назвати недозрілим до життя політичного, бо як би був дозрілий, то би таке не балакав, бо-ж кождий розумний і справедливий чоловік мусить сказати, що коли нарід дозрілий до податків та до війська, то мусить так само як і інші панове бути дозрілим і до виборів, бо нарід вже добре знає, що послы над тим радять, як податки мають ся накладати і кілько рекрута давати, і що вступаючи ся за вільним вибором, боронять свого інтересу народного.

бrehлива нянька, та російська преса... А будь у нас, на Україні, хоч поганенька своя часопись, то сего ніколи-б не случилось... Та ба!...

Вкінці визнаю до вас, брати хлібороби Буковини і Галичини! Читайте отсю допись та на вус мотайте:

Подивіть ся лишень добре,
Прочитайте знову
Тую главу, та читайте
Від слова до слова;
Не минайте ані титли,
Ніже тії коми;
Все розберіть тай спитайте
Тоді себе: що ми?

Боли прочитаєте гарненько, та поміркуєте добре, то певно більш не попрегесь цілими табунами туду, де вам обіцяють золоті гори, на самім же ділі там тільки і визнає, „почім ківш ляха.“

Адже-ж ви й самі, хай здорові будете, знаєте, що: В своїй хаті, своя правда, і сила і воля...

Остап з Великого хутора.

І кльоб Гогенварта, до котрого належить п. др. Волян, освідчив ся за тим, щоби наредити, коли вже конечно мусить бути, дати таке право виборче всім иншим мужикам зі всіх країв, лиш не дати его мужикам з Галичини і з Буковини, то значить, щоби наші мужики і далше вибирали послів до Відня так як і до тепер; — розуміє ся ще до того, пани з кльобу Гогенварта раді, щоби сї мужики вибирали собі на послів за всігди їх таки самих, хоть вони, сидючи собі у Відні, ще з тих мужиків посьмішкують ся та перед цілим світом називають їх недозрілими та дурними. Та причину сего ми добре розуміємо.

В кльобі Гогенварта засідають самі вельможі дідичі, котрі могли би по заведеню таких виборів утратити свій мандат, бо би їх нарід напевно не вибрав, як би кождий мав право голосованя, — от чого пани боять ся!! За панами вельможами пішов і наш посол др. Волян вибраний мужиками!

Кривда се для нас Русинів дуже велика, що ми за наші тяжкі податки й за то, що ми на нашу вітчизну не жалуємо крови — та-ж ми селяни посилаємо наших синів до війська, і наших дітей там більше ніж всяких других, — за сї заслуги маєм стояти під військовими законами. Надієм ся одже, що хвальне товариство „Руска Рада“ в Чернівцях подасть петицію за безпосередними виборами і постарася о видрукване петиції та розширене єї по громадах, щоби і громади підписували та вислали такі петиції до Відня, аби вже раз з мужиків зняли панське опікунство. Покажіть брати мужики, що ви вже дозрілі і не дурні, і що не хочете далше бути слугами ані п. Лупула ані п. Воляна.

Василь Сн.

Перегляд політичний.

В середу, дня 15. лютого приступлено в раді державній до наради над бюджетом міністерства судівництва. В сій справі промовляли між иншими пп. посол Евг. Абрамович домагаючи ся заведеня устного і явного поступованя в справах цивільних, оператного на засаді вільного доказу, а далше побільшення числа судів і урядників судових для Галичини. — Посол Аделъбахер говорив в справі судових писарів і дозорців вязниць, домагав ся поліпшення їх делі і поставив резолюцію до правительства щоби писарі по якімсь часі ставали урядниками канцелярийними. — Посол Сокол говорив по чески і жалувал ся особливо на несправдані конфіскації ческих газет. На сї промови відповів міністер Шенборн і заявив, що в міністерстві судівництва виготовлено вже три проекти реформи судів, а то що до поступованя в справах цивільних, що до компетенції судів і що до поступованя екекційного. — Відтак промовляли посол Менгер виказуючи хибн в поступованю цивільним і предложив заведене судів роземних. — Посол Вашатий жалувал ся на поведене судів німецьких з Чехами і виступив дуже остро проти розпорядження президента найвисшого трибуналу у Відні д-ра Штремаера, кождий зарядив, що всі акти, котрі приходять до найвисшого трибуналу в иншій мові, ані-ж німецькій, мусять бути наперед переведені на мову німецьку, а аж відтак приділені котрому з референтів. При обговорюваню сего предмету назвав посол гр. Кауниц урядників „головою“, що дало причину до дуже бурливих сцен і в протигу дальших нарад. — Пос. Бик жадав крім реформи поступованя в справах цивільних особливо реформи поступованя для справ неспірних (спадкових і т. д.). — Посол Підлишенецкий виказував хибн теперішнього поступованя цивільного, жадав можливого увзгляднення при стяганю такс за дорученя (17½ кр.), вказуючи на те, що сї дорученя можуть замість возних судових залагоджувати безплатно уряди громадські, домагав ся заведеня судів мирових. Дебата тревала далше в суботу, дня 18. лютого а закінчила ся в понеділок, дня 20. лютого, почім приступлено до наради над бюджетом міністерства фінансів. В сій справі забирали голос: посол Шлезінгер, жалуючи ся, що

заведене нової валюти спровадить державу до руїни. — Посол Вайгел нарікав на великий тягар податковий, котрий також причинився до еміграції нашого народу до Росії, і жадав від міністра строго, щоби секвестри придержувалися присівів, котрі забороняють забирати посліднє майно за податки. — Промовляв ще відтак посол Кайзер і на тім замкнуло засідане.

В комісії бюджетовій прийнято правительственный проект закона о продажи соли для худоби.

В комісії для реформи виборчої велися далі наради над справою заведення безпосередних виборів. Німці-ліберали через посла Жака заявили, що вони годяться на те, щоби Галичину вилучити з під сего закона почім посол Стадницький рівно-ж заявив, що для Галичини сеї реформи не треба. — Наш бук, посол Лупул заявив знову, що для Буковини не потрібно безпосередних виборів, а Гр. Гогенварт заявив готовість, щоби Галичину і Буковину вилучити з під сего закона.

Буковинські товариства рускі.

„Руский Народний Дім“ ухвалив на виділовім засіданні з дня 29. січня с. р. роздати 150 зл. межи бідних і гідних учеників-Русинів з низших 4 класів тутешньої гімназії, о чім повідомлено ц. к. дирекцію гімназійну. До сеї заповіді причинилася „Руска Мінцанська Читальня в Чернівцях“ датком 22 зл., а редакція „Буковини“ 8 зл. О заповіді з тих грошей подалося 53 ученики, з поміж котрих виділ товариства узглядив 30. Сама роздача грошевих заповідів відбулася в неділю, дня 19. н. ст. с. м. в полудні о 12. годині в приміщенні „Народного Дому“, причім були присутні виділ товариства і гімназійні професори-Русини: оо. Іванович, Порайко, пп. Шойнаровський, Кобилянський. Голова товариства п. надсов. Виницький привітав зібраних учеників теплою промовою, в котрій заявив, що „Народний Дім“ між иншими має на цілі спомогати матеріально і бідну шкільну руску молодіж, щоби тим способом причинити ся до виховання світлих людей, котрі могли-б колись стояти на чолі свого підданого народу, яко щирі і вірні его сини, та ділати для его добра, для добра краю, для добра держави. Для того виділ „Народного Дому“ радо сповняючи свій обов'язок, щирою рукою уділює бідним і гідним ученикам сю заповідь і надіє ся, що вони дальшою пильністю, витревалю працею і добрим поведінням здійснять з часом надії, які на них покладає ся яко на будучих народних заступників. По сій промові приступлено до роздачі грошей. Заповіді одержали отсі ученики: 3 І. класу: Теофіл Брага, син резеша в Михальчу, 4 зл., Теодор Гакман, син шевця черновецького, 4 зл., Іван Никифоров, син селянина з Завалю, 4 зл., Павло Магас, син служачого товариства музичного в Чернівцях, 3 зл., Георгій Майковський, син селянина в Волоці, 7 зл., Теофіл Сиротюк, син учителя в Рускій Молдові, 4 зл., Никон Скакун, син селянина в Шиницях, 5 зл., Олександр Шкурган, син учителя в Чернівцях, 5 зл., Олександр Тоттескул, син резеша в Малім Кучурові, 7 зл., Омелян Туряньський, син цюлого контролера на пенсії в Чернівцях, 6 зл. — 3 ІІ. класу: Василь Арічук, син селянина в Мамаївцях, 3 зл., Корній Барановський, син вдовині по надстражнику фінанс. в Чернівцях, 3 зл., Теофіл Бачинський, син даскала в Василеві, 7 зл., Олександр Буцко, син бідної вдови в Чернівцях, 3 зл., Антін Ковалюк, син ремісника в Садагурі, 5 зл., Петро Млярчук, син ремісника в Вишні, 10 зл., Володимир Смеречинський, син ремісника в Садагурі, 4 зл. — 3 ІІІ. класу: Франц Донсіпіль, син шляхара в Клокічів, 7 зл., Осип Яворський, син муляра в Чернівцях, 4 зл., Георгій Кавуля, син селянина в Старій Жучці, 4 зл., Лев Когут, син селянина в Манастириці, 5 зл., Антін Кирилів, син шевця в Сторожинці, 4 зл., Николай Орелецький, син селянина в Лужанах, 7 зл., Георгій Падура, син резеша в Малім Кучурові, 5 зл., Іван Томашевський, син резеша в Малім Кучурові, 7 зл.,

Константин Цента, син резеша в Іванківцях, 3 зл., Іларіон Цурканович, син даскала в Давидівцях, 3 зл. — 3 ІV. класу: Николай Хемичук, син селянина в Нових Мамаївцях, 5 зл., Олександр Чех, син шевця в Чернівцях, 5 зл., Омелян Сташник, син вдови по учителю в Чернівцях, 7 зл. — В імені учеників подякував виділові товариства ученик ІV. кл. Сташник, котрого коротенька, але поправна і хорошо вголошена промова зробила як найліпше вражінє. Так закінчило ся тихеньке добродійне торжество в „Народнім Домі“.

При сій нагоді подаєм зараз до відомости, що заповіді в квоті 10 зл., котру, як ми доносили передом в нашій газеті, переслала редакція „Діла“ п. к. дирекції гімназійній від пана Теофіла Герасимовича, ц. к. директора фабрики тютюну в Банялюці (в Боснії), одержали по половині з рук пана директора отсі 2 ученики V. класу: Михайло Догомиля і Володимир Кобилянський.

Дрібні вісти.

Еміграція. Вже в попередніх числах нашої часописи ми згадували, що з початком весни, як стане тепліше, почнуть наші селяни вивандрувати до Росії, і не помилилисьмо ся. Бо от ще й зима не минула, лиш морози попустили, а в Закарпаттєві повіті вже вибирають ся селяни до Росії, а навіть і заміжнійші продають, що лиш мають, і також загадують рідний край на віки опустити. Про сей рух пишуть нам ось що з Заставнецького: „В Товтрах виділись зачули, що десь на Кавказі є край дармоїдів, і нудь продавати свої маєтки за безцін. І так сего тижня попродали в Товтрах свої хати з городами і полями отсі господарі: Онуфрій Сніжаква, Михайло Торагас, Пантала Халус, Дмитро Фенюк Василь Левицький і ще кілька инших, а ще й багато других торгують ся з купцями. Люди в Товтрах так межи собою говорять, що 20 до 30 родин тамошніх мають разом вибратись до Росії; чекають вони лиш на тепліше верем'я і на якийсь знак, котрий має їм хтось дати. Лиш те ще їх затримало до тепер на Буковині, що кордон на 14 днів замкнений. Но се ще не кінець. Не лиш самі тільки родини вибирають ся, але й поодинокі парубки збирають ся з дівчатами і опускають родичів, а матери плачуть, плачуть, по нічо не помагає. — В Василеві знов ходить чуток, що аж 100 (!) родин мають до Росії пійти. Вони за безцін продають свої маєтки, що аж жалі дивитись. І так один газда продав за безцін хату, город і поле, мав ще 6 овецьок з агнцями, і ті продав за 20 зл. Знов за ті мізерні гроші що дістали за свою і своїх батьків кроваву працю, поють ті, що задумують шукати щастя десь на Кавказі, що аж страшно дивитись ся.“

Ганьбить дуже, як нам скажуть ся чесні гасди з садагурского повіту, один урядник в Садагурі. І не вислухавши чоловіка, як ся належить, кидас людям в очі такими словами як „злодій“, „галган“ і т. д. Таких простацьких слів, бо ще й гірших уживас багато инших урядників в Буковині в часі урядованя, не шануючи свого власного високого стану забуваючи на те, що тим самим допчуть вони закони, на сторожі котрих вони поставлені. Не хочемо тимчасом виявляти імени сего добродія, бо думаємо, що се вистарчить, аби він і ему подібні змінили своє поступованє супроти мужиків, котрі в своїй покорі лайку приймають ніби то сулокийно, але тратять через те віру і ушанованє для цісарських урядів.

Нові порядки заводять в громадськім уряді в Рогізні, від коли ми розкрили в нашій газеті господарку сего уряду. Чого через звин 20 літ не бувало, се стало ся сими днями на велике здивованє всіх громадян. І скриню на касу громадску поставили в канцелярії, і вибубніли в селі, що в канцелярії можна вглянути в рахунки громадські, на ренції і комісії з виділу краєвого зїхала на обрахунок каси громадської. До тепер носив касу громадску двірник рогізнянський в своїй кишені, „аби було безпечнійше для грошей“, а щоб в рахунки громадські міг хто вглянути,

такого, від коли Рогізна Рогізню, ніхто не чував. Та сї нові порядки не дуже припали до смаку двірникови п. Мікульому, так що аж перед комісарем зрікав ся двірництва. Коби то вже і по других громадах настали ліпші порядки!

Ще раз пригадуємо, що загальний збір „Рускої Бесіди“ і „Народного Дому“ відбуде ся в понеділок, дня 27-го с. м. і просимо о численну участь.

На ювілею папским в Станіславові посмієв руский владика Куїловський до Русинів держати польську промову. Не дивуємо ся сему владній, бо нема ся кому дувувати, але дивуємо ся Русинам, що таке поличкованє себе і зневагу руского народу знесли мовчки.

Агентами „Дністра“, товариства взаїмних обезпечень, є на Путильщині антикар п. Іван Ступницький в Путилові, а п. Дарій Пігуляк, учитель в Садагурі, на садагурський повіт.

Григорію Купчанкові не веде ся. Недавно тому, як „Общество русских академиковъ Буковина“ справляло свій „вечеръ съ танцами“, не міг п. Купчанко задля непорозуміння з карним судом черновецьким прибути на сей вечерок, хоті як був би рад з високими панями, що там були, собі хоть хвилю побалакати, а при тій оказії поговорити з своїми покровителями, як повести далі „свое патріотическое дѣло“ на Буковині. Та п. Купчанко не в тім бігний, пустив ся на инший спосіб. Він листами з Росії скликав сими днями кількох збаламучених селян на якусь нараду до комнати общества любих своїх „русскихъ академиковъ“, де очевидно его молоденькі помічники мали народови видати нові Купчанкові розпорядки. Та й се якось не удало ся. Надкомісар поліції п. Лас з трома детективами явив ся несподівано также на тій нараді та розігнав людей. Не знати, який новий спосіб вагадає п. Купчанко, аби провадити дальше „свое патріотическое дѣло“, бо, як чуємо, він не перестає розсылати листи до „своихъ“ людей...

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Мих. Сир. в Русмолд. Лише священники, що займають сталу посаду, одже лише парохі можуть в громаді вибрати і бути вибраними до ради.

О. Сид. Боб. в Вишні. Сердечне „спасибі“.

Ціна збіжжя.

В Чернівцях платили дня 24. лют. лютого 1893-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	8.— 8.20 зл.
жита	6.— 6.10 „
ячменю	5.25— 5.50 „
вівса	5.10— 5.20 „
ришаку	10.50—10.75 „
конюшини	70.— 72.— „
кукурудзи	4.80— 4.90 „
гороху	5.25— 6.— „
овесу	11.25—11.50 „

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій багатий склад назви, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму й майки, та всяких розсолів і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливим зниженим цінам. — Постійний склад різних товарів з хмельного срібла.

Одиникий склад і агентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин Clayton-a і Schutleworth-a Відень і Лінольн (Англія).

Льок-мобілі, всякі плуги, молотильні, машини до сїбї, косени і тереблени кукурудзи, жлиники, млини, сїчкарні, сикавки, помпи і т. д.

Найліпший і найтаншій олій до машин.

Видає: Сільвестер Дашкевич. — Відповідає за редакцію: Михайло Токарик.

З печатні Г. Чоппа.

ПЕРЕДПЛАТА

ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ

вносиль:

на цілий рік 5 зл. — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниці 8 рублів або
12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр.
в бюрі газет Л. Горовіца в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація
„Буковини“ находить ся в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2), куда всі дописи адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене щодня
від 6.—8. год. вечера.

Оповіщення і прилоги
обчисляють ся по найде-
шевших цінах

Ч. 8.

Чернівці, дня 19-го лютого (лат. 3-го марта) 1893.

Рочник ІХ.

Вандрівка наших селян до Росії.

Сего ми не могли ніколи сподівати ся, що наші непросвіщені селяни самі схачуть ся і перестануть вивандрувати до Росії, де їх лиш нещасте а навіть згуба чекала. Упоминая просьби а навіть і грозби часисний, властий і поодиноких осіб нічого не могли помочи. От і тепер стало троха тепліше, а деякотрі з наших людей не могли вже видержати в своїм краю, якби їх що тягнуло за кордон, і вжестали туди вибиратися. По сему згубному рухови поставило саме російське правительство кінець, бо оголосило, що нашим людям не то що там жадної землі не дає, але їх по просту туди не дозволяє пускати. І от, що пише в тій справі „Народна Часопись“:

„В тій справі, так важній для нашого краю, котрою цілий загаль наш так живо интересує ся, одержуємо нині автентичні а дуже важні вісті і їх подасмо нашим читателям.

Наше правительство спитало у російського правительства, чи справді думає давати ґрунти прихожим селянам; одже російське правительство сказало рішучо, що ніякого ґрунту не дає еміґрантам, противно наказало своїм урядам граничним, не пускати виходців до Росії. Лише тих селян казало пускати, що приходять до Росії на зарібки, але мають законні нашіпорти.

Російські уряди граничні і консуляти російські в Бродях і Чернівцях дістали наказ всім тим, котрі до них зголосять ся в справі еміґрації, сказати, що в Росії не дістануть жадного ґрунту.

Правительством російське постановило справді виконати своє рішене: доказ на се такий:

Після зовсім певних вістей з Буковини, а іменно з Кіцманя, границя російська там уже замкнена, а власти на границі завертають назад всіх тих, що хотять іти до Росії. Крім того фактом єсть, що капітан російської сторожи пограничної вівзав з початку сего місяця начальника громади Онут і при сгражниках сказав ему, що дістав телеґрафічно наказ зі своєї коменди, від 9. лютого сего року нікого не перепускати через границю без нашіпорту. І сказав також, що всіх селян з нашого краю, котрі тепер живуть в Росії а не мають нашіпортів, вишле Росія шуласом назад до Австрії. І справді, вже 9. лютого чотирох еміґрантів з Онута російська сторожа погранична завернула і грозила їм стрільбами.

Одержавши такі правдиві вісті, президія намістництва сейчас зарядила, аби староства, власти духовні і начальники громад розголосили зараз всім людям, як справа має ся, передовсім, щоби пояснили селянам, що правительством російське жадних ґрунтів еміґрантам не буде давати, а навіть ті, що будуть мати нашіпорти, не дістануть ніякого ґрунту.

Знов черновецька урядова газета пише в тій самій справі слідує: „Як нам доносять, то видалено через російські власти пограничні з Росії 60 осіб, котрі, чи то в осени тамтого року чи то в січні і в лютім сего року, туди вивандрували. Від 9. лютого с. р. мають російські уряди пограничні як найострійше уважати на приписи нашіпортів, взглядом вивандруючих і не сьміють австрійських селян, котрі на границі до вивандрування зголошують ся, перепускати, а тих, котрі лиш на заробок туди йдуть, лиш тогди, коли вони мають точні нашіпорти. Єсьмо виголошено сказати, що всі поголоски о роздаваню

ґрунтів австрійським селянам єсть лиш вигадані, бо російське правительством навіть не думає зайшлим чужинцям, навіть як вони мають нашіпорти в порядку роздавати поля і ґрунти на будову хат“.

Оттак то пропала надія всіх тих, що мали охоту до виходу і тих, що вже вийшли. Ми-ж знов просимо всіх, що читають нашу „Буковину“, щоби і другим се все розповіли, щоби наші люди не продавали свої ґрунти і свій добіток за пів дурно лиш на своє нещасте а на користь ворогів, бо-ж до Росії, хотий би їх і там нічо добре а лиш велика біда чекала, не пускають, а тут коли все своє майно протратять, не буде їм при чім лишити ся.

ДОПИСЬ.

Топорівська війна.

III.

(Кінець).

Повичитувавши сьвятую псалтиру у всіх моїх знайомих, роздумував я, як би то ся з Топорівців вибрати десь в иншу парафію. Коли так сидів я собі на лавці і думку думав, чую, параз щось стукає; я поргнунув у вікно, а то зближає ся кілька людей дхаті. Щось буде нового, думаю собі, але побачимо: що буде громадї, то буде й бабі. Отворили ся двері і увійшло кількоро людей до хати, — самі тоті, що я у них читав сьвятую псалтиру. Власне від того якийсь мені не мудро на душі вчинило ся і я сказав тихцем: „Сьвят, сьвят, сьвят еси Господи!“

Перший той господар, у котрого я в четвер перед вибором читав св. псалтиру, правцює

Листи з України наддніпрянської.

XI.

До висше згаданої дивовижної теорії доведє д. Драгоманова ось яка річ.

Д. Драгоманов вивчивсь, осьвітись, викохавсь і вигодувався московскою мовою, літературою, осьвітою. Як і всі инші російські Українці, він усе, що тільки може дати гарного осьвіта, придбав, користуючись з пособи російської літератури — ориґинальної чи перекладної. Російська осьвіта, російська література єсть рідна мати осьвіті д. Драгоманова. Як же він може повставати проти матері? Д. Драгоманов уявляє собі, — щоб з него було, як би з его осьвіти відняти все російське, а zostавити саме українське? Того українського так мало, а того московського так багато, що се д. Драгоманову здаєть ся зовсім неможливим, — та й справді єм у се було-б неможливою річею. Але він робить виводи й далі і каже: так саме і кожному Українцеві в Росії; а коли кожному Українцеві в Росії, то і всьому українському народові на Україні російській. Всі Українці в Росії виховують ся московскою літературою, вона має на їх величезний вплив, без неї вони могли-б зістати ся неосьвітеними, — а коли так, то мусить їх осьвіта справді бути

„общеруска“ і мусить вони вважати ту „общеруску“ літературу за свою рідну. Воно, звісно, логіка не каже, щоб з того, що є яка річ, виходило, що ся річ і мусить бути, — але д. Драгоманов се каже. Він зовсім забуває, що українська література вбога тільки дочасно, а коли сьмуть вирости так, щоб задовольняти просьвітним вимогам від української інтеліґенції; забуває, що тоді вплив від московської літератури мусить неодмінно зменшити ся і вона зробить ся зовсім не така необхідно потрібна кожному інтеліґентові українському; забуває врешті, що опріч російської літератури є ще багато инших і богатших за російську літературу і з них вільно кожному здобувати собі розумову їжу. Він просто не може собі уявити иншого становища річі і через те голосно гукає на всіх Українців і російських і австрійських (гукає й досі): „Прийдіте докламо ся московській великій культурі!“ Тій великій культурі, додамо ми від себе, що не може ніяк погодити ся з самостійною українською літературою, що устами своїх найкращих репрезентантів таких, як „Вістник Європи“ (відома стаття д. Пипина), „Русская мысль“ (рецензия на „Исторію літ.“ д. Огоновского 1888, III) кидає анахтему на того Українця, що насмілюєть ся осьвідчувати ту самостайність та зве его „агентом польско-німецької партії“; тій культурі, що довела до сегочасного становища

річній, коли не вільно по людському дихнути (бо-ж не від уряду самого залежить се становище: яка сусильність, такий уряд); тій культурі, що єї репрезентанти — російські інтеліґенти — вчера молились на Герцена, а сегодні становлять свічки замалим не князеві Мещерському; тій культурі, серед котрої найпослѣдущий поліціан, сільський урядник, (не кажемо вже про панство) каже мужикові ти (маючи від него ви) лає его найпослѣдущими словами та бе нагаєм!

Отсе ідоолоклонство перед тим „ниматом гнилої ковбаси“, що вважено его за велику культуру, примує д. Драгоманова бачити в російській літературі альфу і омеґу всіх українських ідеалів, становити українську літературу часткою з московської та казати, що мов би то Гоголь „послужив виходною точкою для виділу з всеросійської літератури літератур частиних, великорускої і малорускої“ (б. 47), хоча зараз же й додавати, що „послѣдня родила і Гоголь“ (Бог уже его знає, як се Гоголь, народившись сам від „малорускої“ літератури, міг „послужити виходною точкою для виділу“ тої літератури!) Се ідоолоклонство примує его, історика, заплітати очі на справжні історичні факти, не бачити їх, не розуміти їх.

А факти сї були ось які:

просто до мене і каже: „Добрий день, Ніколо!“ — „Добре здоров'я“, — відповідаю. — Запросила їх господина сісти, але старушок не сідає, а оттаке начав до мене говорити: „Но, Ніколо! — що тепер буде?“ — „Буду чути, кажіть!“ — „Таже ми платили вам за псалтиру щиро і файно їсти і пити давали, і ми ся звірили на вас, на вашу молитву і на ваші слова, на червоні букви, а однак прогнали!“ — Представте собі, любі читателі, в яким то я був прикрім положенню. Нарід огірчений до крайності сам не знає, що кому й казати, гей став вже і святий псалтир недовіряти. Але я письменний чоловік і лише Божими словами орудую; найшов я і на се лік і кажу: „Сідайте, здорові б'єсьте були, старушку, коло мене, а я вам всьо файно витолкую!“ Рече Господь: „Ідіть во ім'я Отця мого і проповідуйте слово Боже! Хто увірує в слово ваше, спасен буде; розв'яжуть в ім'я Отця небесного всім віруючим на землі, аби розрішено було їм і на небеса!“

По сих словах стало тихо як в церкві, а я набравши трохи більше відваги, кажу: „Я виджу, панове г'азди, що ви згризені вашою втратою при виборі. Але як я чесно і справедливо вірую в св'ятую псалтиру, так ми дай Боже, що по правді говорю. Я дуже щиро молив ся за вас, і домолив ся у св'ятого і всемогучого Бога! Бог вислухав мою і вашу молитву!“ — Вони всі витріщили очі на мене, що я таке говорю! То власне ще більше додало мені відваги і я кажу далі: „Блаженні нищі духом, бо ваше єсть царство небесне! Блаженні алчущі і жаждущі правди, яко ті наслідять землю!“ — Коли я видів, що бідні люди успокоїли ся і що очікують витолковання сих св'ятих слів, тоді начав я їм говорити і кажу: „От, любятка, братя мої любі, не смутіть ся, я правду говорю, коли казав, що червоні букви в св. псалтирі вказують на вашу перемогу. Ви виправді виграли. Чи-ж вам не відомі слова св. Євангелія, де описані страшні муки спасителя мира Ісуса Христа? Не відома вам радість фарисеїв і книжників, Юди Іскаріоти, котрий продав свого учителя, Ісуса Христа за мізерних 30 сребників? А однак по страшних муках по зневазі і поруганню его і его учеників і всіх прихильників християнства, побідив Ісус Христос своєю смертю на хресті межі розбійників і злодієм всю неправду. Тоді аж увірило много невірних, як учили, що замучений Христос воскрес із мертвих. Що ви сьогодні смутні і думаєте, що ви вже прогнали, то дуже милите ся. Сьогодні ще не знати, хто виграє. Знати тільки, що у Топорівцях були вибори громадські і що 19 найпорядніших і найсвітліших людей сиділо запертих на підставі несправедливих доносів. Ваші противники, що тепер горю, то фарисеї і Юди Іскаріоти, їх похвостачі, то товпа народу, котра кричала до Пилата: Распи, распни его! — За що? — За правду, котру Ісус голосив! А ви за що си-

діли? — За правду, котрої ви ся при виборі домогали. Але так як Ісус своїм воскресенням всіх праведних розвеселив, а невірних засмутив, так і ви зробили. Як о воскресенню Христовім пішла з уст до уст вість вірним радісна а невірним розгромляюча, так ми всі і наші св'яті брати Русини, котрим від ворогів наших румунізаторів різні діставали ся закиди і зневаги за те, що ніби-то ви бунт зробили і то з їх намови, зрадили а вороги засмутили ся. А кілько то газети за ваше село написали ся? Особливо наша руска дорога газета „Буковина“, оборонителька св'ятого права Русинів на Буковині! Вона чисто лише з-поза Топорівських виборів дістала межі мужиками до 60 предплатників! А се-ж не перемога? А ваш п. Фішер, гадає, все так буде по урядах воювати? А ваша скарга, яку ви з сеї причини подали до висшого уряду, гадає, не отворить очі панам, щоб добре вже раз виділи, що у вас ся діє? Або може вам не вільно і далі ваші кривди представити, як тут їх не схочуть вислухати? Або ви гадаєте, що сей уряд є на віки тут поставлений? Ви-ж не знаєте, що кожда річ має два кінці. Сьогодні віє вітер з долу (волоський) а завтра вже може повіє з гори (з Відня). Не думайте, що ви прогнали. П. Фішер аж тепер переконав ся, що голос народа, се голос Божий! Сму его штучки, ані похвостачі, Костакії, Берки і покровителі не можуть ніщо. Сьогодні паничини вже нема, а рівне право всім. Се воля нашого наймилостивішого Цісаря, а хто се право донче, той най собі запам'ятає, що правда все такі на верх вийде, а неправда потане як камінь на спід. Маєте ви, Богу дякувати, вже своїх людей щирих і св'ятих, котрі, вийшовши з вашої кости і крові, не дадуть нікому над вами збиткувати ся. Будьте лише мудрі, не дайте ся нікому на зраду, тримайте ся разом, а ви будете собою рядити в громаді чесно і справедливо, а не Фішер з Костакієм і їх похвостачами“.

По сих словах зраділи люди, почали весело і любо до мене говорити, перепросили мене чемно, що вони на мене були гнівні. Я ще дещо побалакав з ними і вони розійшли ся в спокую, запевняючи мене, що будуть ся тримати всіх св'ятих слів, що я з св'ятого письма їм казав. Нарешті начав я ся збирати ся в дальшу дорогу, бо-ж власне дістав я поштою „посланіє“ до села Рогізної і Нової Жучки.

Склав я одже своє св'яте ремесло, а то: св'ятую псалтиру, часослов, ярмолой і всі свої документи у червону хустку; перехрестив ся, попрощав ся з г'аздою і его родиною і пустив ся в дорогу. Виходячи вже з села, минав я попри коршму. Нагадав я собі, що треба в дорозі й табакки, щоб понюхати, тому й повернув до коршми. Вхожу туди, Господи! По верхи такий красний будинок — а в середній гірше, як в кучі; а такий смід, що не мож видержати. Два жиди сидять в шинку і щось собі бомбо-

рося. На лавах сидять кілька людей паних та обдертих. Увійшов там якийсь г'азда ще з одним, оба, видно багаті, добре вбрані. — я догадав ся, хто сей Юда Іскаріот, та стало мені гідко і я пішов своєю дорогою. Ідучи, думаю собі: Який пан, такий крам! Який панотець, така церква! Який Фішер, така его коршма, тай ті, що до неї йдуть. Йшов я вже з села на поле, обізрів ся ще раз о Топорівцях, обтер ноги від топорівського болота та зарік ся вже до Топорівців не йти читати св'яту псалтиру, поки не буде там порядок і справедливості, як то повинно бути. І ще раз помацав свою св'ятую псалтиру і сказав сам до себе: „Бог великий вість, коли приїде царство его, але скорше розрушить ся камінь на камені, а правду не поборе ніяка сила ад! Амінь!“

Никола, псалтирник.

Перегляд політичний.

В радї державній вела ся в понеділок, дня 20. лютого дальша нарада над бюджетом міністерства скарбу. Посол Вайгелъ жалував ся на великий гнет податковий в Галичині поміж неурожаю в минувших роках і заявив, що се не мало причинило ся до виходу нашого люду до Росії. Сей посол навів більше разячих примірів беззглядного поступованя органів скарбових і перестерігав правительство перед наслідками такої системи. На промову посла Вайгеля відповів на засіданню вівторок, дня 21. лютого міністер Штайнбах і заявив між иншими, що в Галичині певна часть податників уживає всіляких штучок, щоб ухилити ся від податку, і тому Галичина виказує найбільші залежності в податках. Ся відповідь вразила неміло послів галицьких, особливо Поляків і з тої причини вивазала ся межі польськими послами міністром довша полеміка, котра протягла ся через слідуєче засіданє з четверга, дня 23. лютого. По сїм приступлено до наради над внесенем правительства на продовженє бюджетової провізорії до 31. марта с. р. При сій нараді, котра тревала далі і в п'ятницю, дня 24. лютого, промовляли послі ческі Кайцль, Греґр і Герольд, і виступили дуже остро проти Німців; з руских послів промовив посол Романчук і нарікав на те, що наради над бюджетом так дуже спізнили ся, зійшов відтак на послідню програму правительство, жадаючи від правительства, щоб воно взяло в оборону народности слабші, а іменно Русинів, і звернув ся вкінці до міністра скарбу з прошенем, щоб взяв в охорону руских селян.

З того часу, як більш-менш виразно стає видно становище річній в нашії минулості, ми вбачаємо зараз же дві рускі народности, ті, що тепер ми їх називаємо: Русь-Україна та Русь-Москва. Після небезславного самостайного національного й державного життя Русь-Україна зазнає тяжкого лихоліття спершу від своєї сестри Руси північної, котра в особі ростовско-суздальського князя Андрія Боголюбського, зруйновує й випалює Київ, до ноги всіх людей у ему вирізуючи, і се на те, щоб збавити київську Русь тої державної й національної самостайности, яку вона мала, та самій потопити все в ростовско-суздальському елементі; а потім від Татарви. Змущена прилучити ся до Литви Русь-Україна не хоче зрікати ся своєї національності, — навпаки: вона Литву переробляє на Русь. Потім доля зводить Русь-Україну з Польщею. І тут Русь держить ся за своє. Правда, Польща культурно дужча (бо після ростовско-суздальського та татарського лихоліття Русь-Україна не здолала ще вернути ся до своєї минулої сили); однімає у Руси-України панство, але подужати зовсім єї не може. Повстає борня — і розумова і фізична, — борня завзята і кривава і кінчаєть ся тим, що, бережучи свій національний образ, Русь-Україна, прилучаєть ся до одновірної з нею Руси-Москви з правом автономичним. От же Русь-Москва, шануючи заповіті, що зістали ся їй від

Андрія Боголюбського, починає незабаром дбати про асиміляцію, користуючись в сій справі з великої деморалізації, що повила всю тодішню нашу старшину. Тільки асиміляція ся чинить ся вже не таким брутальним робом, як у Андрія Боголюбського, а хитріше і — певніше. Катерина II. достойно кінчає почате до неї. Українська старшина стає російським панством, і з сего боку можна бути вбезпеченим: а щоб бути вбезпеченим і від мужицких вибриків — мужик віддаєть ся панові в кріпанство. Система, треба згодити ся, геніяльна!

От же й при такому страшному становищу національному не вмирає серед Українців самосвідомість національна. Спершу українська інтелігенція думає знайти собі культури й освіти, еднаючись на одному культурно-освітньому полі з Москвою. Тоді ото і йдуть наші Семені Полоцькі, Дмитри Ростовські, Теофани Прокоповичі та инші заводити культуру на Москві та складати „общеруску“ літературу „общерускою“ мовою. І ся література справді складаєть ся, ся мова справді виробляєть ся. Де-хто вже думає, що досягнуто „общеруского“ єднання цілком.

Одже — ні!

Незабаром починають вбачати наші Українці те, що й мусіли вони побачити. А саме, бачуть вони, що тая „общеруска“ література, де далі, то все менш та менш починає вдовольняти спе-

ціальню українським потребам, бо де далі, то все більш та більш робить ся спеціально московскою. Бачуть навіть, що уряд силкуєть ся зробити єї саме такою, тільки московскою, і заданити спеціально-українські варіанти: спершу уряд забороняє, відбирає й палить такі релігійні книжки, що в них стріваєть ся що одмінне від московського православ'я, а потім р. 1720 Петро I. велить на Вкраїні „ніяких книжок, окрім давних церковних не друкувати та й старі церковні книжки до друку виправляти і рівняти з такими-ж московськими, щоб були зовсім однаковісенькі, щоб ніякої одмінї і особливого наріччя ні в яким разі не було“ (М. Уманець. Де-що з іст. укр. письм. XIX. Діло, 1885, ч. 15). Сім наказом вбиває ту українську літературу, переважно полемично-богословську, яка до того часу (хоч і не чистюю народною мовою) вільно розвивалась на Вкраїні під усіми „лядськими утисками“. З сего часу й починаєть ся — з одного боку загання ламаками до „общерускості“, а з другого — спершу дрібні, а де далі, все більш національні українські протести, протести, що виявляли ся в формі українських творів спершу семинарською, а далі й народною мовою. Се поривання національне виявити себе, свою душу українську у українських творах не перепиняло ся на Вкраїні ніколи, тільки, що одмінювало ся XVIII-го стороча: після того, як не

Підчас теперішньої сесії ради державної мають крім бюджету полагати ся ще отсі справи: закон о фальшованю средств поживи закон о виконуваню промислу будівляного, договори торговельний з Сербією, предложєня що до судови деяких залізниць і ще деякі менші закони. Сесія ся має закінчити ся дн. 24. марта.

З Білграду доносять, що бувший король сербський Мілян і королева Наталія подали до синоду о дозвіл на нове вінчанє. Перше супружєство узнанє було, як відомо, за неважнє.

Чорногорський наслідник престолоа князь Данило перебуває тепер в Петербурзі.

Англійські газети подають вістку, що коли хан бохарський, що був в гостині у царя в Петербурзі, відїздив звідти, мали ему сказати, щоби вже більше не вертав до Бохари, бо ему сего вже не вільно, а натомість поселив ся в Криму. Росія заплатить ему за Бохару 5 мільонів рублів відшкодованя і буде ему виплачувати річну пенсію в сумі 100.000 рублів. Таким чином хоче Росія прилучити до своїх країв Бохару.

Буковинські товариства рускі.

Загальний збір товариства „Руска Бесіда“ відбув ся при численій участі членів особливо селян в понеділок, дн. 27. лютого. Голова товариства др. Стоцький отворив наради сердечним привитанєм зібраних членів та гостей. В короткій промові порівняв він товариство до громади, в котрій вибрано тамтого року раду громадську та двірника — виділ та голову. Тепер має двірник та рада т. зн. виділ і голова „Рускої Бесіди“ уступити, але повинна наперед зложити обрахунки, справозданє з свого господарства, з діяльности. Тому по прочитаню протоколу з минулого загального збору поручив голова дотеперішньому секретарю п. Суханосови прочитати справозданє уступаючого виділу.

Справозданє з діяльности виділу за рік 1892 прийнято до відомости і все одобрено; его подамо другим разом.

Потім читає касієр п. Руснак справозданє касове, котре також прийнято до відомости і предлімар на рік 1893, котрий удобрено.

Тогди п. Шпойнарський в імени контрольної комісії вніс, щоби уступаючому виділові дати абсолюторію, на що загальний збір згодив ся.

По чвертьгодинній перерві, підчас котрої нараджувано ся над вибором нового виділу, поставив п. Клим внесенє, щоби голосувати через алямацію і предложив вибір пп. др. Стоцького, проф. Єротея Пігуляка, судні Михальського, совітника суду Ясєницкого, учителя Руснака, учителя Магаса і академіка Желехівського до виділу, а на заступників пп. проф. Ю. Пігуляка, Коби-

пошастило з „общерускою“ мовою, бо єї узурпували собі самим Москалі, — вдали ся жні просто до народної мови. Твори ті зїставали ся в рукописах аж до Котляревського, що перший насмілив ся надрукувати свою „Енеїду“, і з сего часу вже починаєть ся нова народня доба в історії української літератури.

Таким побитом ми бачимо, що зовсім не „всеросійська“ література „видїлила“ з себе (та ще й під Гоголевим впливом!) літературу українську, а що українська література істїла на Руси-Україні з часів князївських, бо завжди українська нація почувала духову потребу виявити своє духове житє в письменстві і завсїгди виявляла. Що-ж до „общерускої“ літератури, то вона справді складала ся з таким напрямком, щоби бути і Москві, і Україні однаково своєю, але скоро московський елемент у їй переважив, зараз же вона й перестала бути своєю Україні, і зараз же Україна стає на свій національний ґрунт. Правда, ся література і доси панує на Україні, але се тільки тим, що письменство українське не дійшло до свого повного зросту; а де далі воно росте ме, то все меншати ме та меншати ме вага московської літератури на Україні.

Д. Драгоманов радять усім Українцям не відбиватись від московської літератури. Ми й приймаємо сю раду, але зараз же додаємо до

ляньського і Шпойнарського. Се внесенє прийнято одноголосно.

Дальше наступили запитаня і вільні внесенє. На питанє селянина Гелїча, що дїє ся з видавництвом молитвенника, голова відповів, що вже все майже приготовленє і що молитвенник вскорі появить ся. Лиш запитує, який за великий має бути сей молитвенник, бо власнє задля того, що не знати було, чим вгодити народови, спїзнив виділ се виданя. Збір заявив ся за тим, щоби були в нїм звичайні молитви і служба божа по церковному і по руски, а в додатку пісні і коляди. — Потім поставив селянин Гелїч внесенє, щоби видати книжочку про громадскі вибори. Над тим розвизалась ширша пересправа. П. судня Михальський осьвідчав, що такі книжочки має видавати „Руска Рада“. П. Клим обяснив, що „Руска Бесіда“ видає літературні видавництва, если би видала книжку з змістом політичним, могли би ще на „Руску Бесїду“ за те накидуватись. Сов. Ясєницкий обговорював потребу такої книжки і поставив внесенє, щоби виділ удав ся з прозьбою о видрукванє єї до „Рускої Ради“. Се внесенє прийнято. Сов. Ясєницкий поставив дальше внесенє, щоби вибрати контрольну комісію, в склад котрої ввійшли би пп. Ронґуш, Ганкевич і Клим.

Акад. Желехівський питав ся, чи рішенє вже що в видїлі, що до домаганя товариства „Союз“, аби сему товариству передати працю коли видавництва „Бібліотека для молодїжї“. Голова заявив, що ся справа на видїлі порішена і що „Союз“ дістане сими днями повідомленє на письмі, а то, що „Руска Бесіда“ приймає з вдячністю заявленє „Союза“ — посвятити свої труди для „Бібліотеки для молодїжї“ і просить членів „Союза“, щоби свої праці пересїлали до головного редактора „Бібліотеки“ п. інспектора Поповича, а відтак, щоби перебрали на себе веденє коректи.

Голова др. Стоцький запитував ся дальше, чи друкувати на другий рік в календарі шиматизм, чи нї. Рішенє, щоби друкувати. Декотрі селяни заявили ся при тім против уставу церковного в календарі, а ждали натомість інших практик. По вясненю потреби устава для святих імеників та даскалів порішено устав затримати, але по можности его скоротити.

Сов. Ясєницкий вніс, щоби молитвенник, календарієм і устав церковний дати православному святих імеників до перегляду, щоби видавництвом „Рускої Бесіди“ ніхто не міг нічого закидувати. Внесенє прийнято.

Суд. Михальський поставив внесенє, щоби дати Русинам-учителям в Чернівцях якесь число книжочок видаваних товариством для розданя між руских школярів, мотивуючи своє внесенє тим, що діти рускі не маючи нічого руского в руках до читаня, кидають ся до чужого, котре їм повними руками підсують ті, що заходять ся всіми силами, аби рускі діти відчужити від

неї: так саме не відбиваймось і від усіх інших літератур. А що доси на Україні російській московска література й мова єсть орґаном осьвіти, то се нїяк не може спиняти нас розвивати свою самостайну літературу. Саме в таких відносинах стояла колись хоч до Чехів література й мова німецька — а се-ж не пошкодило їм виробити своє самостайнє чеське письменство. Та й в минулі віки — хіба ме ту саму ролю, яку відіграє тепер московска мова на Україні, відіграла мова латинська, яко мова літератури й осьвіти, серед західно-європейских народів — одже се не перешкодило їм виробити свої власні національні літератури, літератури справжні, а не якїсь частки та паростки від латинщини. Так саме і українська література не була, не єсть і не буде часткою чи паростком від Московщини, а була, єсть і буде самостійною літературою, що в їй салкуєть ся вижити своє розумове житє український нарід. Все гарнє, що ми маємо від російської літератури, ми беремо дякуючи, (так саме, як ми робимо се й з іншими літературами), але ми не хочемо платити за се своєю національною самостайністю і до сего не прислує нас ніхто.

П. Вартовий.

руского народу, а притягнути до волоского або иншого. Над тим внесенєм вивизала ся ширша пересправа. Сов. Ясєницкий згоджував ся з внесенєм, але розширив его на всі школи навіть поза-місцеві. Проф. Єр. Пігуляк обяснив, який хосен може бути з книжочок видаваних „Рускою Бесїдою“ для народа, та на жаль вони так мало розходять ся, що „Руска Бесіда“ не може за дармо роздавати, як се роблять чужі товариства, бо не має на се фондів. Добре, що яко-такі покриває ся друк і папір. Нарід сам повинен дбати о науку, а добре би було, если би в кождім селі хоть один селянин був, котрий би брав книжочку та їх перепродував. Що до розданя книжочок межи діти, то правда, що сего дуже потрібно і гадає, щоби уповажнити виділ до розданя таких 300 книжочок, з яких не можна вже зложити повних рочників, і то головнє в Чернівцях. Се внесенє прийнято.

П. Іля Сємака поставив внесенє, щоби поручити виділові, аби роздобув і роздав кілька букварів Поповича поміж бідні діти на передмістях в Чернівцях, котрі, не маючи книжки, не мають способу научити ся по руски читати. Внесенє прийнято.

Засїданє закінчив голова др. Стоцький довшою мовою о значіню і силі просьвіти, котру подаємо тут в скорочєню. Ми дбаємо о просьвіту, бо ми переконані, що з просьвітою піднесе ся і добробит народу. Без просьвіти і маєток нічого не значить, як се показує примір того чоловіка спід Заболотова, що недавно дістав спадок з Америки 140 тисяч, а тепер вже задля своєї темноти нічого не має. А вже-ж біднійший без просьвіти цілком не дасть собі ради, він мусить упасти в борбі з другими, що лїпше від него знають, як в свїті жити. Нашим селянам тепер скрізь тісно ся робить, що годї вже на ґрунті помістити ся, бо де колись жило двоє, троє людей, там нині вже дві, три родині і більше. А до того ще і земля так обробляє ся, що не несе того, що могла-б нести. Треба одже так робити, щоби одна часть людей з землі уступала і робила місце другим, треба шукати иншого хліба, иншого зарібку; але без просьвіти се не йде, бо аби бути хотьби слугою де в місті по великих склепах, за що досить добре платять, то треба уміти читати і писати, бо без того чоловік гейби слїпий. Дівчата сїльські могли-б также найти собі добру службу в місті, але плата їх тільки тоді буде лїпша, як уміють читати і писати, бо тоді вони проворнійші, метчїйші. Не одна, замість сидїти на селі родичам на карку, та дожджати жениха, могла-б собі за кілька рік служби зложити на посаг кілька соток. Такому, що уміє читати і писати, де він ся лиш поверне, всюди єму лїпше. Возьмуть его до войска, то незадовго зістане старшиною, а якби вислужив у войску 12 лїт, то міг би потім дістати цїсарську і добре платну службу канцелїсти при суді, возного, листоноша, ревізора худоби, секретара при старостві і т. п., котрі дослугують ся пенсією. Можна-б также дістати місце при стражи (при лївізорах); то не конче самі Чехи та Поляки мають бути лївізорами на Буковині, могли-б сего хліба і Русини доступити, але треба якихись троха шкїл, а хліб сей не дуже лихий: їдять его другі, то й Русини на нїм зубів би не поломили. Хто спроможний, той повинен свою дитину, як у неї є голова, пускати ще й в висні школи, щоби вийшов з неї учитель, панотець, урядник судовий або політичний, а з сего була-б ще й та користь, що свій чоловік вийшовши на люд, все би мав лїпше серце до своїх руских мужиків... Оттаким чином могла-б одні з землі уступити ся, а лишати єї другим: братам, сестрам, котрим зачерез те було-б просторїйше, вигіднїйше, лїпше. — Та не лише до того треба просьвіти. І ті, що лишайуть ся на ґаздівстві, потребують єї доконечно, щоби добре ґаздувати. Бо от вам приклад, що значить просьвіта у ґаздівстві. В газеті „Читальня“ оповїдає ся такий випадок: Через кілька лїт рік за рік не родила ся бараболя в одній околиці Галичини, а та, що вродила ся, то дуже відтак гнила. Простий ґазда на таке би тільки охжав, та й ойжав, тай тільки всего, але святих імеників в селі З. поміркував зараз, що причина тому мусить бути така, що бараболя, яку вони садять, звела ся. Дякуючи взяв книжку в руки, там вчитав про иншу породу бараболі, і сировадив аж з Праги від Ернєста Бальзєна,

що має торгівлю насінням, корець „шкотских шампіонів“; він не жалував за один корець заплатити 14 зл. 25 кр. І показало ся таке, що коли давної бараболі в найліпші роки родило ся ледви 7 кірців з одного, то „рускої бараболі“ — так прозвали люди сю нову бараболу — було 14 кірців що найкращої, здорової, а гнилої ані на лік. Тепер вже ціла околиця має ту „руську бараболу“, і хвалить собі її дуже за смак і видатність, — а завела її книжка в її сторони. Нисьменний газда, що заглядає з часта до книжки, до газети, той буде знати, де що ліпше продати, де що ліпше купити. Він зможе також побільшити свої доходи з господарства заведенем сад у, не саду з лісниця, але таких в нїм дерев, що одно зможе ему принести 20, 30 і більше левів. Або от хоті би крамничку завести в селі, до того треба доконечно уміти читати і писати; а крамничка несе гроші! Ви-ж видите, що цілі родини нехристів живуть по наших селах — з крамниць; вони не оруть ні сіють — а збирають з вас — в крамницях. Можуть жиди з сего жити, то могли-б і наші люди, але до того треба уміти читати і писати. — Просвіта не то, що поліпшить наш добробит, але вона піднесе наш нарід морально. Чоловік, що уміє читати, не потягне ся в вільнійшій часі при неділі і святі до коршми, але возьме книжку в руки; він не буде слугою сивухи жиївської, і не буде нести за ню нехристам свою потом зароблену кєрвавицю, а стане чоловіком тверезим, чесним. А кільки то нещастя межи нашим народом задля тої проклятої горівки?! Сварня, бійка, розбої, пропеси і т. п., — все то понайбільше походять з горівки — з просвітою все то значно змінило-б ся. Аби-ж просвітити ся, треба найсамперед уміти читати, а навчивши ся читати, треба брати книжку в руки, і на ню не жалувати гроша, бо вона виплатить ся „рускою бараболою“, і др. Навіть старші люди, пізнавши таку велику користь просвіти, повинні вчати ся читати, як се зробив чесний газда з Топорівців п. Геліч і др. Коли-ж члени товариства „Руска Бєсїда“ хочуть добути ліпшої долі для нашого народу, то найперше о то дбають, щоб наш нарід умів читати. Кожний заслужить ся тим дуже для народу, хто его навчить читати. Длятого посилайте діти до школи, а відтак справляйте їм книжочки, щоб не то, що не забували, чого навчили ся в школі, але щоб ще більше приучували ся. Книжочок таких вже маємо досить. Наше товариство видає „Вібліотеку для молодіжи, міщан і селян“ по одній книжочці на місяць, видають і інші товариства, видають ся і газети у нас, і що там писане, то певно щирі слова, бо ми не є нічні наймити, а рідні сини свого народу, що раді би поліпшити долю нашого народу і над тим працюємо всіма силами. За працю нашу ніхто зломаного крейцара не бере, ми би лиш раді, щоб було кому читати ті книжочки та газети. Книжочки ті були-б ще ліпші, якби більше членів у нас було, бо то майже одні гроші, чи друкувати 500 книжочок, чи 1000, а прихід з 1000 в двоє такий за великий, як з 500. За ті гроші можна-б не одно поліпшити. — Одже треба нам всіма силами старати ся, щоб наш нарід учив ся читати, треба ширити книжки а тим способом певно дійдемо до цілі, і не будем потребувати покидати рідної землі та вандрувати світами, бо з просвітою стане нам на наші батьківщині ліпше і вигіднійше; а якби й прийшло ся вандрувати, то, яко просвічені, наші люди не дадуть ся водити за ніс та визискувати всяким дурисвітам, що набили їм ріжних нісенітниць в голову, раді би з них послїдні соки виссати. Остерігаю вас перед вандрівкою до Росії. Читайте, які розпорядження видав уряд (с. вступну статю „Буковини“), і навчайте, кого можете, щоб не тратили наші люди марно свого маєтку. Нема раю на світі, всюди треба тяжко працювати, а в пралі найліпшою помічницею най нам стане освіта, тоді нікого нам не бояти ся, тоді ми і других перевиснимо. Богу дякувати, іде у нас трохи до ліпшого. Число членів „Рускої Бєсїди“ в сїм році збільшило ся о 31, книжочки більше розходили ся ніж в попередних роках, особливо-ж календарі нам і тамтого і сего року не стало. Тільки так даліше наперед, а доля народу нашого поліпшиться ся. Нарешті подякував др. Стопкий від товариства всім тим, що щиро і безкористо потрудили ся для просвіти народної, як

п. інсп. Омелянови Поповичови, редакторови видань товариства; писателям п. Чайченкови, пані Олені Пчілї, п. Грушевському, пн. Ярошинській, п. Глібову і всім а всім, що спомагали наші видання своїми працями, подякував также високому соймови краєвому за запомогу 200 зл., підніс наконєць трикратне „Многії літа“ Цісареві і сим замкнув наради загального збору.

Дрібні вісти.

На засіданню ради шкільної краєвої з дня 22. лютого с. р. ухвалено отсе: Однокласові школи народні в Добронівцях і в Волоці над Черем. переіменовано на двокласові. Рада шкільна повітова в Кіцмани уповажнює ся до розслідження справи що до розширення двокласової школи народної в Веренчанцї на чотирикласову. Завізвано раду шкільну повітову в Сучаві до розписання конкурсу на місце учителя в школі народній а Гура-Гуморї і однокласовій школі в Лішештах.

Конкурси. На місце адюкта при табулї краєвої і мїської в Чернівцях розписаний конкурс з реинцем до 15. Марта с. р. — В Теодорештах, в повіті сучавскім, увільнене місце експїдїента поштового. Місце се перебирає ся за контрактом і за зложенем ріжних кавцій виносячих разом 1000 зл. Поданя з свїдоцтвами віку, образованя, морального поведєня, обставин маєткових і знаня краєвих язиків належить вносити до дирекції почт і телеграфів в Чернівцях. На услїва контракту можна вплинути в ц. к. старостві в Сучаві.

В Боянах скасували Русинів, бо руску мову, якої доси вчили там в школі, тепер вже викинули зі школи на підставі ухвали ради шкільної краєвої. А стало ся се на внесенє п. капітана Барлеона, котрий в теперішній ері Мустаци рад всіма силами принодобати ся румунїзаторам, що на него трохи собі марикували за послїдний вибір до сойму з садагурского повіту. Про справу виборів в Топорівцях ми вже досить написали ся...

Спроневіренє. Слуга банку есконтowego в Празї, Сельнер, спроневірів 55.000 зл., котрі мав надати на почті до Карльсбад-Трутнова. До листів, в котрих мали бути гроші, наклеїв окрайків паперу. Коли о крадежи донесено телеграфічно з Трутнова, Сельнер підрізав собі горло і сейчас помер. Тимчасом приятель Сельнера принїс на почту начку з грїшми, з котрих Сельнер не стратив нічого.

Катастрофа в копальни. В закові Рудольфа в копальнях під Ходав в Чехї згинуло шість робітників в копальни, бо вода їх заляла.

Опришки. Англійські часописи доносять, що опришки впали до міста Базама в Мароко, вирізали багато людей і зрабували місто. Кажуть, що кїлька сот людей убили.

† **О. Др. Єроним Топала,** ректор черновецької семінарії духовної, помер 28. лютого сего місяця. Др. Топала був родом Русин, по пізнійше зрік ся своєї народности і належав до клїки тугейших звїсних румунїзаторів. Він то закликав питомцям черновецької духовної семінарії ходити на виклади руского язика і рускої літератури і за его часів збитковали ся в семінарії полоскі питомці над рускими.

† **О. Кароль Тобяшек,** рим. кат. парох в Чернівцях і бувший катехит гімназїальний, помер 23. лютого с. р.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЙ.

П. К. Паньк. Львів. Вкладка члена основателя „Народного Дому в Чернівцях“ виносить 50 зл., котру можна сплачувати місячними ратами по 2 зл. Члени дійсні платять 50 кр. місячно.

Курс монет

дня 3. дат. марта 1893-го р.

дукат	5.65	5.73	зл.
рубель папер.	1.27	1.28	„
наполеондор	9.59	9.64	„
100 марок	59.20	59.35	„

„ДНІСТЕР“

товариство взаїмних обезпечєнь

у Львові,

засноване на підставі концесії ц. к. міністерства справ внутрішніх з дня 9. грудня 1891. р. ч. 22751, розпочало свою діяльність дня 15. н. ст. вересня 1892 р.

„Дністер“, опертий на засаді взаїмности своїх членів, обезпечає всяке майно движиме і недвижиме против шкідливого впливу вогню під найприступнійшими услївами і починає можливо найнижчі премії.

Всякі шкоди ліквідують ся сейчас по пожарі.

Фонд основний „Дністра“ виносить наразї 50.000 зл.

Як фонд основний так і контракти, заключені з першими товариствами контрааскураційними, подають „Дністрови“ можливість обезпечувати як найбільші суми.

В силу договору заключеного з товариством взаїмних обезпечєнь в Кракові. — „Дністер“ приймає обезпечєня на житє у всіх можливих комбінаціях.

Друки як і всякі поясненя подають агенти, установлені у всіх містах і більших селах, як і

Дирекция „Дністра“

у Львові, улица Театральна ч. 8.

Личности, котрі хотять прийняти агенцію в таких місцевостях, де нема ще агентів, звольте свої поданя вносити до дирекції.

Вже вийшла

осібним відбитком з „Буковини“ дуже цікава і для руского народу важна книжочка

В ЧІМ НАША СИЛА.

Ціна 10 кр., а з пересилкою поштовою 12 кр.

Хто купує 10 таких книжочок разом, той дістане дві даром.

Замовляти просимо в адміністрації „Буковини“.

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріння, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій багатий склад нави, полудневих овочів, російского чаю, шоколяди, руму ймайки, та всяких розолїй і лікверів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрїбно, по особливше знижєних цінах. — Постійний склад ріжних товарів з хиньского срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин Clayton-a і Schutleworth-a

Відень і Лікольн (Англія).

Лькокомобілі, всякі плуги, молотїльні, машини до сїбї, кошеня і теребленя кукурузи, млини, млини, січкарні, сїкавки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

ПРЕДПЛАТА

ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦІХ

виносить:

на цілий рік 5 ал — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниці 8 рублів або
12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр.
в бюрі газет Л. Горювца в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрация
„Буковини“ находить ся в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2), куда всі донеси адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене щодня
від 6.— 8. год. вечером.

Оповіщення і прилоги
обчислюють ся по найде-
шевших цінах

Ч. 9

Чернівці, дня 26-го лютого (лат. 10-го марта) 1893.

Рочник ІХ.

Безсовісна робота.

Нема між народами цивілізованого світу другого такого нещасного народу як народ руский. Дикі орди неситих людей, що забагали загарбати цілий світ, доптали цілими віками руску землю; мечем і огнем вищили сі недолудки всякі здобутки рускої праці, цілими ріками лили ся руска кров, а недобуків гнобила страшна неволя. Така неволя мусіла доконче придавити руский дух, мусіла придавити почуте народної, ба навіть людської гідності, мусіла доконче пригасити жар народної любови. Горюча любов для своєї вітчизни, співна, безкористна а через те сміливіша і відважніша оборона народного життя, народної величі, сей правдивий патріотизм, що велить для загальної народної оборони, для загального народного добра кождому громадянину повести охотно в жертву навіть свою кров, своє життя — се тепер навіть для загалу рускої інтелегенції вже цілком чуже поняття, майже цілком незнана чеснота, а натомість розпаножило ся у нас безграничне самолюбство, що веде загаль нашої інтелегенції в невідлучну службу чужих людей; розпаножила ся у нас продайність, віроломство, зрада власного народу, а при тім підступне і завзяте вороговане против тих одиниць, що мов ті білі круки між Русинами не запродали ще свою совість, та мають ще відвагу сказати термі слова правди своєму виродному братови, хотай би він, як „славний“ наш посол Волян розпоряджував великими маєтками і займав поважне суспільне становище, хотай би він, як „славний“ посол Іван Тиміньський був урядником осмої ранги.

Не давно одже, що під такими сумними обставинами вироджують ся у нас і такі Гр. Купчанки, котрі за мізерні карбованці запроднують свою совість, та стають підступними а через те й найнебезпечнішими ворогами власного народу. Сі правдиві вояки у овечій шкурі зацеляють підслесливими словами, підлим крutarством шкідливу отрую в серце наших нетямущих селян-хліборобів, та нищать тим огидним способом безпощадно всяку звязь між народною масою, а її патріотичною інтелегенцією, що цілком природно повинна держати в своїх руках духовий провід народу і стояти в обороні свого народу.

Таким безсовістним нікчемним способом унеможливають сі домородні найнебезпечніші вороги сполучене народної сили, унеможливають спільну народну працю, що лише сама одна може спровадити і забезпечити своєму народови лучшу будучність, а ширять натомість в своїй пристратній завзятості вражду, баламутять нарід, спляють его просвіту, і таким способом деморалізують его до крайности, приводять его до того, що наш з природу податливий і чувствительний нарід зненавиджує свою рідню, марнує свій гірко запрацьований добуток, покидає

свою батьківщину і йде шукати раю там, де его нема, там, де 20 мільонів его братів стогнуть під тяжким кнотом правдивої неволі, де ні в уряді, ні в церкві, ні в школі не почути рідного слова, бо руска мова, як кажуть москалі, то мова „хахлака“, а російський цар казав прогнати нашу руску мову з усіх урядів, із церкви, і школи, бо для его неситого пановання конечно, щоби Русини позістали вічно „хахлами“. І до такого то страшного раю хоче запровадити руский нарід его виродний син Гр. Купчанко! І до такої безсовісної роботи розпустив він і в Буковині між руский нарід цілу гурму своїх агентів! Без всякого людського ідеалу, без всякої високої людської думки, а тільки для легкого хліба, для мізерної копійки, для догодження своїй злосливості, товчуть ся такі Купчанки по божому світі; самі они зниділи морально зовсім, та раді би знівечити і свій нарід на злість тим правдивим народним патріотам, що все і всюди борються ся ретельно, совістно і щиро за лучшу долю свого народу.

З якою завзятістю ведуть сі виродні сини свою безсовістну нелюдську роботу, се власне доказав тепер Гр. Купчанко, що помимо карного слідства, в яке полав ся власне задля сеї для руского народу згубної, а для австрійської держави вельми небезпечної роботи, не перестає і далше рити, противно розпоряджує тепер тут з Петербурга, своєї теперішньої резиденції, так само як робив се давніш з Відня через знаних всім добре агентів, членів тутешного російського академічного товариства „Букавіна“, котрим ще й до того, здає ся з несьвідомости справи, як ходить чутка, уділило в останніх днях буковинське правительство рускі стипендії, сі стипендії, котрі наш цісар, дбаючи про просвіту Русинів, установив лише для патріотичної рускої молодіжи, а не для московських запроданців, московських наймитів!

Можна одже з повним правом сказати, що в нас вже світ перевертає ся до гори ногами і устають всякі порядки. Купчанко скликає із Петербурга через своїх агентів народне віче на 13. цвітня с. р. до Черновець, де мають радити і над тим, яким способом має ся піддержати купчанківську „руску“ а властиво московську „Правду“; краще правительство уділяє агентам сеї для держави ворожой роботи рускі стипендії, а сі запалені запроданці голосять перед світом, що они дістали від ираствелства дозвіл по своєму робити, то значить деморалізувати руский нарід на Буковині в користь панросійської ідеї.

Можна одже з повним правом запитати, чи ми тепер проживаєм в австрійській, чи в московській державі?

Нам ходить тут в першій лінії о добро нашого руского народу на Буковині, нам ходить о те, щоби спинити сю для нашого на-

роду вельми шкідливу деморалізацію, що убиває его розвій, відбирає ему его питоме життя. Для того звертаємо ся до всіх наших патріотів і тямущих людей доброї волі, щоби всіми силами поборювали сю шкідливу деморалізацію та розтолювали нашому збаламученому народови, куда проважить їх ся безсовісна робота.

ДОПИСЬ.

Моя подорож з Топорівців!

Вийшовши з Топорівців на поле подибав я одного господаря що йшов до Садагури. Ідемо ми дорогою, і щоб не навкучило ся, почали ми ба се, ба то балакати. Мій товариш оповідає мені, що йде до Садагури до кушніра за кожухами. „Я, каже він, спродав все, що мав, і хочу переселити ся до Росії, но треба перше вбратись“. — „А чи-ж в Росії буде Вам ліпше як в своїм ріднім краю?“ „Та якже не ліпше? Таже, каже, вповідають люди, що в якійсь газеті „Рускій Правді“ пише Купчанко, що є в Росії такий край, що можна жити як в раю“. — Ну, се живо пригадало мені казку про край дармоїдів, і щиро розсміявши ся кажу: „Чув і я за якийсь такий чудний край, но вже давно, і як би се лиш правда, певно всі туди повандрували-б, і не лишило-б ся у нас і живої душі. Бо от возміть хоть мене! Не дуже то так мило світом волочитись, тиняти ся від села до села. За читане св. псалтири платять лише 60 кр. і харч; а то що день не читаю, лише в понеділок, середу і п'ятницю; ренгту часу проводжу майже даремно, та щоби дали їсти, помагаю, що можу; то дитину колишу, кукурузи тереблю, то що, так що гірке мое праведне життя.“

„Лише одно“ кажу я мому товаришови, мені дивно, що от таки зараз за границею коло Топорівців є аж 5 сіл одно на другім, і людям як людям не дуже добре, от як і нашим, а вони таки не покидають своєї землі і не вандрують до того земського раю, хоть він ніби то в їх таки краю. А як запитати їх, то вони лиш плечима здвигають а про таке чудо, як рай на землі кажуть не чували.“

Мій товариш подивив ся на мене дуже не довірливо і каже: „Гм — та аби се все неправда було, що Купчанко пише?“ — „Як гадаєте, но я таки більше моїй св. псалтирі вірю, як всім Купчанкам і его „Рускій Правді“!“

Так ішли ми цюга за ногою і балакали много річий, аж узріли-м ся коло школи в Новій-Жучці. Саме тоді виходили діти зі школи, а против нас надійшло власне кількоро людей, чоловіків і жінок, а з ними кількоро дітей. Жінки були тяжко вбрані, з позавиваними головами гей серед лютой зими.

Одна жінка вела маленького заледво може чтиролітнього хлопчика за ручку а всі вони ступали дуже вільним кроком і позирали дуже сумно в округ себе.

Були се саме наші вандрівники, що повертали з Росії. Мей-ж страх жаль зробило ся того хлопця. І таку дитину вели вони кілкадесять миль в голоді і холоді, не знаючи куда і за чим! І щож воно біднятко завинило? Цікавий був я знати, що се має значити, но мою цікавість

гей бивідгадали школярки, котрі почали вандрівникам докорювати шуткуючи: „А ви з Сочави йдете?“

Мій товариш цікавий на вандрівку, став їх розпитувати, відки вони йдуть і т. п. На те відповіли вони, що йдуть з Росії, бо їх, з відтам вигнали, що вони голодом намілили ся, що там така нужда, біда і лихо, що нема там що шукати, а до того не пускають тудя нікого, тільки тих, що на роботу йдуть і пашипорти мають. За ґрунта, мастки і так далі нема й чути, кажуть. При тім розпалакали ся вони на голос так гірко, що мені серце з жалю аж крагло ся; і тяжко кляли Купчанка і его „Руску Правду“ кажучи: „Аби тому Купчанкові руки посушило, аби він недочекав вже писати! Як би ми его подибали, то ми би его камінями вбили! Що ми тепер будемо нещасливі робити? Все, що-м мали, потратили за безцін, а тепер хіба скача в воду!“

Мій товариш став як вкопаний і не знав, чи наперед чи назад ступати. Але я дав ему знак і ми пішли далі — „А що? — кажу ему — маєте ще охоту вандрувати до того Купчанкового раю?“ — „Я сего не розумію, каже він мені, таке кажуть, що то навіть попи та пани читали в „Рускій Правді“ за той земський рай в Росії; що-ж се значить?! — Росія вигонить наших людей?“ — „Се, кажу, я также не міг поняти, але то мені один мудро вчений пан добре витолковав. В Росії є якийсь комітет благодотворительний, що має дуже много рублів і поставив собі за задачу, всіх Русинів, що живуть під другими цісарями, завабити до Росії, щоби всі рускі люди жили під царем московським і ему були підданими та ему служили. Таким чином держава російська стала-б дуже сильною. Щоби легше людей завабити, понаймали вони собі у нас агітаторів. Таким агітатором є і Григорій Купчанко і він лише газету „Руску Правду“ власне лише на то, щоби людей баламутити і вабити під російського царя. Я чув навіть, що Купчанка за таку ворохобню помежи нашим народом і за баламутство тепер заскаржили і що він втік перед криміналом до Росії.“ — Мій товариш вислухав то все, і я пізнав по нім, що ему стало на серцю дуже тяжко, та він не маючи більше відваги, щось далі питати ся, мовчав. Незабавом прибули ми до нашої ціли і попрощавши ся, пішли кождий своєю дорогою.

А я думаю собі: „Бери Петре на розум!“ Сиди дома, працюй широк, та годуй ся ретельно, а краю дармоїдів най сям Купчанко для себе відшукує, а нам най дасть спокій, бо буде сидіти в Івановій хаті, або по простому в криміналі!

Никола, псалтирник.

Перегляд політичний.

В суботу дня 25. лютого зачала ся в радї державній нарада над етатом міністерства скарбу, і то насамперед над титулом „безпосередній податки: Посол Діпавлі виказував потребу ревізії катастру податку ґрунтового з огляду на унадок сільського рільництва; посол Пацак домагав ся, щоби громади були звільнені від стягання бізнесередних податків, а посол Гарнгафт жалував ся, що податок ґрунтовий за високий в порівнянню з цінами збіжа. Відтак референт пос. Мавтнер обговорював домагання всіх предбесідників і доказував потребу скорой реформи податкової, почім прийнято позицію „безпосередній податки“ з деяким резолюціями. Далше позицію „цлю“ прийнято рівнож по короткій нараді. На дальшій засіданню в понеділок, дня 27. лютого вела ся нарада над титулом „податки посередній“ (податок споживчий). Посол Кронаветер домагав ся знесення податку споживчого від мяса а підвиснення того податку від пива і вина. По промові ще кількох бесідників прийнято сей титул, а під нараду прийшов проект закона о дешевій соли для худоби. Посол Лянґ заявив ся за сим законом, але жадав, аби зпнжено ціни і на сіль кухонну і на сіль уживану до навозу. Посол Зайферт домагав ся, аби

сей закон введено як найскорше в жите. Посол Гон жадав, аби правительство постарало ся о се, аби ґрунтові куші не підвисшали доволно ціни соли. По промові міністра др. Штайнбаха, котрий дав деякі пояснення що до ціни соли прийнято сей титул. При дальшій титулі „тютюну“, котрий прийшов під нараду в вівторок дня 28. лютого, домагав ся посол Лянґ поміщення платні робітників в фабриках тютюну і відтак прийнято сей титул. При позиції „льотерія“ промовляв як що року, посол Розер, жадаючи знесення малої льотерії, і сей титул прийняла палата враз з законом, що при дрібній льотерії бує платити ся 15. проц. від виграної яко належитості скарбову. При позиції „штемплі, такси, належитости“ домагали ся посол Ебенгох і Гарнгафт знесення мита при дорогах. По прийняттю сеї позиції закінчено наради над етатом міністерства скарбу. В середу дня 1-го марта прийшов під нараду бюджет „міністерства торгівлі“. Посли, котрі промовляли в сій справі, обговорювали особливо потребу будови нових желізниць, регуляцій рік для позискання дешевих доріг водних, посол Кайзер висказав обаву, що австрійському рільництву грозить небезпечність з причини трактату з Сербією, котрим дозволяє ся довіз сербської худоби до Австрії, як рівно-ж з причини отворення румунської границі. — Нареди над сим титулом протягли ся і на слідуючій засіданню, а потім его прийнято, а в суботу, дня 4. марта, зачала ся нарада над етатом „почти і телеґрафи“

Палата панів має вневдовзі зібратись, щоби полагодити ряд поменших предложень, які рада державна прийняла в часі бюджетової дебати. Нині вислано також до членів палати панів правительственне предложене, котре має на цілі продовжене істнувань речинців для охорони літературної і артистичної власности.

Міністерство справ внутрішніх звернуло увагу краєвих властей на заграничних агітаторів, котрі під покривкою закунна худоби і збіжа їздять по селах і пропагують еміґрацію до Америки, а головню до Бразилії. Долішно-австрійське намісництво вівало староства, щоби приказали жандармерії і бурмістрам строго слідити і віддавати таких агітаторів судам, евентуально відставляти їх до границі або відсилати до місця приналежности.

Російське надбалтійських провінцій поступує дальше. Після указу царя змінять ся назви німецьких міст Реваль і Нарва на „Коливан“ і „Івангород“.

Буковинські товариства рускі.

Справозданє з діяльности виділу літературного товариства „Руска Бесіда“ в Чернівцях за рік 1893.

В склад виділу, вибраного на головних зборах „Рускої Бесіди“ з дня 10. січня м. р. увійшли слідуючі панове: 1. др. Стенан Смаль-Стоцький, ц. к. проф. при університеті і посол на сойм краєвий. 2. Сротей Пігуляк, ц. к. проф. при школі реальній, і посол на сойм краєвий. 3. Володимир Михальський, ц. к. адюнкт судовий. 4. Опанас Руснак, учитель. 5. Євгеній Якубович, бувший учитель в Чернівцях. 6. Гриць Ганкевич, ц. к. авскультант судовий. 7. Василь Сухонос, учитель. А яко заступники панове: 1. Сергій Шпойнарівський, ц. к. гімназ. проф. 2. Юліян Кобилянський, ц. к. гімназ. проф. 3. Володимир Ясинецький, ц. к. радник краєвого суду. На ревідентів вибрані панове: 1. Антон Глиньський, контролор почт. 2. Іларій Окуневський, офіціал почт. 3. Іван Ронґуш, амануент бібліотеки універс.

Зараз по закінченню головних зборів відбулось і. виділове засіданє, на котрім нововибраний виділ уконститував ся в слідуючий спосіб: головою став др. Смаль-Стоцький, заступником голови Михальський, писарем Сухонос, скарбником Руснак, адміністратором Якубович а контролором Ганкевич.

На 5. виділовім засіданню з дня 25. мая 1892 попрощав виділ свого адміністратора, д. Якубовича, котрий з нагоди іменованя учителем при карнім заведеню для мужчин в Станиславові і перепровадження его на се місце мусів виступити з виділу; на его місце, покликано д. Шпойнарівського до виділу; уряд адміністратора перебрав д. Ганкевич.

Виділ відбув сего року 8 засідань, а головніші справи, над котрими нараджував ся, подає сим до відомости загального збору:

Заходом виділу виходила і сего року „Бібліотека для молодіжи, міщан і селян“ і буковинський православний календар.

Дякуючи вш. дописувателям і співробітникам, як д. Поповичеві за его ласкаве редактуване „Бібліотеки“, дд. Чайченкові, Голоті, Глібову за ласкаве й безкористне надсиланє своїх праць до тих обох видавництв, і редакції „Буковини“ за безлатне поміщенє оповіщень дотично наших видавань, просить виділ сих і инших ви. патріотів руских о ласкаву пам'ять і на будуче.

Виділ старав ся сповнити также й всі инші точки ухвалені й передані ему послідними головними зборами. І так в справі молитвенника для народу з церковним і народним текстом приготовлено вже все на стілько, що новий виділ, котрий нині буде вибраний, вже лиш легку працю мати ме з его виданєм.

Виділ не міг іменно рішити ся що має ввійти в молитвенник і який він має бути за великий; длятого позволив собі пині виділ поставити до загального збору в тій справі запитанє.

Дотично гадки, поданої д. Колессою на тогорічних головних зборах, чи не добре було би, дарувати бібліотеку „Рускої Бесіди“, академічному товариству „Союз“, щоби тим чином могла вона бути упорядкована й щоби з неї можна користати, застановляв ся виділ і рішив порозумівши ся в тім згляді з членами „Союза“ не дарувати єї „Союзови“ а просити їх щоби єї упорядковали; коли бібліотека буде вже упорядкована, тоді й „Союз“ і кождий Русин буде міг з неї користати.

В справі призибирання фондів на видаве творів Ю. Федьковича то виділ задля того, що члени саме сего року иншими справами надмірно були заняті так, що ніякого часу їм на се не стало, не міг до сеї праці, котра вимагала більше труду, взятися.

Що до припорушення збору, аби виділ старав ся о побільшенє соймової запомоги на те, щоби розширити „Бібліотеку для молодіжи“ головню з огляду на потреби міщанства й селянства, виділ подав до сойму петицію, в котрій обширно навів конечну потребу сего видавництва й его великі услуги між молодіжею, міщанством і селянством тапекучу потребу его розширення що до обоему, але на жаль не побільшено запомоги, а уділено товариству, як звичайно, запомогу в сумі 200 зл., за котру товариство складає високому соймови щирю подяку.

Дотично приспособлення „Бібліотеки“ більше до потреб міщан і селян застановляв ся виділ докладно й ухвалив, переглянувши подрібно зміст минушого річника, щоби в слідуючій році „Бібліотека для молодіжи міщан і селян“ хочаби як найкрасше сповнити свою високу задачу: ширити просвіту й моральне вихованє серед молодіжи, міщан і селян поміщувала по спроможности більше статей про господарство, про здоров'я людске, практичні й білше реальні річі, як рахунки господарські і ремісничі і т. п. а зменшила натомість число казок і повісток.

Та в тій справі ставить виділ запитанє до загального збору о его думку.

В справі календаря на рік 1894 виділ ухвалив, щоби его замість як доси в 500, друкувати в 600 примірниках й старатись о те, щоби він уже в жовтні а найдальше в листопаді появил ся.

В тій цілі ухвалив виділ удати ся вже тепер з просьбою до п. інсп. Ом. Поповича, щоби був ласкав зайняти ся редакцією нового календаря.

Що до шематизму в календарі на рік 1894. рішено ухвалу завісити, і на загальних зборах і в часописи „Буковини“ зачитати, оскільки

чвертьгульденів, а то з тої причини, що обі ті монети рівно великі і подібні до себе. Тимчасом австрійський парламент не ухвалив ще закона о стягненню чвертьгульденів і мабуть не ухвалить скорше як за місяць, для того і нові корони не будуть могли вийти скорше в обіг аж з початком мая с. р.

Рідка операція. На клініку до професора Більрота у Відні, принесено трилітнього хлопця, Августа Дрекслера, котрий може рік тому назад напився дома у своїх родичів в Опаві, на Шлеску, лугової есенції і так попарив собі нею глотку (провід проликовий), що той в наслідок того зовсім зріс ся, а опавський лікар, др. Цинсмайстер, не видів вже иншого способу, як хіба що прорізати дитині жолудок, вложити до него рурочку і через ню годувати дитину. Тим способом уратовано дитину від смерті; вона жила але ниділа з кожним днем чим раз більше. Чотири місяці тому назад принесено дитину на клініку професора Більрота, а сей славний оператор придумав инший спосіб ратовання дитини від смерті. Він розтрав дитині зрослий провід проликовий і вкладав в него чим раз грубіші кілочки, котрі розпирали глотку і вона розросла ся знову на стілько, що вже можна було провести крізь ню рурочку, і тою рурочкою відживляти дитину. Ті кілочки будуть дитині все ще закладати ся доти, доки глотка так не розросте ся, як би повинна бути за широка. Тоді загоять дитині прорізану дірочку в жолудку і вона буде вже могла жити ся зовсім правильно, як кожний здоровий чоловік.

Холера. Міжнародна конференція санітарна, для обдумання средств против холери зібрала ся, як доносить часописи, около 6. марта в Дрезні. Австро-Угорщину будуть на ній представляти: бувший посол в Бразилії Генгенмюллер, генеральний консуль в Галаці Гзіллер, радники міністерияльні Куси і Ебнер (зі сторони Австрії) і радник міністерияльний Тамо Моїс (зі сторони Угорщини). Росія визначила тайного радника Йонина. — Правительственный дневник угорський оголошує, що від дня 21. лютого не було в цілій Угорщині ні одного случаю холеричного, так що помеште можна уважати за вигаслу. — Після „Правительств. Вѣстника“ занедужало на холеру в губернії подільській від дня 10. до 31. січня 586 осіб, з чого померло 196; в губернії київській занедужало осіб 144, померло 44. В инших 12 губерніях, де появилася холера, число недужих і смертельність була незначна. — Після урядових донесень лучили ся в губернії чернігівській і катеринославській нові випадки холери азійської. Поліцмайстер катеринославський повідомляє, що в місяці січні занедужало там 22 особи а 9 померло.

Як Болгари учать розуму свого владнику. Владичі болгарському Климентію сподобав ся такий самий хліб як нашому Григорію Купчанкові. Віддавши ся на службу Росії, почав він рити серед народу болгарского против болгарского князя. Але Болгари то не Русини, не дають ся хоть би й владичі водити за ніс. За його підбурюючи проповідь взяв его наряд з его резиденції, та запер до монастира, а ключі від резиденції післав до уряду. Так справили ся вони з своєю владиною зробили собі без шуму, без крику і без бійки своє прово.

Тринацятьлітній фальшивник банкнотів. Недавно появили ся були у Відні фальшиві банкноти по 1 зр. і по 5 зр. Поліція вислідилася, що їх підрабляв 13-літній хлопець, найлітніший ученик третьої класи шкіл народних, Іван Керп, котрого родичі жили в дуже великій нужді. Коли не стало сім'ї в місті, то й не було зарібку а ціла родина складаюча ся з семеро душ гинула з голоду. Відний хлопча став тоді підрабляти гроші і пускав їх досвіта або вечером за правдиві. Батька, матір і хонця арештовано тено а другі діти забрав магістрат в свою ошіку.

Четвероножний паламарь Часопис Salzburger Chronik описує такий цікавий случай в зальцбургській катедрі: Від якогось часу спостережено, що лампа в катедрі, в котрій день і ніч повинен був горіти т. зв. вічний огонь, кожного дня з рана погасала. Підозріне упало на паламара: гадали, що то він забрав з лампи оливу на свій ужиток. Щоби дійти правди, рі-

шив ся сам парох річ розслідувати. Одже прийшов до костела вечером, сів неспостережений в одно крісло и уважав. По якимсь часі десь коло 10-ої години увидів парох з зачудованем, що по шнурі, на котрім висіла лампа, спустив ся величезний щур. В одній хвили винив він оливу і поліз назад по шнурі на під.

Чотирнацять літ перебрана за мужчину. У Відні арештовано якогось чоловіка, що о 4. год. з рана виносив з камениці якусь підозріну бочку. Чоловік той назвав себе Йосифом Ггендигером і казав, що єсть робітником, а бочку украв у якогось шинкара. Коли арештанта відставлено до арешту і там его лікар став оглядати, показало ся, що то — жінка, перебрана за мужчину і то не перебрана перший раз; вона вже від 14 літ перебрала ся за мужчину, від коли брат її помер, вона перебрала ся в его одіж, взяла его одіж, взяла его документи і так через чотирнацять літ яко мужчина шукала собі зарібку і могла его легше знайти.

Завіщане глухо-німого. Трибунал касаційний у Відні рішив недавно цікаву справу. Один глухо-німий умер не лишаючи ніякого письменного ані устного зарядження що до послідної волі, лише в присутності трох свідків при помочи знаків, яких уживають німі, показав на приятеля, котрий мав по ній обіймати спадщину. Против того внесли своїя небіжчика жалобу до суду, в котрій доказували, що померший не ходив до інститута для глухо-німих, одже не уживав приписаних знаків. Однак суд сконстатував, що хоч померший не ходив до інститута для глухо-німих і не уживав приписаних знаків, то однак всі три свідки, як також і свідчення, котрий его сповідав, цілком его лорозуміли. На тій основі признав суд краєвий як і трибунал касаційний завіщане глухо-німого важним.

Сліпий доктор. В Берліні іменовано тому кілька днів Макса Маера, 28-літнього молодця, сліпного з роду, доктором філософії. Его виховував з молодю якийсь спеціаліст, відтак вступив він до гімназії і учив ся так добре, що підчас іспиту зрілості увільнили его від письменного іспиту зрілості. В університеті студіював він фізику, математику і філософію, а розправу докторську написав „о зрівняннях диференціальних“.

П'ятьдесят днів під снігом. В богородському повіті в Росії при кінці січня с. р. мала трафити ся така пригода. Селянин з села Рузиної пішов по дрова до шопи за селом, напів розваленої і засипаної снігом. Ледви почав накласти дрова на санки, аж тут почув слабкий голос людський благуючий ратунку. Селянин оглянувся сюди-туди, щоби зміркувати, з відки голос йде. Вернувшись до села і дав знати людям. Тоді люди пішли на то місце, слухають, а то з під снігу хтось говорить. Стали конати, виконали яму на три аршини, і аж тоді побачили ледви живу 16-літню дівчину, дуже змарнілу і в одежі надігнаний. То була дівчина з того самого села. В перших днях грудня посварила ся вона з родичами, вийшла з дому і заночувала в тій шопі. Загребала ся в соломі, заснула, сніг присипав її, а вона будила ся аж на кілька днів перед її віднайденем. Лікарі думали спершу, що то був лише довготриваючий сон, котрого лікарі не можуть собі витолкувати. Дівчина приходить до здоров'я.

Нові книжки.

Наш ученій земляк, Мих. Драгоманів професор університету в Софії, в болгарській столиці, видав обширну учену розправу по болгарски: „Заблужки зверху славянскитъ религиозни и етичски легенди. І. Божисто правосудие“, в котрій розбирає подрбно словянські релігійні і етичні легенди що до їх походження.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Д. Мих. Драг. в Софії. Для відповіди Вашої на статію Бартового дамо Вам очевидно місце в „Буковині“. — Класти політику Воляна на рівні з політикою Романчука значить цілком не розуміти наших народних справ.

Романчук заступає і заступає після найлітнішого свого переконання щиро інтереси народу і старани его не були безуспішні; Волян заступає свої особисті інтереси, і звязавши ся з Волохами, задля тих особистих інтересів іде против руского народу. — Безпосередні вибори не є винайденем радикалів, а коли кого саме то саме радикали до того найперші. Ріжниця між народовцями а радикалами лежить де инде. Про се ми не раз писали.

Ів. Савюк і Г. Н. Савчук в Стар. Мамаївцях. Ми би Вам таки щиро радили „поступати по ц. к. закону“ — в сій і в кожній иншій справі.

Курс монет

для 10. лат. марта 1893-го р.

дукат	5.63	5.72	зл.
рубель папер.	1.27	1.28	„
наполеондор	9.60	9.64	„
100 марок	59.18	59.37	„

Чума горілчана.

Сумна історія для перестороги і науки бідним і богатим, старим і молодим переповів і тверезим руским читальникам присвятив **Омельян Попович**. Книжка ся має 80 сторін і коштує 20 кр., почтою 25 кр.

Вже вийшла

осібним відбитком з „Буковини“ дуже цікава і для руского народу важна книжочка

В ЧІМ НАША СИЛА.

Ціна 10 кр., а з пересилкою поштовою 12 кр. Хто купує 10 таких книжочок разом, той дістане дві даром.

Замовляти просимо в адміністрації „Буковини“.

„ДНІСТЕР“

товариство взаїмних обезпечень у Львові,

засноване на підставі концесії ц. к. міністерства справ внутрішних з дня 9. грудня 1891. р. ч. 22751, розпочало свою діяльність дня 15. н. ст. вересня 1892 р.

„Дністер“, опертий на засаді взаїмности своїх членів, обезпечас всяке майно движиме і недвижиме против шкідливого впливу найприступніших услів'я і починає можливо найнижчі премії.

Всякі шкоди ліквідують ся сейчас по пожарі.

Фонд основний „Дністра“ виносить наразі 50.000 зл.

Як фонд основний так і контракти заключені з першими товариствами контрасекраційними подають „Дністрові“ можливість обезпечувати як найбільші суми.

В силу договору заключеного з товариством взаїмних обезпечень в Кракові — „Дністер“ приймає обезпечення на жите у всіх можливих комбінаціях.

Друки як і всякі поясненія подають агенти, установлені у всіх містах і більших селах, як і

Дирекция „Дністра“

у Львові, улица Театральна ч. 8.

Личности, котрі хотять прийняти агенцію в таких місцевостях, де нема ще агентів, зволать свої подання вносити до дирекції.

ПЕРЕДПЛАТА

ПЛАТНА в Чернівцях

вносять:

на цілий рік 5 ар. — кр.
„пів року 2 „ 50 „
„чверть року 1 „ 25 „
для заграниці 8 рублів або
12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр.
в бюрі газет Л. Горюха в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрация
„Буковини“ находить ся в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2), куда всі дописи адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене щодня
від 6.—8. год. вечером.

Оповідання і прилоги
обчислюють ся по найде-
шевших цінах.

Ч. 10.

Чернівці, дня 5-го (лат. 17-го) марта 1893.

Рочник IX.

Важне питанє.

Політичні події, які витворила в останніх часах на Буковині кертична робота Гр. Купчанка, становлять другий акт сеї політичної драми, котру під проводом покійного о. Наумовича відграно перед десятима роками в Галичині, та перервано голосним процесом: „Ольги Грабар і товаришів“.

Відсидівши засудом вимірену кару, виніс ся виправді скомпромітований о. Наумович до Росії; але він не поселив ся там, щоби безчинно споживати в Росії ласкавий хліб за положені заслуги в користь панросийської ідеї, противно він невтомлено продовжав ще з більшою завзятістю і, як наслідки показали, таке з далеко більшим успіхом розпочав в Галичині діло.

У Львові видавав о. Наумович популярну газету „Наука“. По згаданім процесі неможливо було під строгим і бачним оком львівського прокуратора редагувати сю газету у Львові, вона перенесла ся для того під новою редакцією Д. Козарищука до Відня, де прокуратор не знає ні московської ні рускої мови, а між перекладачниками найшли ся прихильні люди.

Властивою душею, керманичем і головним дописувателем тої газети остав ся й на далі о. Наумович, а „Благотворительному Комітету“ в Петербурзі було також все одно, чи оплачувати сю газету у Львові чи у Відні, щоб вона лиш сновнила свою задачу.

Так став Відень осередком панросийської агітації, котру в більших розмірах і більшими средствами розширено на цілу австрійську Русь. Відділ буковинської Русі, яко найважнійший, по-

ручено спритній руці Гр. Купчанка, котрий для переведення сеї задачі почав видавати „Русску Правду“.

„Наука“ Наумовича і „Русска Правда“ Гр. Купчанка вказували неустайно пальцем народови рускому на Росию, представляли тамешні обставини в найкращім, ба й величавім світлі, і вмовляли в него, що там то властиве руске царство, що московський цар, то властивий руский монарх, одинокий на цілм світі цар і покровитель мужиків.

Куда сягали і стреміли Наумович і Купчанко, видно ясно із статі, написаної у ч. 9. і 10. „Русскої Правди“ з р. 1891 стор. 89 під заголовком: „Кончина отця Івана Наумовича“. Там пише „Русска Правда“ от що: „Ще перед кількома неділями ми з сердечною радістю читали в нашій рускій львівській газеті „Галицькій Русі“ письма отця Івана Наумовича, в котрих покійний оповідав, як він недавно сходив велику часть полуднішньої Росії, шукаючи місця для своїх бідних країн, руских Галичан, Буковинців і Угорців, котрі в своїх родинних краях не мають на чім і з чого жити, і котрі раді би переселити ся в другі краї, за границю. Ще перед кількома неділями писав покійний, що він відшукав місце, найшов свою бідну плодородну землю в полуднішній Росії, на Кавказі, де можуть помістити ся кілька тисяч бідних руских мужицьких родин із Галичини, Буковини і Угорської Русі, і де вони зможуть жити без жури і пужди, бо Кавказ то правдивий земний рай. Ще перед кількома неділями писав покійний до ре-

дактора-іздателя „Русскої Правди“: „Не падайте духом, не тратьте надії і пишіть і видавайте дальше „Русску Правду“ і бодро і неутомимо продовжайте поучати і просвіщати наш бідний темний нарід“. Ще перед кількома неділями ми сподівали ся лично видіти ся і подрібно поговорити з отцем Іваном Наумовичем о місці, котре він вибрав на Кавказі для наших бідних мужиків. Отец Іван Наумович умер наглою смертю дня 4-го руского серпня в рускім місті Новоросійску, над Чорним Морем, в полуднішній Росії, вертаючи ся із руского кавказского краю назад до Київ,а, щоби тут приготувити все, що було потрібне для переселення наших бідних мужиків із Австро-Венгрії в Росию.“ От як писав Купчанко! І мужики рускі его зрозуміли!

Збіднілий руский нарід без умного місцевого проводу, без щирої місцевої опіки не потребував більше нічого, як оттакого запевнення від Купчанка, щоби роєм рушити за границю. Бо треба знати, що Купчанко став ся на Буковині, завдяки моральній і матеріальній підмозі митрополита Мораря-Андрієвича, его консисторії і підвладного духовенства ніби то новим месією темного руского сільского люду. — Якже-ж не повірити таким посланням Купчанка? — погадав собі темний люд. — Та ж „Русску Правду“ підпомагають, на ню дають гроші і московський митрополит 100 рублів, черновецький митрополит 50 зл., консистор черновецький 50 зл., о. Гомівка 10 зл., о. Д. Дан 10 зл. і т. д. і т. д. Як такий „Русскій Правді“ не вірити, толкували собі селяне, коли вона друкує ся без всякої перенони у Відні, а навіть Принци, як виразно

З КИЇВА.

(Василь Карачевський-Вовк).

(Некролог).

Український публіци невідомо між письменниками наймення Василя Никодимовича Карачевського-Вовка, бо він ніколи не підписував власним найменем своїх літературних праць. Раз тільки в „Основі“ — в оповістці про видання було прописане его наймення. Про его працю і роботу відали тільки найблизші его приятелі-письменники, тай то кілька чоловіка. Єдине з почуті скромности він не хотів підписувати своїх праць!... Василь Вовк своїм переконанем і вчинками належав до того кружка Українців 60-ох років, що кохаючи більш за все в світі Україну і її нарід, все жите своє, усі свої сили віддають їй і тільки одній їй. Думка про Україну, любов до неї не покидали его до останнього зітхання. Хто знав его, той до віку не забуде его ні яко щирого і вірного сина України, ні яко високогуманного чоловіка.

Родив ся Василь Вовк 24. півітня 1834 р. в селі Британх Борзеньского повіту, де батьки его були ділчачами і де й нині маєтність его не поділена з братами Грицьком і Никодимом. Скінчивши гімназію в Ніжині, він вступив до київського університету; тодішні умови примусили

его вступити саме на той факультет, до якого найменш лежало его серце, — на лікарський. Але лікарював він не довго і скоро з'явила ся нива, де можна було працювати для народа; він зараз вийшов на неї яко щирий і жвавий робітник. Коли було знесене крєпацтво — его обібрали на мирового посередника. Тоді саме під годину наділу християн землею — вельми треба було таких людей. А коли стали і на Черниговщині заводити нові суди, по статуту 20. листопада 1864 р., Вовк бачив, що праця мирового посередника вже не має первісної ваги своєї і її переважає праця мирового суду... Его обібрали на судію. Новим судом у нас не поталанило і з початку р. 70. почали їх по трохи обчирижувати. Тоді Василь Никодимович вдав ся до сільского хліборобства і став за управителя маєтностію д. Васильчикова в селі Середівці прилуцького повіту і инш. Здасть ся, цілих чотирнадцять літ правив він у Васильчикова і придбав собі повагу у власника і щирю любов у християн. Его піклованем було Середівка, в степу виріс препарний ліс на великому обширі; за отсю вельми значну працю міністерство domen пошанувало его великою золотою медалю. З початку 1888. р. він став секретарем товариства сільских господарів і з того часу стало перебував у Києві. Секретарював аж доти, доки у товаристві не стало коптігв означувати працю секретаря і воно

торік в осени муїло скасувати сю посаду. Варто тут пригадати одну нагоду, що добре характеризує спільні відносини Вовка і християн з Середівки і з Петрівки. На весні 1884 р. стала буяти по Київщині і Полтавщині аграрна ворохобня. Саме тоді, коли військова сила сипилла ворохобню в с. Погребах і ин., хвиля ворохобні зачула і по сусідних селах, не минувши ні Петрівки, ні Середівки. Василь Вовк не вважав потрібним вдавати ся за допомогою до поліції, тим паче до сили військової; навпаки! він сказав поліції, що в Середівці і в Петрівці — їй нічого робити, що тут „бунту“ нема, а є тільки непорозуміння християн і він певний, що з'оден, чи два християне схаменуть ся, отямлять ся і розійдуть ся, тай знов стане між ними згода. Дійсне: християне вгамовали ся; заневились, що „царского наділу землі“ нема й не буде, і знов усе стало по ірємниному... Оте-ж вороги Вовкові не втерпіли, щоб не ославити его „опаснымъ социалістомъ“... Не мало працював він і в земстві, яко гласник, а в останній раз вибрано его гласним торік літом в Борзеньскім повіті. Працювати на ниві письменства Вовк почав з перекладу св. Євангелій. Кілька років доводилось чути від него, що свій переклад він передав Кулішеви. З надрукованих праць відомі переклади: 3., 4. і 6. тому істор. бібліот. О. Барвіньского. Торік в грудні він взяв ся до перекладу „Гетьманства“

тим чванився в „Рускій Правді“ Купчанко, на-казали ему роздавати селянам „Русску Правду“ за дармо. Не було на се баламутство ніякого ліку, не помагали ні щирі унімненія і перестороги зі сторони нашої газети, ні щирі слова правдивих руских патриотів; бідний темний руский нарід повірив дурисвітови Купчанкові, повірив повазі митрополита Андрієвича, що спомагав і благословив Купчанка.

А тим часом петербурському „Благотворительному комітету“ і его наймитам Наумовичови і Купчанкові байдуже про справдішній мушкетерський рай, байдуже, що такою роботою цілковито руйнують і так крайню нещасливого руского селянина. Їм ходило о цілком щось иншого. Їм хотило о те, щоб припровадити між Росією а Австрією доякоюсь дражливою подією, до чинного заколоту. І хто може знати, що могло-б було з того всего витворитись, якби російське правительство не рішилось в останній хвили не йти далше так явно по мисли „Благотворительного комітету“? Рівно-ж і сьогодні не мож ще предвидіти, що може ся ще втворити з того руху, який внесли Наумович і Купчанко між темні маси руского народу.

Купчанко в Петербурзі не спить. Як вперед Наумович, так тепер і Купчанко перепишує ся живо із своїми агентами на Буковині. Через своє недобровільне переселення до Петербурга не втратив Купчанко між темним руским народом на Буковині нічого на повазі. Протинно. Его одномишленники, що за умовою урядованя краєвого президента ір. Пачого були вже цілком поспускали нос і дуже оглядно поступали, віджили в останніх часах наново, ба навіть зискали, як ще ніколи перед тим, на повазі.

Російське академічне товариство „Буковина“ сей осередок плеканя панросійської ідеї на Буковині, що офіційно уживає лише московської мови, що все і всюди ганьбить і понижав свій рід, свою руску неньку, одже се для розвою руского духа на Буковині найнебезпечніше і найшкідливіше товариство, котре тогид вже майже не існувало, підняло завдяки теперішньому зміненню політичному напрямови супроти Русинів на Буковині свою голову високо. Президент краю бр. Кравець відвиджує се товариство, яко руске, на балю і уділяє членам того товариства стипендії, котрі наш милостивий цїсар призначив виразно і виключно лиш для патриотичної рускої молодіжи. Не можемо ми, як ми се вже

в попереднім числі сказали, думати, що теперішній краєвий президент свідомо противить ся волі найяснішого нашого цїсаря; протинно ми о тім переконані, що наші вороги, люди злої волі, зуміли підійти краєвого президента і представити ему правдивий стан річий в цілком фальшивім світлі.

А вже-ж безперечно без відомости і волі краєвого президента помістила тутешня урядова газета „Czernowitzer Zeitung“, перша між всіма тутешніми газетами, вість, що Козаркевич, товариш Купчанка, має у Відні видавати нову газету: „Православна Буковина“.

Пан редактор урядової газети зістає не тільки під розказами краєвого правительства, але і під другим, на тепер дуже могутчим впливом, одже, здає ся, із тої другої сторони дістав сей пан редактор наказ, помістити як найборше згадану радістну вістку.

Але се на кожний спосіб дуже дивно, що редактор урядової газети, немов, щоби збудити довіру руского люду до нової віденської „рускої“ газети і показати, що вона дуже близька Купчанкові і его „Рускій Правді“, заявляє виразно, що має єї під редакцією якогось Поклітара видавати той самий Козаркевич, що був одвічательним редактором „Рускої Правди“. Сею анонсою довершилось цілковито безголове на Буковині.

Дивлячись на се все, що тут вертепять ся, мусить чоловік сумніватись над здоровим людським розумом.

Що румунізатори хапають ся всякого, хоть би й якого средства, аби лиш утримати ся на верху, і аби мочи доплати ногами Русинів на Буковині так довго, як лиш ся дасть; що румунізатори чіпають ся навіть такого Купчанка і помагають ему Русинів поборювати, роз'єднувати і їх таким чином обезсилювати; — всі їх такі затії і забіги, хоть би вони були й які дикі і нелюдські, можна ще нарешті розуміти. Сего вимагає їх самолюбство, в тім лежить одже все-ж таки якась льогіка. Вони загарбали цілковито буковинську православну церкву, сойм і виділ краєвий, а по більшій часті і краєву раду шкільну у свої руки, хочуть одже, щоб своє пановане як найдовше утримати. Русини-ж починають своїх прав що раз голосніше домагати ся, а се румунізаторам неприємно слухати, одже треба їх заголомшити. І от трафив ся їм по дорозі Купчанко, що дістав таке саме припоручене з Петербурга,

одже стоваришувались вони з тою людиною. Румунізаторам зрештою не конче й знати, що то є Купчанко, відки він прийшов, які его остаточні заміри і чому він хоче Русинів нівечити. Для них вистарчає, що він того самого хоче, що й вони бажають, значить, Русинів нівечити і — згода готова!

Що одже румунізатори підпирють стремління Купчанка і его одномишленників, панрусців на Буковині, се, хотьби зі взгляду на їх засади, не повинно нас так дуже дивувати. Але щось подібного не повинно діяти ся з иншої сторони. Таке все, що лиш від Купчанка виходить, все те готове трійло не лиш для Русинів, але і для цілої нашої держави!

Та в тім лежить вага і страшна опасність положення на Буковині. Купчанка заміри сягають дуже далеко, як се доказала еміграція руских селян із Буковини і Галичини. Як справа вивандрування тепер вияснює ся на тім лежить ціла вага руского питання сьогодні в Буковині. Тут не борба вже о „б, н“, тут має розвизати ся переважне питане: чи Русини мають зістати горожанами австрійськими, чи підданими російського царя.

З цілою силою кинув ся „Благотворительний комітет“ на православних Русинів на Буковині. Він пізнав добре, що тут на Буковині дуже догідне поле для его кертничої роботи, де ділаючи нїбито в користь православія, він може числити на підмогу православного Владика.

Страшно дивитись зрячими очима, як незрячий чим раз ближше суне ся на край пропасти, а не могти ему подати помічну руку. Оттак наближає ся страшна заверуха із півночі і правдою просто, на Буковину. Все, що в нашій силі було, зробили ми, щоби відвернути отсю грізну Купчанкову хмару. Що нам ся отсе не вдало, то не наша вина. Най ся застановлять над сим рішучо міродайні круги, щоби не запізно пізнали, яка велика вага руского народу для держави. Се дуже важне питане, треба его докладно розібрати та правою дорогою йти до его успішного розвизання.

ДОПИСЬ.

З Оршівців.

Світла Редакціє! Великий смуток найшов на мене, від коли не читаю нашої золотой „Бу-

Самійловича“, та недуг і смерть не дали ему довести переклад до кінця. Він переклав ще з „Вѣсти. Евр.“ статю Словіського „Национализмъ въ Политикѣ“ додавши до неї свої примітки. Останній переклад его одной значної праці тепер саме кінчить ся друкованем. З оригінальних праць его пригадую -- історичну монографію „Канер“ і „Хроніки Земских начальників“, декілько публіцистичних артикулів, про які небавом подамо звістку.

Перша ознака того недугу, що звів его з світа (Stenocardia) показала ся в серпні 1889 р. з причини чисто моральних; — такі-ж самі моральні причини, хоч і иншої вдачі, торішної осени розятрили недуг до кінця. Чутке, перенятливе і повне глибокої любови до України — серце було жорстко вражене в серпні і з початку вересня 1889 р. лихими вчинками одного молодого парубка з поміж людей — більш чи менш близько знайомих Вовкови. Але тоді нікому, навіть і ему самому — яко лікарєви, не прийшла й думка, що у него почала ся „груди́ва жаба“. Близькі его приятелі помічали з того часу, що здоров'є его маріє, але не надавали тому великої ваги, сам він не нарікав, аж доки торік перед покровою не вернув ся з села... На другий чи на третій день послі приїзду в Київ, Василь Никодимович знов зазнав великої несправедливости проти себе і з того клятого дня недуг

пішов шпарко!... З половини грудня він вже не виходив з хати, але й не злягав і скільки споміжно було, працював. Молодий лікар Л. пікловав его так, що дай Боже, щоб рідні діти так запонадливо пікловали ся біля батьків. 20. лютого перед обідом зайшли провідати его — щирі і близькі его приятелі В. Б. Антонович і О. Я. Коніський. Він просив їх бути свідками его заповіту і власною рукою тут-же списав тестамент. За ніч стала ся з ним занадто різка переміна, він мусів в неділю 21. лютого вже не вставати... Знати, стало, що недуг бере гору!... живчик унав; память почала різко зрожувати; одначе самосвідомість не покидала его, можна мовити, до останної хвилини. У вечері, коли біля его ліжка зібрались любі ему письменники і між ними свєнький історик Грушевський, сердечний, і зайшла розмова про дещо з сучасного життя, письменства він видимо оживив ся, повеселішав, уважав, слухав і сам питав де про що. 24. лютого о пів дні стало виразно знати, що смерть за плечима. О 3. годині він поблагословив дітий — доню і сина; після того почали привидатись хвилки забути; одначе ще за пів години до смерти він усіх пізнав і мовив до д. Антоновича:

„Скучно тут зі мною?“

Потім держачи в своїй руці руку д. Коніського, питає: „То хто стоїть, Вася?“ (син его).

„Вася“... відповіли ему.

„Ти Вася“, мовив він дивлячись на сина, „з досвідченим розумом... не вагай ся“... Перемовчавши не більш як хвильку, додав: „Україну“ і замовк... За сім минут до смерти він ляг (доси сидів на ліжку) потім підвів трохи руку і мовив до жінки: „Благословляю“.

Ще хвилину — і він перестав дихати; тихо, спокійно на віки спочив!... Округ него стояла дорога і безконечно любляча его жінка, доня і син та п'ять письменників...

Було 15 минут сегої години вечера...

На другий день о 5. годині тіло винесли до церкви. Тіло зняли зі столу, положили в труну і винесли з хати профєсори Антонович і Демченко та старіші письменники Лисенко, Коніський, Левицький Орест і инші. На улиці труну з тілом переняла молодіж і на плечах віднесла до самої церкви благовіщеня.

26. лютого — царевний день; в такі дні хоронити не можна, через що похорон справили 25. лютого. На похорон прибули близькі приятелі небищика з-за Кієва: Заньковецька і Садовський; з Харкова профєсор Ціхоневецький, з Варшави профєсор Георгі Романкевич. Опріч майже усіх українських письменників, що живуть у Кієві, на похороні — були Демченко і Лучицький; польський історик Яблоновський і польський поета Висоцький.

ковини". Жаль мені за нею як за рідною матір'ю. Нема до кого поговорити, нема ким налюбовати ся, хоч іди та з жалю скачи в воду. Посилаємо ми до Просвіти одного лева на рік, два леви до Коломиї на „Хлібороба“; не можемо забути на наших дорогих порадиноків і не можемо без них обійти ся, бо не обійдемо ми ся і без „Буковини“, бо то наша рідна мати, а другі хочуть, то все не такі близькі та не такі рідні, гейби мати, але якось до тепер тяжко було здобути ся на тих 5 левів, хоч і се як за „Буковину“ дуже мало. Ой коби то лиш наші люди читали ті рускі газети, але давай многим і дурно ті газети, то они на них і не подивлять ся, бо з газет, кажуть, ані їсти ані пити не дістанемо?! Який то наш нарід темний і що він часом з темноти не зробить! Чи чували ви таке?

От тепер недавно наймив один чоловік з нашого села Н. Шапка Службу Богу в Снятині. Запросив він і мене на небоженство. Я-ж гадав, що він наймив в рускій церкві; хоч і уніятська, але все таки наша бесіда руска, варт послухати, думаю собі. Приходимо ми до Снятина, а вони повертають до польського костела. „А Ви куди?“ кажу. — „Та так казала ворожка“, відповідає газда. А я собі думаю, Боже милосердний, який той наш нарід темний! В ворожити то вже наші люди так вірують, що й в жидівській школі дали би на Боже, якби їм се який ворожити наказав.

Но послухайте, що я Вам далі оповім за нашу Оршівську громаду. Оршівці то не мала громада, але середня. Є в ній люди багаті, середні, є й бідні, як то всюди буває. Але яка темнота, яке піянство в наших селі пакує, то най Бог боронить та заступить. А багаті в тім винні такі наш панотець о. Мартинюк. Они не дуже дбають за свої овецьки, та мустили їх в густий темний ліс, не дбаючи про них, най і цілком пропадуть; самі-ж, як се Бог від панотців вимагає, не стережуть їх. А прийде до них в якій церковній справі, та як зачнуть з тобою годити ся, та обраховувати твої маєтки, то чоловік їх самих чось так як вовка боїть ся. Они з добродійкою як зачнуть до тебе говорити: „а ти добрий господар, ти маєш поле, маєток, та ти аби не дав 12 левів або й більше за похорон? або-ж твоя жінка, або мати не газдиня, щобсь файно не поховав? А як того не даш, то справляй собі похорон без панотця“. Оттак християнина запуджують, а бідний чоловік іде до жиди, живить на процента, щоб дати панотцеві, що они хотять, за похорон, тай потому робить у жиди за ті проценти, а позички таки нема з відки віддати. От послухайте, що то ся притрапило газді В. Гоголеві з нашим панотцем. Дав той газда панотцеві 2 леви на заповіді, а за тиждень кажуть панотець ему: „Ти дав мені, Василю, одного лева з німецького краю, на тобі его назад, а дай мені другий“. Василь дав иншого лева, а того ніби німецького паніс до жиди, щоб

его відмінити, бо й в него позичив ті два леви на заповіді. А жид каже, що нічо не знає, що той лев не від него, що в тиждень він его не приймає; бо то таки й минув цілий тиждень, а панотець Мартинюк цілий тиждень тримав а потому казали, щоб їм иншого лева дати! Отець Мартинюк у нас вже 25 літ панотцем, то не малий час, можна-б багато тоброго зробити, як би вони добрий пастир свого стада. Але через чверть століття от так вони, як видите, свої овецьки стережуть.

Є у нас і ще один панотець, вікарій, як ми кажемо, о. Коморошан. Він у нас вже 3 роки пасе духовні вівці. Та що з того, що у нас два панотці, коли у нас Служба Божа мертва, бо-ж і ніколи на ній проповіді не учуєш. О. Мартинюк не хотить казане говорити, бо то їх мучить.... Може би таким панам як п. Янко Зота казали, а нам мужикам на що? Як мужик нічо не знає, то лекше его за ніс водити! З темним чоловіком, що хто хоче, то зробить. А о. Коморошан то по руски й читати добре не уміють, а де їм проповідь говорити. Они людям не то що не закаржують горівки пити, але й ще прихвалюють, щоб пили. Тай не дивувати ся, що наші брати церковні в неділю з церкви йдуть просто до коршми. У коршмі лиш проповідь як у цехіві, бо жид Мошко знає по руски ліпше як пили, тай знає й ще договорювати. От і тепер недавно вибрали тут старшого брата, котрий не то днує, але й ночує в коршмі; але він великий богач, та як его не вибрати старшим братом? Ой біда то в наших селі велика! Наші панотці не то що про церкву й людей не дбають, але їх ще й псують. О. Коморошан часом, як прийдуть з нашим дяком Пет. Длужанським на похорон, та так чогось і хитають ся враз з дяком, якби не вміли ходити, тай і не можуть св. молитов відправити; себе тим лиш сьмішати, тай не подумують, що люди на се скажуть. Нашим людям про святую тверезість то й не говори. Як якому що про ню зачнеш говорити, то він тобі й відповість: „Що ти знаєш? коли панотець Мартинюк не раз людям прихвалюють, що для мужика порція горівки така позиточна до роботи, як панови склянка кави“. І відки-ж можуть бути люди тверезі? А о. Коморошан, як ходив на Водоріччя в коляду, то просив у людей горівки, кажучи: „Вуйку, не маєте там трохи горівки?; чоловік пийти хоче“. Тай на що нам владика Морар-Андрієвич дав такого панотця? най собі его возме, а нам най дасть иншого, що й по руски знає й людей добра навчить. Всього у нас не буде тільки пияків, як тепер; бо тепер і молодші панотці не від киїшка, і дяк, і начальник, і писар, і брати церковні, що всі саме повинні бути як апостоли набожними і тверезими. Правда є й у нас досить людей, що не пють, але се мають лиш завдячити дорогим руским часописам та книжочкам, котрі они предлачують. У нас були навіть і весілля тверезі, тай і я сам мав багато

хлопоту з моїми свояками, яким загадав робити тверезе весілля. Тай таки й на моїм поставив-ем; не було ані одної каплі того огидного трюну. Тільки, як я до церкви пійшов, то такі пили. От темнота, здає ся, тягне до пиятики.

Тай не дивуйте ся, люди добрі, що в нас селі таке діє ся; сему винна лиш темнота. Дасьт Бог, що може колись буде й у нас так як і других ліпше.

Оршівці в лютім 1893.

В. Г.

Перегляд політичний.

На засіданню ради державної в понеділок, дня 6. марта прийнято по короткій нараді і промові міністра Бакегема титул „почти і телеграф“ і приступлено до наради над титулом: „державні залізничі“. При сім титулі промовляло много бесідників, домагаючи ся особливо нових локальних залізниць, а забарав также голос міністер Бакегем і президент державних залізниць. Сей останній заявив, що з днем 1. цвітня с. р. розшириться ся круг діляння буковинської інспекції руху. Народи над справами залізничими протягли ся і через дальші засідання з дня 7., 8. і 9. марта, а по прийняттю сего титулу, при котрім также рішено будову залізниць з Глібоки до Серету, приступлено в четвер, дня 9. марта до наради над бюджетом міністерства рільництва. При сім предметі промовляли послы з різних країв і багато з помежи них жадало особливо узвгяднення інтересів селянства, котре в останніх часах дуже підупало і потребує тому конечно помочи, а посол Дец заявив ся против отворення румунської границі з тої причини, що се грозить небезпеченством зарази худоби. Розправа над сим предметом вела ся на дальших засіданнях з п'ятниці і суботи, а на сім останнім відповідав міністер рільництва г-р. Фалькенгайн на закиди поодиноких бесідників і заявив, що правительством все має на оці піддвигнене рільництва.

Словінці в Каринтії зазначають знов одну більшу перемогу в своїм національним життю. При останніх громадських виборах в Черні в повіті бляйбергській перемогли Словінці своїх противників значною більшістю голосів, а управа громадська находит ся тепер в руках Словінців. Головну заслугу в тій світлій перемозі треба приписати тамошньому ревному священникови Габрону, котрий за цілий час своєї діяльності з рідкою неустрашимістю заходив ся коло освідомлювання Словінців так довго, доки не привів їх до перемоги. Старання наслідника Габрона, словинського ренеґата Центріого, щоб наново дістатись до власти, не поведи ся, а сам Центріо через свої противнаціональні поступки стратив довіру у своїх парохіян і був зневоленний перенести ся на иншу парохію.

Цісар німецький має в недозві поїхати до Італії в відвідини до короля. Деякі італійські часописи невдоволені з сеї візити, бо кажуть, що правительством завязало дружні переговори з Францією а через приїзд німецького цісара до Італії ціла справа може розбитись. Цісар прибуде до Риму з жінкою і відвідає при тій нагоді нау.

В Росії побоюють ся знов голоду в повітах київської губернії, в звенигородській, чигиринській, уманській і канівській. Вже тепер починає правительством роздавати збіжжя для голодних і визначило на ту ціль 800.000 рублів.

Російські часописи страшно обурені на Болгарію з причини проєктованої зміни конституції а головні з причини ув'язнення тирновського митрополита Климентія і накликають Росію до енергічного виступу в тій справі.

Після найновіших вістей з Софії, відбуде ся весілля кн. Фердинанда з княжною Марією Бурбон в цвітні.

Сербський король Александер зложив на днях з відзначенем військовий іспит в присутності регентів, президента міністрів і міністра війни.

Похорон розпочав ся о 2. год., а скінчив ся о 5 год.; бо від церкви до гробовища містом більш-трох верстов. На похороні, як в церкві, так і до самої могили співав вельми гарний хор з самих Українців. Коли старійші почитателі небіжчика виняли труну з церкви, єї, зараз після першої евангелії, взяли студенти і несли до самої могили. Віко — окремо від труни несли дівчата; віко по українському звичаю було зашпигане двома ручниками гантованими сріблом, золотом і барвистим занолочем. Поверх рушників в головах віка лежав великий хрест з квіток, під ним два вінки перевитих широкою білою лентою шовковою з словами на ній: „Щирою Українцю товаришу і батькові“... Трудно придумати емблему, щоб більш відповідала і виразнійше німо говорила те, що хотіли вимовити товариші, — і батькові его товариші і „діти“. На труні було чимало вінків, між ними видатніший від Адамовської, Заньковецької і від Висоцької.

Коли постановили труну вже біля могили, саме перед тим, як закрили єї віком на віки, д. Коніський промовив над труною по українськи слово. Зміст того слова більш-менш такий: „Осиротив ти, товаришу мій вірний! рідне письменство, дорогу нашу Неню, а більш за всіх осиротивсь мене самотнього. І що-ж ти лишив і мені і Нені на втіху? Лишив надії: особиста надія моя, що небагом побачу ся з то-

бою там, де нема „ні печалі, ні болізни, ні воздихання“. Друга і моя і Неньчина надія, що дух твій більш та глібше приймати-ме „дтий“ твоїх. За кілька хвилин до вічного спочину ти кількома словами вимовив синові своєму заповіді, не вагати ся“. Я певен, що заповіт твій стане навіть заповітом усім синам і доням — ще ріднішим тобі хоч не по плоті, дак по духу і вони так як і ти не вагаючись любити-муть ту нашу Матір, що обідрана сиротою по над Дніпром плаче“. Любячи єї, вони оддадуть їй, усі свої сили, усе своє життя, і працювати-муть, не вагаючись доти, доки „заплакана мати“ останною слезкою своєю не з'їме нашого довгого сорому і ради, весела і міцна та богата на світ і розум дітий своїх, — виїде на ту ниву, де рісно росте щастя властиве усім людям, усім народам. Так і ти бажав і так воно буде; бо таке бажане — є правда Божа; а Божа правда — правда до віку. Божа правда — є наша правда і вона не вмере, не загине“.

Земляк.

В Іспанії, в місцевості Кастильон, переходили улицями міста робітники з окликом: „Най жие республіка!“ Жандармерія розганяла маніфестантів, котрі в короткій збилися в величезну товпу. Опісля прибула кавалерія і ранила кількох ексцедентів. На приказ губернатора замкнено всі публичні забудовані і склепи а місто знаходиться в стані облоги.

Дрібні вісти.

Нарушеня законів допустився ц. к. староста черновецький п. Барлеон. Коли сими днями господар Дмитро Ілашук з Топорівців передав власноручно п. старості повідомлене, що отвиряє крамницю, списане по руски, не прийняв п. староста сего письма заслонюючи ся тим, що він по руски читати не вміє. З тої причини був той господар приневолений, уложити нове подане, і поніс крім нових коштів за написане сего подання ще й дідатливу шкоду за штемплі, котрі видав до першого свого письма... Не знати, на підставі яких законів не хоче п. Барлеон приймати руских письм, коли руска мова є мовою краю і другі навіть вищі уряди законно обов'язані, рускі письма приймати і дійсно приймають; є се очевидно самовільне порушене істнующих законів, котре ми спокійно зносити не повинні, а противно обов'язані постояти за своє право.

Дирекція Товариства взаїмних обезпечень „Дністер“ у Львові іменувала мене своїм агентом на Витилівку і окресність повіту Кіцманецького. Маю честь повідомити Всч. отців духовних Впв. п. учителів шкіл народних і чесних громадам кіцманецького повіту, що я кожного часу готов служити в справах обезпечень і уділити охотно всяких пояснень.

З поважанем
Іван Косован.

гр. пр. півець церковний і агент товариства взаїмних обезпечень „Дністер“.

Поворот з Росії. Черновецька Gaz. pol. доносить: Последніми днями прислали власти російскі шупасом на компру австрійську в Новоселиці 60 селян з Буковини з помежи тих, що виємігровали були до Росії в зимі минувшого року. Австрійський комісаріят граничний відобраз емігрантів і відослав їх до громад, до котрих вони принадлежать.

Нещасна пригода. Дня 6. с. м. окол 6. години вечером лучила ся в бережанській бурсі польскій дуже оригінальна пригода. По науці шкільній бавили ся ученики, переважно з першої і третьої класи гімназійної на своїй круголній. Ученик 3-ої класи Іков К., 15-літній хлопець, кинув як раз кулю в ту хвилю, коли з боку круголній надбій ученик з першої класи, Віктор Баргер, сні ковала з Підгаснь. Куля ударила Баргера коло жолудка. Він схопив ся за груди, побіг ще з п'ять кроків і впав на землю неживий. Хоч лікарів прикликано сейчас, то вже не помогли нічо; сказали лише, що від удару кулі пнула у хлони якась жила і від того він згинув.

Повени. В наслідок тенла пустили ледя на всіх майже ріках західної Європи, а на Вислі і її допливах вода в ріках піднеслась досить високо, але найбільша небезпечність грозила там, де крига сперлась. На Вислі витворились такі запори в кількох місцях, в наслідок чого вода позаливала прибережні села. І так кут між річкою Рабою а Вислою цілковито залитий. Потерпіло в наслідок сего село Свинярів. Дальше в Росії утворила ся така левова запора під Яблоною недалеко Варшави і прибирала щораз більші розміри. Вода залила село Яблону і Тархомин. Ціла низина наповнена ледами, котрі в кориті ріки вже не могли поміститись. Відділ саперів заходить ся безнастанно при розбиванню криги динамітом, але се не багато помагає, бо запора довга на кільканацять верстов і достулити до неї не можна. — На Угорщині вилила сильно ріва Іноля і зірвала кілька більших мостів залізничих. Рух залізничий в північній Угорщині перерваний в наслідок того. Коло То-

рік розірвала вода греблю і залила 40.000 моргів рілі. Громада Богойсло цілковито залита. Доми стоять аж по дах в воді і багато домів завалилось. Після найновіших вістей, леді на ріках в західній Галичині вже зовсім сплили, і вода знаходиться в звичайнім ставі. Шкоди були незначні.

Два цікаві обчислення. На потіху нашим дівчатам і взагалі жінчинам, що ще не знають тих способів прикрашувати себе, як то знають жінчини по великих містах і в інших краях, подаємо такі числа: Якийсь дотенний чоловік обчислив, що Віденки з'уживають до прикрашування себе за один рік 73.730 кілограмів пудру, 42.705 кгр. ружу, 23.356 кгр. фарби на брови, 18.250 кгр. помади до губ, 10.865 кгр. глицерину і 5777 кгр. крему, то значить разом 176.684 кгр. косметиків. Як видно, не мало та краса коштує, а таки кажуть, що жінки і того холодного статистика вивели в поле, бо за мало нарахував... Другий знов математик обрахував, яку дорогу робить та пані на балю, що всі танці танцює. Одже, вона перебігає 30 кілометрів дороги, і то все на пальцях і в горсеті. Де-ж би такий дамі схотіло ся іти чотири милі дороги, коли би єї хто просив перейти цілу дорогу у вигіднійшій одежі і цілою ногою? Не пристала би, а в танці, то не дбає.

З темноти і забобонности допустився сими днями один селянин ко Флоренції в Італії страшного злочину. В місцевості Понтеа Ема, несповна чотири кілометри від Флоренції живе один селянин, котрого донька від довшого вже часу не здужала на сильну гістерію (рід первової слабости). Молода дівчина кричала нераз нілними ночами і мала всілякі привиди. Батько ходив з нею до лікарів, але коли ті не могли небувай нічого порадити, а люди таки чим раз більше стали говорити, що в дівчину чорт вліз, то батько таки тому повірив и постановив шукати помочи в якоїсь ворожки. Хтось порадив ему, що в Флоренції, при улиці Пітті, живе якась славна ворожка і чарівниця і що лиш ще она одна може его донці порадити. Приходить той селянин до ворожки та питає таки від разу: „Чи то ви тота чарівниця, що уміє чортів виганяти?“ — Хитра баба зміркувала зараз з ким має діло й каже, що она тота сама, але за то треба їй заплатити 5 лір (ліра 50 кр.), але оно тут нічого не помагає, бо то треба виганяти таки самого найстаршого чорта, бєльзєбуба, а за то треба заплатити 25 лір. Селянин вичислив їй зараз всі гроші а ворожка взяла ся ворожити. Запалала дві воскові свічечки і поставила на стіл а сама почала ходити на колінах по всіх комнатах и перейшла ся так піснайцять разів, а при тім викрикувала всілякими можливими голосами. Наконєць скінчила свої чари і сказала, що то вже помогло. Батько і донька аж не знали, що собі робити з радости. „Ідіть же — каже тепер ворожка „обєс до дому и напаліть добре в печі. Перша особа, що до вас прийде, то буде тота котра на дівину таке наслала. Тоту особу треба зробити нещадливою, а слабість щезне. Одже скоро тота особа стане лиш на дверях — каже ворожка до самого селянина — то ти злови єї зараз і в очах твоєї доньки ухай єї в піч. Розуміє ся, що селянин послухав ради ворожки и вернувши домів затупив добре в печі, як то наказала ему ворожка. Сидить він так з донькою від вечера вже й пілу ніч, в печі горить а то ніхто не приходить. Вже почало було свитати, коли хтось зачукав до двирей. Селянин питає: „Хто там?“ — а з надвору відзиваєсь голос: „Дайте хоч кусничок хліба, бо згину з голоду“. Селянин отвиряє двері, дивить ся, а то стоїть якась бідна стара жебрачка і аж дрожить від голоду й холоду. Він вхопив єї зараз и всіма силами пхав в розпалену піч. Нещасна старуха боронить ся, як може і кричить, що сил в неї. Як раз надїхали на то люди, що везли молоко до міста. Виважили двері і впали до хати, але застали вже нещасливу в печі; вона вже горіла, але ще була жива. Люде ті вратували нещасливу жетрву забобонности й темноти а селянина і его доньку віддали в руки справедливости.

† о. Лев Готеровский, архидіакон і декан митрополічної капітули, помер 9. с. м. в Львові, переживши 79 років. Політична его діяльність

незамітна, но дуже щедро спомагав він і політичні товариства а особливо добродійні. Покійник часто також спомагав і „Руский Народний Дім“ в Чернівцях.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Д. Мих. Драг. в Софії. В последній переписці зайшла немила помилка. В кінцевім уступі має бути: „Безпосередні вибори не є винайденєм радикалів, а коли лаяти то саме радикали до того найнершії“.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 17. лют. марта 1893-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	8.10— 8.25 зл.
жита	5.95— 6.05 „
ячменю	5.— — 5.— „
вівса	5.— — 5.10 „
ріпаку	— — — — „
конюшини	67.— — 69.— „
кукурудзи	4.50— 4.60 „
гороху	5.25— 6.— „
оковити	11.25—11.50 „

Вже вийшла

осібним відбитком з „Буковини“ дуже цікава і для руского народу важна книжочка

В ЧІМ НАША СИЛА.

Ціна 10 кр., а з пересилкою поштовою 12 кр. Хто купує 10 таких книжочок разом, той дістане дві даром.

Замовляти просимо в адміністрації „Буковини“.

„ДНІСТЕР“

товариство взаїмних обезпечень
у Львові,

засноване на підставі концесії ц. к. міністерства справ внутрішніх з дня 9. грудня 1891. р. ч. 22751, розпочало свою діяльність дня 15. н. ст. вересня 1892 р.

„Дністер“, опертий на засаді взаїмности своїх членів, обезпечає всяке майно движиме і недвижиме против шкідливого впливу під найприступнішими умовами і почислює можливо найнижші премії.

Всякі шкоди ліквідують ся сейчас по пожарі.

Фонд основний „Дністра“ виносить наразі 50.000 зл.

Як фонд основний так і контракти заключені з першими товариствами контрасекраційними подають „Дністрови“ можливість обезпечувати як найбільші суми.

В силу договору заключеного з товариством взаїмних обезпечень в Кракові — „Дністер“ приймає обезпечення на жите у всіх можливих комбінаціях.

Друки як і всякі поясненя подають агенти, установлені у всіх містах і більших селах, як і

Дирекція „Дністра“

у Львові, улица Театральна ч. 8.

Личности, котрі хотять прийняти агенцію в таких місцевостях, де нема ще агентів, зволють свої подання вносити до дирекції.

ПЕРЕДПЛАТА

ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ

виносить:

на цілий рік 5 зр. — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниччя 8 рублів або
12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр.
в бюрі газет Л. Горовіца в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрация
„Буковина“ находитъ ся в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2), куда всі дописи адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене щодня
від 6.—8. год. вечером.

Оповіщення і прилоги
обчислюють ся по найде-
шевших цінах

Ч. 12.

Чернівці, дня 19-го (лат. 31-го) марта 1893.

Рочник ІХ.

„Православная Буковина“.

Під таким заголовком появило ся в Відні з днем 1. (13). марта с. р. перше число нової газети писаної в московській мові а призначеної, як се виразно в заголовку сказано, для „православного буковинського народу“. Фірму видавця прийняв на себе Константин Іванович Козаркевич, бувший редактор Купчанкової „Русскої Правди“. Все те разом доказує наглядно, що „Православная Буковина“ має заступити придушену знаним карним процесом Купчанкову „Русску Правду“ і буде zarazом органом творців нової політичної ери на Буковині, органом румунізаторско-російської політичної спілки. Дивно лише те, чому газета для „православного буковинського народу“ не виходить на Буковині, але у Відні. Ми догадуємо ся причини сего незвичайного прояву, але не знаємо, чи застановила ся над тим питанням і тутешня „Czernowitzer Zeitung“. На кожний спосіб не мусіла „Czernowitzer Zeitung“ добре поняти велику вагу сего незвичайного з'явлення, коли в своїй дбалості о добро нашого краю і нашої держави поспішила перша повідомити загальнобуковинських мешканців, що небагом має появити ся така „славна“ і пожиточна нова газета.

І в самій річці. Нова газета „Православная Буковина“ становить дуже цінний і цікавий документ ХІХ-го століття, що завдасть теперішнім і колишнім історикам великий клопіт, вислідити в світі православний буковинський нарід, який власне що він виникла нова політична ера на

Буковині і котрого народу інтереси має тепер заступати „Православная Буковина“. Не менше цінна і цікава буде „Правосл. Буков.“ для всіх учених лінгвістів і свідомих справ народних політиків, о чім може переконає ся кождий, хто бодай побіжно пригляне ся змістови сеї газети.

Вступна програмова стаття без програми споминає о пок. о. Наумовичу і огранічає ся на его голословних фразах: „моли ся, учи ся, труди ся і трезви ся.“ Вже більше програми містить стаття фейлетину під заголовком: „Голосъ православного священника о русскихъ отношеніяхъ на Буковинѣ“. Знаний всім дуже добре автор сеї статті „славний“ лінгвіст з-над Дністра і перший політик нововинайденого „православного буковинського“ народу кличе з цілого горла: „Назадъ къ первичнымъ началамъ! Назадъ къ православному народу! Назадъ къ церковно-славянскому литературному языку!“ Так кличе сеї „славний“ філолог і політик до руского народу, до рускої інтелігенції на Буковині, хоч сам таки зараз каже, „что церковно-славянскій языкъ сегодня не живетъ больше въ свѣтской литературѣ и обыденной жизни“.

Одним замахом свого острого пера знівечив одже сим покликом наш плоскоумний учений з над Дністра всякий природний поступ, знівечив всі взірцеві духові праці таких перворядних світових гениїв як Гете, Шіллер, Шевченко, Міцкевич і др.; знищив всі розумні засади і науки таких славних учених як Лессінг, Лютер і других, що ревно старали ся розвинути літературу своїх народів на підставі живої народної мови.

І що-ж скажуть на сей поклик нашого вузкоглядного філолога з-над Дністра всі учені філологи і свідомі справи щиронародні політики? Що скаже на сей дивоглядний поклик учений світ Італії і Греції, так високо розвинутий, що занехав взірцеву латинську і старогрецьку мову, а натомисть почав розвивати літературу своїх народів на підставі живої народної італійської і новогрецької мови? — Скажуть хіба напевно, що наш „славний“ філолог і політик з над Дністра зійшов з ума, та не належить вже до здорових людей. Але на те відповість сей „славний“ філолог і політик: Що вільно Німцям, Італійцям і Грекам і цілому розумному світові, те не вільно Русинам; бо на се не дозволяє его власний православний езуїтизм, бо на се не дозволяють петербургський благотворительний комітет і батюшка „русскій царь всеи Россіи“.

І чому-ж не скажете панотчику ясно, яке Ваше бажане? Чому-ж і Ваш орган „Православная Буковина“ не скаже ясно, що вона тільки про людське око хоче служити буковинському православію, а властива її задача, служити російському царю і царю славян!

Ні буковинське православ'є, ні російське царство не спасуть наш нещасний нарід, не піддигнуть нашу справу, не зміцнять нашу народну силу, не розвинуть наше живе народне житє, на котре мусіли би зважати і котре мусіли би пошанувати другі народи. Як довго наші недоуки і люди злої волі будуть тим способом, як се тепер робить „Православная Буковина“ і її соратники з-над Дністра, баламутити наш темний нарід і нашу дуже ще незрілу інтелігенцію, як

Листи з України наддніпрянської.

ХІІ.

Третя з зазначених партій вийшла з партії українофільської і досі є ще не велика і розрізнена. Ми будемо звати сю групу, щоб відрізнити її від групи українофільської, свідомими українськими націоналами-народолюбцями через те, що люди з сеї групи порізнені, у неї нема якої виробленої до дрібниць програми, але її думки й заміри могли-б бути, кажучи коротко, сформуловані так (ми тут стільки-ж викладатимем ті погляди, скільки й сами балакати мєм з поводу їх):

Українські націонали-народолюбці вважають руско-українську націю за націю самостайну, що має всі права, які звичайно повинна мати нація, — се-б то: права порядкувати по своєму в своїй землі в справах просвітній, культурній, економічній, соціальної та політичній. Вважачи, що руско-українську націю збавлено тепер сих прав, вони мають на меті вернути їй їх.

Але вважаючи на те становище, в якому стоїть Україна, вважаючи на реальну вагу, яку мають дійсні факти, українські націонали-народолюбці задалегідь зрікають ся усяких заходів коло політичної самостайності української, певні, що при сегочасному нашому становищу такі заходи є ніщо инше, як дитячі іграшки, до

того ще й небезпечні, бо вони можуть тільки пошкодити нашій справі. Вважаючи Україну за частину з російської держави, українські націонали-народолюбці будуть за всім прихильні до Росії стільки, скільки Росія вдовольнятиме національним потребам українським. Вони могли-б єднати ся з поступовими групами з усяких національностей в Росії на те, щоб досягти однієї сегочасного важкого режиму на крайній, але робили-б се тільки яко українська партія. (В загальї можна сказати, що всякі національності в Росії мало проміж себе знають ся і борються кожна особно, часом і не знаючи, що є пач, що допоминають ся того-ж, чого й вони. Більш-менш знають ся проміж себе Українці та Ляхи, але, на превеликий жаль, більш гризуть ся, ніж братають ся; тим часом Литва, Финни (Суомалайн), Ести, Латвія, Вірмени, Грузини та інші — кожен бореть ся за свої національні права так саме, як і Українці. Чому-б нам усім не порозуміти ся, не завязати тіснійшої знайомости, що могла-б колись може довести й до спільної діяльності? Кожен з нас нарізно мало має сили, але всі вкупі ми легко можемо переважити московських з'єднувачів. Се що-до питання національного. Що-ж до однієї сегочасного режиму на крайній взагалі, то тут ми могли-б єднати ся й з поступовими Москалями, аби тільки ті Москалі покинули погану звичку, не признавати наших національних прав. Українські націонали-народолюбці можуть робити

вкупі з Москалями тільки яко Українці, а Москалів саме се й дошкулє. Одже вони помиляють ся і шкодять самі собі. Ставши толерантними, вони (ми кажемо про поступові групи) тим самим придбали-б собі поміч від усіх пригнічених національностей, а тепер її не мають. А яка вже користь буде російським лібералам, ба й радикалам, коли уряд обмоскалить яку народність і придбає тим більшої сили, то се вже Бог его знає. Російському сегочасному режимові доводить ся бороти ся не з самою течією ліберальною, але й з течією національною, — він бореть ся на два фронти. Скоро-ж він подумає національні поривання у немосковських народностей, зараз у него побільшає сили уже через одно те, що він силу, тепер розбиту на дві борні, зможе повернути всю цілком на одну борню — на борню проти ліберальної течії і таким побитом легше ему буде задавити її. Тим часом Москалі не хочуть сего зрозуміти, і навіть така ліберальна наче-б то часопись, як „Недѣля“, торік, здаєть ся, казала, що національні питання в Росії — се „недоконченнія завоювання“ і що треба їх довести до краю — сим вона страшенно звеселила „Московскія Вѣдомости“. Одже Українцям нема чого брати прикладу з московських з'єднувачів: ми повинні сприйняти усякому ліберальному рухові в Росії, але єднати ся до роботи, можна нам не инакше як Українцям, а не „общерусами“, бо инакше Москалі за нами сїдають на ший.)

довго такі люди будуть представляти нашому темному народові, що тільки союз з румунізаторами і з румунізаторською православною консисторією, котрі очевидно всіма силами стараються цілком знищити або як найдовше спинити розвій живого руского народного життя, може спасти руский нарід на Буковині; як довго наші домородні недоуки будуть в своїй злобі в користь царо-славів горлати про велику вагу православія і „церковно-славянського літературного язика“, як довго сї нещасні наші зловісні недоуки будуть баламутити наш нарід, що тільки російське царо-слав'є, що лише Московщина і „обрусїніє“ руского народу, котре на Україні заперло мов на колоду уста 20 мільонам руских людей та прогнало нашу живу народну мову із церкви, школи, з урядів і публичного життя, може спасти наш нарід, — так довго не розвине ся жива народна сила, не піднесе ся наше значіння у других народів, а противно позістане наш нарід і далі рабом, невольником Москалів, Поляків, Волохів і Мадирів. Дятого звертаємо ся до тих наших недолюдків і промовляємо з слезами в очах до їх сумління, коли ще бодай мала іскра народної любови тліє в їх серці, щоби не вели наш нарід в неминучу пропасть, клячемо до них словами нашого генія: Скаменїть ся! Будьте люди! Бо коли се не стане ся, то певно їх власні внуки і правнуки, прозрівши правду, засудять їх негідне діло народної зради та будуть про-клинати їх кости в гробі.

ДОПИСЬ.

З Черновець.

Споминки з моїх гімназійних часів. Не хтів я про се писати, а не хтів тому, щоби не посуджено мене що я не вдячний моїм учителям і т. д. Але в такі часи як тепер, коли загрожене становище ширих патріотів, тепер де наші „Буковинці“ підносять зухвало голову, мовби хтіли сказати: „Ось гляньте, хто тепер верховодить; „наше общество“ процвітає, люди до него гурнуть ся, бо знають що всі поговір-ки про нас, то брехня“; тепер, коли краєве правителство уділило членам „общества руских студентів „Буковина“ (по московски читай Бу-кавіна) стіпендії рускі — тепер я чуюсь з обо-

визанням показати дорогу, якою те „общество“ йде, виявити, на скільки правдиві побрехеньки „товарищів з Букавіни“ що люди з переконання вступають до них, та що і вони рускі патріоти.

До черновецької гімназії вступив я 1884-го року. Яко Русин, учив ся я також рускої мови — а вчителем рускої мови був тоді п. Білінкевич. Хто его знає, тому не потрібно казати, як він нас вчив; але таки хоть трохи скажу, аби й ті его пізнали, котрі у него не вчились. Прийде бу-вало до кляси, сяде, скривить ся, та каже читати

Але не читали ми саме що найкращих творів з літератури рускої, не читали ми повістий Федьковича, Стороженка, Марка Вовчка і т. д., бо о те постарав ся вже професор, щоби така читанка була в наших руках, де про руско-українських писателів і згадки не було. А читали ми от щоби читати, щоби годину про-пхати, то про торговлю на Угорщині, то про інші такі річі лише колись не колись прочитали ми й якийсь стих Шевченка без всякої за-мітки... Оттака то була наша наука. А в бібліо-теці для учеників не було також ані одної рускої книжочки, щоби варта було взяти в руки.

І де-ж мали хлопці вчитись рускої літера-тури? Професор мало жадав, бо й мало вчив — а хлопці і того „мало“ не вчились! Розумієсь, що під такими обставинами ніяк не було навчи-тись рускої літератури — сказати правду, я був вже в шестій класі а про Шевченка ані чув! Темнота була така, що страх ще й тепер мені, коли згадаю.

Тимчасом я мав домашних учителів, а бу-ли вони майже виключно „кацапи“. Яко цікавий хлопець, питав ся їх, що то таке „кацапи“, а що „Українці“, а вони мені на те звісну байку: „Українці то зпольщені Русини; вони переку-чують слова на польський лад, они хотять поль-ські (лятинські) букви завести в руске письмен-ство, а тим часом вироваджують фонетику. А „кацапи“ то справдішні Русини, они держать ся свого питомого „русского язика“, употребляют старі своєї правописи і т. д.“ Не осталося оно на словах! Принїс мені мій учитель В і книжочки до читання, котрі були власністю об-щества „Буковина“. Одна була писана „язичієм“ а друга така по московски; і зачав він мені толковати, що „малоруска“ а „великоруска“ мова, то все одно, що Русини і Москалі ста-новлять один народ. Він справді красно гово-рив і я йняв ему віри! Як ему не йняти віри, коли професор нічого не говорить про літера-туру руску, не обясняє що руске, а що московське? Та не лише те, він наших „кацапів“ просто проте-гував! Був у нас товариш Г., тепер член „обще-ства „Буковина“ Той вже давно бував між стар-

шими священниками і наслукався досить про „адін народ“. Він писав дятого своїм завдачі таки цілком по „твердому“, а професор Білін-кевич не то що нічого ему не казав — та де-ж ему щось казати, коли він сам кацап — але очевидно ще так робив, щоби всі другі ученики писали так як Г. Я сходивсь часто з Г. — Тай оттак став я собі „кацапом“. От маєте готове переконання!!

Я тішивсь, если мені старші „кацапи“ го-ворили, що Українцям тоб то нашим щиро на-родним патріотам щось не вдалось, а радів, ко-ли они розповідали, що з ними держать і проф. Шанковский і катехит о. Огоновский і проф. Білінкевич. Я пристав тілом і душею до них, бо був „переконаний“.

Я вже був моїми постапами в „рускім“ патріотизмі доволенний, але членам товариства „Буковина“ було се за мало. Одного бурного вечера в грудні 1887 року завів мене В. в „об-щество“. Я познакомивсь з товаришами, радів, що їх так много, читав „Червоною Русь“ ба за-зянув і в „Московскія Вѣдомости“ і тішив ся всім тим так, що здавало ся мені, мовби я в не-бі, в раю! В. давав мені „Страхонуда“ до дому, щоби моє „убіжденіє“ скріпилось. Я став говорити і писати „язичієм“ т. зв. каліченою ні то ру-ською, ні то московською, ні то церковною мовою а професор Білінкевич якось до мене став при-хильніший. Так ми жили красно і тихо аж до року 1889.

Настав новий шкільний рік 1889/90 — а ми „кацапи“ затревожились! Наш улюблений професор Білінкевич дістав иншу посаду, а на его місце прийшов п. Шпойнарівский. Ми „ка-цапи“ дістали вже наперед інформації від стар-ших „Букавенцев“ що п. Шпойнарівский наро-довець, Русин-Українець, та як ми з ним мали обходитись. Наше гасло було: „Не подаватись впливови Українців“. О! ми не боялись его, ми знали, що ми маємо „убіжденіє“, ми постано-вили собі, стояти твердо мов скала! Але що станеться з молодшими, то-б то з учениками низ-ших клас? Они ще не були введені в найбіль-ші наші тайни, они не знали, як опертись вили-вови, котрий міг вийти від нового професора. А тут зараз таки з початком запровадив сей професор читанки Барвіньського, що для нас „кацапів“ було просто нещастем. Що-ж тут ро-бити? — Ми стали сходитись частійше до одно-го або до другого з „одномышленников“, на тих сходинах оповідали ми собі про події під-час рускої години, обговорювали способи, як за-стосувати ся нам до нового вітру, що повіяв в черновецькій гімназії. Ми постановили агітувати против професора Українця. Ми ходили між хлопцями низших клас, та навчали їх про літе-ратурну мову руську, а не руску, яку тепер

Так саме українські націонали-народолюбці зрікають ся всяких заходів коло радикальної од-міни сегочасного соціального ладу на Україні, бо мають на увазі сегочасню, а не ту, що ще колись буде, працю, та думають, що а) ніхто ще не сказав в сирах соціальних певного і останнього слова такого, що на его, яко на не-похитну правду, можна було-б цілком зіперти ся, одмінюючи соціальний лад сегочасний, та б) ні-які одміни не зможуть поособити, коли люди, що задля них вчинено ті одміни, не досить куль-турні й освічені, щоби увести їх у життя і на-лежно з них користувати ся. Тим можемо ми тепер тільки дбати про те, щоби, розвиваючи серед наших людей культуру й освіту, робити їх здатними до кращого громадського ладу — того, що колись має бути, не передрішаючи за-далегідь, який то буде лад, бо пам'ятати мусимо, скільки то теорій, принципіально надзвичайно-гарних, розбило ся об невблагану дійсність, по-казавши тільки одно, що так не треба ро-бити. Чи колективизм, чи індивідуалізм царю-вати-ме колись у межилюдських економічних відносинах — того з певністю ніхто не може сказати, — тим мусимо покинути всякі залітання в хмари та працювати на тім полі, яке є, не рішаючи наперед за людськість, чого вона колись схоче — тоді, як зійде на вищий культурний східень.

Таким побитом, зістаючись партією, що має практичного ціля, а не теоретичних поря-

ванів, українські націонали-народолюбці вважа-ють, що тепер можна працювати для України тільки в двох напрямках: в просвітно-культур-нім та в економічнім.

Уже з самої любови до рідного краю та до рідного народу мусять українські націона-ли-народолюбці з усеї сили дбати про те, щоби під-няти наш робучий простолуд сільський та міський, з его економічного занепаду і поставити его в таке економічне становище, щоби він міг вживати свій час не на саму щоденну важку працю за шматок хліба, а й освічуватись, виробляючи в собі національне самознання. Але опріч сего почування є ще й фактичні причини, що зза їх українські націонали-народолюбці не тільки ба-жають, а й мусять працювати на користь на-родного добробуту, коли хочуть, щоби їх діяль-ність мала бажані послідки. Українська народ-ність не має своєї державності і єї національні заходи стрівають навіть ворожість від держав-ного режиму. Таким побитом Українцям доводиться покладати ся єдино на свою власну силу і більше ні на чий. (Во хоч би навіть ми й при-дбали друзів проміж иншими скривдженими на-родностями у Росії, то все ж приятелювання те тільки тоді може дати нам реальні послідки, коли ми самі будемо дужі). Самої інтелігентної сили буде мало, щоби побороти незабаром силу централізаційну, — тим мусимо ми зробити так, щоби за нас стояв і нарід, се б то: зробити з інстинктових Українців — Українців самосвідомі-

мих. Самосвідомість же національна, бажана стояти й боротись за свою національність — се такі річі, що можуть вони тільки тоді мати місце, коли або важливіші економічні народні потреби забезпечено (се-б то: нарід досяг уже певного добробуту), або коли національні права нерозірвано звязані будуть з народним добро-бутом так, що нарід, досягаючи перших, досягає й другого. Через віщо се так — легко зрозу-міти. Треба відомої, більш-менш доброї освіти, щоби дійти до національної самосвідомості. До-бра-ж освіта можлива серед народу не тільки тоді, коли є добрі способи освіти але також і тоді, коли нарід стільки заможний, що може з усеї сили користувати ся з тих способів. Опріч того на національну боротьбу треба часу, а сего вільного часу нема де взяти тій людині, що з досвітку й до смерку працює за шматок хліба. Такій людині ніколи не тільки робити що в на-прямку національному, але навіть і думати про що инше, опріч своїх щоденних турбот, вона мало може. Така людина буде байдужа до всяких національних справ, до всякого патріотизму, опріч того патріотизму, що велить обороняти свою хату, одіж, їжу, як їх видимо, хто одні-має. Може се і дуже дошкульний нашим націо-нальним гордошам факт, але се факт і мусимо з ними рахувати ся.

П. Вартовий.

(Дальше буде).

ТОНОМ ЗВУН

ніби то заводив новий професор, ми говорили їм, щоб не писали завдач так, як п. Шпойнарівський жадає, то-б то правописею етимологічно-фонетичною, а аби писали таки по „твердому“. І дійсно мали ми в низших класах „своїх“, котрі на кождім кроці насмішувались, сли хтось з їх товаришів заговорив про українських писателів, от пр. Л. і его тов. Л..., котрі ще й тепер гімназіястами і т. д. Найздібнійший в тій справі був неперечно наш товариш Т. Він був так ревний патріот-кацап, що ми его мусіли часом здержувати від горячкового поступованя. Були і інші агітатори, п. пр. старший Т., М., Ж., — котрі тепер всі богословами. Признаюся й я, що й я агітував, та що разом з Г., теперішнім членом „Буковини“, провадили ми цілий той рух в гімназії. Коли одного разу проф. Шпойнарівський подав нову читанку Барвіньського, щоби Г. з неї читав, тоді відповів він, що сего читати не вміє і не хоче. Так дуже були ми ревними кацапами, що не пуралнсь і карі!

Агітували ми чим раз більше і сходилися частіше і при тім заснували „Рускій хорь“. Ми співали два рази в тиждень і співали не зле! Але ось що показалося: деякі, а іменно Ж. і Т. молодший, навіть в співі чисто українських пісень не виговорювали явір але „яворь“ і т. д. Була то ріжниця, котра на разі нічого не значила, але все-ж таки кидала ся в очі. Щоби укріпити ся в „убіжденію“, заходили ми часто до „общества“, особливо я, Т. і Г. — ми чулись там мов в дома! От бачите, як дуже не переберають „Букавінці“ в средствах агітації та й о скільки мож їм вірити; они на дверях пробіли карточку з написом, що лише членам вступ вільний, а прецінь не лише дозволяли нам приходити, але таки затягали нас до свого общества. Я приходив чим наз частіше та натрапляв там не раз професора Шанковського, але він мене не наганяв до дому та не оскаржив в дирекції, хоч директор виразно наказав був в школі, заглядати до того „общества“. Інакше не могло й бути. Він „кацап“ — я також „кацап“ ну тай згода!

Минав рік шкільний — а я чим раз частіше заходив до общества; я був вже цілком „своїм“ і тому не дивно, що в феріях мав я ключ до „общества“, писав в імені общества рекламції, дістав також і гроші на оплату газет заграничних, одним словом господарював так мов дійсний господар.

Наступив новий шкільний рік 1890/91. Ми „кацапи“ знову загомоніли по своєму, знов громадились, знов обговорювали наше положення, та постановили ще ліпше зорганізуватись. Ми ходили о пораду до старших кацапів, то-б то членів „Букавінці“ а вони звісно, лише ганьбили на Українців, давали пораду, як маємо поступити против професора? та як маємо агітувати та „убіждене“ ширити! Ми на пр. мали писати скільки хто знав, по московски або изичієм, ба навіть всіляко, лише аби не по руски, не по українски! Ми мали також насмішуватись, сли наш учитель говорив про українських писателів і т. п.

Їх слова не впали на тернисту дорогу, а просто в наші серця: ми основали для укріплення нашого „убіжденія“, русское общество „Славянини“!

Все те сталося от як: Одного разу наш дірігенс В. розсердився, що ми не являємось точно на проби співу (они відбувались що середі і суботи). Нам его лайка не сподобалась і ми підозрівали его, що він держить з нашими старими (ми уважали тодішніх „Букавінців“ вже не досить сильними в „убіжденій об єдності великаго рускаго народа“), або що нам дірігенс сам не досить певний чоловік! Одже основано „Славянина“. До того товариства не прийнято ні того „Букавінця“, що з нами гімназіястами найбільше сходивсь, ні нашого дірігенса В. Так було рішено на засіданні з дня 8. грудня 1890 року. А щоби бути певними своїх людей, то мали ми також „устав“ т. є. статут. Барність була між нами дуже добра. Того вимагали й параграфі нашого уставу. § 3. був дословно такий: „Каждий член сего общества должен без условия рѣшенію общаго собранія по-

виновать ся“. Таким способом, були ми певні, що кождий з членів сповнить свої обовязки. І дійсно. Ми сходились кождої середі і суботи, співали, держали промови в дусі „объединенія“ і читали книжки. Ну, які-ж, як не московські? — А треба знати, що ті книжочки ми позичали з общества „Букавіна“. Не думайте, що ми читали ті книжочки виговором московським, ні ми читали таки виговором нашим, руским, і хоть багато не розуміли, хоть що хвиля мусіли ми брати до рук словар російский все таки мали ми „убіжденіє“, що руска а російська мова то одно і то саме.

І так ми читали та читали, а мало що знали, та потішали ся тим, що то початок, то ми ще не привикли! Ми утішали себе, що будем чисто по московски говорити, а поки що, то ми невдоволяли ся читати „дім“ але „домъ“, не „кінь“ але „конь“ — т. д.

А старші кацапи „Букавінці“ тіпились що з нас будуть раз кренкі члени, що ми „настоїчія“ та запрошували нас приходити до товариства що дня.

От сиджу я якось вечером в „обществі“, коли надходить проф. Шанковський. Я чемно уклонивсь та на его питанє, що я так пізно в товаристві роблю, відповів що хочу позичити книжку, з бібліотеки „Буковина“, щоби щось „доброе“ читати, бо в школі кажуть намякихсь Котляревських, та Шашкевичів читати! А він на те: „Ну, треба робити, що кажуть, бо можуть карати; але прийде війна, а правительство нам віддасть нашу правонись — все буде по нашому!“ (Дальше буде).

Перегляд політичний.

На засіданні ради державної в поне-ділок, дня 20 марта відбули ся вибори президії з причини уступлення д-ра Смольки. Президентом палати вибрано ґр. Хлюмецького, члена сполученої лівниці, 224 голосами на 249 голосуючих. На місце Хлюмецького вибрано першим заступником президента д-ра Катрайна, члена клубу Гогенварта, а другим заступником Поляка д-ра Мадейського. Відтак приступлено до дальших нарад над „законом фінансовим“ і прийнято сей закон. — В віторок, дня 21. марта прийшло під нараду нагліче внесенє посла Перперсторфера про автентичну інтерпретацію § 2. закона о зборах. Внесенє більшости комісії звучало: „Під запрошеними гістьми після закону о зборах з 18. надоліста 1867 р. не розуміє ся лише осіб, котрих знає запрошуючий лично“; а внесенє меншости пред-кладало: „Збори, на котрі мають приступ особи на підставі письмених або друкованих запросин, заосмотрених підписом, не суть обовязані до попереднього зголошення ся у власти.“ По короткій нараді, в котрій забирали голос послі: Лінба-хер, Чайковский, Перперсторфер, Гаук, Крамар і Кайзер, а также і за-ступник правительства Пліппарт прийнято внесенє комісії меншости. Відтак приступлено до нарад над предложенєм що-до будови „ль-о-кальних желізниць на Поділю“. Против сих желізниць виступив дуже завзято ческий посол Вахаті, а за сям предложенєм говорили на засіданні з середі, дня 22. марта послі: Русс, Блажек, котрі промовляли і імени клубу Молодо-Чехів, дальше посол Струшкє-вич, Барвіньський і Щенановський. На сїм самім засіданні внесло правительство про-ект „нового постанованія цивільно-го“ і рішено на внесенє Пленера перелати сей проект правничій комісії. Рівно-ж вели ся на сїм засіданні наради над предложенєм закона против „фальшованя средств“ і відбули ся вибори до делегацій. З Буковини вибрані: пос. Лукул, а заступником пос. Ваґнер, з руских послів в Галичині: пос. Мандичевський. — На засіданні в четвер, дня 23. марта, при-няла насамперед палата иравительственный про-ект закона в справі увільненія від податку до-мово-чиншового домів, котрі мають бути побу-довані в асанаційних цілях в Відні і Львові, дальше радженю над иравительственным проектом

в справі основанія медичного факуль-тету в Львові, і рішено на внесенє посла Кайцля, щоби доповненє університету насту-пило в дорозі закона а не розпорядженія; відтак прийнято закон о реформі правничих наук, дальше зміну проекту закона дотично відписів з ґрун-тових книг, а вкінці вела ся нарада над „до-говором з Швайцарією“ в справі реґу-ляції ріки Рену. Сей договір прийнято. На по-сліднім засіданні з дня 24. марта відповідав мі-ністер Бакеґем на деякі інтерпеляції, а від-так вела ся нарада над законом против фаль-шованія средств поживи, почім сей закон при-нято. — Вкінці полагоджено численні петиції, а президент ґр. Хлюмецький попрацавши всіх послів, замкнув засіданє і раду державну від-рочено.

Сойм буковинський скликаний на 20. цвѣтня на нову сесію. Наради потревають около 4 неділі.

Палата панів приймила бюджет і закон фінансовий, ухвалила торговельний договір і ве-теринарську конвенцію з Сербією, торговельний договір з королівством Корея, зміну договору торговельного з Швецією і Норвегією і конвен-цію о охоронних марках з Румунією, а вкінці закон о будові подільських залізниць.

Минувшого тижня відбуло ся в Пешті величавє сьвяткованє річницї ре-волюції з 1848 року. Промовляли при сій нагоді кількох послів з сторонництва независимих а двоє робітників промовляло за загальним го-лосованєм. Бесідники домагали ся слідуєчих прав: найповнішої незалежности державної і самодільности Угорщини з самодільною угорською армією, самодільним районом митовим і само-дільним банком; справедливого розділу безо-середнього оподаткованія, зниженія посередних по-датків, знесенія увільненія довгів державних від податків, повної свободи совісти і віроісповіданія, повної свободи праси і знесенія кавцій дневни-карських, дозволу уличної колюртажи, загального і безпосереднього права голосованія, управильненія права товариств і зібрань уставою, еманципації робітників, безплатного народного шкільництва, реформи палати панів на підставі виборів, цілко-витої автономії громади і комітату, реформи по-ступованія карного і заведенія судів присяжних (які сегодня фунґують тільки в процесях пра-сових і політичних), умовного засуджуванія про-винивших ся по раз перший, означенія maximum коштів судових, а вкінці узнанія дня 15. марта за сьвято народне.

Цісар німецький прибуде на обхід срібного весіля короля італійского до Риму дня 20. цвѣтня враз із жінкою і забавить в Італії до 1. мая. В честь цісарської пари від-будуть ся величаві торжества. — Цісара Франц Йосифа буде заступати при сих торжествах архи-князь Райнер.

З Підволочиск пішуть, що в балцкім по-віті, подільської губернії панує нормальний го-лод. Генерал Іпатієв установив в Балті особну комісію голодову під проводом подільского ґу-бернатора генерала Нарішкіна; до тої комісії додав свого прибочного секретаря Мердера, що-би мати докладні інформації о працях комісії. Правдоподібно панує голод також в гайсиньскім, ямольскім і каменецкім повіті, але в балцкім ситуація через то гірша, що там загніздив ся страшний тифус. Голодова комісія спровадила з Одеси ваґонами кукурудзу і роздає єї поміж селян безплатно. Рівно-ж має бути голод в кіль-кох повітах ґубернії київської і херсонської. Ча-совисям російським заборонено о тім писати.

Сербський король Александер пе-ребуде сегорічні літні ферії у своєї мате-ри в Ялті або в Сіная. Придворний мачшало-к королевої-матери полковник Симонович відїхав до Царгорода, де має дождати Наталії і то-варишати їй до Ялти.

Дрібні вісти.

Дирекция товариства взаїмних обезпечань „Дністер“ у Львові подає до відомости всіх інте-ресованих, що листи уділові фонду основаного

тогож товариства уже виготовлені і можна їх кожної хвили відібрати разом з приналежними купонами в канцелярії дирекції (ул. Театральна ч. 8) за зворотом відповідних квітів тимчасових. Хто з поза Львова бажає одержати свій лист уділовий через пошту, зволить надіслати квіт тимчасовий і марку листову на 20 кр. з докладним означенням свого теперішнього мешкання в цілі висилки дотичних листів.

Порід на Буковині в році 1891. Число уродившихся в році 1891 на Буковині виносить 30.407. У всіх повітах краю з винятком черновецького уродилося в році 1891 більше дітей як в році 1890. Зі всіх в 1891. році уродившихся дітей було 26.663 т. е 89-1 процент правого ложа, а 3744 т. е 10-6 процент неправого. 29.767 дітей уродилося в тім році живих т. е 97-6 процент, а 640 неживих т. е 2-1 процент. Що до пола то було 15.707 хлопців а 14.700 дівчат. Після сих даних випадів в наведенім році на 1000 мешканців 47-3 породів, а то 44-6 живих а 2-7 неживих. Велике число дітей неправого ложа має свою причину в тім, що діти жидів, котрі суть лиш після старого жидівського звичаю вінчані, уважаються як неправого ложа. Дітей неправого ложа прийшло більше неживих як правого ложа. Хлопців прийшло більше неживих на світ як дівчат. Найбільше дітей в згаданім році родилося в місяці липня, найменше в лютім. Релятивно родилося найбільше дітей в кімлянському, черновецькому і сучавському повіті. Найбільше породів неправого ложа трафилось в Чернівцях, а потім в сторожинецькому і кімполоніському повіті.

Новий уніформ для вояків, котрого жадна куля не пробіє, мав винайти один німецький кравець Дове. О тім нечуваним винаході доносять всі німецькі часописи після звістки з Мангайму. Fremdenblatt пише так: „Кілька днів відбуваються в Мангаймі проби з новим уніформом, котрого куля не може пробити. Минувшого тижня стріляла ціла одна компанія з різних віддалень до манекіна, прибраного в той уніформ і тут показалося, що справді не пропускає куль“. Одно берлінське товариство хоче від того кравця закупити тайну того винаходу, котрий, коли покаже ся практичним і правдивим, готов звести всяку війну на дурницю.

Вовки появили ся громадно в Жадіві і наробили багато шкоди в худобі.

Самоубийства селян. Послідніми днями в Кадобинській позбавила себе життя 40-літня жінка Марія Андрусак, а під Новоселицею застрелив ся робітник з Жучки Кость Влага. Так само і Козьма Кефа з Серги з задрости пішов на другий світ. Він оженив ся тому пів року з одною красавицею свого села. Як раз через те, що вона була гарна, Кефа попав в задрість, став підозрівати жінку в грізисті, що як побачить її коли з парібками, то себе позбавить життя. Дня 16. с. м. вернув він до дому і справді застав кілька мокодиїв у своїй хаті. Одже виліз на під і там на ремени повісив ся. Невно й жінка була винна тому.

Крадіж на залізниці. Кондукторови залізничному, що віз з Чернівців пошту і касу залізничну до Львова, украв був хтось з вагона залізничну касу, в котрій було 6000 зл. Касу ту знайдено опісля коло моста над Прутом зі слідами, що її розбивано. Гроші не пропали. В Станіславові арештовано купця Травба, співника в крадіжках пошток на залізниці межі Сучавою а Станіславовом.

Страшне убийство. Дня 9. руского марта с. р., став ся Раранчу от сей випадок: Селянина Івана Стенцера найдено закопаного в землі в огороді, котрого его жінка зарубала сокирою еще в осени тижень перед Михайлом. Она говорила помежи людьми, що він пішов в Бесарабію. -- Правда, що Іван Стенцер пив страшно і продавав її поле, але нікому нічого не казав, а тільки все співав, як був яний; але дивують ся із его жінки, котра ніколи нічого не пила, а таке некресне діло зробила. Одного разу, вже є тому кілька років, як раз прийшов Стенцер яний до дому, то жінка его попарила окропом, а тепер, як прийшов знов яний, так

зарубала на смерть і законала, а хлопець 14-літній помагав мамі отця закопати. Сего хлопця все мати страшила, що як кому що скаже, то і ему то саме буде; но тепер все вийшло наверх, та маму поправили враз з сином до карного суду в Садагурі.

Розбійничий напад. З брідських сторін пишуть: Дня 8. с. м. о 7. годині вечером вертав Стефан Мазепа, господар з Ражнева, з ярмарку в Соколівці. На дорозі меже Лабачем а коршмою Красюк коло Чех напали его два жиди і вдарили ним об землю. Заткали ему рот і ніс піском так що він утратив пам'ять і забрали ему 21 зл. грішми, ремінь, ніж, міх і батіг. Підозріних о той напад жидів Арона Байса і Шулима Друка з Соколівки увязнено і відставлено до суду повітового в Олеську.

Огонь у вагоні. В поїзді товаровім, що їхав дня 12. с. м. межі станицями Родатичами а Городком пукла лампа в однім вагоні, з того взяв ся огонь і спалив цілий вагон. Шкоду обчислено на 1000 зл.

Вибух нафти. В копальні п. Станіслава Кльобаси в Потоці коло Коросна вибухла дня 16. с. м. дуже сильно ропна з закона, глибокого на 557 метрів. Ропна з газами височила яких 20 метрів понад землю. Вибух тривав від 7-ої години рано до пізної вночі і ще довше тривав відтак, але не з такою вже силою. Загалом викинуло першого дня около 500 бочок ропи вартості 3000 зл. Єсть то незвичайний випадок, дуже важний для копальні в Потоці. Звісно, що в літі минувшого року та копальня була найбільша в Галичині і мала найбільше ропи; але під осінь було її що раз менше, а в зимі зовсім не стало її, так що вже думали копальню замкнути. Тепер на ново почне ся робота в Потоці, а п. Кльобаса копає вже новий шиб. В копальні бр. Грабовського леда день покаже ся ропна, а може вже и показала ся. З тої причини приїхало до Потока багато нафтарів.

Голод і пошесть в північній Африці. З Триполісу доносять, що в турецьких провінціях північної Африки, особливо-ж в вілаєті Барка а трохи менше також в Триполісі настала тепер страшна посуха. Від п'ять місяців не упала в Барчані капля дощу, поля і луки повисхали а худоба домашня і стада у тамошних людей майже вже зовсім вигинули. Може три місяці тому назад довела нужда тамошних людей до такої розпуки, що вони збунтовали ся, але Турки ворохобню усмирили. Нещасливі люди ослабли вже зовсім з голоду і чекають спокійно кінця свого життя. Від того, що в цілім краю лежить мнужество незаконної погібної худоби, витворились всюди дуже нездорові міязмати, з котрих взяла ся знов якась страшна пошесть, котра сотками забирає людей. В Бенгасі, столиці Барки, вигинула від тої пошесть половина людей. На ню помер також тамошний губернатор і кадї (судия). З 2900 Європейців, що проживають в Бенгасі, утекли ті, що мали ся трохи ліпше, або до Єгипту або на острів Мальту, а з тих, що лишили ся, майже всі вже вимерли. Бенгаскі кораблі постановили вислати депутацію до Константинополя і просити султана о поміч.

Ціна збіжжя.

В Чернівцях платили дня 31. лют. марта 1893-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	8.—	8.15 зл.
жита	5.85—	6.05 „
ячменю	5.—	— „
вівса	5.—	5.10 „
рінаку	4.09—	4.80 „
конюшини	67.—	69.— „
кукурудзи	4.40—	4.50 „
гороху	5.25—	6.— „
оковити	11.—	11.25 „

Курс монет

дня 31. лют. марта 1893-го р.

дукат	5.67	5.75 зл.
рубель папер.	1.27	1.28 „
наполеондор	9 61	9.66 „
100 марок	59.27	59.44 „

Літературне Товариство „РУСКА БЕСІДА“ в Чернівцях,

улиця Петровича ч. 2.

має на складі: Люстровану

„БІБЛІОТЕКУ ДЛЯ МОЛОДІЖИ, МІЩАН І СЕЛЯН“

(редаговану Омеляном Половичем)

з року 1886., 1887., 1888., 1889., 1890., 1891. і 1892.
по 1 зл. 20 кр. за рочник, а всі 7 разом за 7 зл.,
з пересилкою 7 зл. 30 кр.

Антоній Табакер і Гаїна

торговля коріння, вина і делікатесів
в Чернівцях, ринок.

поручає свій багатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолій і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрбно, по особливше знижених цінах. — Постійний склад різних товарів з хиньського срібла.

Одинковий склад і агентура для Буковини

ч. к. пр. фабрики господарских машин
Clayton-a i Schutleworth-a

Відень і Ліпкольні (Англія).

Львовомобілі, всякі плуги, молотильні, машини до сїби, кошеня і тереліня кукурудзи, млиники, млини, січкарні, сикавни, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Вже вийшла

осібним відбитком з „Буковини“ дуже цікава
і для руского народу важна книжочка

В ЧІМ НАША СИЛА.

Ціна 10 кр., а з пересилкою поштовою 12 кр.

Хто купує 10 таких книжочок разом, той дістане
дві даром.

Замовляти просимо в адміністрації „Буковини“.

Tinct. capsici compos.

(Pain Expeller).

приладжена в антиці Ріхтера, Прага, загальнозвісене втиране, лаголяче біл., можна дістати по ціні 1.20 зл., 70 кр. і 40 кр. за флашку майже в кожній антиці. При закупні треба дуже уважати і брати флашки лише з охоронною маркою „котвиця“ за правдиві. Центральна розсилка: Ріхтера антика під Зол. Львом, Прага.

Чума горілчана.

Сумна історія для перестороги і науки бідним і багатим, старим і молодим переповнів і тверезим руским читальникам присвятив Омелян Попович. Книжка ся має 80 сторін і коштує 20 кр., поштою 25 кр.

ПЕРЕДПЛАТА

ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
вносить:

на півний рік 5 зр — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниці 8 рублів або
12 франків.

Поодинокі числа по 12 кр.
в бюрі газет Л. Горювіча в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрация
„Буковини“ находится в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2), куда все дописи адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене щодня
від 6.—8. год. вечером.

Оповіщення і прилоги
обчислюють ся по найде-
шевших цінах

Ч. 18.

Чернівці, дня 26-го марта (лат. 7-го цвітня) 1893.

Рочник ІХ.

Румуни а Русини на Буковині.

Під таким заголовком пише тутешня „Gazeta Bucovinei“ вже в двох числах вступну статтю, котра дотикає і руску справу на Буковині.

Хотий і ся стаття не визначає ся вірним зрозумінням рускої справи, а виводить особливо що до рускої правописи очевидно на підставі хитрих інформацій від буковинських панрусів-обединителів вже всім добре знану баламутну етимологічну теорію та при тім критикує цілком мильно дотеперішнє політичне поведене наших послів д-ра Стоцького і Єрот. Пігуляка, то все-ж таки ріжнить ся наведена стаття від всіх других споминок „Gazet-y Bucovinei“ про Русинів спокійнішим і поважнішим тоном, що ми радо тут зазначаєм.

Ми годим ся цілком з висказанням на вступі сеї статті поглядом, що правдиві інтереси Русинів і Румунів на Буковині є майже однакі. Так руский як і волоский нарід переживає на Буковині, можна сказати, першу добу свого духового розвитку і мусить тому, як звичайно в такій добі буває, бороти ся з великими перешкодами, які нагромадили дотеперішні політичні і суспільні обставини.

Ми вже нераз наводили на сім місці, що Буковина повинна на підставі числа своїх мешканців мати руско-волоский характер та тому було би се найприроднійше, коли-б Русини і Румуни заключили на справедливих підставах щирий союз для розвою і охорони своїх

національних справ. Тільки такий союз міг би причинити ся до скорого успішного духового і культурного розвою обох сих народів, що становлять властиве населене сего краю; тільки такий союз міг би спільними силами здвигнути напевно в як найскорішій часі загальний добробит в сім під кожним зглядом так дуже занедбанім краю. Та на превеликий жаль до такого пожаданого союзу ще не прийшло і, здаєть ся, ще так скоро не прийде.

Але Русини і їх теперішні свідомі провідники сему не винуваті. В цілій історії руского народу нема доказу на те, щоб колись сей нарід бажав загарбати чуже добро або дусити другі народи. Протівно. Тільки тяжка оборона своїх людських прав виповняє цілу дотеперішню історію нашого народу. А вже-ж ніким чином не можна сего сказати, мов би то свідомі провідники руского народу на Буковині, „сполучені Русини“, як їх називає автор наведеної статті, старали ся при помочи німецьких лібералів завоювати Румунів. Не наводить і не в силі навести „Gazeta Bucovinei“ ні однієї фактичної докази що теперішнім свідомим провідникам руского народу на Буковині хоть би навіть коли пришло ся завоювати Румунів. Кождий сумлінний чоловік, що щиро бажає добра для свого народу, мусить мимоволі бажати такого самого добра і для других. Чужа кривда не гріє, каже руска пословица, та власне тільки сеї людської засади придержують ся точно наші народні заступники. Про завоювання других народів не мали і не мають наші народні провідники і гадки, а ціла їх теперішня праця зверне-

на лише на вибороте бодай наймізернійших людських прав для свого нещасного народу.

Во і чого-ж бажать теперішні наші народні провідники, сі „сполучені Русини“, як їх називає „Gazeta Bucovinei“? Не бажать вони на тепер нічого більше, як лише здвигнути на підставі народної просвіти свій нарід з духової неволі, піднести на свій народний дорозі свій нарід морально і матеріально. А щоби дійти до сеї мети, не жадають наші провідники нічо більше, як лиш те, щоби рускі діти розвивали ся в школах на підставі зрозумілої їм рідної рускої мови, щоб в руских парафіях були рускі священники, котрі би були в стані навчати руский нарід в его рідній мові, щоб на рускій землі розправлявано в судах і урядах з руским народом в зрозумілій ему рускій мові, щоби інтелігенция руского народу мала на своїй землі приступ до всяких урядів, щоб в раді державній, в краєвій соймі, в краєвій видлі і в краєвій раді шкільній і буковинській православної консисторії мав руский нарід своїх свідомих заступників і оборонців, наконець, щоб не мішали ся до чисто-національних справ руского народу чужі люди, що не мають до сего відповідного знання, та не піддержували ворожі зації тих виродних руских синів, що за марний гріш бажать в користь чужих або навіть ворогів винародовити свій власний нарід. Не мали і не мають наші народні провідники ані гадки, відбрати волоским дідичам їх маєтки, витискати румунських заступників з приналежних сему народови місць, рушити Румунів, витискати на румунську землю своїх людей. І де-ж тут можна ска-

Листи з України наддніпрянської.

ХІІ.

Тим, коли ми піднімаємо в гору наш робучий простолуд з его поганого економічного становища та з'узіємо справу національну зв'язати з справою національного добробуту, то виявимо сим не тільки правдивий діяльний патріотизм, а тако-ж і розумний далекосяжний політичний такт. Таким побитом виходить, що справа національна українська мусить нам бути справою українського робучого простолуду. З сего погляду ми повинні дбати усякими способами про народний добробут, сприяти й пособляти усяким добрим державним заходам в сему напрямку і самим досягати такого становища громадянського, щоб могли пособляти народові в сему ділі. Пособа ся і в межах від російського уряду дозволених може бути така велика і така користна, найелементарнійшою в сій справі ще так багато треба зробити, що нема ані рації, ані змоги ханати ся за щось більше і ширше, уводити в життя які нові (на погляд може й гарні, але у всякому разі не аксіомичні) економічно-соціальні теорії: перш треба досягти елементарних здобутків, а потім уже глядіти чого більшого й ширшого. У нас же, як казано, і сих елементарних здобутків ще нема. Що сему правда, зараз ми побачимо, скоро згадаємо, в якому становищу стоить наше хлібо-

робство, наше ремесство, наш промисл. Наш хлібороб і доси працює так, як працювали наші предки за князя Володиміра св'ятого, зовсім несвідомий нових способів господарських, способів не обхідних при сегочасній виробленій засмітеної землі. Хиба не було-б величезним добрим ділом, хиба не поліщило-б нашу хліборобську культуру і через те хиба не підняло-б народний добробут, коли заснувати сільсько-господарські школи, так, щоб вони вирили Україну? Хиба не пособило-б хліборобові добра організації продавати дешевого, путящого, господарського знаряддя та путящого насіння? Хиба не пособило-б народові, якби організувати по селах добрий і дешевий продаж потрібних ему продуктів — тих, що за них тепер сільські глнтаї, крамарі-бакалійники (і свої, і Жиди, і Москалі) дуплять з мужика великі гроші та ще й обдурють его? Хиба не було-б добродійством мужикові, як би заснувати по селах позичкові каси, щоб не продавав ся мужик у неволю, за яку позичку павці-глтаєві? А скільки є всяких інших потреб економічних, необхідних потреб, що їм цілком можна вдовольнити і при сегочасних російських порядках? Їх безліч, -- і тільки тоді, як вони вдовольнять ся, тільки тоді народне життя економічно покращає, а через те з'являть ся народові змога доминати ся й чогось кращого і в справі соціально-економічній, і в справі національній. Все се можуть і повинні робити ті громадські діячі, що стоять коло сего діла —

чи в земстві, чи на якому уряді, чи просто живучи на селі та маючи своєї землі клопот. А би тільки схотіли, а робота знайшлась би — правда, робота дрібна й не блискуюча на погляд, але незмірно користна й важлива в нашій справі.

Таким побитом, зв'язавши національну справу з справою народного добробуту, а українські націонали-народолюбці, коли тільки схочуть захопити в своїй діяльності і завширшки, і заглибши так, як треба, можуть нашу народну справу значоч посунути наперед і можна тільки бажати, щоб вони не покинули своїх широких поглядів на неї.

Що-ж до справ літературно-просвітних, то українські націонали-народолюбці стоять, звісно, за те, щоб вільна була думка й слово, щоб вільна була самостійність української літератури та щоб українській мові вернено було назад всієї права. Маючи на увазі сегочасні реальні обставини, вони силкують ся тепер здобути українсько-рускій мові місце в церковній проповіді, в школі (не відкидаючи, що мова державна те-ж мусить вчити ся в їй), в народному суді (в его присудах) у законах, що повинні бути перекладені по українському і дбають, щоб рідна мова найширше панувала серед української інтелігенції. Здобувати всего сего, примушує їх стільки-ж любов до рідної мови й літератури, скільки й необхідна життєва потреба: вони бо на практиці поперецьвідчувались, як тяжко руйнуєть ся добробут серед українського народу сегочасною

зати, що наші народні заступники старалися при помочи німецьких лібералів завоювати Румунів, коли ще тепер не мають буковинські Русини ні одного свідомого заступника в красній державній, ані в красній шкільній раді, ані в консисторії, бо-ж прецінь навіть жаде чесний Румун не хоче признати д-ра Воляна і Івана Тимінського свідомими і щирими заступниками руского народу. А що наші народні послі під сумними обставинами, коли провідники румунського народу не давали найменшої по-руки для справедливого поладження міжнародних відносин, звязалися з німецькими лібералами і вірменопольськими послами до переведення справедливого вибору до краевого відділу і соймових комісій, то се не може бути доказом на те, що наші народні заступники для германізації зрадили народну справу. Протинно сам один з межі всіх наш посол д-р. Стоцький в своїй промові в соймі боронив національні права руского народу против шкідливої германізації і дав сим явний доказ, що наші рускі народні послі не звязалися з Німцями на те, щоб підпирати в краю германізацію.

Так одже представляєся ціле теперішнє положення в правдивім світлі, а від дальшого поведіння румунських заступників буде залежати рішене переважного питання, чи і коли настане межі Русинами і Румунами пожаданий, природний, щирий союз для добра Русинів і Румунів і в користь загального добра нашого краю.

ДОПИСЬ.

З Черновець.

(Дальше).

Споминок з моїх гімназійних часів. Одже так держать ся наші „Букавінці“ роботи скритої, кертничої та не люблять отверто признатись, того хочуть, того бажають та до чого стремлять. Скажіть лишне отверто і ясно, що хочете, щоб наш руский нарід потонув цілком в морю російським, що хочете, щоб ми Русини стали Москалями, щоб ми стали підданими „русского царя“... Правда, се Вам не на руку, бо зараз таки лишили-б Вас всі ті, що не знаючи Ваших скритих замірів, вірять Вам на слово, вірять в Ваш щироруский патріотизм.

народною темнотою, темнотою, яка повстає через те, що панує в нас чужа мова. Нарід не розуміє чужомовної проповіді, не тимить незрозуміло викладених законів і не має ніякої користі з далекого, від его життя чужомовного шкільного вчителя. Через се усім шакраєм дасть ся широка змога одурювати з усієї сили наш нарід. Найпослудний писар, користуючись з повної мужицької темряви, обдирає нарід, тигнувши з его безліч усяких незаконних виплат і всі свої вимагання засновує наче-б то на законі, на тому законі, що его не знає мужик і через те мусить вірити писареві. Податків наш нарід платить і досі більше, ніж того вимагають офіційні цифри, бо мужик писаря не знає, а писар часом записи принесені гроші в податкову книгу, а часом — ні (і тоді сховає гроші до своєї кишені); а як проміне рік чи два, то ті не записані гроші правлять з мужика яко недоплаток. Народна школа на Україні російській зовсім не дає освічених селян: люди, що вчилися у їй або занежають вивчене і нічим не відрізняють ся від невченого мужика, або, гордуючи „мужиками“ батьком та матір'ю, стають тими писарями, що обдирають нарід — таким побитом московська освіта на Україні російській плодить народних експлуататорів. Зваживши осе все і багато иншого, українські націоналі-народолюбці розуміють, що народна українська просвіта буде величезним добром українському народові, і через те вони мусять дбати про неї з усієї сили, вивняючи

Але вертаюся назад до „общества Славянинъ.“ Ми читали та читали, але нам нарешті навтіялось так багато не розуміти та все лиш по словарях шукати! От забажав я раз прочитати Шевченка, а то під впливом мого шкільного товариша К. Вже в часі вакацій він мені говорив про руску-українську літературу, про наших питомих писателів, але я з завзятом відкидав всяку гадку про самостійність рускої літератури, я боронив своє „убіждєнє“; та все-ж таки мене зацікавило, що то за Шевченко та Шашкевич та Марко Вовчок. Очевидно я инакше й не думав, як що вони якісь спольщені Русини та пронагатори українзму! Не читав я одже творів тих щиронародних руских писателів для того, щоб не набратись духу українського. Тим часом доскуляли мені „Українці“ дуже тим, що я односторонній, що я зовсім не знаю тай не хочу знати, чого они хочуть, та говорили мені, щоб я перечитав твори правдиво-руські а потім що йно „кацапствував“, скільки ся влізе. З того то вийшло, що я одного разу на засіданню „Славянинъ“ виявив гадку, щоб ми читали також твори руско-українських писателів і поетів а то на те, аби нам „Українці“ не доскуляли так дуже, що ми односторонні і уперті, бо не хочем і боїмо ся сі твори читати. Предложив я се внесенне одже зовсім в дусі „обединенія“, бо тим способом хтів я ще твердше укріпитись в своїм „убіждєнї“ і наїти підставу до ще більшого опору против українсько-руского впливу. І що-ж, думаєте, з того повстало? Буча, як найбільша! — „Що? То ти хочеш стати Українцем? Ти хочеш нас оставити? Ти хочеш такого Шевченка читати? Ти не маєш досить нашого Гоголя, Пушкіна, Лермонтова...? Ти хочеш читати твори такого хлопомана?“ Такі і подібні ще гірші слова дались тоді чути. А я? Я впер ся на своїм! „Ні, кажу, нехай знають ті Українці, що я й Шевченка читав, а прецінь остаюся не тільки панславистом, а таки й панрусом!“ — Але нічого не помогло. Члени „Славянинъ“ стали від того часу супротив мене недовірчиви, а „Букавінці“ дивились на мене вже як на пронашого чоловіка. Мене се не збило з пантелику. Я пішов до університетської бібліотеки та казав дати собі позезні Шевченка, бо знайте, що в бібліотечі „Букавінці“ нема творів найбільшого генія Руси, а „Українці“ я не хтів просити, аби вони не казали, що ми „Кацапи“ навіть на стільки не цїкаві, щоб заглянути, що там прецінь стоїть. З початку було мені дуже трудно читати, так дуже я відзначав ся від своєї рідної рускої мови! Але завзятість додала мені терпеливості, і я таки своє донняв! Прочитав я „Катерину“, прочитав „Гайдамаків“, прочитав „Наймичку“ і всі другі перли, які зронила щира руска душа, і став иншим чоловіком! Рідна руска мова промовила до мене своїми милими чаруючими зву-

ками, я пригадував собі перші слова, котрі я в рускій мові від моєї неї чув, і яким раз більшим запалом читав твори в рускій мові. А щоб віддати ся сему благородному поривови молодечого серця з цілою душею, просив я у „Славянинъ“ о відпустку на один місяць, котру і одержав, і читав, що лиш міг дістати з руских творів.

В тім часі сталась одна важна пригода, котра остаточно мені показала дорогу, котрою я мав дальше йти. Пам'ятаю ще з низших гімназійних часів, що іменини нашого катехити о. Огоновського обходили ми торжественно, та що провід в тім торжестві мали завсїгда кацапи. А що я з уніятів осмої класи один однісенський причисляв ся до кацапів, то-ж одержав я в тім році від кацапів провід. З народовцями низших клас ми упорались, а про народовців висших клас ми не турбувались, — бо їх вивидено в поле! Та сего разу вони не дали ся за ніс водити і зробили так, як ся належало, а іменно: прийшли відрубно від нас погратулювати... Що они так добре і бодро боронили свої права, се мені припало до серця, а поступоване кацапів в порівнянню з поведєнем народовців показалося мені в яскравім світлі: я пізнав, що то пілота! Мимохіть отже я чим раз більше й більше відрізнявся від кацапів — користаючи з одномісячної відпустки. Я отверто перед кацапами розмовляв з народовцями, що нам „кацапам“ під впливом ідей „обединенія“ було за-казано, але за те не дізнав ся я, що діє ся в „Славянині“. Стали мало по мало „кацапи“ вести зі мною переговори, щоб справу поладити; стали казати, що ми Русини не потребуємо бути панрусамі, та що все-ж таки мусимо ся придержувати російської літератури яко багатшої від нашої руско-української літератури. Пам'ятаю, як одного разу тов. Г. зі мною пересправляв і на мої слова: „Добре, яким ся й російської мови і літератури, але передовсім вчим ся таки нашої рускої, та працюймо для себе а не для чужих, бо ми-ж таке саме право маємо до розвитку самостійного як й Росияни!“ — відповів: „Ну, а коли-б була конфедерація (союз) усіх Славян, то хтось мусить мати між ними провід; а кому-ж той провід належить ся, як не Росиянам?“ Ну, й говори тут, сказав я, з таким, котрий думає, що сильніший має право задусити слабшого тому, що він сильніший!...

Мене стали вже ославлювати за „Українця“, молоді „кацапи“ вже не горнулись до мене, але лише косо на мене дивились і т. н. Заходились „кацапи“ з різних боків коло мене, щоб мене повернути до себе; ставили услів'я, що осе то не конче бути скрайним „кацапом“, най я лиш остану сяким таким кацапом, аби лиш кацапом, але я переконав ся, що „кацапи“ самі не мають жадного переконання, що вони лиш лукавять і

словом і ділом російську інтелігенцію, що така реформа необхідна річ, розвиваючи народну літературу та проводячи єї на село.

Таким побитом, коротко резюмуючи, хоче партия з українських націоналі-народолюбців самостайного національного життя і думає сего досягти з одного боку сиріяючи усім легальним заходам одмінити сегочасний режим взагалі в Росії на кращий, більш людський (але роблячи се, вона ставати ме завсїгда яко українська партия), а з другого — дбаючи про народний добробут, розвиваючи народну освіту й українську літературу та вмілости (штуку), силкуючи ся сю освіту, літературу та вмілости зробити ціло-народним, а не панським, тільки добром, силкуючи ся, щоб зникли ганебні назвища „пан“ та „мужик“, а щоб виробила ся з української нації одна національно-самосвідомо освічена громада. Всю свою діяльність хочуть українські націоналі-народолюбці з України наддніпрянської вести в згоді та в порозумінні з галицями, з буковинськими та з угорськими нашими братами, приймаючи від них поміч та пособляючи їм, розуміючи, що всяка поміч Українцям галицям, буковинським чи угорським є поміч нам самим, нашій цілоукраїнській справі, і певні будучи, що саме так думають і наші брати з Австро-Угорщини.

Осе те, що, коротко кажучи, можемо ми сказати про ту третю у нас групу, про групу

з українських націоналі-народолюбців. Нам здається ся, що група ся має найбільше сили до життя та що всяка людина з иншої групи, яка схотїла-б не тільки балакати, але й робити діло, мусить пристати до сеї групи. Радикали найсамперед становлять народний добробут — поперед він стоїть і в націоналі-народолюбців; а що теоретичне мотивування у них може не однакове, дак се дарма: коли наші радикали признають формулу, поставлену в програмі у галицьких радикалів, що народні маси можуть розвивати ся тільки на національному ґрунті, то вони на практиці робити муть те-ж, що й націоналі-народолюбці. Так саме і „українофіли“ — скоро перейдуть від своїх українських симпатій до справжньої любови до рідного краю, до діяльного націоналізму, скоро кинуть слова та стануть до діла, — зараз же на практиці поєднають ся з націоналами-народолюбцями. Взагалі єдино ся група національно-народолюбна, яко партия, що має на меті практичну діяльність, а не самі теоретичні поривання (чи національного чи соціального змісту), може мати силу й вагу в українській справі, тільки вона й може посунути єї наперед.

П. Вартовий.

лише пусті фрази тягнуть їх до „общества русскихъ студентовъ Буковина.“

Минув шкільний рік, минув час матури, а я перестав сходитись з кацапами, они лише люто дивились на мене, що я не вступив до „Буковини!“ А коли я вступив до руского академічного товариства „Союз“, то вони пустили поговоріку, що я який такий чоловік і т. д. Доки з ними, то добрий і чесний і все, як не з ними, то очевидно чоловік нічого не варта, так думають вони. Нехай собі здорові думають.

А все-ж таки де-які із старих „кацапів“ говорили зі мною говорили про справу руску та одні „Букавінець“ С. мені між иншими сказав: „Я признаю, що малоруский нарід самостійний, але Росіяни більший нарід і мають більшу літературу; ми є лише приятелями російської літератури.“ Бідняка, він як член товариства навіть не знає, яку ціль се товариство має! От „убіжженіє!“ Та-ж розясніть Панове проводирі, хотий вашим членам ціль вашого товариства, сльи вже боїтесь цілому світові те сказати! Скажіть їм ясно, що вони мають перед світом говорити, щоб одні член не противорічили другому! Скажіть всім членам, що ви рускої літератури зовсім не узнаете, та що ви не лише „приятелями російської літератури“, але що ви уважаєте себе таки просто за таких, котрі лише російську літературу знають і мають і котрі лише російськи говорити мавать, що ви одже хочете бути справжніми Москалями! Треба дуже наївного чоловіка, щоб повірив вам на слово, що ви лиш „приятелями російської літератури“, коли ви стараєтесь лише по московськи говорити! Тай дивна, дуже дивна, щоб не сказати дурна, така приязнь, задля котрої Ви даєте ся пожирати приятелєви, що собі з того вітку має, аби Вас потерти! Ліпше, схаменіт ся! Не кидайтесь чужим богам в рамена, котрі з Вас й так великого хісна не мають, а працюйте для Вашого бідного народу, котрий від Вас помочи і порятунку в своїй біді жде; ширіт між ним просьвіту, а не темноту кацапську, пам'ятайте на слова нашого Кобзаря:

Й чужого навчається,
Й свого не цурайтесь!

..... К

З Кімполунгського.

Ледви що „Руска Правда“ з вітром ген-ген аж на Кавказ за Купчанком пігнала — на сім місці відносно навести єї издательєви п. Купчанкови руску приповідку: „брехнею світ може перейде, але назад ся не верне“ — аж ту з'явила ся друга якась часонись „Православна Буковина“. Читаю єї, ломлю собі голову, щоб порозуміти дещо, а ту ані вти! Чиста московська штука! Переглянувши так з поверхності, заглянув я, хто єї видає, і річ стала мні цілком ясна. Гадаю собі: може й бути, що Купчанков удало ся десь там на Кавказі Православну Буковину відкрити; а як не се, то може москалі назвали так якийсь куток Росії в честь Купчанкови, бо він много утратив через них і то що найдорожше — сумління!

Наслідник Купчанка п. Козаркевич хоче видко ще скорше, як его попередник, рускими буковинськими темними людьми прославити ся в Москві, бо вже таки зовсім не зважає на руский нарід на Буковині. В газеті тій новітній заглянув я також одну статтю якогось православного священика московфіла з Буковини. Ся стаття — під заголовком „Голосъ православнаго священника зъ Буковини“ (чому не з православної Буковини?) зачинає ся ось якими словами: „Едва притихли были газетныя тольи обурныхъ пропсшествіяхъ на Буковинѣ под неблагополучно кончившимся правленіємъ...“ — Одже розумій бідний й темний хліборобе, твого священика і сиши чим скорше на віче по великодні, а почуєш і ухами таку проповідь! Він тебе такою мовою хоче просьвітити; тобі ліпшу долю придбати! Я з сего цілого каламуту лиш тільки одно розумію а то: Відрідні сини матери Руси, засліплені самолюбі, запродують як Юда-Искаріотский Ісуса Христа, — своїх братів рідних ворогам, котрі раді би згладити руский нарід з лица землі, а їм на поміч біжуть

прилєскуючи загорілі румунізатори! От так, радуйте ся, зрадники буковинської Руси, як Юда-Искаріотский тішив ся продавши Христа, а ми будем потішати ся тільки страстями Господа нашого Ісуса Христа! Але Ісус Христос воскрес 3-го дня з гроба в славі своїй, апостоли возвістили сю радість всім людям, а Искаріотский Юда повісив ся з чуда!

Чи-ж брак тобі, заблудша буковинська-Русе, апостолів слова правди і науки? Маєш ще своїх синів вірних, котрі щиро невтомимо для твоєї просьвіти дбають і темного незрячого хлібороба ревно заступають!

Їх премилій голос відбиваєсь в зеленій нашій дорогій Буковині гень там аж по над Карпати, а ви, заблудші сини убогої заплаканої матери-Руси все ще гейби недочувачи того голосу зрадника, прислухуете ся облесним і зрадливым словам Юди-Искаріотского і в тайні душі своєї потакуєте їм!

Гріх смертельний, непростальний Вам, що Ви сей темний і бідний руский нарід на Буковині так безсовістно баламутите. — То-ж опам'ятайте ся, поки ще час, бо як могила покриє Вас, то буде вже за пізно!

Тому-ж перед Воскресенем Господним розгадайте добре, що ви чинили все недобре, і покайтесь, вдарте ся в груди, а Господь милосердний, простить вам вашу тяжку провину. Відтак з Воскресенем Господним най воскреснуть Ваші рускі сили і най сполучають ся разом з правдивими та щирими стараннями до підвигнення піднувшого і темного хлібороба, най піде спільна праця на славу зеленій нашій Буковині а в користь нашій премилій державі Австрії, щоб ще і по смерті в могилі діти і внуки наші величали нас за нашу щируюбов свого народу, своєї рідної мови і свого краю.

Православний Русин.

Перегляд політичний.

Цісарским патентом з дня 26. марта 1893 р. скликано сойми красиві, а іменно сойм королівства Чехії і княжества Стирії збере ся дня 6. цвітня, сойм графства Тиролю 12. цвітня, сойм королівства Галичини і Володимирії з Великим княжеством краківським 24. цвітня, вкінці сойми горішньої і долішньої Австрії, Країни, Буковини, Форарльбергу і Горниці-Градиски 20. цвітня с. р.

Австрійські дивенники різнородних сторонниць годять ся, що послідна сесія ради державної не принесла ніякого хісна, а була просто стратою дорогого часу. Навіть офіціальні і пів-офіціальні часониси признають при тім, що взаїмні ворожі відносини сторонниць не злагодили ся, бодай чи не заострили ся дужше.

Архикнязь Райнер прибуде на срібне весілля королівської пари до Риму 20. або 21. цвітня. На двірці повитає его король Гумберт, дружина, австро-угорська амбасада і всі військові достойники. Архикнязь земешкає в палаті австро-угорської амбасади.

З Петербурга доносять про цікаву бесіду наслідника престоло, котру висказав він в тіснійшій кружці російських офіцірів. Наслідник престоло оновідав про подорож і побут в Берліні і славив тамонний лад. Коли-ж офіціри, котрі неприяно відносились до Німеччини, не відзивались ні словом, наслідник престоло замітив, що неможливо і нерозумно зривати звязь з Німеччиною і виступати против неї ворожо. Особливо тепер, коли у Франції такі погані відносини, як ось панамський скандал, що не дає за поруки виїшного становища Франції.

Вороже становишко російської праси супротив Болгарії починає змінити ся. І так оголосив недавно бувший російський дипломат Татищев в газеті „Русский Вѣстникъ“ свій погляд на справу болгарську, де критикує поведене російського правительства в сій справі: Він каже, що болгарский президент міністрів Стамбулов опирає свою власть на болгарським народі, є великим патриотом і що его легковажати не годить ся. Дальше каже Татищев, що лучше було би увійти в переговори з самим

Стамбуловом, бо лише в той спосіб може Росія відискати свій вплив на Болгарію.

З нагоди сімдесятивісімлітніх уродин кн. Бісмарка запроєктовано було в Фрідріхсруге на 1. цвітня великий похід з смолоскипами. Однак правительство зборонило святкувати так голосно уродини будьо би тому, що речинець припадав в саму велику суботу. *Hamburger Nachrichten* обговорюючи сю справу помічує, що правительство донерва тепер пригадало собі на великий тиждень, бо ще в року 1890 відбули ся два величаві походи смолоскипні з музикою в честь кн. Бісмарка і то в самий великий тиждень. *Kölnische Zeitung* каже, що заборона правительства зовсім не по серцю і мисли міро-дайних кругів, если сплине ся заяву народної вдяки добуванем застарілих постанов.

Сербська бувша королева Наталя рішила не вертати ся скорше до Сербії, доки король не стане повнолітним. Хотий би навіть усунено правні перешкоди єї повороту, вона таки не прибуде до краю, бо єї відносини до реґенції могли би вийти не дуже приємні.

Черногорский князь Никита велів лагодитись в Цетинії до великого панславистичного торжества. З початком літа припадає 400 років, як в Черногорі видруковано першу церковно-словянську книжку. Се діло ся ще за часів черногорского господара Юрія Черневича 1493 р. Князь Никита задумує використати сей ювілей на братерське торжество всіх Славян, — не знати лиш, чи щире — то-ж і рішено запросити Росіян, Болгар, Чехів, Поляків, Словінців, а передусім Сербів. І іменно Сербів тому, що кн. Никита добачує причину теперішньої сербської самостійности саме в тій книжці. Книжка зберегла православіє між Сербами, вона запалила їх до борби з Турками і остаточно привела до побіди. Комітет ювілейний складає ся з 20 членів, а між ними находить ся також проф. Драґович, енерал Перяников і Росіянин Ровинський.

Буковинські товариства рускі.

На „Народний Дім в Чернівцях“ зложили на руки п. Ілі Ілюка, учителя з Рус-не-боулі, Ви. пп.: Гехт, властитель парової трачки в Рус-не-боулі разом з своїми урядниками 6 зл., о. Дімітрович, парох в Ватра Молдовії 1 зл., І. Добжанський, властитель посілости 1 зл., Кирил Кохановский, ц. к. управитель домен 1 зл., Василь Мігайчук, лісничий 1 зл., Г. Корабієвский, властитель посілости 1 зл., І. Кшименіцький, властитель посілости 1 зл., Еміль Манастирський 1 зл., о. Г. Мігалескул, парох в Рус-не-Боулі 1 зл., Н. Боднарескул, властитель посілости 1 зл., Н. Лавсевич, секретар громадский 50 кр., Г. Славик 50 кр., Г. Жебачинський 50 кр., І. Коцур 50 кр., Г. Палтінаш 50 кр., Іван Чуверка, двірник в Рус-не-Боулі 20 кр., Н. 50 кр., Вероня Ілюк 1 зл., Сидонія Ілюк 10 кр., Іля Ілюк 1 зл. Разом 20 зл. 30 кр.

П. Ілюк прислав нам сю складку з отсим письмом: „Сьвітле Товариство! Прочитавши нашу премилу часонись „Буковину“ ч. 7. під заголовком „Буковинські товариства рускі“, що сьвітле товариство „Руский Народний Дім“ ухвалило на виділовім засіданні з дня 29. січня с. р. роздати 150 зл. межи бідних і гідних учеників-Русинів з низших 4 клас черновецької гімназії, одушевив ся я сим великодушним добродійством і задумав ся, яким способом мож було б і мені причинитись до єї прєважної цілі.

За помочєю наведених добродіїв удало ся мені дещо зібрати і сими маленькими датками видаток Сьвітлого Товариства хоть в часті поповнити, щоб могло Сьвітле Товариство в разі потреби і дальше тям бідним дітям, нашій будучій інтелігенції рускій, до осягнення їх прєважної цілі знов допомогти. Дай Боже, щоб всі буковинські Русини не переставали про се дбати і сиїпали з щедрими датками на наш „Народний Дім“, на свою рідну хату!

Окладаю з моєї сторони на сім місци прилюдну подяку всім висше упоманутим добродіям, що не погордили, але з великою прихильністю, своїми щедрими датками до єї прєважної задачі великодушно причинились. З межи сих добродіїв

сказав один: Даю з охотою для підвигнення руского народа, бо его люблю, хоть я не Русин.

Правда, ми маємо сьогодні вже гарне число нашої інтелігенції, але що з того? Одні спить, другий лиш дивить ся а не рунаєсь, третій ніби щось і потакне, але нишу гадку має, а четвертий цілком протиний і т. д. і т. д.

Та помимо того є дуже красна надія, лиш треба до загальної праці принуки і заохоти. До сего причинила-б ся дуже вандрівка співаків, як то в Чехах буває літною порою, як се було і в нас в роках 1887 і 1888.

Желаю всім руским товариствам, що горнуть ся коло нашого „Народного Дому“, щиро-сердечно щасливих свят і остаюсь з глибоким поважанем Іля Ілюк“.

Щиру подяку складає виділ „Народного Дому“ високоповажним добродіям за їх щедрий дар, а нашому ревному членому за его патристичний труд. Коли-б таких щирих синів нашло ся більше на Буковині, то певно в короткім вже часі сповнили би ся его і наші горячі бажання, та усміхнула би ся справді заплакана Русь-Мати.

Др. Смаль-Стоцкий
скарбник.

Сид. Винницький
голова.

Дрібні вісти.

З надходячими великодними святами читаємо наших читальників і всіх щироруских братів сердечним ХРИСТОС ВОСКРЕС! Дай Боже в щастю, здоровлю сї свята опровадити і нарік діждати! Дай Боже, щоб Спаситель наш Ісус Христос, що поніс смерть на хресті за правду і любов, своїм воскресенем воскресив у тих наших земляків любов до народу і до правди, у котрих вона завмерла або заснітила ся! Дай Боже, щоб бідний наш руский нарід, що спав так довго майже смертельним сном, при покику Христос воскрес і собі пробудив ся до живого життя! — При тім великім святі пригадуємо всім добрим людям, щоб не забували на наш „Руский Народний Дім в Чернівцях“ та хоть дрібними датками помогли здвигнути свою рідну народну святиню.

„К“ і „н“. Міністерство скарбу видало розпоряджене, щоби всі фінансові уряди в рахунках після нової валюти означали корону буквою **к** а сотики (по німецьки Heller) буквою **н**. По руски будем певно значити **к** і **с**.

Конкурс. На сталі обсаджені місця учителя в однокласовій школі народній з Сергіях і в Усте-Путилові, з котрими місцями получена пенсія III, класу і помешчане, розписаний конкурс. Від убігаючих ся о сї місця вимагає ся кваліфікації з викладовою рускою мовою, знання німецької мови, кваліфікації що до уділювання науки співу, як також і уздібнення до уділювання науки гр. прав. релігії. Подання належить вносити в протягу двох тижнів до повітової ради шкільної в Вишніці.

Що кажуть люди про нашого посла д-ра Воляна? „О діяльності д-ра Воляна в радї державній, пише львівська газета „Діло“ в ч. 64-ім, не можемо нічого сказати, бо єї ніколи, ніде і в нічїм не було видко. Не чути було его голосу ані в палаті, ані, о скільки можна знати, в комісіях, ані в клубі. До клубу Г. Гогенварта належали з Буковини і румунські послы: ті уміли визискувати впливи председателя клубу в користь Румунів а в некористь Русинів; обовязком д-ра Воляна було такі їх заходи паралізувати, а коли-б его змагане оказало ся безуспішним, з такого клубу виступити. Мого др. Волян не зробив. В палаті-ж і в комісіях вінтересі буковинських Русинів промовляли рускі послы з Галичини...“ А часопись „Правда“ в випуску XLIX-ім так каже: „А що-ж робить одинокий посол руский з Буковини др. Волян, спитають читачі?! Мабуть або за багато зайнятий своїми домашніми справами, що ледви на короткий часочок дозволяють ему заглянути до ради державної, або за багато має труду яко опікун всяких змагань львівської „Русской Рады“, за котрими

мусять бігати задними сходами по всяких міністерствах, то й не стане часу промовити в палаті про потреби буковинських Русинів!“ — Ну, нема що казати, велику честь приносить буковинській Русі такий єї посол, що про него таке говорять... Та ми вже нераз пригадували п. Волянови его обовязки, але надаремно; най тепер виборці у пана Воляна ушїмнуть ся о своє і запитають его до очей, як то він їх заступає та що він там у Відні діє... Чи не привіз він їм хоть би гімназії рускої? — Ага, отсе ему як раз в голові?!

Часопись „Православную Буковину“ поставили Русини кімпольонгського повіту не приймати, навіть як би їм єї задармо послали.

Довгий вік. В Токарівці під Звягелем на Волині помер селянин Теодор Кросновский в 120 році життя. Кросновский лишив по собі 140 внуків і правнуків. Одинокий син зго, що ще живе, має тепер 82 роки.

Розбій на гостинці. Селяне з Буди, Іван Остафійчук, Кость Грися і Федько Гавилук разом з своїми жінками вибрали ся оногди в дорогу до Ботушан. Коли серед темної ночі доїздили до Михален, заступила їм нараз дорогу шайка опришків, котрі запаленою вязанкою соломі здержали коні, а до подорожних стріляли кілька разів. Гавилука забили на місці. Опришки кинулись до возів, але в тій хвили затуркотіли недалеко інші вози, опришки злякались і утекли.

Страх. Тому кілька днів помер у Чернівцях кравець Герш Вайцен. Як то у Жидів буває, мерлого поклали зараз на землі і накрили чорним сукном. Відтак родина обступила покійника і стала голосити. Стоять так коло него, аж десь коло півночі дивлять ся, а то сукно на голові покійника рунає ся щораз більше. Вся родина, як стояла, зараз зімліла, а тимчасом з-під сукна вийшов собі спокійно кіт і так вся загадка вияснилася. То він заліз під сукно. Жидів ледви привели до пам'яті.

Мундури, що не перепускають кулі. В цілім світі о нічїм тепер тільки не говорять, як о винаході мангаймського кравця Дового, котрий придумав якийсь такий спосіб, котрим можна зробити мундур не перепускаючим кулю. Дове придумав якусь таку масу, котрою можна напастити кожний мундур а котра здержує кулю. Тайна сего винаходу має бути в тім, що кулі, розпалена вже і так під напором воздуха підчас лету, коли ударить о мундур напущений масою Дового нищить ся тим способом, що ставлеє єї покриті рухас а розтоплене олово виливає з неї і не робить шкоди. Дове винайшов ту масу ще кілька місяців тому назад, а перед місяцем розповів о тім лікарєви Гукіндові і робив перед ним проби з револьвером. Минувшої п'ятниці відбували ся в Мангаймі проби, а капітан тамошного гарнізону, Ціглер, стріляв в манліхерового карабіна до дошки з мягкого дерева, покритої тою масою. Куля на 400 кроків ані сліду не зробила, а на 200 кроків зробила ямку ледви на 3 міліметри глибоку. Сам Манліхер не хоче вірити, щоби винахід Дового міг бути дійсно практичний, а многи круги войскової суть також того погляду.

Нові гроші. Віденська монетарня вибила вже 20 мільонів штук одно- і дво-корон. Емісія сих нових грошей розпочалась вже 1. цвітня. Рівночасно державні каси будуть задержувати всі міняні монети, які до них вилінуть.

Новий генеральний консуль сполучених держав у Відні, Макс Джюд, єсть галицим Жидом. Уродив ся в Тенчинку і ходив до гімназії в Кракові. Будучи мот дим хлопцем вивандрував до Америки, де доробив ся значного маєтку.

Важний винахід. В друкарстві заносить ся на переворот, а то з причини винайденя способу розпалити дерево так як металі. Винахідці інженер Бізонар і друкар Леонар, оба Французи, мають надію приміняти новий винахід до відливання черенок друкарських. При даних услівях, без доступу воздуха, дерево топить ся при розмірно низкій теплоті. Одержана маса значно твердша від матеріалів, уживаних доси до відливання черенок, а що найважніше, можна до сеї фабрикації ужити трачичи.

Новий театр руский в Росії. В Одесі з'організувало ся сего місяця нове товариство театральне, котре має давати самі аматорські ви-

стави. Тому що земля Україна на правім березі Дніпра (разом з Києвом) для таких театральних вистав замкнена, то товариство удасть ся небавом до Батума, а звідси до т. зв. краю закаспійського, де побуде зі два роки. Між иншим має намір звидіти Китай, Бухару і східний Сибір. Директором сего товариства єсть п. Мирославский.

Нерозумний заклад. Селянин О. Цвібак в Берлінцях заложив ся дня 17. марта з товаришами в коршмі, щв з'їсть 100 печених баранів і зараз взяв ся за їду. З'їв 78 штук, але упав без притомности і за кілька годин помер в наслідок пукнення жолудка.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 7. лют. цвітня 1893-го р.
за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	8.—— 8.15 зл.
жита	5.85— 5.95 „
ячменю	5.—— „
вівса	4.80— 4.90 „
рінаку	— „
конюшини	67.—— 69.— „
кукурудзи	4.40— 4.50 „
гороху	5.25— 6.— „
оковити	12.—— 12.21 „

Tinct. capsici compos.

(Pain Expeller).

приладжена в аптці Ріхтера, Прага, загальнозвісне витранє, лагодяче біль, можна дістати по ціні 1.20 зл., 70 кр. і 40 кр. за флашку майже в кожній аптці. При закупї треба дуже уважати і брати флашки лише з охоронною маркою „котиця“ за правдиві. Центральна розсилка: Ріхтера аптка під Зол. Львом, Прага.

„ДНІСТЕР“

товариство взаїмних обезпечень
у Львові,

засноване на підставі концесії ц. к. міністерства справ внутрішних з дня 9. грудня 1891. р. ч. 22751, розпочало свою діяльність дня 15. н. ст. вересня 1892 р.

„Дністер“, опертий на засаді взаїмности своїх членів, обезпечає всяке майно движиме і недвижиме против шкідливого впливу вогню під найприступнішими услівями і починає можливо найнижчі премії.

Всякі шкоди ліквідують ся сейчас по пожарі.

Фонд основний „Дністра“ вносить наразі 50.000 зл.

Як фонд основний так і контракти заключені з першими товариствами контрасекраційними подають „Дністрові“ можливість обезпечувати як найбільші суми.

В силу договору заключеного з товариством взаїмних обезпечень в Кракові — „Дністер“ приймає обезпечення на життє у всіх можливих комбінаціях.

Друки як і всякі поясненя подають агенти, установлені у всіх містах і більших селах, як і

Дирекция „Дністра“

у Львові, улица Театральна ч. 8.

Личности, котрі хотять прийняти агенцію в таких місцевостях, де нема ще агентів, зволють свої подання вносити до дирекції.